

DET KONGELIGE
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2012

Utgiftskapitler: 1000–1070, 2415 og 2540

Inntektskapitler: 4000–4070, 5575 og 5610

Innhold

Del I	Innledning til programområde 16 Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning	9	Kap. 1001 Deltakelse i internasjonale organisasjoner	47	
1	Havlandet Norge	11	<i>Programkategori 16.20 Forskning og innovasjon</i>	50	
2	Hovedtrekkene i budsjettforslaget	16	Kap. 1020 Havforskningsinstituttet	57	
2.1	Programkategori 16.10 Administrasjon	16	Kap. 4020 Havforskningsinstituttet	64	
2.2	Programkategori 16.20 Forskning og innovasjon	16	Kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene	65	
2.3	Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning	16	Kap. 4021 Drift av forskningsfartøyene	66	
2.4	Programkategori 16.60 Kystforvaltning	16	Kap. 1022 NIFES	66	
3	Oversiktstabeller	18	Kap. 4022 NIFES	70	
3.1	Aksjekapital og fond	21	Kap. 1023 Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU	70	
4	Status	22	Kap. 4023 Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU	84	
4.1	Verdiskaping	22	Kap. 5610 Renter av lån til Nofima AS	85	
4.1.1	Eksport og import av sjømat	22	Kap. 2415 Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	85	
4.1.2	Fiske og fangst	23	<i>Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning</i>	88	
4.1.3	Havbruk	24	Kap. 1030 Fiskeridirektoratet	101	
4.1.4	Fiskeindustri	26	Kap. 4030 Fiskeridirektoratet	106	
4.2	Miljø	27	Kap. 1050 Diverse fiskeriformål	107	
4.2.1	Havmiljø	27	Programkategori 16.60 Kystforvaltning	110	
4.2.2	Ressurssituasjonen	29	Kap. 1062 Kystverket	121	
4.2.3	Miljømessig bærekraft i havbruksnæringa	31	Kap. 4062 Kystverket	134	
4.2.4	Trygg sjømat	32	Kap. 1070 Samfunnet Jan Mayen og Loran-C	135	
4.3	Kyst	32	Kap. 4070 Samfunnet Jan Mayen og Loran-C	136	
4.3.1	Sjøtransport og havner	32	Kap. 5575 Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet	136	
4.3.2	Forebyggende sjøsikkerhet	34	Programområde 33	138	
4.3.3	Beredskap mot akutt forurensning	34	<i>Programkategori 33.40 Arbeidsliv</i>	138	
5	Oppfølging av Nye byggesteiner i nord	36	Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn	138	
Del II	Budsjettforslaget for 2012	41	Del III	Andre saker	139
6	Nærmere omtale av bevilgningsforslaget	43	7	Sektorovergripande miljøpolitikk	141
Programområde 16 Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning	43	7.1	Innleiing	141	
<i>Programkategori 16.10 Administrasjon</i>	43	7.2	Bevaring av mangfaldet i naturen	141	
Kap. 1000 Fiskeri- og kystdepartementet	45	7.3	Eit stabilt klima og rein luft	145	
Kap. 4000 Fiskeri- og kystdepartementet	47	7.4	Reint hav og vatn og eit giftfritt samfunn	145	

7.5	Bevaring og bruk av kulturminne, friluftsliv	147	8.2	Likestilling og mangfold i Fiskeri- og kystdepartementet	148
7.6	Oversikt over den samla miljøpolitiske satsinga under Fiskeri- og kystdepartementet	147	9	Tryggleik og beredskap	151
8	Likestilling	148	Forslag til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2012, kapitlene 1000–1070, 2415 og 2540, 4000–4070, 5575 og 5610		
8.1	Likestilling i marin sektor	148			153

Tabelloversikt

Tabell 3.1	Oversikt over Fiskeri- og kystdepartementets eierinteresser per 12. september 2011	21	Tabell 6.7	Fiskeri- og kystdepartementets bevilgning til Norges forskningsråd	73
Tabell 4.1	Driftsmargin for utvalgte fartøysgrupper 2003–2009	23	Tabell 6.8	Resultater for 2010 fra programmer med stor finansiering fra Fiskeri- og kystdepartementet	73
Tabell 4.2	Oversikt over utvikling i antall tillatelser, utvalgte grupper	24	Tabell 6.9	Basisbevilgning til instituttsektoren i 2010	79
Tabell 4.3	Antall bedrifter i fiskeindustrien 1999–2010	26	Tabell 6.10	Oversikt over hovedområdene dekket av tilskuddet i 2010	79
Tabell 4.4	Geografisk fordeling av bedrifter i fiskeindustrien 1999–2010	27	Tabell 6.11	Oversikt over Nofimas bruk av tilskuddet fra Fiskeri- og kystdepartementet	81
Tabell 4.5	Status for bestander	30	Tabell 6.12	Oversikt over bestander som er vurdert å ha behov for forvaltningsmessig prioritering i 2012	91
Tabell 4.6	Markedsandeler i godstransportarbeidet 2005–2009	33	Tabell 6.13	Status for oppfølging og iverksatte tiltak for bestander med særskilt forvaltningsbehov i 2010 og 2011	92
Tabell 4.7	Sjøtransportens andel av eksport og import 2005–2009	33	Tabell 6.14	Strategi for ei miljømessig bærekraftig havbruksnæring	95
Tabell 4.8	Lospliktig trafikk - andel ulykker med lospliktig fartøy (pst. av antall seillaser), 2006–2010	34	Tabell 6.15	Tilgjengelighet for Kystverkets navigasjonsinnretninger	126
Tabell 4.9	Antall inngrep for å avklare trafikksituasjonen	34	Tabell 6.16	Sammenlikning av planramma i Nasjonal transportplan 2010-2019 og forslag til budsjett 2012	131
Tabell 4.10	Innrapporterte varslar om akutt forurensning eller fare for akutt forurensning til Kystverkets beredskapsvaktlag i 2010	35	Tabell 6.17	Bevilgninger på Kystverkets poster fordelt på ulike oppgaver	132
Tabell 6.1	Antall tilsatte per 1. mars 2011 ..	44	Tabell 6.18	Utdrag fra Redningsselskapets aktivitetsstatistikk 2006–2010	133
Tabell 6.2	Oversikt over kontingenter til internasjonale organisasjoner i 2012	49	Tabell 7.1	Utgifter til miljøforbetringar	147
Tabell 6.3	Totale utgifter til marin FoU etter sektor og hovedfinansieringskilde i 2009	54	Tabell 8.1	Oversikt over kjønnsfordeling og løn i Fiskeri- og kystdepartementet	149
Tabell 6.4	Sammendrag av nøkkeltall for primærnæringsinstituttene 2010	56			
Tabell 6.5	Oversikt over Havforskningsinstituttets virksomhetsregnskap	60			
Tabell 6.6	Regnskap og budsjettoversikt fordelt på programmene	68			

Figuroversikt

Figur 4.1	Norsk eksport av sjømat, 1988–2010	22	Figur 4.12	Gytebestand nordøstarktisk hyse	29
Figur 4.2	Norges viktigste eksportland i 2010	22	Figur 4.13	Gytebestand nordøstarktisk sei	29
Figur 4.3	Utvikling i driftsmargin og totale driftsinntekter for fartøy i størrelsen 8 meter og over, 1980–2009	23	Figur 4.14	Gytebestand for makrell	29
Figur 4.4	Samlet landet kvantum og første-håndsverdi norske fartøy 1990–2010	23	Figur 4.15	Gytebestand for norsk vårgytende sild	29
Figur 4.5	Utvikling i fangst, antall fiskere og fangst per fisker, 1945–2010 ...	24	Figur 4.16	Gytebestand nordsjøsilde	29
Figur 4.6	Totalt solgt mengde og første-håndsverdi av fisk i havbruksnæringa 1998–2010	25	Figur 4.17	Utvikling i gjennomsnittlig antall voksne hunnlus per fisk i oppdrett 2009–2011	31
Figur 4.7	Antall tillatelser med produksjon av laks, regnbueørret og ørret, fordelt på fylke/region	25	Figur 4.18	Innrapportert rømming av laks og regnbueørret 1993–2010 og 2011	31
Figur 4.8	Gjennomsnittlig driftsmargin og gjennomsnittlig produksjonskostnad per kilo. Laks og regnbueørret. 1986–2009	25	Figur 4.19	Innslag av oppdrettslaks i elver, 1989–2010	32
Figur 4.9	Ordinært resultat1 før skatt og driftsresultat i konsumindustrien, veid gjennomsnitt	26	Figur 4.20	Godsvolum over Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen og Tromsø fordelt på lastetype 2005–2009	33
Figur 4.10	Langtidsutviklinga i temperatur for våre tre viktigste marine økosystemer, Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet	28	Figur 4.21	Totalt godsvolum, Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen og Tromsø, lastetype, 2005–2009	33
Figur 4.11	Gytebestand nordøstarktisk torsk	29	Figur 4.22	Total godsvolum, øvrige havner, lastetype, 2005–2009.	34
			Figur 4.23	Antall hendelser 2003–2010 og utslippsmengde	35
			Figur 6.1	Forskningsområder under Fiskeri- og kystdepartementet	51
			Figur 6.2	Oversikt over Havforskningsinstituttets inntekter 2010	61
			Figur 6.3	Oversikt over inntektene til NIFES i 2010	68

Oversikt over bokser

Boks 4.1	Grafisk framstilling av bestands-situasjonen for de viktigste fiskeslagene	29	Boks 6.5	Kunnskapsinnhenting – verdi-skaping innenfor reiseliv og fiskerirelatert virksomhet	93
Boks 6.1	Budsjettprioriteringer innen forskning og innovasjon i 2012	51	Boks 6.6	Budsjettprioriteringer i 2012	111
Boks 6.2	Ny kunnskap om rømt oppdrettslaks	63	Boks 6.7	IMOs e-navigasjonskonsept	113
Boks 6.3	Sentrale forskningsprogrammer i Norges forskningsråd	72	Boks 6.8	Sivil radionavigasjonspolitikkk	114
Boks 6.4	Sjømattrygghet – algegifter i skjell	78	Boks 6.9	Samarbeid med Russland	115
			Boks 6.10	Svalbard	116
			Boks 6.11	Miljørisiko- og beredskaps-analyse	117

DET KONGELIGE
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2011–2012)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2012

Utgiftskapitler: 1000–1070, 2415 og 2540

Inntektskapitler: 4000–4070, 5575 og 5610

*Tilråding fra Fiskeri- og kystdepartementet 16. september 2011,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I

*Innledning til programområde 16
Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning*

1 Havlandet Norge

Norge er en havnasjon. Havområda våre er sju ganger større enn Fastlands-Norge og kystlinja med vik og fjorder er lengre enn jordas omkrets rundt ekvator. Fiskeri- og kystdepartementet skal legge til rette for at marint basert næringsliv har rammer som tjener en framtidretta og internasjonal næring i vekst. Departementet skal sikre en forsvarlig forvaltning og utvikling av de levende marine ressursene, havmiljøet og norsk sjømatnæring. Departementet har også ansvaret for å sikre framkommelighet og sikkerhet på sjøen og for å ivareta den statlige beredskapen mot akutt forurensing.

Sjømatpolitikken er forankret i målet om bærekraftig bruk. Allerede i 1987 definerte Brundtland-kommisjonen bærekraftig utvikling som "en utvikling som imøtekommer behovene til dagens generasjon uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov". Utgangspunktet er at vi skal utnytte de mulighetene havet og kysten gir oss til å produsere mat og andre verdier og slik også skape lønnsomme arbeidsplasser for folk langs kysten.

Verdens fremste sjømatnasjon

Regjeringa har som visjon at Norge skal bli verdens fremste sjømatnasjon. Norsk sjømatnæring sysselsetter folk langs hele kysten og skaper anslagsvis 46 000 årsverk, når vi inkluderer ringvirkningene.

Næringa setter stadig nye eksportrekorder og eksporterte i 2010 sjømat for over 53 mrd. kroner til ca. 150 land rundt om i verden. Eksporten i 2010 tilsvarer 37 millioner sjømatmåltider daglig. Det gjør oss til verdens nest største sjømateksportør.

Likevel har næringa fortsatt rom for å øke verdiskapinga. Den internasjonale etterspørselen etter sjømat har økt i de siste åra og det er store muligheter for vekst også i hjemmemarkedet.

Vi er fortsatt en råvarenasjon og norske sjømatbedrifter har mye verdiskaping å hente på å utnytte råvarene bedre. Mesteparten av eksporten består av ubearbeidet fisk. Det er en ambisjon å legge til rette for at sjømatbedriftene kan diffe-

rensere råvarene, skape nye produkter og ikke minst utnytte restråstoffet bedre. Slik kan sjømatnæringa skape både større verdier og flere arbeidsplasser langs kysten. Det vil også være viktig å sikre en bredde i norsk havbruk utover oppdrett av laks og ørret, med nye arter.

Fiskeri- og kystdepartementet lanserte høsten 2010 prosjektet *Samarbeid for arbeid i sjømatnæringa*. Et forum hvor alle organisasjonene i næringa og ei rekke ressurspersoner var representert, ble opprettet. Forumet avsluttet arbeidet sitt i mars 2011 og har gitt innspill og råd om hvordan regjeringa kan virkeliggjøre sin visjon om Norge som verdens fremste sjømatnasjon.

Forskning og forvaltning for bærekraftig bruk

Et reint, rikt og produktivt hav, sammen med en bærekraftig forvaltning av fiskeressurser og havbruk er ufravikelige forutsetninger for sjømatnæringa. Det stiller store krav til forvaltningens kunnskap. Enten det gjelder kvotefastsetting, helse og velferd hos fisk, bærekraftig havbruk, sjømattrygghet eller miljøet i havet og langs kysten, er vår forvaltning avhengig av forskningsbasert kunnskap.

Fiskeri- og kystdepartementet legger derfor stor vekt på å sikre et forskningsbasert grunnlag for politikktutforming og forvaltning. Utgiftene til forskning og utvikling utgjør om lag en tredel av departementets samlede utgiftsbudsjett. Forskningsinstituttene under departementet gir vitenskapelig baserte råd om blant annet kvotefastsettinger, miljøeffekter av havbruk, sjømattrygghet, fiskehelse og marint miljø. Kunnskapsproduksjonen er også viktig for miljøspørsmål utover departementets ansvarsområde. Rådene for bærekraftig høsting av de marine, levende ressursene utvikles gjennom samarbeid i Det internasjonale råd for havforskning (ICES). Forvaltningen legger stor vekt på å videreutvikle ei økosystembasert og internasjonalt forankret rådgiving, også innenfor havbruk. Videre settes store ressurser inn for å bidra til å løse bærekraftutfordringene i havbruksnæringa, med særlig vekt på lakselus og rømming.

Havressursforvaltning

Nitti prosent av ressursene vi høster av er fra bestander vi deler med andre land. Fiskeri- og kystdepartementet har en aktiv rolle internasjonalt. Departementet skal ivareta nasjonale interesser og styrke rollen som en ansvarlig og tydelig havnasjon og kyststat. De viktigste utfordringene er å få gjennomslag for føre-var-prinsippet, prinsippet om bærekraftig bruk og økosystembasert forvaltning. Uavhengige internasjonale studier har flere ganger utpekt den norske fiskeriforvaltningen som den fremste i verden.

Fiskerikriminalitet og uregulert fiske er en alvorlig trussel mot fiskebestander og marine økosystemer. Det dreier seg gjerne om økonomisk kriminalitet i tillegg til miljøkriminalitet. En effektiv innsats mot fiskerikriminalitet krever ei brei tilnærming, nært samarbeid mellom involverte etater og oppdatert kunnskap. Fiskeridirektoratet utfører betydelige kontrolloppgaver, basert på analysearbeid og risikovurderinger. Videre er Fiskeriforvaltningens analysenettverk et konkret tiltak mot kriminalitet innenfor fiskerinæringa, som også inngår i regjeringas handlingsplan mot økonomisk kriminalitet. Kystvakten har også en sentral rolle som utøvende myndighet på sjøen.

Norge har også de siste åra arbeidet for å redusere utkast av fisk, både nasjonalt og internasjonalt. På bakgrunn av et norsk initiativ vedtok fiskerikomiteen i FNs matvareorganisasjon (FAO) i februar 2011 internasjonale retningslinjer for å redusere utkast og bifangst. De internasjonale retningslinjene er et viktig steg videre i Norges arbeid for å fremme god ressursforvaltning globalt.

Norge har i tillegg arbeidet for å få etablert et internasjonalt rammeverk for havnestatskontroll. I 2009 vedtok FAO etter norsk initiativ en global avtale om havnestatskontroll. Tiltaket er viktig i kampen mot ulovlig og uregulert fiske og organisert, internasjonal fiskerikriminalitet.

Nasjonale rammer er også svært viktige for å oppnå en god ressursforvaltning. I denne sammenhengen er havressursloven fra 2009 sentral. Loven utvider ansvarsområdet til forvaltningen betydelig, og omfatter all høsting og annen utnytting av viltlevende marine ressurser og genetisk materiale.

Havbruksforvaltningen

Norges lange kyst er et naturgitt fortrinn for å drive havbruk. Som all matproduksjon påvirker havbruk miljøet, men som verdens fremste sjø-

matnasjon må vi kunne dokumentere at havbruksnæringa drives bærekraftig og er miljøtilpasset. Det er en forutsetning for å utnytte potensialet for videre vekst i næringa. Oppfølging av bærekraftstrategien for havbruksnæringa er derfor høyt prioritert. Konkrete effektindikatorer og mål for hva som er akseptabel miljøpåvirkning skal utvikles, bl.a. med hensyn til rømt oppdrettsfisk og lakselus. Basert på ei breiere økosystemtilnærming skal det også utarbeides bedre kriterier for hvor oppdrettsanlegg kan lokaliseres. Lakselussituasjonen krever spesiell oppmerksomhet og oppfølging. Bedre samordning av produksjonsyklus, optimalisering av driftsrutiner og biologisk og mekanisk lusekontroll bør prioriteres framfor medisinbruk. Det er likevel behov for å ha et bredt spekter av medikamenter til bruk når det er nødvendig.

Rømt oppdrettsfisk kan påvirke de ville laksestammene negativt. Derfor arbeides det videre med å forebygge rømming.

Den forvaltningsrettede havbruksforskningen tar i økende grad opp problemstillinger knyttet til miljøvirkninger av havbruk, som genetisk påvirkning mellom oppdrettsfisk og villfisk, sykdom og smittespredning. Dette gjelder særlig økt kunnskap om sammenhengene mellom nivå av lakselus i oppdrett og på villfisk, og hva de genetiske endringene som er påvist i noen elver som følge av rømt oppdrettsfisk betyr for villaksens overlevelse.

Tilgangen på tradisjonelle marine føringredienser som fiskemel og fiskeolje er begrenset. For å utnytte det naturgitte potensialet for økt produksjon må det utvikles nye føringredienser og -typer, som tar hensyn til både fiskens helse og menneskelig ernæring.

Miljø- og arealforvaltning

Sunne velfungerende økosystem og tilgang på egnet areal er en forutsetning for sjømatnæringa. For å få dette til, trenger vi mer kunnskap om økosystemene i kyst- og havområdene våre. MAREANO-programmet, med systematisk kartlegging av havbunnen, er et godt eksempel på hvordan vi kan skaffe oss viktig kunnskap. Med en god forståelse av økosystemene er det lettere å forstå og forutse endringer som gjelder klima og havforsuring.

Fiskeri- og kystforvaltningen skal bidra til at kyst- og havområdene våre er reine. Her står implementeringa av EUs vanndirektiv og ansvaret for sjøsikkerhet og statens akuttberedskap sentralt

Det er mange interesser i kyst- og havområdene. Fiskeri- og kystdepartementet er opptatt av gode arealprosesser. Arbeidet med helhetlige forvaltningsplaner for havområdene og areal- og verneplanprosesser i kystsona er viktige. Målet er at ulike interesser skal eksistere sammen med lavest mulig konfliktnivå.

Trygg og sunn sjømat

Verdens fremste sjømatnasjon skal være kjent for trygge og sunne produkter av god kvalitet. Aktørene ute i markedene stiller strenge krav til vitenskapelig dokumentasjon av mattrygghet og god merking av produktene. Det er også viktig for sjømatnasjonen Norge å dokumentere og kommunisere på en balansert måte de helsemessige virkningene av å spise sjømat.

For å kunne gjøre balanserte risikovurderinger og gi riktige kostholdsråd trengs ytterligere dokumentasjon både om virkningene av fremmedstoffer og de ernæringsmessige positive virkningene av å spise sjømat.

God og kjent kvalitet betyr mye for forbrukeren, og kvaliteten påvirker prisen og muligheten for å omsette produktene hjemme og ute. For myndighetene er det viktig å synliggjøre betydningen av å sikre god kvalitet i hele verdikjeden. Myndighetene og næringa må derfor samarbeide om tiltak som bidrar til at kvaliteten har et høyt nivå gjennom verdikjeden.

At produktene er bærekraftig høstet eller produsert, er også et konkurransefortrinn. For at sjømatnæringa skal kunne benytte mulighetene til økt verdiskaping som ligger i merkeordningene, bistår myndighetene med nødvendig informasjon om den internasjonale utviklinga i bruk av kvalitets-, klima- og miljømerkeordninger.

Hjemmemarkedet er et svært viktig marked for norsk sjømatnæring. I dag spiser nordmenn mer enn tre ganger så mye kjøtt som de spiser fisk. Nasjonalt råd for ernæring har kommet med nye kostråd, hvor de blant annet anbefaler befolkningen å spise fisk til middag to til tre ganger i uka og bruke fisk som pålegg. Å synliggjøre norsk sjømat på hjemmemarkedet gjennom blant annet matmesser og ernæringsprosjektet Fiskesprell, er viktig for å skape interesse og begeistring for sjømat. Slike tiltak kan bidra både til å øke sjømatkonsumet, synliggjøre næringas betydning og til å utvikle flere produkter rettet mot det norske markedet.

Markedsadgang

Videre vekst i norsk sjømatnæring forutsetter at norske produkter har adgang til de internasjonale markedene. Regjeringa legger stor vekt på å følge opp arbeidet i WTO, som er den viktigste arenaen for fastsetting av rammevilkår for internasjonal handel. Regjeringa arbeider også for å bedre markedsadgangen gjennom frihandelsavtaler, EFTA-samarbeidet og bilaterale avtaler. For tida pågår det viktige EFTA-forhandlinger med tollunionen Russland, Hviterussland og Kasakhstan og med India og Indonesia. Det pågår også bilaterale forhandlinger med Kina.

EU er det viktigste markedet for norsk sjømat. Handelen med fisk reguleres av EØS-avtalen. Markedsadgangen er noe forbedret de siste åra som følge av forhandlinger ved utvidelser av EU, men det er fremdeles utfordringer i eksporten til EU.

Mangfold av muligheter

Regjeringa har et mål om å øke verdiskapinga basert på marint råstoff. Det er anslått at restråstoffet fra sjømatnæringa utgjorde 915 tusen tonn i 2010. 78 pst. av dette ble utnyttet. Hoveddelen av råstoffet benyttes til å produsere mel og olje som i all hovedsak går til fiskefôr. Andelen som går til konsumprodukter og til prosessanlegg for ferske oljer har økt noe i de siste åra. Det fins fortsatt rom for økt verdiskaping, både ved å bearbeide mer av restråstoffet fra hvit fisk og ved å utvikle flere "kunnskapstunge" produkter for godt betalte markedsområder.

Marin bioteknologi kan gi grunnlag for økt verdiskaping i sjømatnæringa og kan bidra til nye muligheter på områder som medisin, helse, næringsmidler, fôr og ingredienser, kosmetikk og i ulike typer miljøvennlige industri- og energiprosesser. Et område av særlig interesse er marin bioprospektering. Marin bioprospektering omfatter systematisk leting etter unike bestanddeler, bioaktive forbindelser og gener i marine organismer med sikte på å utvikle produkter for kommersielle eller samfunnsmessige formål. Det er over flere år bygget opp et marint bioprospekteringsmiljø i Tromsø. Vi ser nå de første resultatene i form av nye bedrifter og produkter.

Ei anna næring med stort vekstpotensial er det kystbaserte reiselivet. Fiskeri- og kystdepartementet vil legge til rette for en bærekraftig vekst i turistfiskerier. For å gjøre kysten enda mer attraktiv, er det et mål å bedre samarbeidet mellom sjømatnæringa og reiselivsnæringa.

Transport, sjøsikkerhet og beredskap

Regjeringas mål med transportpolitikken er å tilby et effektivt, tilgjengelig, sikkert og miljøvennlig transportsystem som bidrar til vekst og utvikling. Et viktig virkemiddel er å overføre frakt av gods fra vei til sjø. For å stimulere til økt sjøtransport vil regjeringa investere i maritim infrastruktur, bedre rammebetingelsene og sørge for sikkerhet og framkommelighet i farvannet. Det er samtidig avgjørende at havnene utvikles til mer effektive knutepunkt i godstransporten.

Mål og prioriteringer i transportpolitikken er forankra i Nasjonal transportplan for åra 2010–2019. På Fiskeri- og kystdepartementets område legges det opp til nye investeringer i fiskerihavner, farleier, navigasjonsinstallasjoner og navigasjons- og meldingstjenester gjennom perioden. I 2012 foreslås det en ytterligere reduksjon av kystavgiften.

I sjøsikkerhetsarbeidet er forebyggende tiltak prioritert, for å sikre trygg ferdsel i norske kyst- og havområder. Slepebåtberedskapen er et av flere viktige tiltak, som skal redusere sannsynligheten for hendelser med akutt forurensning. Regjeringa vil foreta en ny og samlet vurdering av den nasjonale slepebåtberedskapen.

Et annet viktig forebyggende tiltak er å flytte trafikken av tankfartøy og andre store fartøy i internasjonal fart lenger ut fra kysten. Det reduserer risikoen for ulykker og akutt forurensning. Beregninger gjort av Transportøkonomisk Institutt viser at vi kan forvente en betydelig reduksjon i omfanget av oljeutslipp og oljesøl ved å innføre seilingsleisystemer. Et anbefalt seilingsleisystem ble etablert for strekningen Vardø-Røst i 2007. FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) godkjente i november 2010 Norges forslag til samme type tiltak utenfor kysten av Vestlandet og Sørlandet. Disse trådte i kraft i 1. juni 2011. Trafikkovervåkingsdata viser at skipstrafikken er flyttet lenger ut fra kysten etter at seilingsleia på Vestlandet og Sørlandet blei innført.

Til tross for gode sjøsikkerhetstiltak vil det alltid være en risiko for ulykker. Det er derfor også nødvendig med god beredskap for å kunne håndtere hendelser som truer mennesker, miljø og næringsvirksomhet langs kysten. I tillegg til statlig beredskap, spiller private aktører som Redningsselskapet en viktig rolle i den totale beredskapen langs kysten.

Investeringsplanen for oljevernmateriell fra 2006 er fulgt opp, men det vil fortsatt være behov for blant annet teknologiutvikling. Den nasjonale beredskapen mot akutt forurensning blir løpende

vurdert i lys av risikoutviklinga. Viktige erfaringer er høstet gjennom tidligere aksjoner og evalueringer av disse, både nasjonalt og internasjonalt. Derfor legger departementet og Kystverket også vekt på områder som organisering av aksjoner, samordning av aktører, opplæring og øvelser. På denne bakgrunn er det inngått en avtale med Redningsselskapet, for å se nærmere på mulige områder for samarbeid. Det er også åpnet for bruk av fiskefartøy i beredskapen mot akutt forurensning.

Kystverket leverte i juni 2011 en miljørisiko- og beredskapsanalyse. Analysen er et viktig grunnlag for regjeringas vurderinger av statens beredskap mot akutt forurensning. Analysen pekte på at rask, lokal tilstedeværelse gir redusert responstid og er viktig for resultatet av statlige aksjoner. Prioriterte områder i oljevernberedskapen framover vil derfor være å styrke kommunenes evne til å bistå under statlige aksjoner. Dette vil gjøres ved å sørge for at kommunene har tilgang til utstyrsdepoter med nødvendig utstyr for å aksjonere raskt ved store hendelser. Regjeringa foreslår å øke budsjettet for å starte oppfølginga av analysen.

Nordområdene

Fiskeri- og kystdepartementet har forvaltningsansvar for store havområder i nord. Å sikre at de marine ressursene i nord høstes bærekraftig og at norske interesser blir ivaretatt i de nordlige havområdene, står sentralt i regjeringas nordområdepolitikk. Fiskeri- og kystdepartementet vil bygge videre på det gode norsk-russiske fiskerisamarbeidet, som har sikret at våre felles fiskeribestander i nord nå er i en meget god forfatning.

Det ventes høyere aktivitet i de nordlige havområdene i åra som kommer. Klimaendringer og issmelting øker den strategiske betydningen av nordområdene, både når det gjelder transport og olje- og gassvirksomhet. Voksende sjøtransport og mulig utvinning av energi i området gir nye muligheter for næringsutvikling. Samtidig vil ei slik utvikling skape utfordringer både for fiskeriene og for arbeidet med sjøsikkerhet og beredskapen mot akutt forurensning. Fiskeri- og kystdepartementet arbeider for å styrke sjøsikkerheten i nord og for å ivareta norske kyststatsinteresser internasjonalt når regelverk skal utvikles.

Økt næringsvirksomhet og økt sjøtransport i de nordlige havområdene stiller høyere krav til vår forvaltning. Som et ledd i dette, arbeider Kystverket med å etablere BarentsWatch, et helhetlig overvåkings- og informasjonssystem for de nordlige hav- og kystområdene. BarentsWatch skal

gjøre relevant informasjon tilgjengelig for brukere, myndigheter og beslutningstakere. Systemet skal nyttiggjøre seg og samordne allerede eksisterende havovervåkingsdata og formidle et helhetlig bilde av aktivitet på og tilstand under havoverflaten i havområdene våre. Det er et mål at BarentsWatch skal være et verktøy for samlet oversikt over det som til enhver tid skjer i våre store havområder.

Den norsk-russiske enigheten om grenselinja i Barentshavet og Polhavet har åpnet for å drive økonomisk aktivitet i det som tidligere var et omstridt havområde. Regjeringa foreslår derfor å øke bevilgningen til MAREANO-programmet i 2012, for å kartlegge det tidligere omstridte området. MAREANO-kartlegginga omfatter topografi og bunntyper, artsmangfold og sårbare naturtyper, miljøgiftinnhold i sedimenter og effekter av

fiskeri på havbunnen. Dette gir grunnleggende data som er nyttig i forvaltningens vurdering av arealbruk, miljøverdier og tilrettelegging for ulike næringsaktiviteter.

Regjeringa varslet i *Nye byggesteiner i nord* at det tas sikte på å gå til anskaffelse av et nytt isgående forskningsfartøy med hjemmehavn i Tromsø, forutsatt at kvalitetssikringa er tilfredsstillende. Det er etablert samarbeidsavtaler mellom Havforskningsinstituttet, Norsk Polarinstitut og Universitetet i Tromsø, som regulerer drift og forvaltning av et slikt fartøy. Det er etablert en prosjektorganisasjon, og prosjektet har gjennomgått ekstern kvalitetssikring (KS1 og KS2). Kvalitetssikringa har vist at det foreliggende prosjektet er modent. Anbefalingene fra kvalitetssikrer vil bli håndtert i det videre arbeidet.

2 Hovedtrekkene i budsjettforslaget

Fiskeri- og kystdepartementets budsjettforslag for 2012 har ei utgiftsramme på 4 589,5 mill. kroner og ei inntektsramme på 1 390,1 mill. kroner under programområde 16 Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning og programområde 33 Arbeidsliv. Dette innebærer en nominell økning i utgiftsramma på 182,2 mill. kroner eller 4,1 pst. i forhold til saldert budsjett 2011. Av totalen gjelder 43,8 mill. kroner Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde under programkategori 33, kap. 2540 post 70 tilskudd, som omfatter a-trygd for fiskere og fangstmenn.

Inntektsramma foreslås økt med 163,7 mill. kroner eller 13,3 pst. i forhold til saldert budsjett 2011.

I det følgende omtales de viktigste endringene i forhold til 2011 under hver programkategori.

2.1 Programkategori 16.10 Administrasjon

Budsjettforslaget for 2012 innebærer en nominell økning under programkategori 16.10 på 11 mill. kroner eller 8,4 pst. i forhold til saldert budsjett for 2011. Økningen skyldes blant annet at det foreslås å øke bevilgningen til kjøp av utredninger.

2.2 Programkategori 16.20 Forskning og innovasjon

Det foreslås å videreføre nettobevilgningen til marin forskning og innovasjon på om lag samme nivå som i 2011. Budsjettforslaget for 2012 innebærer en nominell økning under programkategori 16.20 på 105,3 mill. kroner eller 7,2 pst. i forhold til saldert budsjett for 2011. Økningen kommer i all hovedsak av at den eksternfinansierte forskningen ved Havforskningsinstituttet, inkludert instituttets fartøydrift, er justert opp mot en tilsvarende økning av inntektskravet, jf. post 21 på kap. 1020 og 1021 og korresponderende inntektsposter 4020.03 og 4021.01. Justeringa er gjort for å få

en mer realistisk budsjettering. 12 mill. kroner av økningen er knyttet til økt bevilgning til MARE-ANO-kartlegging av det tidligere omstridte området ved avgrensningslinja mot Russland. MARE-ANO-programmet foreslås økt med til sammen 36 mill. kroner over tre departementers budsjetter.

2.3 Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning

Budsjettforslaget for 2012 innebærer en nominell økning under programkategori 16.30 på 7,2 mill. kroner eller 1,7 pst. i forhold til saldert budsjett for 2011.

2.4 Programkategori 16.60 Kystforvaltning

Budsjettforslaget for 2012 innebærer en nominell økning under programkategori 16.60 på 45 mill. kroner eller 1,9 pst. i forhold til saldert budsjett for 2011. Endringene skyldes blant annet økte midler til BarentsWatch og økt oljevernberedskap.

Regjeringa foreslår å øke bevilgningen til beredskap mot akutt forurensning med 15 mill. kroner i 2012. Dette kommer i tillegg til økningen på 25 mill. kroner i 2011. Økningen skal blant annet gå til å styrke den kommunale oljevernberedskapen.

Kystverket har startet etableringa av *Barents-Watch*, som er et helhetlig overvåkings- og informasjonssystem for de nordlige hav- og kystområder. Regjeringa foreslår å bevilge 30 mill. kroner til dette formålet i 2012.

Bevilgningen til tilskudd til fiskerihavneanlegg er reelt redusert med 20 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2011. Det har over tid bygd seg opp overførte midler på posten, som følge av forsinket framdrift i prosjekter som har fått tilsagn. Reduksjonen i bevilgningen vil, sammen med en sterkere oppfølging av prosjektporteføljen fra

Kystverket, bidra til å redusere de overførte midlene fra 2012 til 2013.

I tillegg foreslår regjeringa å redusere kystavgiften fra 20 pst. til 10 pst. i 2012, som ledd i den

varslede avviklinga av avgiften,. Dette innebærer en avgiftreduksjon for næringa på 33 mill. kroner i 2012.

3 Oversiktstabeller

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
Administrasjon					
1000	Fiskeri- og kystdepartementet	128 343	120 770	131 015	8,5
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner	10 628	9 500	10 250	7,9
	<i>Sum kategori 16.10</i>	138 971	130 270	141 265	8,4
Forskning og innovasjon					
1020	Havforskningsinstituttet	651 651	605 700	692 671	14,4
1021	Drift av forskningsfartøylene	197 807	181 350	198 227	9,3
1022	NIFES	135 522	142 200	145 952	2,6
1023	Fiskeri-, havbruks- og transporttrettet FoU	484 798	488 730	496 386	1,6
2415	Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	74 084	50 000	40 000	-20,0
	<i>Sum kategori 16.20</i>	1 543 862	1 467 980	1 573 236	7,2
Fiskeri- og havbruksforvaltning					
1030	Fiskeridirektoratet	363 175	346 820	353 696	2,0
1050	Diverse fiskeriformål	88 166	68 980	69 280	0,4
	<i>Sum kategori 16.30</i>	451 341	415 800	422 976	1,7
Kystforvaltning					
1062	Kystverket	2 233 544	2 320 548	2 364 573	1,9
1070	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C	40 575	42 680	43 646	2,3
	<i>Sum kategori 16.60</i>	2 274 119	2 363 228	2 408 219	1,9
	Sum programområde 16	4 408 293	4 377 278	4 545 696	3,8

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
Arbeidsliv - Folketrygden					
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn	24 000	30 000	43 800	46,0
	<i>Sum kategori 33.40</i>	24 000	30 000	43 800	46,0
	Sum programområde 33	24 000	30 000	43 800	46,0
	Sum utgifter	4 432 293	4 407 278	4 589 496	4,1

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
01-20	Driftsutgifter	2 413 501	2 364 828	2 527 189	6,9
21-23	Andre driftsutgifter	654 851	641 170	644 204	0,5
30-49	Nybygg, anlegg	612 971	652 370	666 917	2,2
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	358 220	361 390	365 560	1,2
60-69	Overføringer til kommuner	19 156	55 650	37 320	-32,9
70-89	Overføringer til private	373 594	331 870	348 306	5,0
	Sum under departementet	4 432 293	4 407 278	4 589 496	4,1

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
Administrasjon					
4000	Fiskeri- og kystdepartementet	10 072	10	10	0,0
	<i>Sum kategori 16.10</i>	10 072	10	10	0,0
Forskning og innovasjon					
4020	Havforskningsinstituttet	332 239	289 400	353 971	22,3
4021	Drift av forskningsfartøyene	71 952	57 460	71 781	24,9
4022	NIFES	72 918	84 110	85 882	2,1
4023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU	4 284	4 284	4 284	0,0

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
5610	Renter av lån til Nofima AS	1 000	1 292	1 163	-10,0
	<i>Sum kategori 16.20</i>	482 393	436 546	517 081	18,4
	Fiskeri- og havbruksforvaltning				
4030	Fiskeridirektoratet	66 646	83 205	23 923	-71,2
5575	Sektoravgifter under Fiskeri- og kyst- departementet	200 315			
	<i>Sum kategori 16.30</i>	266 961	83 205	23 923	-71,2
	Kystforvaltning				
4062	Kystverket	26 453	9 750	10 052	3,1
4070	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C	4 768	4 729	4 876	3,1
5575	Sektoravgifter under Fiskeri- og kyst- departementet	821 224	692 215	834 174	20,5
	<i>Sum kategori 16.60</i>	852 445	706 694	849 102	20,2
	Sum programområde 16	1 611 871	1 226 455	1 390 116	13,3
	Sum inntekter	1 611 871	1 226 455	1 390 116	13,3

Under Fiskeri- og kystdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2011	Forslag 2012
1000	21	Spesielle driftsutgifter	4 896	9 721
1000	70	Tilskudd diverse formål	815	500
1000	71	Tilskudd til kystkultur	1 487	9 250
1001	70	Tilskudd	2 807	10 250
1020	21	Spesielle driftsutgifter		353 971
1021	21	Spesielle driftsutgifter		71 781
1022	21	Spesielle driftsutgifter		85 882
1023	70	Tilskudd til marin verdiskaping		10 000
1023	71	Tilskudd til utviklingstiltak	23 355	8 546
1023	72	Tilskudd Nofima		75 870
1023	74	Tilskudd marin bioteknologi mv.	11 960	32 800
1050	71	Sosiale tiltak		2 000

			(i 1 000 kr)	
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2011	Forslag 2012
1050	74	Erstatninger	3 098	2 140
1050	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene	40 562	50 000
1050	79	Informasjon ressursforvaltning	485	1 440
1062	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	51 111	37 320
2415	75	Marint verdiskapingsprogram	151 030	40 000

3.1 Aksjekapital og fond

Tabell 3.1 Oversikt over Fiskeri- og kystdepartementets eierinteresser per 12. september 2011

Virksomhet	Selskapets samlede aksjekapital	Fiskeri- og kystdepartementets aksjepost (pari kurs)
Eksportutvalget for fisk AS	50 000 000	50 000 000
Nofima AS	21 092 000	11 980 000
Framsenteret AS	122 000	7 000
Bergen teknologioverføring AS	100 000	20 000
Nord-Salten Kraft AS	4 033 200	759

Eksportutvalget for fisk AS (EFF) er fiskeri- og havbruksnæringsas felles markedsorganisasjon, og har som mål å øke verdiskapinga i næringa ved å bidra til økt etterspørsel og kunnskap om norsk sjømat i Norge og resten av verden. Aksjekapitalen er 50 mill. kroner, og selskapet eies 100 pst. av staten ved Fiskeri- og kystdepartementet. Driften av selskapet finansieres fullt ut av sjømatnæringsa gjennom en markedsavgift, hjemlet i lov om eksportavgift på fiskevarer.

Fiskeri- og kystdepartementet forvalter statens eierandeler i forskningskonsernet Nofima AS (tidligere, Fiskeriforskning AS, Norconserv AS, Matforsk AS og Akvaforsk AS) i samråd med Landbruks- og matdepartementet og Kunnskapsdepartementet. De øvrige eierne er Stiftelsen for landbrukets næringsmiddelforskning med 33,2 pst. og Akvainvest Møre og Romsdal med 10 pst. For nærmere omtale av Nofima AS vises det til egen omtale under programkategori 16.20, kap. 1023 post 72.

Framsenteret AS er et driftsselskap for Polar-miljøsenderet i Tromsø som skal ivareta fellesfunksjoner og -aktiviteter. Selskapet ble etablert i 1994. Fiskeri- og kystdepartementets eierinteresser er knyttet til Kystverkets beredskapsavdeling.

Bergen teknologioverføring AS eies 40 pst. av Universitetet i Bergen, 40 pst. av Helse Bergen og 20 pst. av Havforskningsinstituttet på vegne av Fiskeri- og kystdepartementet. Selskapet ble etablert i desember 2004 og formålet er å fremme kommersiell utnyttelse av forskningsresultater og teknologioverføring fra forskningsinstitusjonene i Bergen. Selskapet har samarbeidsavtaler med Høyskolen i Bergen, Christian Michelsen Research AS (CMR), Nofima AS, NIFES, Innovest AS og Unifob AS.

Kystverket har tidligere vært andelseier i andelslaget Nord-Salten Kraft. Nå er andelslaget omgjort til aksjeselskap Nord-Salten Kraft AS og Kystverkets andeler er omgjort til aksjer. Det pågår for tiden en prosess med salg av disse aksjene.

4 Status

I dette kapitlet presenteres status og tidsserier for norsk sjømatnæring og kystforvaltningen, delt inn etter følgende tema:

Verdiskaping

- Eksport og import av sjømat
- Fiske og fangst
- Havbruk
- Fiskeindustri

Miljø

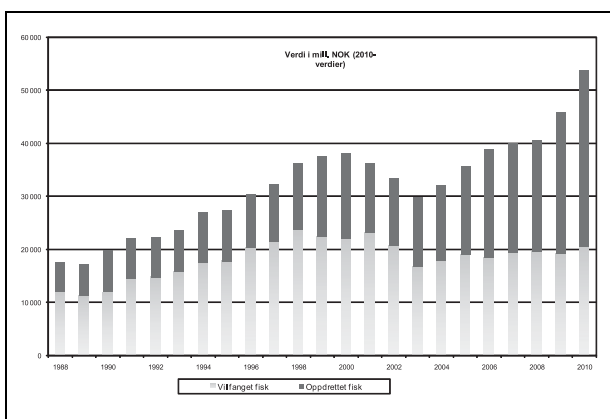
- Havmiljø
- Ressurssituasjonen
- Miljømessig bærekraft i havbruksnæringa
- Trygg sjømat

Kyst

- Sjøtransport og havner
- Forebyggende sjøsikkerhet
- Beredskap mot akutt forurensning

4.1 Verdiskaping

4.1.1 Eksport og import av sjømat

Figur 4.1 Norsk eksport av sjømat, 1988–2010

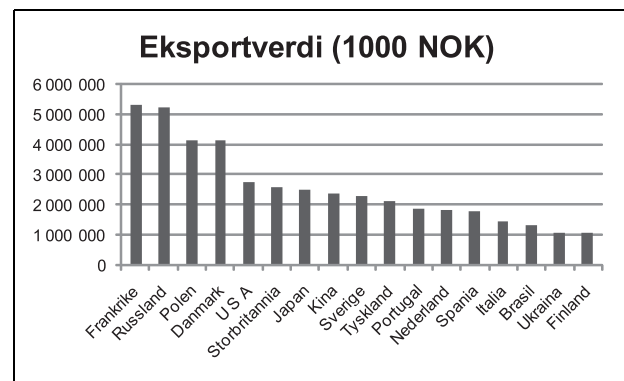
Kilde: Fiskeridirektoratet

I 2010 ble det eksportert norsk sjømat til om lag 150 ulike land, til en verdi av 53,8 mrd. kroner, jf. figur 4.1. Dette er en økning på over 9 mrd. kro-

ner fra 2009. Eksporten av sjømat utgjorde 6,5 pst. av den totale vareeksporten fra Norge i 2010.

Atlantisk laks utgjør 58 pst. av eksporten (målt i verdi) og er det klart største sjømatproduktet. Andre viktige eksportprodukter er torsk (klippfisk, saltfisk, tørrfisk, fersk torsk med mer), sild og makrell.

EU er fremdeles Norges største sjømatmarked, jf. figur 4.2. Målt i verdi utgjorde eksporten til EU 58 pst. av den totale sjømateksporten i 2010. Frankrike og Russland handlet norsk sjømat for i overkant av 5,2 mrd. kroner hver i 2010, og var dermed våre to største enkeltmarkeder. Deretter fulgte Polen og Danmark, som i stor grad viderefører produkter til EU-markedet.

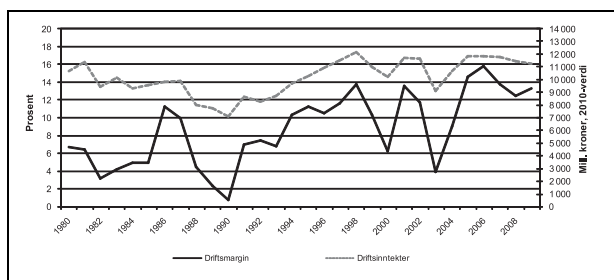

Figur 4.2 Norges viktigste eksportland i 2010

Eksporten av sjømat fra havbruk hadde i 2010 en verdi på 33,4 mrd. kroner, mens eksporten av sjømat fra de tradisjonelle fiskeriene beløp seg til 20,4 mrd. kroner. Verdien av sjømateksporten har økt åtte pst. i første halvår av 2011.

Importen av marine produkter til Norge var på omlag 621 000 tonn, tilsvarende 6,6 mrd. kroner i 2010, en nedgang på 11 pst. fra året før. I verdi er Danmark, Peru, Island og USA de største landene når det gjelder import til Norge. Fiskemel- og fiskeolje som er innsatsvarer i fiskefôr utgjør en stor del av importen. Andre store produkter er makrell, torsk og reker som dels selges på innenlandsmarkedet og dels reeksporteres.

4.1.2 Fiske og fangst

Figur 4.3 Utvikling i driftsmargin¹ og totale driftsinntekter for fartøy i størrelsen 8 meter og over, 1980–2009²

¹ Driftsmargin = (Driftsresultat/Driftsinntekter) * 100

² Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse ble fra og med 2008 endret fra samfunnsøkonomisk til bedriftsøkonomisk perspektiv. Alle tidsseriene presentert her er regnet på nytt basert på bedriftsøkonomisk perspektiv.

Kilde: Fiskeridirektoratet.

For fiskeflåten har utviklinga i lønnsomhet, målt ved driftsmarginen, vært positiv siden 1990, jf. figur 4.3. I løpet av perioden er det åra 1998, 2001 og 2005–2007 som har pekt seg ut som toppåra. 2009 er på nivå med disse toppåra. Gjennomsnittlig driftsmargin i 2009 for fartøy i Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse var på 13,3 pst., en økning fra 12,5 pst. i 2008.

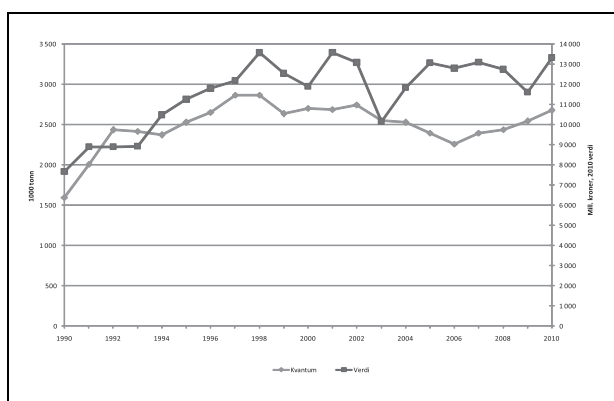
Det er flere underliggende årsaker til den positive utviklinga. To viktige årsaker er forbedret bestandssituasjon for viktige fiskeslag og økte priser. Dessuten har tallet på fiskefartøy blitt redusert, noe som har bidratt til lavere kostnader og økt produktivitet.

Ser man på tall for de siste åra for utvalgte fartøygrupper, ser man imidlertid at lønnsomhetstallene varierer over tid og mellom ulike fartøygrupper, jf. tabell 4.1.

Tabell 4.1 Driftsmargin for utvalgte fartøygrupper 2003–2009

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Konv. kyst < 11 m, hj. 1					4,9	4,9	-0,1
Konv. kyst 11-14,9 m hj. 1					10,9	7,7	6,0
Konv. kyst 15-20,9 m hj. 1	5,2	-0,0	6,3	11,5	13,2	7,2	5,5
Konv. kyst 21-27,9 m hj. 1	4,2	3,2	5,4	9,2	9,7	8,5	15,4
Konv. havfiskefartøy	-1,9	2,5	5,6	14,0	13,2	8,7	4,5
Torsketrålere/reketrålere	-1,3	2,4	7,6	15,8	10,6	5,3	10,8
Ringnot	14,7	20,7	25,9	22,5	21,4	22,7	20,9
Pelagiske trålere	-7,6	-0,6	13,2	21,8	12,9	13,3	15,5

Kilde: Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse.

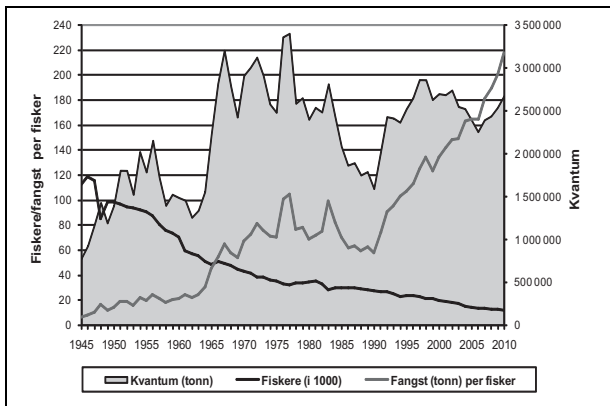
Figur 4.4 Samlet landet kvantum og første-håndsverdi norske fartøy 1990–2010 (ekskl. tang og tare).

Kilde: Fiskeridirektoratet.

Fangstuttaket i norske fiskerier (ekskl. tang og tare) har siden 1992 variert mellom 2,3 og 2,9 mill. tonn, jf. figur 4.4. Kvantum har økt fra 2008 til 2010, grunnet en økning i kvantum av torsk og torskeartet fisk.

På 1990-tallet var det en jevn og solid vekst i realverdien av førstehåndsomsetningen fram til 1998, hvor realverdien var omtrent 13,5 mrd. målt i 2010-kroner. Førstehåndsomsetningen har siden den gang vært rundt 13 mrd. i 2010-kroner, avbrutt av fall i åra 2000, 2003 og 2009. I 2010 var nominell førstehåndverdi 13,3 mrd. kroner, opp fra 11,3 mrd. i 2009.

Gjennomsnittsprisene for sild, hyse og sei økte fra 2009 til 2010, mens gjennomsnittsprisene for makrell og torsk sank videre slik det hadde gjort året før.

Figur 4.5 Utvikling i fangst, antall fiskere og fangst per fisker, 1945–2010

Kilde: Fiskeridirektoratet

De siste tjue åra er antallet personer som hadde fiske som hovedyrke halvert, fra ca. 20 000 i 1990 til ca 10 000 i 2010. I samme periode gikk tallet på merkeregistrerte fiskefartøy ned med 65 pst. til 6 300 fartøy i 2010. Det har vært en noe sterkere reduksjon blant fartøy under 28 meter enn de over.

Nedgangen har pågått siden andre verdenskrig. Fiskerinæringa skaper imidlertid ringvirkninger i annet næringsliv, og Sintef fiskeri og havbruk har beregnet at den totale sysselsettinga i fis-

kerinæringa i 2009 (inkludert ringvirkninger) var på 25 700 årsverk.

I figur 4.5 sammenstilles opplysninger om utvikling i kvantum med utvikling i antall fiskere og fangst per fisker. Variasjoner i ressurstilgang vil påvirke fangst per fisker, men figuren sier likevel noe om effektivitetsutviklinga i norsk fiskerinæring. I 1990 var gjennomsnittlig fangst per fisker i underkant av 60 tonn. Tilsvarende for 2010 er i underkant av 220 tonn fangst per fisker.

Fornyingsstakten i fiskeflåten, definert som forholdet mellom antall fartøy i flåten og antall nybygde fartøy levert i året, har variert de siste ti åra. Før 2005 var en periode hvor det var relativt stor fornying innenfor ringnotflåten og større fartøy som kombinerer tråling etter bunnfisk og reketråling. Etter 2005 har nybygginga skjedd innenfor den minste kystflåten (under 15 meter). De siste åra har det også kommet en del fornying innenfor den største kystflåten, og nå, i det aller siste, også innenfor havfiskeflåten.

Strukturkvoteordningene, som tillater å samle flere tillatelser på ett fartøy, er i dag tilgjengelig for fartøy med kvotelengder over 11 meter. Tabell 4.2 viser utvikling i tallet på tillatelser på fem tidspunkter: 2006 (under strukturpausen), 2007 (rett etter strukturpausen), og åra 2008–2010, målt ved slutten av året. Tabellen viser at antall tillatelser har gått ned i alle gruppene.

Tabell 4.2 Oversikt over utvikling i antall tillatelser¹ (aktive/passive), utvalgte grupper

Type tillatelser	2006	2007	2008	2009	2010
Ringnotgruppa > 90 fot	85	83	80	80	80
Pelagisk trålgruppa	40	40	36	34	33
Torsketrålgruppa	61	55	44	42	41
Seitrålgruppa	10	10	9	9	7
Konvensjonelle havfiskefartøy	47	45	38	36	36
Konvensjonelle kystfartøy	2 354	2 325	2 032	1 983	1 964

¹ Antall tillatelser ved årets slutt

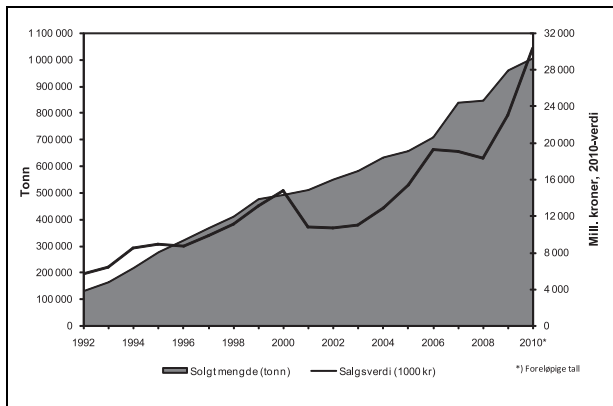
Kilde: Fiskeridirektoratet

4.1.3 Havbruk

I 2010 produserte den norske havbruksnæringa for første gang mer enn én million tonn sjømat.

Førstehåndsverdien av produksjonen er beregnet til i overkant av 30 mrd. kroner, en økning på 35 pst. fra 2009. Økningen skyldes først og fremst høye priser på laks i 2010.

Figur 4.6 Totalt solgt mengde og førstehandsverdi av fisk i havbruksnæringa 1998–2010. Laks, ørret og andre marine arter.

Kilde: Fiskeridirektoratet

Produksjonen av atlantisk laks endte på 928 000 tonn i 2010. Det var en økning på åtte prosent fra året før. Produksjonsøkningen fant sted i Nord-Norge og i Sogn og Fjordane, mens produksjonen i Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal og Hordaland ble redusert sammenliknet med 2009. Produksjonen av regnbueørret ble redusert med 20 000 tonn i 2010 sammenliknet med året før, til totalt 54 000 tonn. Reduksjonen skyldes blant annet at flere aktører har prioritert produksjonen av laks.

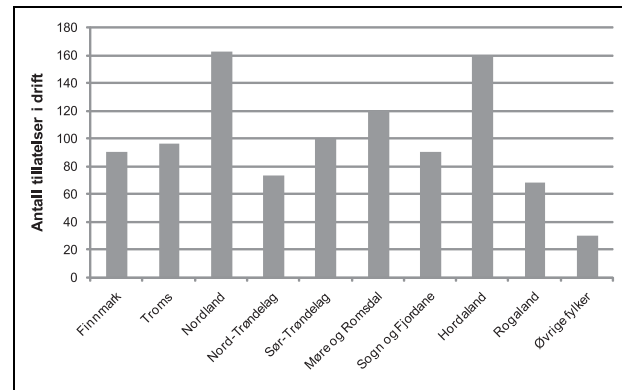
Det ble produsert 21 240 tonn torsk i oppdrett i 2010, en liten volumøkning fra 2009 da produksjonen var på 20 924. Torskeoppdrettsnæringa har problemer med å oppnå lønnsomhet i produksjonen, på grunn av høye produksjonskostnader og prisen på torsk. Ei rekke bedrifter har innstilt driften i 2009 og 2010, og det er bare få som har satt ut yngel i 2010. Det ventes derfor at produksjonen vil gå ned fra og med neste år.

I tillegg ble det produsert 2 400 tonn andre marine arter, som kveite, røye og piggvar. Produksjonen av nye arter skjer i stor grad på forsøksbasis, og svinger mye fra år til år.

Produksjonen av skalldyr var på 2 001 tonn i 2010, en oppgang på 300 tonn fra året før. Oppdrett av blåskjell utgjør i all hovedsak den norske skjell- og skalldyrproduksjonen.

I 2010 var om lag 5 400 personer direkte sysselsatt i havbruksnæringa. Lakse- og ørretoppdrettsnæringa sysselsetter omkring 4 800 personer direkte, mens de øvrige er sysselsatt innenfor oppdrett av skjell og marine arter. I tillegg til direkte arbeidsplasser skaper havbruksnæringa ringvirkninger i annet næringsliv, f. eks utvikling og produksjon av fôr og utstyr, videreføring, transport og salg. Sintef fiskeri og havbruk har beregnet at havbruksnæringa totalt (inkludert

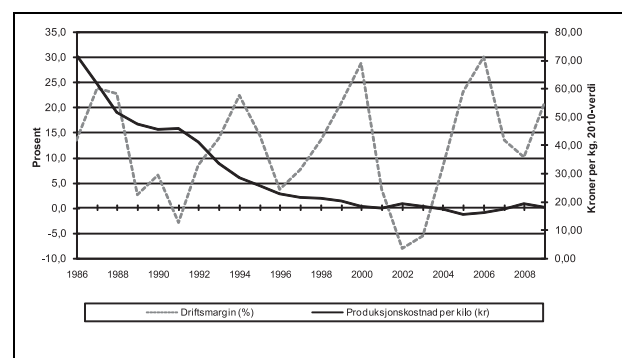
ringvirkninger) bidro til i overkant av 20 000 årsverk i 2009.

Figur 4.7 Antall tillatelser med produksjon av laks, regnbueørret og ørret, fordelt på fylke/region.

Fiskeridirektoratet.

Det drives fiskeoppdrett i omkring 160 kommuner, fra Lillesand i sør til Sør-Varanger i nord. Hovedtyngden av oppdrettsaktiviteten er på Vestlandet, Trøndelag og i Nordland. Figur 4.7 viser antall tillatelser i drift med produksjon av laks, regnbueørret og ørret i 2010 fordelt på fylke/region. I 2010 var 1 200 av tillatelsene for laks, regnbueørret og ørret aktive, dvs. 91 pst. Av tillatelser for andre marine fiskearter var 265 aktive (52 pst.). 175 tillatelser for skalldyr var aktive i 2010. Dette utgjør 46 pst.

Figur 4.8 Gjennomsnittlig driftsmargin og gjennomsnittlig produksjonskostnad per kilo. Laks og regnbueørret. 1986–2009.

Kilde: Fiskeridirektoratet

Gjennomsnittlig driftsmargin i oppdrett av laks og ørret varierer mye fra år til år. I 2009 ble gjennomsnittlig driftsmargin i næringa beregnet til 20,9 pst. Dette er en markert økning fra 2008 da gjennomsnittet var 10,2 pst. Den positive lønnsomhetsutviklinga skyldes høye priser på laks i 2009. Gjennomsnittlig driftsmargin varierte noe mellom regi-

onene. Møre og Romsdal oppnådde en laveste gjennomsnittlige driftsmarginen på 14,1 pst., mens næringa i Sogn og Fjordane er på topp med 23,1 pst.

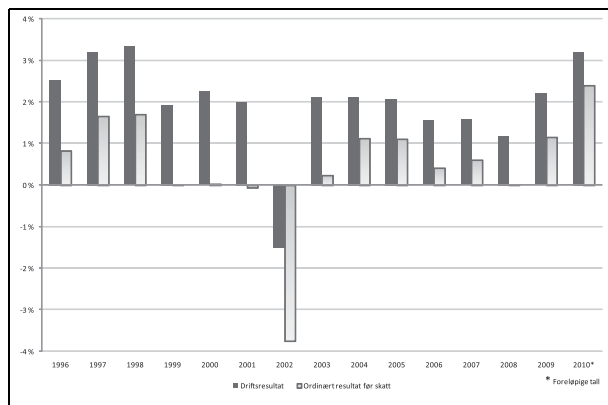
4.1.4 Fiskeindustri

Lønnsomhet

Lønnsomheten i norsk fiskeindustri bedret seg markant fra 2009 til 2010. Foreløpige tall, korrigert for ekstraordinære valutagevinster i 2009 og tilsvarende store tap i 2008, viser økning i både driftsresultat og ordinært resultat før skatt.

Pelagisk konsumindustri fikk et noe svakere resultat enn året før. Marginene svekket seg som følge av lavere ferdigvarepriser første halvår og økte råstoffpriser på både sild og makrell høsten 2010.

Sett under ett økte hvitfiskeindustrien sin inntjening betydelig. For tørrfiskprodusentene ble 2010 et svært godt år etter et veldig svakt år i 2009. Saltfiskprodusentene gikk så vidt i balanse til tross for en betydelig forbedring fra året før. Også i filetindustrien bedret lønnsomheten seg, men industrien gikk fortsatt med underskudd sett under ett. For klippfiskprodusentene var det mindre endringer i lønnsomheten fra året før.

Figur 4.9 Ordinært resultat¹ før skatt og driftsresultat (pst. av driftsinntekter) i konsumindustrien, veid gjennomsnitt.

- 1 Resultat for 2008 og 2009 er korrigert for ekstraordinære tap og gevinster på valuta.
- 2 Bakgrunnen for den dårlige lønnsomheten i 2002 er sammensatt. Viktige elementer er sterk kronekurs, høyt rentenivå og generelt høyere produksjonskostnader enn hos våre konkurrenter i andre land. Dette kombinert med økt konkurranse om råstoffet og et lite kjøpevillig marked gjorde at mange aktører kom i en vanskelig situasjon

Kilde: Nofima

Antall bedrifter og sysselsetting

Fiskeindustrien sysselsetter betydelig færre i dag enn for få år tilbake. I løpet av de siste åtte åra er tallet på sysselsatte redusert med nærmere 4 000, fra vel 14 000 i år 2001 til vel 10 600 i 2010. Både i 2009 og 2010 økte sysselsettinga med 2,4 pst. fra året før. Det siste året var veksten spesielt sterk i Møre og Romsdal. Trøndelag, Nordland og Hordaland hadde også vekst, mens øvrige fylker og regioner hadde en tilbakegang. Sterkest var tilbakegangen i Finnmark, med over 10 pst.

Tabell 4.3 Antall bedrifter¹ i fiskeindustrien 1999–2010

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Konsumindustri	633	616	600	566	554	522	512	497	482	458	448	431
Mel og olje	21	21	21	21	21	20	18	18	19	21	19	20
Tran og raffinerte oljer	10	11	10	11	11	11	12	12	11	12	12	11
Totalt	664	658	631	598	586	553	542	527	512	491	479	462

1 Et selskap kan bestå av flere bedrifter. Enheten bedrift er knyttet til én fysisk lokalitet. Konsumindustri omfatter også bedrifter som ikke kjøper fisk fra flåten over egen kai, som fiskematfabrikker, røykerier etc. Konsumindustri inkluderer slakterier for oppdrettsfisk.

Kilde: Nofima

Tabell 4.4 Geografisk fordeling av bedrifter i fiskeindustrien 1999–2010

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Skagerrak	53	49	46	45	43	39	38	40	43	42	41	39
Vestlandet	262	259	253	241	233	222	218	208	199	191	184	178
Trøndelag	59	57	54	44	45	43	45	43	43	41	41	36
Nord-Norge	290	283	278	268	265	249	241	236	227	217	213	209
Totalt	664	648	631	598	586	553	542	527	512	491	479	462

Kilde: Nofima

Flere forhold har bidratt til redusert sysselsetting i norsk fiskeindustri. Alle sektorer i fiskerinæringa har vært preget av omfattende struktureringer, som har ført til betydelig færre bedrifter, jf. tabell 4.3. I hvitfisksektoren er antall bedrifter de siste ti åra redusert fra rundt 350 til 230, mens sysselsettinga er halvert til vel 3 400. Størst har reduksjonen vært blant mindre, konvensjonelle anlegg. De mest synlige endringene er imidlertid i den tradisjonelle filetindustrien. I perioden 1996–2008 ble 24 filetbedrifter lagt ned, mens sysselsettinga i samme periode ble redusert med om lag 70 pst. I dag finnes det bare ti større filetbedrifter igjen og seks-syv mindre bedrifter som i hovedsak produserer fersk filet i deler av året.

Færre filetbedrifter har ført til økt eksport av ubearbeidet råvare, halvfabrikata og produkter som saltfisk og tørrfisk. De siste åra har 65 pst. av eksportverdien av hvitfisk vært konvensjonelle produkter, når vi ser bort fra eksporten av ombordfryst råstoff. Den strukturelle utviklinga i produksjonsleddet har gjort hvitfisknæringa særlig sårbar for prisutviklinga på saltfisk og klippfisk til Portugal og tørrfisk til Italia.

Overkapasitet har lenge vært en utfordring, men de siste tre åra har fallende priser i markedene skapt størst problemer for lønnsomhet i produksjonen. Til tross for kvoteøkning på hyse og torsk, falt eksportverdien for hvitfiskprodukter både i 2008 og 2009. I pelagisk konsumindustri er tallet på aktive anlegg i hovedsak det samme som for ti år siden. Automatisering og effektivisering har bidratt til at kvantum produsert per ansatt er fordoblet i perioden. Det har bidratt til at sysselsettinga i sektoren er redusert fra nærmere 1 700 i 1995 til anslagsvis 1 600 i 2010, selv om produsert kvantum var mer enn to ganger større i 2010.

Pelagisk konsumindustri hadde i 2010 nok et godt år med høye kvoter og markedspriser. Eksporten av sild falt, men dette ble mer enn kompensert for av økt eksport av makrell. I pelagisk konsumindustri øker også bearbeidingsgraden som følge av økt eksport av filetprodukter.

Utviklinga i sysselsettinga i slakting og foredling av laks og ørret er vanskelig å tallfeste nøyaktig. Det skyldes at mange aktører har integrert all virksomhet i samme selskap, og at det kan være vanskelig å skille mellom sysselsetting i slakting og foredling i disse selskapene. Samme problemstilling gjelder også i en del bedrifter som driver slakting/foredling av laks i kombinasjon med produksjon av hvitfisk eller sild og makrell. Det antas at det i 2010 var om lag 2 000 personer sysselsatt i slakting av laks og ørret, mens tallet i 1995 var over 2 100 personer. Tallet på slakterier er betydelig redusert de siste åra.

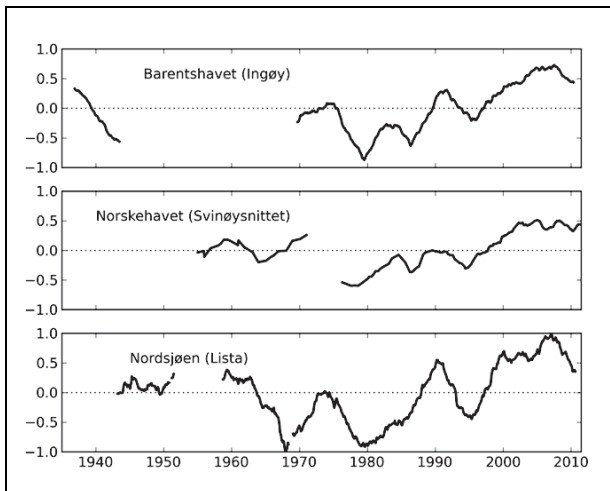
4.2 Miljø

4.2.1 Havmiljø

Et godt havmiljø gir grunnlaget for livet i havet og for verdiskapinga i sjømatnæringa. Sentrale indikatorer for beskrivelse av hav- og kystmiljø er blant annet havtemperatur, pH-nivå og omfang av fremmedstoffer.

Utvikling i havtemperatur

Havklimaet i våre tre viktigste marine økosystemer og fiskeriområder, Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet, utvikler seg ulikt fra sesong til sesong og fra år til år, jf. figur 4.10.

Figur 4.10 Langtidstendensene i temperatur for våre tre viktigste marine økosystemer, Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet.

Havområdene er preget av klimaperioder på omkring ti år, og disse opptrer med ganske lik fase i de tre områdene. På lengre tidsskalaer kan det sees parallelle endringer i alle tre områder fra det kaldere tidsrommet på 1960- og 1970-tallet fram til den rekordvarme klimatilstanden etter årtusenskiftet. I de aller siste åra er det igjen blitt noe kaldere. Det er også viktig å merke seg at før midten av det 20. århundret var det et tidsrom fra 1930–1950-tallet da det også var svært varmt i norske havområder, mens det igjen på begynnelsen av det 20. århundret var et kaldt klima. Disse lengste svingningene trer ikke bare fram i våre egne havområder, faktisk kan samme langperiodiske klimamønstre ses i hele Nordatlanten. Den langsiktige trenden er likevel at havtemperaturen har økt de siste 50 år.

Utviklinga i havets surhetsgrad

Målinger i norske farvann, blant annet i Norskehavet og Barentshavet, viser at havet har fått endret surhetsgrad.

Økt CO_2 -opptak i havet vil først og fremst kunne ha betydning for organismer som danner kalkskall; det vil si enkelte arter av plantep plankton, enkelte dyreplanktonarter og bunnlevende organismer som skjell og koraller. Skalldyr som hummer, krabber, krill og hoppekreps har skall av polysakkarid herdet med kalk. Derfor kan også denne type organismer bli påvirket som følge av de økte CO_2 -opptakene. Sammensetning i mattilbudet til fiskelarvene kan også bli endret, men vi vet foreløpig lite om hvilken påvirkning forsuringa vil ha på fiskebestandene.

Miljøforurensning

Menneskeskapt organiske miljøgifter er den viktigste gruppen miljøgifter vi finner i det marine miljø. Det er etablert internasjonale avtaler om forbud mot framstilling og bruk av noen av de viktigste organiske miljøgiftene, som PCB og klorerte plantevernmidler. Dette gjenspeiles blant annet i en registrert nedgang av disse stoffene i Barentshavet og Nordsjøen det siste tiåret. På verdensbasis produseres det stadig en stor mengde nye organiske forbindelser. Noen av disse stoffene har egenskaper som gjør dem til miljøgifter. Bromerte flammehemmere er eksempler på slike nyere forbindelser, som fortsatt øker i marint miljø.

Generelt er nivåene av tungmetaller i sedimentene i våre kyst- og havområder lave, men sedimentene i havneområder og enkelte fjorder er betydelig forurenset som følge av tidligere utslipp. I enkelte havområder er det registrert noe forhøyede verdier av bly og kvikksølv i overflatesediment, som trolig er et resultat av langtransport med hav- og luftstrømmer. Nivåene av kvikksølv har vært stabile i ei årrekke.

Radioaktiv forurensning i norske kyst- og havområder er i dag nærmest ubetydelig. Plastsøppel er en type forurensning som i økende grad skaper problem for marint liv. Plast brytes ned til bitte små partikler, som representerer en trussel for filterfødende organismer.

De kontinuerlige utslippene av produsert vann fra petroleumsvirksomheten til havs bidrar med en belastning på det marine miljøet. Produsert vann inneholder oppløste komponenter fra reservoaret; forskjellige organiske forbindelser, tungmetaller og radioaktive komponenter. Det er fortsatt usikkerhet med hensyn på eventuelle langtidsvirkninger av disse utslippene.

En annen type forurensning det er forsket relativt lite på er forekomst og miljøeffekter av såkalte nanopartikler. Disse er både naturlige og menneskeskapt. Framstilling og bruken av forskjellige typer nanopartikler øker noe, som igjen fører til økte tilførsler til miljøet. Fordi nanopartiklene kan passere cellemembraner og dermed påvirke cellene i en organisme, har de mulighet til å kunne gjøre betydelig skade. Kunnskapen om slike effekter er imidlertid mangelfull.

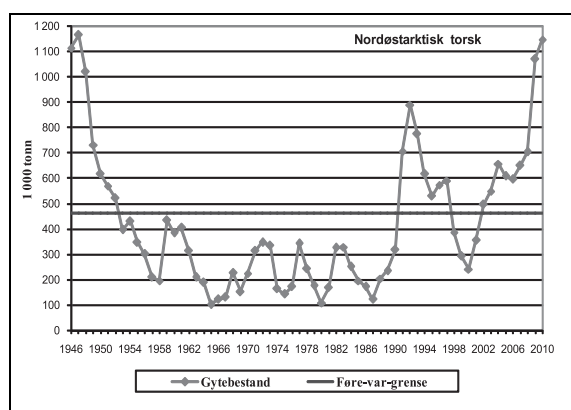
Når det gjelder miljøforurensningens betydning for sjømattryggheten, se omtale under kap. 4.2.4 Trygg sjømat.

4.2.2 Ressurssituasjonen

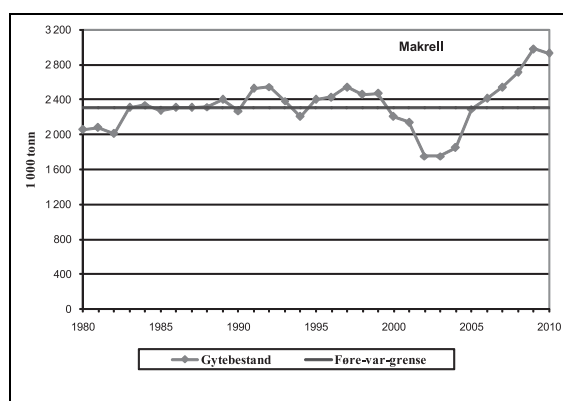
Et langsiktig forvaltningsregime har bidratt til god rekruttering og høye gytebestander for mange av bestandene i norske farvann. Samtidig er det noen bestander som det ikke står like bra til med, eller som vi ikke har tilstrekkelig informa-

sjon om. Mulige forvaltningstiltak vurderes løpende i tråd med forvaltningsprinsippet i havressursloven. Se boks 4.1 for grafisk framstilling av bestandssituasjonen for de viktigste fiskeslagene.

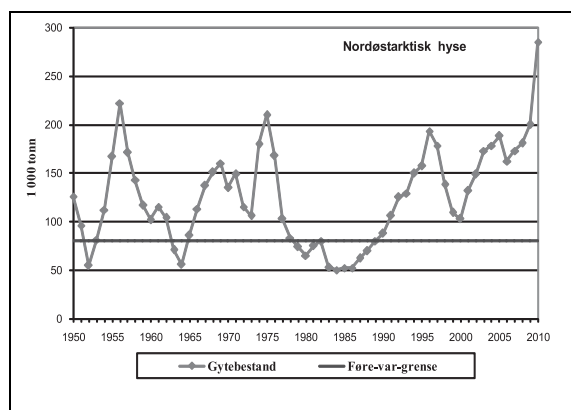
Boks 4.1 Grafisk framstilling av bestandssituasjonen for de viktigste fiskeslagene

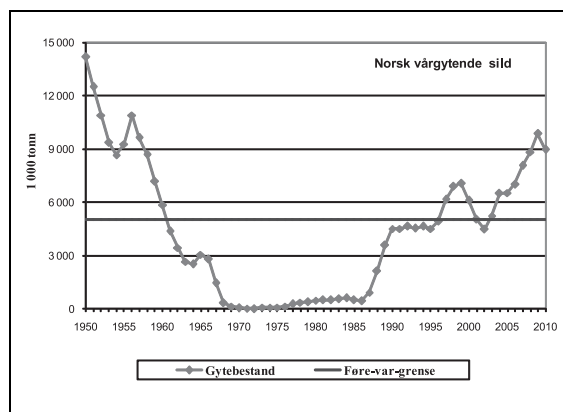
Figur 4.11 Gytebestand nordøstarktisk torsk

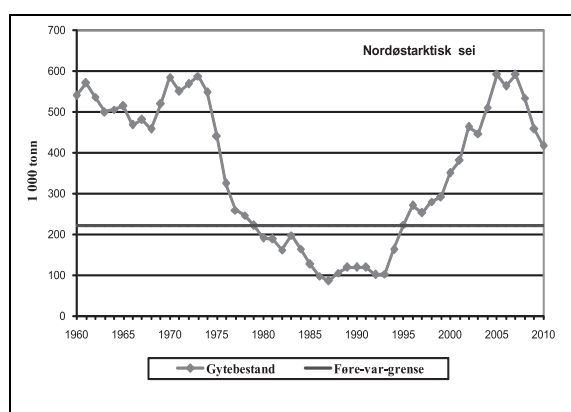
Figur 4.14 Gytebestand for makrell

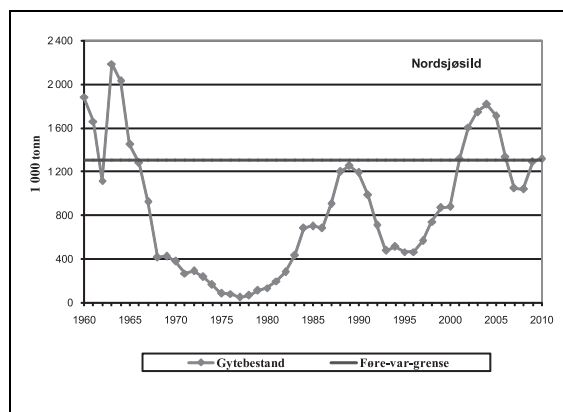
Figur 4.12 Gytebestand nordøstarktisk huse

Figur 4.15 Gytebestand for norsk vårgytende sild

Figur 4.13 Gytebestand nordøstarktisk sei

Figur 4.16 Gytebestand nordsjøisild

For alle de store og kommersielt viktigste bestandene er det etablert langsiktige forvaltningsstrategier, med målsetning om et høyt langtidsutbytte fra bestandene. Dette er i samsvar med MSY-prinsippet (Maximum Sustainable Yield), som ICES legger til grunn for sin rådgiving.

De fleste bestandene som Norge fisker på er i god forfatning. Dette gjelder spesielt for bestandene i Barentshavet, som nordøstarktisk torsk og nordøstarktisk hyse. Nordøstarktisk sei er også i relativt god forfatning, men rekrutteringa har de siste åra vært noe svakere enn normalt.

I Nordsjøen har sei- og hysebestandene vært i god forfatning, med gytebestander godt over føre-var nivå. De siste rapportene fra ICES tyder nå på at seibestanden er på vei inn i en periode med svakere utvikling. Situasjonen for torskebestanden i Nordsjøen er derimot fremdeles alvorlig. Norge har en liten andel av denne bestanden. Bestanden av nordsjøsild er i god tilstand, og bestanden har tatt seg noe opp de siste to åra.

De viktigste pelagiske bestandene står det også bra til med. Norsk vårgytende sild (NVG-sild) er fortsatt verdens største sildebestand, men bestanden har gått noe ned som følge av svak rekruttering i flere år. Når det gjelder makrell har bestanden vokst de siste åra, men denne utviklinga kan trues av at Island og Færøyene både i 2010 og 2011 har fastsatt betydelige kvoter utenfor det etablerte forvaltningsregimet.

Når det gjelder sjøpattedyr vi høster av, så er vågehvalbestanden fortsatt i meget god forfatning. Bestandene av grønlandssel i Østisen og Vestisen er også på et høyt nivå.

For nærmere informasjon om de ulike bestandene det høstes på og forvaltningen av disse, samt det vitenskapelige grunnlaget, vises det til Meld. St. 26 (2010–2011) *Dei årlege fiskerivtalane Noreg*

har inngått med andre land for 2011 og fisket etter avtalane i 2009 og 2010.

Tabell 4.5 gir en kvantitativ statusoppdatering på bestandsforvaltningen samlet sett, inkludert endring fra år til år. Rapporteringa er basert på ei omfattende vurdering fra Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet, og trekker inn parametre som blant annet kunnskapsgrunnlag, økologisk tilstand, fiskepress, kommersiell betydning og forvaltningsmål. Alle bestander som det høstes av inngår i oversikten, men noen bestander er gruppert sammen. Bestandene er inndelt i tre kategorier:

A: Bestander som er i god forfatning og som ikke har behov for nye tiltak. I denne kategorien inngår bestander hvor det er etablert langsiktige og bærekraftige beskatningsstrategier eller høstingsregler, bestander som Det internasjonale råd for havforskning (ICES) vurderer til å bli høstet innenfor føre-var-nivåer eller bestander hvor høstinga har svært liten eller ingen betydning og bestandssituasjonen vurderes som trygg.

B: Bestander hvor det er innført tiltak, men hvor bestandssituasjonen eller beskatningsnivået tilsier at det kan være behov for en revidering av tiltakene eller nye tiltak. Dette omfatter også bestander hvor kunnskapsnivået er for tynt til at en kan si noe om bestandssituasjonen eller vurdere om det er behov for nye tiltak.

C: Bestander som det ut i fra ei vurdering av bestandssituasjonen, beskatningsnivået eller betydning for økosystemet har et særlig behov for nye forvaltningstiltak og/eller større kunnskap. Kategorien omfatter bestander med risiko for overbeskatning, men hvor det ikke er etablert effektive forvaltningstiltak som regulerer uttaket og reduserer risikoen.

Tabell 4.5 Status for bestander

Klassifisering	Antall	Nye bestander i hver enkelt kategori	Netto endring i antall fra forrige budsjettperiode
A	51	Islandsk lodde, sild sør for 62°N, sild i Trondheimsfjorden, makrellstørje, ål	-1
B	19	Hestmakrell, tobis sør for 62°N, øyepål, kysttorsk nord for 62°N, pigghå, skater og rokker (område 3LM), tarearter (utenom stortare), klappmyss	+3
C	10	Vanlig uer, europeisk flatøsters	-2

I kategori C ligger blant annet østers, hai- og skatearter, kveite i sør, kysttorsk, lange og brosme,

leppefisker, raudåte og vanlig uer. Tobis er blant artene som har endret status, fra C til A, ettersom

det er innført nye tiltak. Ål og makrellstørje er nå innplassert i kategori A selv om bestandssituasjonen er alvorlig. Dette skyldes at det er innført tiltak for å beskytte bestandene. Hestmakrell og øyepål er nå innplassert i kategori B på grunn av at en negativ bestandsutvikling kan gjøre det nødvendig med nye tiltak. Fiskeri- og kystdepartementets bestandsforvaltning er ytterligere omtalt i kategori 16.30.

4.2.3 Miljømessig bærekraft i havbruksnæringa

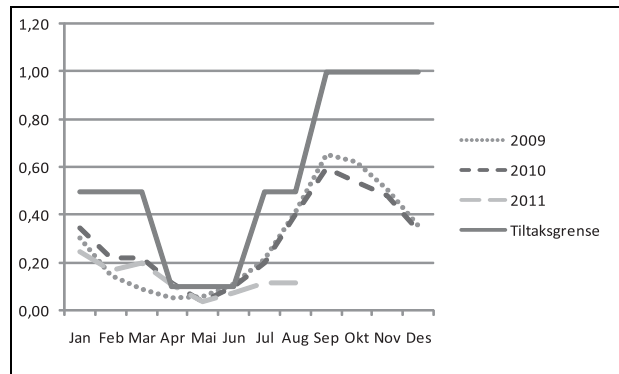
Helse- og miljøtilstanden i norsk havbruksnæring er generelt god, men det er knyttet utfordringer til særlig lakselus og rømming. Utslippene av næringssalter og organisk materiale fra oppdrett øker også i takt med produksjonen.

Lakselus

Lakselus har de siste åra vært en av de største miljøutfordringene i næringa. Nivået av lakselus i oppdrett er ikke et helseproblem for oppdrettsfisken. Store mengder av lakselus i enkelte områder utgjør imidlertid en trussel for villfisken, særlig for sjørøret og utvandrende laksesmolt.

Også i 2011 har næringa gjennomført samordnet vinter- og våravlusning. Lusenivåene i oppdrettsanleggene var lavere sommeren 2011 enn foregående år. Samtidig var lusenivåene på særlig sjørøret høyere enn de foregående åra. Det er til dels store regionale forskjeller som ikke alltid sammenfaller med lusenivåene på oppdrettsfisken. Problemerkene med at lakselusa har utviklet resistens mot flere lusemidler vedvarer. Mattilsynets statusrapport viser at problemene med resistens fremdeles er størst i sørlige deler av Nordland, Nord-Trøndelag og Sunnhordland. Det er ikke meldt om resistensutvikling i Finnmark og Troms.

Figur 4.17 viser utvikling i gjennomsnittlig antall voksne hunnlus i oppdrett de siste åra. Den heltrukne streken markerer tiltaksgrensen i henhold til luseregelverket. Fra 1. januar til 31. august er grensen 0,5 voksne hunnlus per fisk og fra 1. september til 31. desember er grensen 1,0. Under den koordinerte våravlusninga er tiltaksgrensen 0,1.

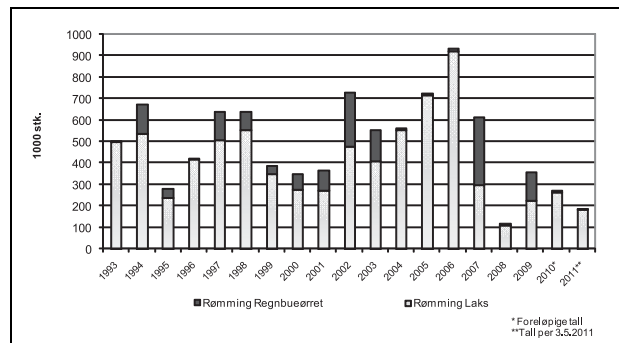

Figur 4.17 Utvikling i gjennomsnittlig antall voksne hunnlus per fisk i oppdrett 2009–2011.

Rømming

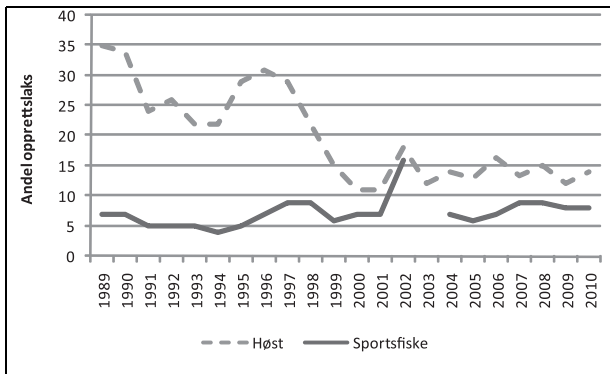
Rømming er en annen stor miljøutfordring innen norsk havbruk.

Selv om de innrapporterte rømmingstallene for laks og ørret i 2008, 2009 og 2010 er de laveste siden begynnelsen på 1990-tallet har det vært en beklagelig økning de siste åra, jf. figur 4.18. Foreløpige tall for 2010 viser en reduksjon i antall rømt laks og regnbueørret sammenlignet med 2009.

Figur 4.18 Innrapportert rømming av laks og regnbueørret 1993–2010 og 2011.

Innslag av rømt oppdrettsfisk i flere av elvene som overvåkes har også vist en betydelig nedgang siden midten av 1980-tallet, men de siste ti åra har innslaget vært relativt stabilt med en liten årlig variasjon, jf. figur 4.19.

Figur 4.19 Innslag av oppdrettslaks i elver, 1989–2010.

Sykdommer

Dødelighet er fortsatt en stor tapsfaktor i norsk havbruksnæring. Tapsprosenten i sjø på grunn av dødelighet var i 2010 anslått til å ligge på mellom 15 og 20 pst. Dødeligheten er høyest på Vestlandet og lavest i Nord-Trøndelag. Selv om ikke all dødelighet skyldes smittsomme sykdommer, representerer dette et betydelig helse- og velferdsproblem.

Norge er fritt for de fleste sykdommene som i internasjonal sammenheng betraktes som de alvorligst for fisk, skjell og krepsdyr. Kun fem av de 26 sykdommene på fisk, skjell og krepsdyr som Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE) definerer som særlig alvorlige, er påvist i Norge de siste 10 år. Disse er viral hemorragisk septikemi (VHS), infeksjøs lakseanemi (ILA) og infeksjon med *Gyrodactylus salaris* på fisk; krepspest på krepsdyr, og bonamiose på skjell.

I løpet av 2010 ble det påvist utbrudd av ILA på syv forskjellige lokaliteter, mot ti lokaliteter i 2009. Så langt i 2011 er det påvist ett nytt utbrudd i Finnmark. Det ble ikke påvist VHS-smitte i 2010.

Pankreassykdom (PD), som ikke er på Verdens dyrehelseorganisasjons liste over de alvorligste sykdommene, er et problem på Vestlandet. Det ble i 2010 registrert nye PD-utbrudd på 88 lokaliteter, alle på Vestlandet. Dette er 13 flere enn i 2009. I tillegg til utbrudd på Vestlandet er det så langt i 2011 registrert ett utbrudd i Nord-Trøndelag. Fisk på denne lokaliteten er slaktet ut.

Forbruket av antibiotika forstetter å gå ned, og var i 2010 på 649 kg. Bruken av lusemidler går imidlertid opp. I 2010 ble det brukt i overkant av 6 000 kg lusemidler i tillegg til 3071 tonn hydrogenperoksid.

4.2.4 Trygg sjømat

Norge har mindre smittestoffer og fremmedstoffer i mat enn de fleste andre land. Dette gjelder også for sjømat.

Det er siden 1994 gjennomført stikkprøvebasert overvåking av fremmedstoffer av en del arter i Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet. De siste åra har det også vært utført større og mer grunnleggende basisundersøkelser for enkelte viktige arter. Det er generelt lave konsentrasjoner av miljøgifter i sjømat fra alle de tre havområdene.

Med få unntak ligger funnene i norsk sjømat lavere enn grenseverdiene fastsatt i internasjonalt regelverk for handel med mat. Unntakene gjelder innholdet av dioksin og dioksinlignende PCB i torskelerver fra kystnære farvann, kadmium i taskekrabbe og kvikksølv i brosmefilet fra Hardangerfjordområdet. Mattilsynet anbefaler at de som fisker torsk til bruk i egen private husholdning ikke bør spise lever fra fisk tatt innenfor grunnlinjen. Mattilsynet fraråder også gravide, ammende, barn og kvinner i fruktbar alder å spise brunmat fra taskekrabbe.

Analysen av oppdrettsfisk samlet inn i 2010 viser gjennomgående fravær av rester av legemidler i undersøkte prøver. Til tross for økt bruk av enkelte lusemidler i 2010, er det ikke blitt påvist rester av disse som overskrider internasjonalt aksepterte grenseverdier.

Målinger av andre fremmedstoffer i oppdrettsfisk fra 2010 er ikke klare ennå. Innholdet av bromerte flammehemmere og metallene arsen, kadmium, kvikksølv og bly i oppdrettsfisk ble målt i 2009. Resultatene viste jevnt lave verdier og ingen overskridelser av tillatte grenseverdier.

Det ble i 2010 ikke funnet overskridelse av grenseverdiene for fremmedstoffer på prøver tatt av brisling og marine oljer til menneskeføde. Det ble heller ikke påvist for høye nivåer av fremmedstoffer i fôr til oppdrettsfisk i 2010.

Mattilsynets kostholdsråd og advarsler om fisk og skalldyr er allment tilgjengelig på Matportalen.

4.3 Kyst

4.3.1 Sjøtransport og havner

Sjøtransport har størst markedsandeler innenriks for frakt av tørr og våt bulk. Vegtransport er totalt dominerende på korte distanser, men har også betydelige markedsandeler på transporter over lengre distanser. Jernbanen har en stor markedsandel for frakt av stykk gods mellom de store byene.

Tabell 4.6 viser de ulike transportformenes relative markedsandeler i åra 2005–2009. Sjø og veg er omtrent jevnstore med hensyn til tonnki-

meter med om lag 46 pst. markedsandeler i 2009, mens jernbane står for i overkant av åtte prosent av godstransportarbeidet samme år.

Tabell 4.6 Markedsandeler i godstransportarbeidet (tonnkilometer) 2005–2009 (pst.)

	Sjø	Bane	Veg	Luft	I alt
2005	45,8	6,6	47,5	0,1	100
2006	46,8	6,9	46,2	0,1	100
2007	46,5	7,0	46,5	0,1	100
2008	44,6	7,3	48,0	0,1	100
2009	45,5	8,1	46,3	0,1	100

Kilde: TØI rapport 1090/2010

Tabell 4.7 viser sjøtransportens andel av eksport og import i åra 2005–2009. Mens skipenes andel av eksporten ligger stabilt på om lag 88 pst. i fem-

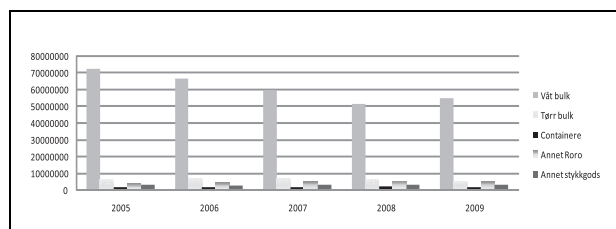
års perioden, har sjøtransportens andel av import gradvis gått ned fra 79 pst. i 2005 til 75 pst. i 2009.

Tabell 4.7 Sjøtransportens andel av eksport (tonnkilometer) og import 2005–2009 (pst.)

	Import	Eksport
2005	79,1	88,8
2006	76,9	88,7
2007	76,7	89,1
2008	75,9	89,8
2009	74,9	88,2

Kilde: TØI rapport 1090/2010

Figur 4.20 viser totalt godsvolum for havnene i Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen og Tromsø. Våt bulk er den dominerende lastetype målt i tonn, selv om samlet godsvolum for våt bulk gradvis har gått litt ned de siste åra.

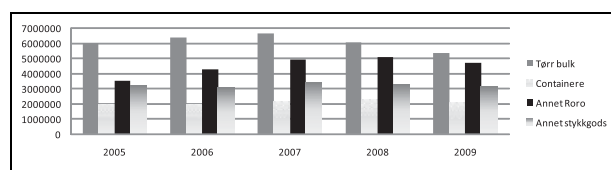
Figur 4.20 Godsvolum over Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen og Tromsø fordelt på lastetype 2005–2009

Kilde: SSB

I perioden 2005–2009 har godsvolumet over norske havner sunket med 13 pst. Noe av årsaken til

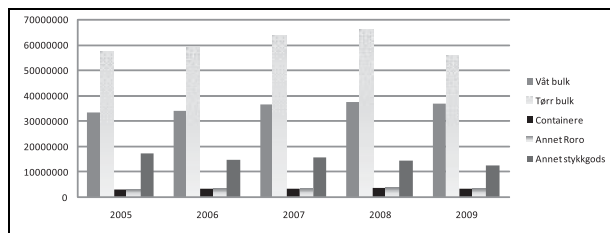
reduksjonen i 2009 må tilskrives finanskrisen, som førte til redusert økonomisk aktivitet og dermed mindre fraktegods.

Figur 4.21 viser endringer når vi utelater våt bulk. Tørr bulk er den nest største lastetype, etterfulgt av roro, annet stykk gods og containere. I motsetning til de nevnte havnene er tørr bulk den største lastetypen i summen av øvrige havner, jf. figur 4.22. Våt bulk følger deretter, mens annet stykk gods er den tredje største lastetype i disse havnene.

Figur 4.21 Total godsvolum (tonn), Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen og Tromsø, lastetype (unntatt våt bulk), 2005–2009.

Kilde: SSB.

Figur 4.22 Total godsvolum (tonn), øvrige havner, lastetype, 2005–2009.

Kilde: SSB.

4.3.2 Forebyggende sjøsikkerhet

Navigasjonsinfrastruktur

Navigasjonsinstallasjonene og de elektroniske navigasjonshjelpemidlene skal gjøre navigasjon i norske farvann enklere og tryggere. Det er derfor et mål at tilgjengeligheten (oppetida) er så høy som mulig. Målet for oppetida for navigasjonsinnretningene med lys er 99,8 pst. I 2010 var oppetida tilfredsstillende i store deler av landet. Unntaket var, som i de to foregående åra, Midt-Norge og

Troms og Finnmark. Det samlede resultatet er derfor noe lavere enn målet.

Resultatene var svakere for de elektroniske navigasjonshjelpemidlene. For DGPS-installasjonene, som sender korreksjoner til GPS-signaler og gir høyere posisjonsnøyaktighet, finnes det ikke gode tilgjengelige data. De landbaserte AIS-stasjonene hadde også litt for lav oppetid målt opp mot de internasjonalt nedfelte målene. Dette er nærmere omtalt i kategori 16.60 Kystforvaltning.

Hendelser i norsk farvann

Det ble i 2010 registrert 33 ulykker med lospliktig fartøy. Det er tre mindre enn i 2009. Antall lospliktige seilaser økte samtidig fra omtrent 84 700 i 2009 til rundt 94 000 i 2010. Ulykker betegner her hendelser som grunnstøtinger og kollisjoner. De fleste av disse fører ikke til akutt forurensning.

Lospliktig trafikk omfatter både fartøy med los om bord og fartøy hvor føreren har farleisbevis. Ti av ulykkene i 2010 skjedde med los om bord og 23 med fartøy hvor føreren hadde farleisbevis. Det skjedde ingen ulykker med fartøy som ble gitt dispensasjon fra losplikten.

Tabell 4.8 Lospliktig trafikk - andel ulykker med lospliktig fartøy (pst. av antall seilaser), 2006–2010

År	2006	2007	2008	2009	2010
Antall ulykker	27	28	40	36	33
Antall seilas	58 324	60 920	75 696	84 732	94 014
Andel ulykker (pst.)	0,046	0,046	0,053	0,042	0,035

Trafikksentraltjenester

Sjøtrafikksentralene er et sentralt verktøy for overvåking og kontroll av skipstrafikk i norske

farvann. Trafikksentralene skal samvirke med fartøy og respondere på trafikksituasjoner som kan utvikle seg til uønskede hendelser.

Tabell 4.9 Antall inngrep for å avklare trafikksituasjonen

År	2008	2009	2010
Antall inngrep	4 885	5 862	5 210
Antall seilas	251 138	254 665	257 846

4.3.3 Beredskap mot akutt forurensning

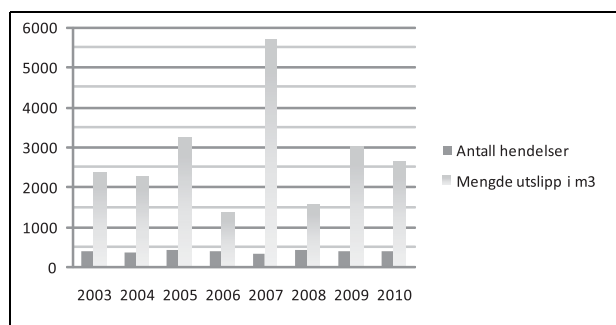
De siste åra har tallet på hendelser meldt inn til Kystverkets beredskapsvakt vært i overkant av 1 300 per år. De fleste av hendelsene som meldes

inn håndteres uten at det oppstår forurensning (fartøy i drift, grunnstøtinger og annet). Disse hendelsene synliggjøres ikke i statistikken for akutt forurensning, men medfører bruk av personellressurser, slepefartøy og annet.

Tabell 4.10 Innrapporterte varsler om akutt forurensning eller fare for akutt forurensning til Kystverkets beredskapsvaktlag i 2010

Totalt antall varsler: 1 279						
Antall varsler som ikke har ført til akutte utslipp, verken på sjø eller land: 874						
Antall varsler som har ført til utslipp: 405						
Sjøbaserte utslipp: 202			Landbaserte utslipp: 203			
Skipsbaserte: 96	Petroleumsbaserte: 106	Industri: 79	Bunkers- anlegg: 8	Nedgravde tanker: 21	Landtran- sport: 64	Annet: 31
Totalt mengde utslipp: 2 619 m ³						

Samlet antall registrerte hendelser med utslipp har vært forholdsvis stabilt siden 2003. Statlige aksjoner mot akutt forurensning har bare vært iverksatt etter kystnære skipsulykker. Øvrige utslipp er håndtert gjennom tiltak fra den som er ansvarlig for forurensningen eller kommunale aksjoner.

Figur 4.23 Antall hendelser 2003–2010 og utslippsmengde¹.

¹ Toppen i 2007 skyldes et utslipp på Statfjord-feltet på 4000 m³ olje.

Det er ingen entydig utvikling i utslippsmengden fra 2003 til 2010. Årlig utslippsmengde påvirkes sterkt av enkelthendelser med store utslipp. Ulykkene med skipene "MS Server" i 2007 og "MV Full City" i 2009, utslippet fra Statfjord A-plattformen i 2007 og kloakkutslippet i Mjøsa i 2009 er typiske eksempler på store hendelser. De 405 hendelsene i 2010 som førte til akutt forurensning var likt fordelt mellom landbaserte og sjøbaserte hendelser, med henholdsvis 203 og 202. Totalt ble det registrert utslipp av 2 619 m³ forurensende masse. De landbaserte kildene bidro med den klart største mengden forurensning.

5 Oppfølging av Nye byggesteiner i nord.

Regjeringa la i mars 2009 fram *Nye byggesteiner i nord* som andre trinn i nordområdesatsinga. Fiskeri- og kystdepartementet har fulgt opp satsingsområda i nordområdestrategien og *Nye byggesteiner* på ei rekke tiltaksområder.

Utvikling av kunnskap om klima og miljø i nordområdene

I statsbudsjettet for 2010 for Fiskeri- og kystdepartementet ble det satt av 8 mill. kroner i økt bevilgning til forskning på klimavirkninger på fiskebestander, økosystemer og havbruk, medregnet forsuring av havet. Denne satsinga foreslås videreført også i 2012.

Fram-senteret (High-North Research Centre on Climate and the Environment) ble etablert i 2010. I senteret inngår alle relevante fagmiljø i Tromsø, og Havforskningsinstituttet får en sentral rolle. Den faglige hovedsatsinga foregår innenfor de fem tematiske flaggskipene:

- Havisen i Polhavet, teknologi og avtaleverk.
- Effekter av klimaendringer på fjord- og kystøkologi i nord.
- Effekter av klimaendringer på økosystemer på land, landskap, samfunn og urfolk, herunder også klimatilpasning.
- Havforsuring og økosystemeffekter i nordlige farvann.
- Miljøgifter – effekter på økosystemer og helse.

Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) overvåker fremmedstoffer i fisk fra de nordlige havområdene og fra havbruksnæringa.

Havforskningsinstituttet leder den rådgivende gruppa for overvåking av det marine økosystemet i Barentshavet og områdene utenfor Lofoten. Formålet med gruppa er å samordne overvåking og sammenstille overvåkingsresultater.

Nytt isgående forskningsfartøy

Regjeringa varslet i *Nye byggesteiner i nord* at det tas sikte på å gå til anskaffelse av et nytt isgående

forskningsfartøy med hjemmehavn i Tromsø, forutsatt at kvalitetssikringa er tilfredsstillende.

I 2009 ble det gjennomført kvalitetssikring av konseptvalg (KS1) som konkluderte med at et nytt, stort isgående forskningsfartøy var det alternativet som var det beste ut fra de mål og føringer som er lagt. Det ble også gitt anbefalinger knyttet til videre forprosjektering av fartøyet og organisering av både anskaffelsesprosessen og driftsfasen.

Det er nå gjennomført en kvalitetssikring av forprosjektet (KS2) av et nytt isgående forskningsfartøy. Hovedkonklusjonene til kvalitetssikrer er:

- Prosjektet er modent, veldefinert og tydelig avgrenset, og det er videreført etter de forutsetninger som ble lagt ved konseptvalget.
- Anbefalingene fra kvalitetssikringa av konseptvalg (KS1) er fulgt opp.
- Kvalitetssikrer har ingen merknader til de krav til ytelser som er satt til fartøyet, beskrivelse av hovedkonseptet, samfunns mål og effektmål for prosjektet.
- Kvalitetssikrer slutter seg også til den foreslåtte kontraktsmodellen.
- Det anbefales en tydeliggjøring av ansvarsforholdet for anskaffelsen av fartøyet, og at styringslinja tilpasses dette.
- Det anbefales at det etableres mandater som regulerer styringsgruppa og prosjektlederens oppgaver, ansvar og myndighet, og det bør etableres en nærmere beskrivelse av på hvilken måte styringsdialogen mellom prosjektleder og prosjekteier skal skje.
- Det understrekes at prosjektorganisasjonen må ha en tilstrekkelig robust organisasjon.
- Anbudet bør ikke bare lyses ut i EØS-området slik styringsdokumentet har lagt opp til, men lyses ut i et større internasjonalt marked.

Som oppfølging av anbefalingene i KS1-kvalitetssikringa er det også etablert samarbeidsavtaler mellom Havforskningsinstituttet, Norsk Polarinstitut og Universitetet i Tromsø, som regulerer drift og forvaltning av et nytt, isgående forskningsfartøy.

Kvalitetssikrer har vurdert prosjektets basiskalkyle til 1 158 mill. kroner, som er tilsva-

rende nivå som i KS1-kvalitetssikringa. På bakgrunn av en usikkerhetsanalyse anbefaler kvalitetssikrer en samlet kostnadsramme for prosjektet på 1 360 mill. kroner og en styringsramme på 1 230 mill. kroner.

Samlet sett kan det derfor konkluderes med at kvalitetssikringa har vist at det foreliggende prosjektet er modent. Anbefalingene fra kvalitetssikrer vil bli håndtert i det videre arbeidet.

Kartlegging av havbunnens mangfold

Systematisk kartlegging av havbunnen gjennom MAREANO-programmet ble igangsatt i 2005. Så langt har MAREANO kartlagt 67 600 km² i Barentshavet og kantområdene ved Norskehavet, medregnet områdene Troms II, Troms III, Nordland VII og Eggakanten. MAREANO genererer viktig kunnskap for forvaltningen gjennom kartlegging av topografi og bunntyper, artsmangfold og sårbare naturtyper, miljøgiftinnhold i sedimenter og effekter av fiskeri på havbunnen. Dette er grunnleggende data som er nyttig i forvaltningens vurdering av arealbruk, miljøverdier og tilrettelegging for ulike næringsaktiviteter i området. En fullstendig kartlegging av de kystnære havområdene fra Lofoten til avgrensingslinja mot Russland vil være fullført i 2014 med dagens bevilgningsnivå. Som en oppfølging av den oppdaterte forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet ble det i revidert budsjett 2011 vedtatt en tilleggsbevilgning på 44 mill. kroner, slik at samlet ramme i 2011 til sammen er 96,4 mill. kroner. Denne tilleggsbevilgningen er brukt til forsert kartlegging av Nordland VI med sikte på å få området ferdig kartlagt i 2011, og til å starte kartlegging av norsk del av tidligere omstridte område vest for avgrensingslinjen mot Russland.

Bevilgningen til MAREANO-programmet foreslås økt med 36 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2011, for å kartlegge det tidligere omstridte området ved avgrensingslinja mot Russland. Samlet ramme for programmet i 2012 blir 88,4 mill. kroner. Kartlegginga videreføres etter omforente faglige kriterier utviklet i samarbeid mellom Fiskeri- og kystdepartementet, Miljøverndepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Olje- og energidepartementet.

Etablering av helhetlig overvåkings- og varslingssystem - BarentsWatch

Regjeringa har gitt Kystverket i oppdrag å forberede etableringa av BarentsWatch, et helhetlig overvåkings- og informasjonssystem for de nord-

lige hav- og kystområder. Etableringa forutsetter et nært samarbeid med ei rekke andre institusjoner. Systemet vil bestå av en åpen og en lukket del. Den åpne delen vil bli etablert i 2012, og vil være en offentlig tilgjengelig informasjonsportal for havområdene. Portalen skal formidle informasjon til allmennheten knyttet til områdene klima og miljø, sjøtransport, marine ressurser og olje og gass. Driftsorganisasjonen for utvikling og drift av den åpne delen vil bli lagt til Tromsø, mens det vurderes videre å knytte den lukkede delen til Trafikksentralen i Vardø.

Den lukkede delen skal etter planen være et operativt system for relevante myndigheter som skal kunne kombinere informasjon ved å koble sammen ulike etaters fagsystemer. Målet er å bidra til at etater med operativt ansvar til sjøs kan få tilgang til et felles, etablert situasjonsbilde som vil gjøre det lettere å håndtere spesielle situasjoner som forurensning, ulykker mv. Det foreslås en bevilgning på 30 mill. kroner på Kystverkets budsjett i 2012 til oppfølging av BarentsWatch.

Styrking av forebyggende sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensning

På bakgrunn av en sikkerhets- og risikovurdering utarbeidet av Det Norske Veritas i 2010, har Kystverket anbefalt at det innføres losplikt i farvannet ved Svalbard. Lostjeneste på Svalbard vil styrke sjøsikkerheten og redusere miljørisikoen. Losplikt for skipstrafikken i farvannet ved Svalbard forutsetter at losloven med tilhørende forskrifter gjøres gjeldende på Svalbard, med nødvendige stedlige tilpasninger.

Fra 1. juni 2011 ble Kystverkets område for navigasjonsvarsling i Arktis, NAVAREA XIX, satt i operasjonell drift. Området dekker havene mellom Grønland og grensa til Russland, og strekker seg fra midt på norskekysten og opp til Nordpolen. Navigasjonsvarslinga sendes skipstrafikken fra trafikksentralen i Vardø.

Det er etablert et godt samarbeid med Russland om å utvikle et meldings- og informasjonssystem for skipstrafikk. Særlig er arbeidet under Barents VTMS (Vessel Traffic Management and Information System) videreutviklet, blant annet med samarbeid om automatisk innmelding av skipstrafikk mellom norsk og russisk del av Barentshavet. Det er inngått avtale med russiske myndigheter om et teknisk samarbeid mellom det norske Loran-C og det tilsvarende russiske Chayka-systemet. Samarbeidet med britiske, danske, færøyske, irske og islandske myndigheter om utveksling av trafikkinformasjon fra nasjonale

AIS-system, er videreført. Kanadiske myndigheter er også invitert inn i dette arbeidet.

For 2012 foreslås det at slepebåtberedskapen for Nord-Norge fortsetter med dagens tre innleide fartøy. Det Norske Veritas har på vegne av Kystverket foretatt en ny vurdering av slepebåtbehovet for Nord-Norge etter etableringen av seilingsleiene fra Vardø til Røst. Vurderingene tilsier at slepebåtberedskapen kan ivaretas av to fartøy. Regjeringen ønsker likevel å ha en forsterket beredskap, hvor et tredje fartøy fortsatt leies inn. Det vil derfor bli arbeidet med å se på muligheten for en mer ressurseffektiv modell som ikke vil gå på bekostning av sikkerheten. Det nærmere opplegget rundt dette vil bli avklart etter at dialog med leverandørene er gjennomført. Det gjennomføres nå en konseptvalgutredning om samlet statlig slepebåtberedskap. Denne vil gi et nytt faglig grunnlag for framtidig dimensjonering.

I statsbudsjettet for 2011 ble det bevilget 10 mill. kroner over Kunnskapsdepartementets budsjett til bygging av ny værradar ved Gednje på Varangerhalvøya. Bevilgningen videreføres i 2012. Når radaren kommer i drift, vil hele kysten av Finnmark og Troms være dekket av værradarer. Værradaren vil bidra til bedre varsling av farlig vær, bedre værvarsling i området vil bidra til å bedre sikkerheten for ferdsel til havs for fiskefartøy og for den økende skipstrafikken langs kysten og inn mot russisk område. Radaren vil også bidra til bedre varsling av flyværet i området, og dermed bedre flysikkerhet.

Kystverket utarbeidet i 2006 en statusrapport for oljevernmateriell i statlige depot langs kysten, med en tilrådd plan for utskifting fram til og med 2010. Gjennom budsjettene for 2006–2010 har regjeringa fullt ut oppfylt Kystverkets utskiftingsplan.

Det er etablert et bredt sammensatt oljevernforum som ledes av Kystverket. Formålet er å styrke oljevernberedskapen gjennom å legge til rette for godt samspill og samarbeid mellom offentlige og private aktører, med særlig vekt på oljevernberedskap i nordområdene.

Kystverket la i juni 2011 fram en oppdatert, helhetlig miljørisiko- og beredskapsanalyse knyttet til akutt forurensning fra skipstrafikk. Beredskapsanalysen gir en anbefaling om nivået på beredskapen, og vil utgjøre et viktig grunnlag for beslutninger vedrørende dimensjonering av statens beredskap de kommende åra.

Regjeringa foreslår å øke bevilgningen til oljevernberedskap med 15 mill. kroner i 2012 for å starte oppfølginga av analysen. Analysen er nærmere beskrevet i kapittel 16.60.

Utvikling av marin næringsvirksomhet

Torskeoppdrettere sliter med svak økonomi, og det er bare noen få bedrifter som har satt ut yngel de siste åra. Det ventes derfor at produksjonen vil gå ned de neste åra. Det arbeides med å få ned produksjonskostnadene, blant annet gjennom utvikling av avlsprogrammet ved Nofima i Tromsø. Torskeavlsprogrammet får et tilskudd fra Fiskeri- og kystdepartement på om lag 30 mill. kroner i 2011. Det foreslås at tilskuddet videreføres på dette nivået i 2012. Regjeringa la i februar 2009 fram en nasjonal strategi for bærekraftig torskeoppdrett, og torsk i oppdrett er et prioritert område i marint verdiskapingsprogram. Denne prioriteringa foreslås videreført i 2012. Utviklinga av torskeoppdrett må skje innenfor miljømessig bærekraftige rammer.

Marin bioprospektering er systematisk leting etter verdifulle, biologisk aktive komponenter fra organismer i havet. Regjeringa lanserte i 2009 en nasjonal strategi for marin bioprospektering. Den samlede bevilgningen til oppfølging av dette programmet over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett i 2011 er 25 mill. kroner, blant annet gjennom den nasjonale marine biobanken i Tromsø og FUGE-programmet i Norges forskningsråd. Satsinga foreslås videreført i 2012.

Fiskeri- og kystdepartementet finansierte i 2009 en utredning for dyrking og bruk av tare, med spesiell vekt på bioenergi. I 2011 ble det innenfor tilskuddet til Norges forskningsråd satt av 2 mill. kroner til økt forskning på bioenergiproduksjon fra marine kilder. Satsinga foreslås videreført i 2012.

Tiltak mot ulovlig fiske og fiskerikriminalitet

Bevilgningen til innsats mot ulovlig fiske og fiskerikriminalitet er økt betydelig. Kontrollinnsatsen er økt, og arbeidet med fiskerikriminalitet er gitt høy prioritet i politiet og hos påtalemyndigheten. Det er lagt stor vekt på internasjonalt arbeid, bl.a. ved et tett samarbeid med russiske fiskerimyndigheter. Det er ikke registrert ulovlig overfiske av torsk og hyse i Barentshavet verken i 2009 eller 2010. Dette viser at forvaltningens arbeid og prioriteringer så langt har fungert godt. Innsatsen mot ulovlig fiske og fiskerikriminalitet foreslås videreført.

Tiltak for å implementere og videreutvikle systemer for å sikre og dokumentere lovlig fangst prioriteres høyt. EU har innført nye regler fra 1. januar 2010 som innebærer at all villfanget fisk og produkter fra villfanget fisk som skal eksporteres

fra Norge til EU må ha fangstsertifikat. Det gjelder fisk som er fanget av både norske og utenlandske fartøy.

Utvikling av maritim næringsvirksomhet

Kystverket har kartlagt hvilke havner i Øst-Finnmark som er egnet for lokalisering av en eventuell oljebase. Rapporten fra 2010 konkluderer med at flere av havnene i Øst-Finnmark kan, med større eller mindre investeringer i infrastrukturen, vurderes som mulige service- og basehavner (Kirkenes, Vadsø, Vardø, Båtsfjord, Berlevåg og Kjøllefjord). Av de eksisterende havnene er det imidlertid bare Kirkenes som kan oppfylle de krav som stilles til større ilandføringsanlegg og petroleumsanlegg.

Styrking av transportnettet

Fiskeri- og kystdepartementet har gitt Kystverket i oppgave å koordinere et samarbeid mellom havnene i nord. I forbindelse med arbeidet med NTP 2014–2023 er det utarbeidet det en egen nordområdeutredning. Målet med utredningen er å få bedre kunnskapsgrunnlag for beslutninger om infrastrukturutvikling i nord. Det er blant annet vurdert behov for tiltak i tilknytning til havner i nord (farleilstiltak, vegforbindelse, etc.). Utredningen ble ferdigstilt i juni 2011, og anbefalingene derfra skal innarbeides i etatene og Avinors planforslag til Nasjonal transportplan 2014–2023. Etablering av et samarbeid mellom havnene i nord videreføres i 2012, innenfor rammene av prosessen med å rullere transportplanen.

Del II
Budsjettforslaget for 2012

6 Nærmere omtale av bevilgningsforslaget

Programområde 16 Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning

Programkategori 16.10 Administrasjon

Utgifter under programkategori 16.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
1000	Fiskeri- og kystdepartementet	128 343	120 770	131 015	8,5
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner	10 628	9 500	10 250	7,9
	Sum kategori 16.10	138 971	130 270	141 265	8,4

Utgifter under programkategori 16.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
01-20	Driftsutgifter	108 589	106 160	111 544	5,1
21-23	Andre driftsutgifter	10 899	4 860	9 721	100,0
70-89	Overføringer til private	19 483	19 250	20 000	3,9
	Sum kategori 16.10	138 971	130 270	141 265	8,4

Programkategorien omfatter drift av Fiskeri- og kystdepartementet, inkludert kontingenter til internasjonale organisasjoner, tilskudd til kystkultur og diverse formål.

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvar for fiskeri-, havbruks- og kystforvaltningen. Departementet har etatsansvar for Kystverket, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES). I tillegg har departementet ansvar for statlig eierstyring av Nofima AS og Eksportutvalget for fisk AS. Departementet har et faglig styringsansvar knyttet til Mattilsynet, Veterinærinsti-

tuttet, Norges forskningsråd og Innovasjon Norge, men for disse er det andre departement som har etatsansvaret. Departementet ivaretar dialogen med Redningsselskapet og gir tilskudd til organisasjonen. Videre har departementet ansvar for driften av Loran-C og infrastrukturen på Jan Mayen, som administreres av Forsvarets logistikkorganisasjon på oppdrag fra Fiskeri- og kystdepartementet. Fiskeri- og havbruksnærings forskningsfond er underlagt Fiskeri- og kystdepartementet, men fondet forvaltes av et eget styre med representanter fra næringa. Se omtale under programkategori 16.20.

Tabell 6.1 Antall tilsatte per 1. mars 2011

Virksomhet	Menn	Kvinner	Totalt
Fiskeri- og kystdepartementet	52	65	117
Fiskeridirektoratet, hovedkontoret	106	109	215
Fiskeridirektoratet, regionkontor	149	116	265
Havforskningsinstituttet	334	190	524
Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES)	50	84	134
Kystverkets hovedkontor	67	60	127
Kystverkets regionkontor	630	100	730
Kystverket rederi	188	13	201
Sum programområde 16	1 576	737	2 313

Mål og prioriteringer

Fiskeri- og kystdepartementets hovedmål for perioden 2007 til 2011 har vært nedfelt i strategien *Verdier fra havet – Norges framtid*.

1. Norge skal ha en internasjonal rolle som ivaretar våre interesser og vårt ansvar som havnasjon og kyststat på en helhetlig måte.
2. Norge skal ha bærekraftige marine næringer med høyest mulig samlet verdiskaping, god lønnsomhet og internasjonal konkurransekraft i hele verdikjeden.
3. Norsk sjømat skal være trygg og kjent for kvalitet. Fangst, produksjon og produkter skal holde en høy standard med hensyn til miljø, folkehelse, fiskehelse og fiskevelferd.
4. Norge skal ha en internasjonalt ledende posisjon innen marin forskning og innovasjon.
5. Norge skal ha en konkurransedyktig sjøtransport med effektive havner og transportkorridorer, et høyt sjøsikkerhetsnivå og en god oljevernberedskap.

6. Norge skal ha en velrenommert, effektiv og faglig sterk fiskeri- og kystforvaltning.

Hovedmålene er ment å være retningsgivende for alle virksomhetsområdene i fiskeri- havbruks- og kystforvaltningen. Status for mål 1 er omtalt i innledningen til kategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning og kategori 16.60 Kystforvaltning. Arbeidet med mål 2 og 3 er redegjort for i innledningen til kategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning. I tillegg er status og nøkkeltall for departementets ansvarsområder presentert i kapittel 4. Det fjerde målet omtales nærmere i kategori 16.20 Forskning og innovasjon, men her er også mål 2 og 3 viktige premisser. Det femte målet omtales i kategori 16.60 Kystforvaltning. Det sjette målet omtales under kap. 1000 Fiskeri- og kystdepartementet.

Strategien *Verdier fra havet – Norges framtid* er nå under revisjon og det vil bli utformet nye mål for perioden 2012–2016.

Kap. 1000 Fiskeri- og kystdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	108 589	106 160	111 544
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	10 899	4 860	9 721
70	Tilskudd diverse formål, <i>kan overføres</i>	122	500	500
71	Tilskudd til kystkultur, <i>kan overføres</i>	8 733	9 250	9 250
	Sum kap. 1000	128 343	120 770	131 015

Fiskeri- og kystdepartementet har 117 ansatte per 1. mars 2011. Departementet har to fiskeriråder ved Norges delegasjon til EU i Brussel og én fiskeriråd ved ambassadene i Moskva og Washington og ved Norges delegasjon til WTO i Genève.

Departementet er sekretariat for den til en hver tid sittende statsråd og øvrige politiske ledelse, og skal gi faglige råd om politikktutvikling på departementets ansvarsområde. Departementets hovedoppgaver er

- forvaltning av havet og kystsona
- tilrettelegging for næringsvirksomhet
- styring av underliggende etater

Departementet ivaretar også sektoransvaret for fiskeri- og kystpolitikken i prosesser som går på tvers av departementsgrensene og mot det regionale nivået.

Effektiv og faglig sterk forvaltning

Det er et mål at fiskeri- og kystforvaltningen skal være velrenommert, effektiv og faglig sterk. Dette er viktig for forvaltningens troverdighet i inn- og utland. For å sikre best mulig måloppnåelse må forvaltningen ha gode styringssystemer som vedlikeholdes kontinuerlig. Sentrale elementer her er:

- God etatsstyring.
- God mål-, resultat- og risikostyring i hele forvaltningen.
- Systematiske vurderinger av forvaltningens kompetanse og evne til å løse sine oppgaver og roller.

Forvaltningen arbeider med organisasjonsutvikling, regelverksutvikling og -forenkling, delegasjon av myndighet og utvikling av gode IKT-løsninger. Departementet legger vekt på å utforme

regelverk så det blir så enkelt og oversiktlig som mulig.

Henvendelser til fiskeri- og kystforvaltningen skal bli besvart raskt, og saksbehandlingstiden skal være så kort og forutsigbar som mulig. For å bidra til dette har både Kystverket og Fiskeridirektoratet utformet serviceerklæringer. Departementet fører jevnlig kontroll med restanser og saksbehandlingstid både internt og i ytre etater. Det er nå få saker som blir eldre enn tre måneder.

Departementet legger stor vekt på å videreutvikle mål- og resultatstyringssystemet. Strategien *Verdier fra havet – Norges framtid* er et sentralt utgangspunkt for arbeidet. Mål og indikatorer i strategien, Prop. 1 S og tildelingsbrevene utgjør ramma for mål- og resultatstyringssystemet. I perioden 2009–2011 er det arbeidet med målstrukturen for etatene. Formålet er å oppnå bedre styring gjennom færre, bedre og mer konsistente mål. Dette vil også gi et bedre grunnlag for å drive god risikostyring av måloppnåelsen. Arbeidet vil bli fulgt opp i 2012, med vekt på forbedring av rapporteringa på målene.

Norsk fiskeri- og kystforvaltning er velrenommert og blir brukt som utgangspunkt for utvikling av forvaltningen i flere andre land. Noe av bakgrunnen for dette er det gode faglige fundamentet forvaltningen bygger på. For å sikre at vi i framtida har en sterk faglig forvaltning evaluerer departementet nå både Havforskningsinstituttet og NIFES. Evalueringene ferdigstilles i 2012.

Fyrtårnprisen

Med Fyrtårnprisen ønsker Fiskeri- og kystdepartementet å framheve og synliggjøre personer, institusjoner eller organisasjoner som gjør en særlig innsats for å fremme Norge som kyst- og fiskerinasjon. I 2011 mottok Redningssselskapet prisen

for sin kontinuerlige innsats for å redde liv, berge verdier og verne kystmiljøet i norske farvann.

Tilskudd til diverse formål, jf. post 70

Formålet med tilskuddsordninga er å øke kunnskapsnivået om de områdene departementet har ansvar for, eller på annen måte bidra positivt til å oppfylle målene i strategien til Fiskeri- og kystdepartementet. Det gis normalt ikke støtte til reiseutgifter (studieturer, konferansedeltagelse og lignende) eller TV- og filmproduksjoner. I 2010 ble det etter søknad gitt tilsagn om tilskudd på til sammen 60 000 kroner på posten. Tilskuddene ble fordelt til tre ulike arrangementer.

Tilskudd til kystkultur, jf. post 71

I arbeidet med kystkultur ønsker Fiskeri- og kystdepartementet å synliggjøre kystkulturens plass i et levende og aktivt miljø langs kysten. For at kystkulturen skal kunne være en positiv ressurs er det nødvendig med et samspill mellom statlig aktivitet og lokal forankring.

Etatsmuseet for Kystverket er etablert som et nettverksmuseum, med en finansieringsmodell som innebærer 60 pst. statlig og 40 pst. lokal/regional finansiering. Ved tildeling av midler til øvrige kystkulturformål legges det også vekt på samspillet mellom statlig aktivitet og lokal forankring.

I 2010 fikk Etatsmuseet for Kystverket et tilskudd på 6,2 mill. kroner, mens Kontaktrådet for fiskeri- og kystmuseer fikk 500 000 kroner, Norsk fyrhistorisk forening 350 000 kroner og prosjektet Fortellinger om Kyst-Norge fikk 190 000. Prosjektet Havdelingsbolter og tørbolter i Lofoten, et samarbeidsprosjekt mellom kommunene Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy og Røst, fikk et tilskudd på 138 000 kroner. Stiftelsen Remmastraumen fikk et tilskudd på 500 000 kroner for 2010, under forutsetning av at også andre offentlige etater innvilger søknader om støtte. I tillegg er det gitt mindre tilskudd til andre tiltak.

Fiskeri- og kystdepartementet har et samarbeid med Miljøverndepartementet om kystkulturutvikling. Det er også etablert et sektorovergripende samarbeid om kystkultur mellom Kystver-

ket, Fiskeridirektoratet, Riksantikvaren og Norsk kulturråd (Direktoratsgruppa for kystkultur).

Budsjettforslag for 2012

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen under post 01 skal dekke lønnsutgifter, utredninger, reiser, kontortjenester, kompetanseheving, inventar, utstyr og informasjonsvirksomhet i Fiskeri- og kystdepartementet.

Det fremmes forslag om å bevilge 111,5 mill. kroner på posten i 2012.

Post 21 Spesielle driftutgifter

Posten omfatter bl.a. utgifter til samarbeidstiltak med Russland, tiltak mot UUU-fiske, andre internasjonale samarbeidstiltak og departementets kjøp av utredninger og evalueringer.

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 3,25 mill. kroner for å dekke økte kostnader til utredninger og utgifter i forbindelse med det norske formannskapet i Nordisk ministerråd. Det foreslås i tillegg å flytte 1,5 mill. kroner til denne posten fra kap. 1023 post 71 Tilskudd til utviklingstiltak for å få et tydeligere skille mellom tilskudd og kjøp av utredninger.

Det fremmes forslag om å bevilge 9,7 mill. kroner på posten i 2012.

Post 70 Tilskudd diverse formål, kan overføres

Formålet med tilskuddet er å gi støtte til mindre tiltak innenfor Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde.

Det fremmes forslag om å bevilge 500 000 kroner på posten i 2012.

Post 71 Tilskudd til kystkultur, kan overføres

Formålet med tilskuddet er å gi støtte til tiltak relatert til kystkultur, medregnet museumstiltak innenfor Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde.

Det fremmes forslag om å bevilge 9,3 mill. kroner på posten i 2012.

Kap. 4000 Fiskeri- og kystdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Refusjoner	1 210	10	10
04	Refusjoner eksterne prosjekter	6 136		
16	Refusjon fødsels- og adopsjonspenger	2 205		
18	Refusjon sjukepenger	521		
	Sum kap. 4000	10 072	10	10

Post 01 Refusjoner

Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2012.

Post 04 Refusjoner eksterne prosjekter

Posten dekket inntil 2010 refusjoner fra eksterne prosjekter med tilsvarende bevilgning på kap. 1000 post 21. Midlene gjaldt prosjektmidler og refusjon fra Nordisk Ministerråd for lønn for en av departementets ansatte, som arbeidet på åremål for sekretariatet til Nordisk Ministerråd.

Kap. 1001 Deltakelse i internasjonale organisasjoner

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	10 628	9 500	10 250
	Sum kap. 1001	10 628	9 500	10 250

Norge er medlem av ei rekke internasjonale organisasjoner og kommisjoner som er viktige premisleverandører for utforminga av norsk fiskeri- og kystforvaltning. Fiskeri- og kystdepartementet dekker over dette kapitlet kontingenten til medlemskap i elleve slike organisasjoner. Departementet deltar også aktivt i andre internasjonale organisasjoner, der kontingenten er dekket over andre departementers budsjetter. Arbeidet i de ulike organisasjonene er nærmere omtalt under kategoriene 16.30 og 16.60.

Nærmere om organisasjonene

Fiskeriforvaltning, rådgiving og forskning

Det internasjonale råd for havforskning (ICES) gir fiskerimyndighetene vitenskapelige råd om det marine miljøet og om forvaltningen av fiskebestandene i Nord-Atlanteren.

Norge er medlem i flere regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner. Disse forvalter fisket i internasjonalt farvann, og er forankret i havretten. Regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner har de siste åra fått økt betydning, blant annet gjennom regelverksutvikling og utvidet samarbeid mot UUU-fiske.

Den nordøstatlantiske fiskerikommisjon (NEAFC) spiller en aktiv rolle i å regulere bestandene utenfor nasjonal fiskerijurisdiksjon i det nordøstlige Atlanterhavet, og arbeidet omfatter blant annet oppfølging av prinsipper for kvotetildeling, bærekraftig forvaltning og ressurskontroll. NEAFC har de seinere år fått stadig større betydning for utvikling av nye rammeverk for effektiv bekjempelse av ulovlig, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) og for nytenking omkring økosystembasert forvaltning, herunder beskyttelse av sårbare marine økosystemer.

Den nordvestatlantiske fiskerier organisasjon (NAFO) fastsetter kvoter i internasjonalt farvann i området mellom Grønland, Canada og USA. NAFO-konvensjonen omfatter i prinsippet alle bestander i området unntatt laks, tunfisk, sverdfisk og hval. NAFO er et viktig forum, ikke minst fordi sentrale aktører som USA, Canada, EU og Japan, foruten Norge, er medlemmer. NAFO har mye til felles med NEAFC, og organisasjonene samarbeider godt på ulike områder.

Den sørøstatlantiske fiskerier organisasjon (SEAFO) har ansvar for forvaltning av fiskeriresursene i internasjonalt farvann i Det sørøstlige Atlanterhav og omfatter både vandrende og stasjonære bestander. Det er den første regionale fiskerier organisasjonen som ble etablert etter inngåelsen av FN-avtalen om fiske på det åpne hav. Norge har ingen pågående fiskeriaktivitet i området, men har interesse av regelverksutviklinga og utviklingsdimensjonen.

Den internasjonale hvalfangstkommissjonen (IWC) skal etter Den internasjonale konvensjonen for regulering av hvalfangst (ICRW) legge til rette for vern av hvalbestandene mot overbeskatning og sørge for en ordnet utvikling av hvalfangstnæringa basert på vitenskapelige råd.

Den nordatlantiske sjøpattedyrkommissjonen (NAMMCO) har som formål å fremme samarbeid om forskning, bevaring og forvaltning av sjøpattedyr. Det konkrete samarbeidet omfatter sel, små tannhvaler og hvalross og oppdatering av oversikter over bestandssituasjonen for diverse arter av sjøpattedyr i Nord-Atlanteren, medregnet de store bardehvalene. NAMMCO gjør også en betydelig innsats i arbeidet med å forbedre avlivningsmetodene for hval og sel.

Den internasjonale kommissjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT). Formålet med Norges deltakelse i ICCAT er å bidra til en forvaltning som sikrer gjenoppbygging av makrellstørjebestanden i Det østlige Atlanterhav. Videre er

ICCAT på grunn av det store antall medlemsstater en viktig organisasjon for utvikling av regelverk og forvaltningsprinsipper.

Organisasjonen EUROFISH skal gi bistand til oppbygging og utvikling av egen fiskerisektor i sentral- og østeuropeiske land. Oppgavene omfatter blant annet innsamling av markedsinformasjon og statistikk, teknisk bistand, utredninger og publikasjoner.

Havner, farleier, navigasjon og beredskap

De internasjonale navigasjonskongressene (PIANC) arbeider med utredninger og formidling av kunnskap om planlegging, utbygging og drift av havner, farleier og offshoreinstallasjoner.

Virksomheten til *Den internasjonale organisasjonen av myndigheter for maritim navigasjonsinfrastruktur (IALA)* er i hovedsak rettet mot utvikling og koordinering av standarder og systemer for navigasjonsveiledning og anbefalinger om presisjonsnivå for navigasjonsinnretninger og -hjelpemidler.

Bonn-avtalen er en internasjonal avtale mellom kyststatene rundt Nordsjøen og EU. Avtalen innebærer en forpliktelse om gjensidig assistanse og samarbeid mot akutt forurensing og bruk av miljøovervåking for å oppdage og bekjempe forurensing og hindre miljølovbrudd.

Budsjettforslag 2012

Post 70 Tilskudd, kan overføres

Posten dekker medlemsavgifta til ulike internasjonale organisasjoner og kommisjoner som Norge deltar i.

Det fremmes forslag om å bevilge 10,3 mill. kroner på posten i 2012. Tabell 6.2 viser anslått fordeling av forslag til bevilgning på den enkelte organisasjon.

Tabell 6.2 Oversikt over kontingenter til internasjonale organisasjoner i 2012 (i 1 000 kroner)

Organisasjon	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
Det internasjonale råd for havforskning (ICES)	3 499 ¹	2 200	1 750
Den nordøstatlantiske fiskerikommisjonen (NEAFC)	3 056	3 500	3 900
Den nordvestatlantiske fiskerierorganisasjon (NAFO)	232	240	250
Den internasjonale hvalfangstkommissjonen (IWC) ²			600
Den nordvestatlantiske sjøpattedyrkommissjonen (NAMMCO)	1 982	2 010	2 050
Den internasjonale kommissjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT)	330	400	500
Den sørøstatlantiske fiskerierorganisasjon (SEAFO)	666	330	450
EUROFISH	471	480	500
De faste internasjonale navigasjonskongresser (PIANC)	47	60	60
Den internasjonale havnevesenorganisasjonen (IAHP)	9	10	10
Den internasjonale organisasjonen av myndigheter for maritim navigasjonsinfrastruktur (IALA)	115	120	120
Bonn-avtalen	0	60	60
Annet ³	221		
Sum kap. 1001 post 70	10 628	9 500	10 250

¹ Beløpet inkluderer også 2009-kontingenten, som først ble utbetalt i 2010.

² Den norske kontingenten til Den internasjonale hvalfangstkommissjonen har fram til og med 2011 vært finansiert over budsjettet til Utenriksdepartementet.

³ Differansen mellom summen av kontingentene og samlet regnskap på posten skyldes en feilføring. Dette vil bli håndtert i forbindelse med statsregnskapet for 2011.

Programkategori 16.20 Forskning og innovasjon

Utgifter under programkategori 16.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
1020	Havforskningsinstituttet	651 651	605 700	692 671	14,4
1021	Drift av forskningsfartøyene	197 807	181 350	198 227	9,3
1022	NIFES	135 522	142 200	145 952	2,6
1023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU	484 798	488 730	496 386	1,6
2415	Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	74 084	50 000	40 000	-20,0
Sum kategori 16.20		1 543 862	1 467 980	1 573 236	7,2

Utgifter under programkategori 16.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
01-20	Driftsutgifter	507 053	499 090	525 216	5,2
21-23	Andre driftsutgifter	485 927	437 160	511 634	17,0
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	358 220	361 390	365 560	1,2
70-89	Overføringer til private	192 662	170 340	170 826	0,3
Sum kategori 16.20		1 543 862	1 467 980	1 573 236	7,2

Utgiftene til forskning og innovasjon utgjør om lag 34 pst. av Fiskeri- og kystdepartementets budsjett-ramme. Departementet har behov for kontinuerlig kunnskapsoppbygging for å ivareta forvaltningsoppgaver innenfor hav, havmiljø, kvotefastsetting, bærekraftig havbruk og trygg og sunn sjømat. Programkategorien finansierer følgende:

- Havforskningsinstituttet
- Drift av forskningsfartøyene ved Havforskningsinstituttet
- NIFES (Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning)

- Tilskudd til Norges forskningsråd
- Tilskudd til Veterinærinstituttet
- Basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter
- Tilskudd til utviklingstiltak
- Tilskudd til Nofima
- Tilskudd til marin bioteknologi mv.
- Innovasjon Norge

Departementet finansierer både forvaltningsrettet og næringsrettet forskning. Den forvaltningsrettede forskningen skal danne grunnlag for viten-

skapelig baserte råd til forvaltningen. Forvaltningsrettet forskning foregår i hovedsak ved Havforskningsinstituttet, NIFES og Veterinærinstituttet. Den næringsrettede forskningen skal legge grunnlaget for framtidig næringsaktivitet og verdiskaping. Nofima og Sintef Fiskeri- og havbruk er næringsrettede forskningsinstitutter. Bevilgningen gjennom Forskningsrådet finansierer både forvaltningsrettet og næringsrettet forskning.

Midler til næringsutvikling gis i hovedsak gjennom Innovasjon Norge.

Forskning

Mål og prioriteringer

Marin forskning er prioritert i den nasjonale forskningspolitikken, sist presentert i St.meld. nr. 30 (2008–2009) *Klima for forskning* (forskningsmeldinga).

Fiskeri- og kystdepartementet har som mål at Norge skal ha en internasjonalt ledende posisjon innen marin forskning og innovasjon. Å ligge i front kunnskapsmessig krever at våre kompetansemiljøer er attraktive partnere i internasjonalt samarbeid. Det er derfor et mål å øke den internasjonale finansieringa av norsk marin forskning, og å utvikle samspillet mellom nasjonale FoU-satsinger og internasjonalt forskningssamarbeid. En viktig prioritering i 2012 vil være å bidra til utforming og etablering av det felleseuropeiske programsamarbeidet *JPI - Healthy and Productive Seas and Oceans* (Oceans).

Figur 6.1 gir en skjematisk oversikt over Fiskeri- og kystdepartementets forskningsområder, slik de kommer fram i departementets forskningsstrategi. De faglige hovedprioriteringene for Fiskeri- og kystdepartementets bevilgninger til forskning og utvikling videreføres i 2012.

HAV OG KYST	MAT	SIKKERHET TIL SJØS
Forskning for miljø og bærekraftig forvaltning	Forskning for næringsutvikling og trygg og sunn sjømat i human ernæring	Forskning for sjøtransport, sjøikkerhet og oljevernberedskap
Tverrgående forskningsprioriteringer:		
Klimautfordringa		
Teknologi og samfunnsforskning		
Ny næringsvirksomhet		
Relevant forskning av høy kvalitet		
Internasjonalt samarbeid om forskning		

Figur 6.1 Forskningsområder under Fiskeri- og kystdepartementet

For å bidra til en bedre koordinering av samlet marin forskningsinnsats i Norge har Fiskeri- og kystdepartementet tatt initiativ til at representanter fra næring, forvaltning og kunnskapsmiljø invi-

teres til å utvikle en strategi for marin forskning - Hav21. Strategien skal trekke opp linjer for hvordan Norge bør innrette den samlede marine forskningsinnsatsen framover. Mandatet for arbeidet er utarbeidet i samarbeid med sju andre berørte departement. Ei styringsgruppe bestående av representanter fra næring, forvaltning og kunnskapsmiljøer skal oppnevnes i løpet av høsten. Styringsgruppa skal utarbeide en rapport med anbefalinger til departementene. Forskningsrådet skal være sekretariat for arbeidet.

Boks 6.1 Budsjettprioriteringer innen forskning og innovasjon i 2012

Regjeringa foreslår å videreføre nettobevilgningen til marin forskning og innovasjon på samme nivå som i 2011. I tillegg foreslår regjeringa å øke bevilgningen til MAREANO-programmet i forhold til saldert budsjett 2011, for å kartlegge det tidligere omstridte området ved avgrensningsslinjen mot Russland. Bevilgningen til Havforskningsinstituttet foreslås derfor økt med 12 mill. kroner. Kartlegginga gir grunnleggende data som er nyttige i forvaltningens vurdering av arealbruk, miljøverdier og tilrettelegging for ulike næringsaktiviteter i området.

Under er det redegjort for de viktigste forskningsområdene for departementet.

Hav og kyst - Forskning for miljø og bærekraftig forvaltning

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for alle de levende marine ressursene. Prinsippet om økosystembasert forvaltning ligger til grunn for den nye havressursloven. Det innebærer blant annet at det må gjøres jevnlig vurderinger av alle bestander det høstes av og hvilken virkning høstinga har på andre bestander og på omgivelsene. Det er et mål å fastslå tilstanden til de ulike bestandene med størst mulig sikkerhet, slik at bestandsberegningene som ligger til grunn for nasjonal og internasjonal rådgiving om høsting av fiskebestandene blir best mulig. I dette arbeidet spiller Havforskningsinstituttet og Det internasjonale råd for havforskning (ICES) viktige roller. Årlige råd om bestandssituasjonen til de ulike bestandene er et viktig grunnlag for kvotefastsettelsen.

Forvaltningen trenger overvåking og forskning som kan dokumentere tilstanden og utviklinga i havmiljøet, bl.a. på grunn av betydningen for de levende marine ressursene. Det er nødvendig med kunnskap om økosystemenes virkemåte, hvordan komponentene i økosystemet gjensidig påvirker hverandre og hvordan ulike miljøfaktorer påvirker de enkelte delene av økosystemene.

MAREANO-programmet (Marin arealdata-base for norske hav- og kystområder) skal øke kunnskapsgrunnlaget om geologi og biologi på havbunnen og bidra til en helhetlig økosystembasert forvaltning av norske kyst- og havområder. Programmet er et samarbeid mellom Fiskeri- og kystdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet. Bevilgningen til MAREANO-programmet foreslås økt med 36 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2011, for å kartlegge det tidligere omstridte området ved avgrensningslinjen mot Russland. Det gir en samlet ramme for programmet i 2012 på 88,4 mill. kroner. Av dette bevilges 35,5 mill. kroner over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett. Kartlegginga videreføres etter omforente faglige kriterier utviklet i samarbeid mellom departementene. Resultater av MAREANO-kartlegginga er omtalt under kap. 1020 Havforskningsinstituttet.

I regjeringas *Strategi for ei miljømessig bærekraftig havbruksnæring* er de viktigste utfordringene og forskningsbehovene knyttet til miljøvirkninger av havbruk identifisert. Det vises til nærmere omtale av strategien under programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning. Rømming og lakselus er de største miljøutfordringene havbruksnæringa står overfor i dag. Det skal spesielt legges vekt på å øke den generelle kunnskapen om genetiske interaksjoner mellom oppdrettet og vill laks og å få mer kunnskap om hvilken betydning innblanding av oppdrettsfisk på gyte plassene har for de ville laksestammene. Det skal videre legges vekt på spredning av lakselus og innvirkningen den har på villaks og sjøørrett og kunnskap om resistensproblematikk. Det er store regionale forskjeller i lusenivåene både på villfisk og på oppdrettsfisk som til nå ikke er blitt forklart. I tillegg vil kunnskap om tålegrenser i fjordområder og utvikling av indikatorer for utslipp fra oppdrettsanlegg prioriteres. Havforskningsinstituttet er en sentral aktør i arbeidet med å følge opp bærekraftstrategien.

Det har i ei rekke år vært overvåking av lakselus på villaks og sjøørrett. Arbeidet har imidlertid vært fragmentert og utført av ulike institusjoner. Fra 2010 har Havforskningsinstituttet overtatt

ansvaret for å koordinere overvåkinga på oppdrag fra Mattilsynet. Det arbeides med å samordne prøvemethodikk slik at tallene fra ulike aktører blir mer sammenliknbare. Antallet fisk som ligger til grunn for enkelte prøveuttak og vurderinger er svært lavt, i enkelte tilfeller under 10 fisk. Grunnlaget for å bedømme påvirkning på vill laksefisk er derfor ikke tilstrekkelig. Fiskeri og kystdepartementet har derfor benyttet bevilgningene gitt i 2010 og 2011 over kap. 1023 post 21 til å etablere forbedrede metoder for lakselusovervåking på vill laksefisk.

Det er videre et mål å øke kunnskapen om forhold som er av betydning for å forebygge, begrense og bekjempe sykdom i havbruk. En vesentlig del av forskningen innen fiskehelse rettes mot laks og laksesykdommer.

På lengre sikt er tilgang til fôrråvarer en mulig begrensende faktor for videre økt produksjon av oppdrettsfisk innenfor bærekraftige rammer. Det er behov for økt kunnskap om nye kilder til marine fôringredienser og fôringredienser basert på planteråstoff og hvilken betydning slike råstoff har for fiskens helse og velferd og for helsen til mennesker.

Norge er en betydelig bidragsyter innen forskning på velferd hos oppdrettsfisk. Forskning er viktig som en del av grunnlaget for å utarbeide regelverk for fiskevelferd både nasjonalt og internasjonalt.

Mat – Forskning for næringsutvikling og trygg og sunn sjømat i human ernæring

Forskning knyttet til produksjon av sjømat omfatter forskning langs hele verdikjeden *fra fjord til bord*.

Sjømatens kvalitet og trygghet og effekten for helsa av å spise ulike typer sjømat er viktige forskningsområder framover. Forskningen på dette området er grunnlag for forvaltning, rådgiving til forbrukere og utforming av nasjonalt og internasjonalt regelverk. Ikke minst er kunnskap avgjørende for å utforme av risikovurderinger som gjelder fremmedstoffer, hygiene, miljøgifter, biotoksiner og parasitter.

Den næringsrettete fiskeri- og havbruksforskningen skal skaffe kunnskapsgrunnlag for å sikre at det store verdiskapingspotensialet utnyttes. Forskningen omfatter områder som produksjonsbiologi, produksjonsteknologi, fôr og ernæring og fiskehelse. Forskningen skal blant annet utvikle fangstteknologi som sikrer fiskekvaliteten og fiskevelferd, og utvikle kunnskap for dokumentasjon og springssystemer. Den næringsrettete hav-

bruksforskningen skal fremme optimalisering av produksjonen og utvikling av nye arter i oppdrett.

Sikkerhet til sjøs – forskning for sjøtransport, sjøsikkerhet og oljevernberedskap

Forskningen på dette området er i første rekke knyttet til tilrettelegging for sikker sjøtransport i norske farvann, og skal medvirke til et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak i sektoren. Prioriterte forskningsområder er trafikkovervåking og navigasjonssikkerhet og forbedret flyt av gods i transportsystemet. Forskning og utvikling av oljevernteologi og effekter av ulike bekjempingsstrategier bidrar til å redusere skadeomfanget ved eventuelle oljeutslipp. Å utvikle bedre utstyr for oppsamling av oljesøl på sjø og strand og fjernmåling av oljeutslipp er prioriterte områder.

Klimautfordringa

Klimautfordringa skaper behov for ny kunnskap, både om hvordan hav og kyst vil bli påvirket, hvordan vi best kan tilpasse oss disse endringene og hvordan vi kan bidra til å få ned utslippene også fra vår sektor. Klimaaspektet er derfor med i flere forskningssatsinger.

Et av de sentrale tiltakene i regjeringas strategi for nordområdene *Nye byggesteiner i nord* er etablering av et senter for klima og miljø i Tromsø - Framsenteret. Senteret, som ble etablert i 2010, samler ulike forskningsmiljøer i Tromsø og skal bidra til å gjøre Norge til den beste forvalter av miljøet og naturressursene i nordområdene. Havforskningsinstituttet er en sentral aktør i senter-samarbeidet og leder to av fem programmer.

Bioteknologi og marin bioprospektering

Havbruksnæringa tar i økende grad i bruk bioteknologiske metoder og kompetanse. Marin bioteknologi kan gi grunnlag for verdiskaping og næringsutvikling med anvendelsesmuligheter innen medisin, helse, næringsmidler, fôr og ingredienser, kosmetikk og i ulike typer miljøvennlig industri og energiprosesser. Et område av særlig interesse er marin bioprospektering, jf. kap. 1023 post 74.

Departementet deltar i arbeidet med nasjonale forskningsstrategier for bioteknologi og nanoteknologi i regi av henholdsvis Kunnskapsdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet.

Samfunn og marked

Departementet legger vekt på å bygge opp forvaltningsrelevant markedsfaglig og samfunnsøkonomisk kapasitet og kompetanse. Nofima er en sentral leverandør av slik kunnskap til Fiskeri- og kystdepartementet.

Organisatoriske endringer

Ordninga med egne styrer for Havforskningsinstituttet og NIFES er avviklet fra 1. januar 2011. Bakgrunnen for dette er blant annet framleggelsen av St. melding nr. 19 (2008–2009) *Ein velorganisert stat*. Avviklinga innebærer at styrets oppgaver ivaretas i styringsdialogen mellom departement og institutt. Faglige råd for Havforskningsinstituttet og NIFES opprettes høsten 2011. De faglige rådene skal bidra til faglig kvalitet og faglig utvikling innenfor instituttenes formål og øvrige rammer for virksomheten.

Evaluering

Som del av kvalitetssikringa av forskningsinstituttene har Fiskeri- og kystdepartementet igangsatt evalueringer av Havforskningsinstituttet og NIFES. Evalueringene skal være ferdige i løpet av 2012.

Resultater 2010–2011

Norske marine forskningsmiljøers evne til å oppnå finansiering fra EUs rammeprogrammer for forskning tilsier at forskningen holder høy internasjonal standard. Det samme gjør den sterke norske posisjonen innen Det internasjonale råd for havforskning (ICES). Den pågående evalueringa av biofagene i Norge vil gi viktig kunnskap om kvaliteten i den biologiske delen av norsk havforskning. I løpet av 2012 vil også evalueringer av Havforskningsinstituttet og NIFES være ferdige og gi viktig kunnskap om kvaliteten på forskning av stor betydning for Fiskeri- og kystdepartementets forvaltning.

Den følgende resultatrapporten omfatter en omtale av status for finansieringa av marin forskning, status for internasjonalt marint forsknings-samarbeid og nøkkeltall for forskningsinstituttene som får finansiering fra Fiskeri- og kystdepartementet. Faglige forskningsresultater er omtalt i rapporteringa under de enkelte kapitler.

Finansiering av marin forskning og utvikling

Det ble utført marin forskning og utvikling for til sammen 2,8 mrd. kroner i Norge i 2009. Det utgjorde nærmere 7 pst. av den totale norske forskningsinnsatsen det året, noe som er en svak økning sammenlignet med statistikken for 2007 og 2005. Det er forskningsinstituttet NIFU som annet hvert år publiserer statistikk over finansier-

inga av marin forskning i Norge. Gjennomsnittlig hadde marin FoU en årlig realvekst på 2,5 pst. fra 2007 til 2009. Den offentlige finansieringa av marin forskning er høy, 63 pst., sammenlignet med gjennomsnittet totalt, som er 46 pst. Dette er en konsekvens av at den forvaltningsrettete forskningen er så sentral for fiskeriforvaltningen. Innen havbruk står næringslivet for 53 pst. av den totale forskningen på til sammen 1,3 mrd. kroner.

Tabell 6.3 Totale utgifter til marin FoU etter sektor og hovedfinansieringskilde i 2009 (mill. kroner og andel i pst.)

Finansiering	Universitets- og høyskolesektoren	Instituttsektoren	Næringslivet	Totalt	Andel
Offentlig finansiert	456	1 282	50	1 788	63 pst.
Privat finansiert/andre kilder	48	396	616	1 060	37 pst.
Sum marin FoU	504	1 677	666	2 848	100 pst.

Kilde: NIFU

Av den offentlige finansieringa av marin FoU bevilges nær halvparten over budsjettet til Fiskeri- og kystdepartementet. Kunnskapsdepartementet er også en stor bidragsyter gjennom sine direkte bevilgninger til universiteter og høyskoler og gjennom bevilgningen til Forskningsrådet. I tillegg finansierer de øvrige næringsdepartementene og Miljøverndepartementet marin og maritim FoU.

Forskningsrådet finansierte i 2009 marin forskning og utvikling for 635 mill. kroner. Det er en økning på 135 mill. kroner fra 2007 og er mer enn det dobbelte av bevilgningen over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett. Særlig viktig for den marine forskningen er de nasjonale sentrene for fremragende forskning (SFF) og sentrene for forskningsdrevet innovasjon (SFI). Fra 2011 er det etablert to nye sentre på departementets ansvarsområde, et Senter for forskningsdrevet innovasjon for bekjempelse av lakselus (se omtale under Norges forskningsråd) og et Senter for forskningsdrevet innovasjon som har som hovedmål å utvikle ansvarlige fangstteknologier (CRISP) (se omtale under Havforskningsinstituttet).

Skattefunn

Etter at skattefradragordninga Skattefunn ble aktiv fra andre halvdel av 2002, har marine prosjekter utgjort en viktig del av prosjektporteføljen. I Skattefunn-porteføljen for 2010 er det 380 aktive

prosjekter innenfor marin sektor, med et samlet totalbudsjett på 877 mill. kroner. Det er budsjettet med kjøp av tjenester fra godkjent FoU-institusjon på 125 mill. kroner. I de 380 prosjektene er det budsjettet med en skattelette på 159 mill. kroner. De aktive marine prosjektene utgjorde 10,6 prosent av alle aktive Skattefunn-prosjekter. Av de 380 aktive prosjektene er det i 2010 godkjent 166 nye prosjekter innenfor marin sektor. Mer enn to tredeler av de nye marine prosjektene er registrert under havbruk.

Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfond

Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfond (FHF) er opprettet for å styrke næringsfinansieringa av forskning og utvikling for å legge til rette for økt verdiskaping, miljøtilpasning, omstilling og nyskaping i sjømatnæringa. Fondet er organisert som et forvaltningsorgan under Fiskeri- og kystdepartementet og ledes av et styre med representanter fra næringa. Inntektene kommer fra ei FoU-avgift på 0,3 pst. på eksporten av fisk og fiskevarer. I 2010 var FHF's budsjett på 159 mill. kroner, og i 2011 er budsjett på 220 mill. kroner. Fondets primæroppgave er å finansiere forsknings- og utviklingsoppgaver som næringa ønsker å få løst. Næringsorganisasjonene, Norges forskningsråd og Innovasjon Norge er viktige samarbeidspartnere. FHF har en samarbeidsavtale med Nofima, og det er et mål at FHF skal kjøpe FoU-tjenester fra Nofima for om lag 50 mill. kroner per

år. FHF har også en samarbeidsavtale med Sintef Fiskeri og havbruk.

Internasjonalt samarbeid om forskning

Den største delen av internasjonalt marint FoU-samarbeid skjer gjennom deltakelse i EUs rammeprogram for forskning og i Det internasjonale råd for havforskning (ICES). I tillegg er forskningssamarbeidet med Russland, Nord-Amerika og Asia viktig.

Forvaltningen av fiskebestandene og andre levende marine ressurser forutsetter et tett internasjonalt samarbeid om forskning og overvåking av havområdene. ICES er den viktigste plattformen for samarbeid om marin forskning i Nord-Atlanteren. Havforskningsinstituttet leder flere arbeidsgrupper i ICES.

Marine temaer har fått vesentlig plass i mange av satsingsområdene innenfor det 7. rammeprogrammet i EU. Prosjekter med marint og maritimt innhold utgjør cirka en fjerdedel av alle prosjekter Norge deltar i.

I 2010 fikk Norge et første gjennomslag for at det skulle etableres et stort felleseuropeisk programsamarbeid (JPI) i Europa om havforskning. Europakommisjonen ga i mai 2011 sin tilslutning

til at JPI Ocean var kommet så langt at den formelle etableringa av programmet kan starte. Norge deltar også aktivt i flere andre JPI-samarbeid som er relevante for marin sektor.

Innen forvaltningsrettet marin forskning har Norge et mer enn 50-årig formalisert forskersamarbeid med Russland. På havbruksområdet er det et trilateralt forskningssamarbeid mellom USA, Canada og Norge. Samarbeidet omfatter forskning om fôr, rømming/teknologi, funksjonell genomforskning og fiskehelse.

Fiskeri- og kystdepartementet har etablert egne samarbeidsavtaler, MoU-er (Memorandum of Understanding) med både Canada og USA der kunnskapsgrunnlaget for havforvaltning er vektlagt. Norge har også inngått bilaterale forsknings- og teknologisamarbeidsavtaler med marin forskning som tema med Japan og India. I Fiskeri- og kystdepartementets MoU-er med Brasil, Chile, Skottland, Kina og Sør-Korea er kunnskapsutveksling en integrert del. I 2011 er samarbeidet med Brasil betydelig styrka. Samarbeidet legger vekt på bærekraftig forvaltning av fiskeri og akvakultur, og på utvikling av akvakultur i Amazonasregionen. Samarbeidet vil være kunnskapsbasert, og i stor grad involvere norske forskningsinstitusjoner.

Nøkkeltall for forskningsinstituttene

Tabell 6.4 Sammendrag av nøkkeltall for primærnæringsinstituttene 2010

		Havforsk- nings- instituttet	NIFES	Nofima	SINTEF Fiskeri og hav- bruk	Veterinær- instituttet	Forsk- nings- institutter samlet
Personal- ressurser	Forskerårsverk ¹	237	57	225	90	144	5228
	Forskerårsverk i pst. av totalt antall årsverk	36	42	53	91	43	65
	Ansatte med doktorgrad per forskerårsverk	0,74	0,74	0,67	0,53	0,77	0,50
Vitenska- pelig publi- sering	Publikasjonspoeng (antall)	112	52	147	16	80	2 630
	Publikasjonspoeng per for- skerårsverk	0,47	0,91	0,65	0,17	0,55	0,50
Internasjo- nal finan- siering	Inntekter fra utlandet (mill. kroner)	72,2	0,8	28,9	11,7	9,1	1 268
	Herav EU-inntekter (mill. kroner)	16,5	0	15,8	4,2	3,8	237,8
	Inntekter fra utlandet i pst. av totale driftsinntekter ²	9	1	6	8	3	13

¹ Årsverk utført av forskere og annet faglig personale.

² Ekskl. finansinntekter og ekstraordinære inntekter.

Kilde: Norges forskningsråd. Årsrapport 2010. Forskningsinstituttene. Samlerapport og delrapport for primærnæringsinstituttene.

Tabell 6.4 viser en del nøkkeltall for fiskeri- og havbruksforskningsinstitutter og alle forskningsinstitutter samlet. Instituttene har ulike oppgaver, og resultatene for de ulike instituttene er derfor ikke direkte sammenlignbare. Det illustreres blant annet av tallet for forskerårsverk som del av totalt antall årsverk ved instituttene.

Andelen forskere som har doktorgrad er betydelig høyere ved de marine forskningsinstituttene enn det som er gjennomsnittet for norske forskningsinstitutt. Alle instituttene ligger også over gjennomsnittet når det gjelder publikasjonspoeng per forskerårsverk.

Andelen inntekter fra utlandet er imidlertid lavere ved de marine instituttene enn andelen for forskningsinstitutter samlet. Det kan synes overraskende når uttellinga i marine prosjekter i EUs rammeprogram er høyere enn den gjennomsnittlige uttellinga. Lav andel utenlandsk finansiering for de forvaltningsrettede instituttene må imidler-

tid ses i sammenheng med at en stor del av virksomheten er knyttet til oppgaver som er pålagt og finansiert av staten.

Marin innovasjon og regional næringsutvikling

Selv om norsk sjømateksport har økt både i volum og verdi de siste åra, er det en målsetting å øke verdiskapinga i sjømatnæringa ytterligere. Sjømatnæringa har stor evne til å ta i bruk ny teknologi og til å automatisere og effektivisere for å redusere kostnader, mens det er lengre mellom de gode differensieringsstrategiene og de gode prisøkende innovasjonene. Den norske sjømatnæringa har rom for vekst gjennom markedsinvesteringer og produktutvikling.

I møtepunktet mellom bedriftenes interne ressurser og det eksterne kompetanse- og innovasjonssystemet kan den norske sjømatnæringa

identifisere, utvikle og befeste varige konkurransefortrinn basert på kunnskapsintensiv innovasjon og differensiering. Norge har en velutviklet og institusjonalisert felles kompetansebase. Utfordringen er å kunne utnytte kompetansen bedre enn i dag.

Marint verdiskapingsprogram ble opprettet for å møte denne utfordringen. Programmet administreres av Innovasjon Norge, og finansieres av Fiskeri- og kystdepartementet over kap. 2415. Det overordna målet med programmet er å øke verdiskapinga av norsk sjømat.

Marin sektor er også en betydelig bruker av Innovasjon Norges øvrige tjenester, som i hovedsak er finansiert over Nærings- og handelsdepartementets og Kommunal- og regionaldepartementets budsjett. Innovasjon Norges samlede tilsagn innenfor marin sektor i 2010 var på 1 296 mill. kroner. Hovedparten av dette (1 089 mill. kroner) var lån og garantier.

Innovasjon Norge har vedtatt å prioritere de sjømatbedriftene som vil styrke organisering mot markedene i hele sin marine satsing. På denne måten bygger Innovasjon Norge opp under og støtter den målrettede satsinga gjennom Marint verdiskapingsprogram.

For øvrig styres Innovasjon Norges virkemiddelbruk på det marine området av fiskeripolitiske retningslinjer, fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet.

Innovasjon Norge, Norges forskningsråd og FHF samarbeider for å bidra til at de marine bedriftene øker sin forskningsinnsats og at forskning integreres i hele verdikjeden. Det er også et mål å hente ut gevinstene av et økt samspill mellom marin og landbruksrettet forskning, ikke minst innen marin- og landbruksbasert næringsmiddelproduksjon.

Det er behov for en miljøvennlig teknologitvikling i sjømatnæringa. Gjennom regjeringas miljøteknologisatsing vil også teknologileverandører

til marin sektor kunne konkurrere om midler til en forsterket innsats innen miljømessig bærekraftig fiskeri- og havbruksteknologi.

En god koordinering mellom regional og nasjonal næringsutvikling er viktig for norske sjømatbedrifter som skal hevde seg i den i den internasjonale konkurransen. Fylkeskommunene har en viktig rolle i å bidra til å utvikle regionale fortrinn og det delte eierskapet av Innovasjon Norge kan bidra positivt til en slik koordinering.

Både Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og Kystverket forvalter regelverk med stor betydning for marint næringsliv. Etatene har også betydelig fagkunnskap som er avgjørende for vellykket marint utviklingsarbeid i fylkene. Det er derfor viktig at de deltar i regionale partnerskap.

Investeringselskapet Investinor AS har av sin totale forvaltningskapital på 2,2 mrd. kroner satt av 500 mill. kroner til investeringer i marint næringsliv. Til nå har de gjennomført tre investeringer i marine bedrifter, i tillegg til andre forretningsideer som har betydning for marin næringsutvikling.

Kompetanse og rekruttering

Kompetanse er en nøkkelfaktor for å øke verdiskapinga av de samlede marine ressursene. Flere analyser påpeker behovet for å styrke kompetansen i næringa, og da spesielt markedsrettet kompetanse.

Kompetansetilbudene i Marint verdiskapingsprogram og rekrutteringsprosjektet Sett Sjøbein er spesielt rettet mot å styrke kompetanse og rekruttering til marin sektor. Disse er nærmere omtalt under kap. 2415.

Kvinneandelen er ofte lav i mange av sjømatnæringas arbeidsområder. Næringsorganisasjonene og forvaltningen samarbeider om tiltak for å oppnå en jevnere kjønnsbalanse. Det vises til nærmere omtale av dette i kapittel 8 om likestilling.

Kap. 1020 Havforskningsinstituttet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	319 038	316 300	338 700
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	332 613	289 400	353 971
	Sum kap. 1020	651 651	605 700	692 671

Innledning

Havforskningsinstituttets hovedoppgaver er å gi forskningsbasert kunnskapsstøtte til forvaltningen innen havbruk, fiskebestandene og økosystemene i våre hav-, kyst- og fjordområder. Havforskningsinstituttet har en beredskapsrolle ved akutte hendelser, for eksempel ved oljeutslipp og algeoppblomstring, og skal bistå i genetisk sporing av urapportert rømt fisk fra havbruksanlegg. Instituttet har også en stor bistandsaktivitet.

Havforskningsinstituttet har hovedkvarter i Bergen og ei avdeling i Tromsø. I tillegg har instituttet forskningsstasjoner i Austevoll, Matre og Flødevigen, og feltstasjoner i Rosendal, ved Parisvatnet og i Porsangerfjorden.

Havforskningsinstituttet eier og driver forskningsfartøy, jf. omtale under kap. 1021 Drift av forskningsfartøylene. Instituttet hadde i 2010 om lag 658 årsverk, inkludert sjøfolk tilknyttet rederivirksomheten.

Havforskningsinstituttets styre ble avvirket fra og med 2011. Et faglig råd for instituttet opprettes høsten 2011. Rådet skal bidra til faglig kvalitet og utvikling innenfor instituttets formål og øvrige rammer for instituttets virksomhet. Det gjennomføres en evaluering av Havforskningsinstituttet. Resultatene fra evalueringa vil legges fram vinteren 2012.

Mål og prioriteringer

Følgende mål er sentrale for instituttets arbeid:

- Vitenskapelig rådgiving for bærekraftig høsting av marine levende ressurser i tråd med havressursloven.
- Forske på, overvåke og dokumentere miljøtilstanden i fjordsystemene, på kysten og i havområdene, og gi råd om konsekvenser av eventuelle endringer i miljøtilstanden.
- Skaffe kunnskap og gi forvaltningsråd for å sikre at havbruksproduksjonen skjer på en miljømessig bærekraftig måte.
- Utvikle teknologi som grunnlag for fiske og fangst.

Instituttet skal bidra til høyere utdanning og forskerrekuttering innen sine fagområder og sørge for god og tilpasset forskningsformidling til forvaltning, næringsliv og allmennhet. Funksjonelle forskningsfartøyer, stasjoner, laboratorier og annen infrastruktur er viktige verktøy for å nå målene.

Havforskningsinstituttet vil i 2012 prioritere oppfølging av kravene i havressursloven og regje-

ringas strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring. Instituttet vil fortsette å omstille den havbruksrelaterte forskningen slik at den i større grad underbygger forvaltningsrådene til Fiskeri- og kystdepartementet, Fiskeridirektoratet og Mattilsynet.

I det følgende presenteres prioriteringene innenfor de fire hovedmålene over.

Ressursrådgiving

Basert på overvåking og lange tidsserier over tilstanden i de marine økosystemene skal Havforskningsinstituttet gi vitenskapelige råd for bærekraftig høsting av de marine, levende ressursene i tråd med havressursloven.

Modeller for bestandsberegning skal vedlikeholdes og videreutvikles for å ivareta ny kunnskap om blant annet rekrutteringsmekanismer, konsekvenser av endringer i klima og miljø, grunnlaget for biologisk produksjon og de økologiske sammenhengene. Både én- og flerbestandsrådgiving krever utvikling og forbedring av metodene for mengdemåling og bestandsberegning.

Rådgivinga vil i større grad være basert på forvaltningsstrategier, der det legges vekt på økosystemenes tilstand, føre-var-prinsippet, høyt langtidsutbytte, risikovurderinger og å opprettholde biologisk mangfold.

Prioriteringer:

- Videreføre ressursrådgivinga.
- Øke kunnskapen om økosystemenes struktur og funksjon.
- Forbedre og videreutvikle mengdemålingsmetodikk og metoder for bestandsberegninger og kvoterådgiving.
- Videreutvikle økosystembasert rådgiving på fiskebestandene gjennom ICES.

Marint miljø

Havforskningsinstituttet skal forske på, overvåke og dokumentere miljøtilstanden og den naturlige biologiske produksjonen i fjordsystemene, på kysten og i havområdene, og gi råd om konsekvenser av eventuelle endringer i miljøtilstanden.

Det marine miljøet påvirkes av ei rekke typer ytre påvirkninger, som fremmedstoffer, akutte utslipp, deponeringer, fiskeripåvirkning og introduserte arter. Instituttet må kunne vurdere konsekvenser for det marine miljø av olje- og gassutvinning, alternative energikilder, deponering fra gruvedrift og håndtering av miljøfarlige vrak og instal-

lasjoner med mer. Det er videre behov for økt kunnskap om hvordan klimaendringer kan endre marine økosystemer.

I kystsona møtes kryssende interesser med behov for areal til fangst, fiske, havbruk, industri, og rekreasjon. Havforskningsinstituttet vil bidra til arbeidet med å utvikle en helhetlig, økosystembasert kystsoneforvaltning.

Prioriteringer:

- Øke kunnskapen om hvordan økosystemene endres som følge av klimavariasjoner/havforsuring og andre ytre påvirkninger.
- Bidra i arbeidet med overvåking og forvaltningsplaner etter vannforskriften (vanndirektivet), forvaltningsplaner for norske havområder og i arbeidet med marin verneplan.
- Videreføre arbeidet under MAREANO-programmet for kunnskap om havbunnen og økosystemene.
- Øke kunnskapen om konsekvenser av petroleumsaktivitet og annen forurensning, med særlig vekt på organismer i gyte- og larvedriftsområder, og utvikle gode overvåkingsrutiner ved oljeforurensning i forbindelse med skipsforlis.
- Kunnskap og rådgiving om forurensning og påvirkning på det marine miljø.

Havbruk

Havbruk er ei betydelig kystnæring som står for en stor og økende del av verdiskapinga i norsk sjømatnæring. For å utnytte det videre vekstpotensialet, må kunnskapen om risiko for negative virkninger på økosystemene økes. Havforskningsinstitut-

tet skal utvikle kunnskap for å sikre en bærekraftig forvaltning av havbruksnæringa og prioritere interaksjonen mellom oppdrettsfisk og villfisk med særlig oppmerksomhet rettet mot virkninger av rømming og lakselus på villfisk. Dette arbeidet vil være et viktig grunnlag for å fastsette politisk forankrede grenseverdier for akseptable miljøpåvirkninger fra havbruk. Havforskningsinstituttet skal videre øke kunnskapsgrunnlaget for optimal lokalisering og drift av oppdrettsanlegg.

Prioriteringer:

- Øke kunnskapen om miljøeffekter av havbruksvirksomhet og utvikle indikatorer for miljøpåvirkning med særlig vekt på genetikk/rømming, lakselus og utslipp.
- Sikre nødvendig overvåking av kystsona, for å kartlegge miljøeffekten av havbruk, herunder bidra til overvåkinga av nasjonale laksefjorder og –vassdrag.

Teknologiutvikling

Havforskningsinstituttet skal utvikle fangsteknologi som samtidig gir godt økonomisk utbytte og minimerer negative virkninger på økosystemet.

Prioriteringer:

- Utvikle fiskemetoder som er skånsomme, energieffektive og minimerer bifangst og utkast.
- Utvikle fangst- og håndteringsrutiner for levedelagring av villfisk, som går minst mulig utover fiskens velferd.

Resultater 2010

Tabell 6.5 Oversikt over Havforskningsinstituttets virksomhetsregnskap

Kostnadsbærer (program)	(Mill. kroner)		
	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Regnskap 2010
Forsknings- og rådgivningsprogram Barentshavet	93	84	76
Forsknings- og rådgivningsprogram Norskehavet	112	121	122
Forsknings- og rådgivningsprogram Nordsjøen	35	37	41
Forsknings- og rådgivningsprogram Kystsone	54	65	76
Forsknings- og rådgivningsprogram Akvakultur	74	77	94
Forskningsprogram Klima – fisk	34	34	42
Forskningsprogram Olje – fisk	23	62	29
Forskningsprogram Økosystem og bestandsdynamikk	114	90	105
Forskningsprogram Biologiske mekanismer i marine økosystem og akvakultur	66	54	53
Forskningsprogram MAREANO	25	36	33
Fagsenter for utviklingssamarbeid	71	75	76
Annen FoU- uten program	11	11	17
Totalt	712	746	764

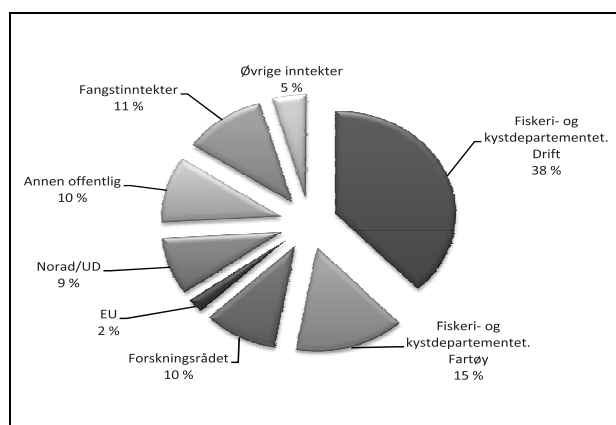
Tallene inkluderer virksomhet finansiert over kap. 1020 Havforskningsinstituttet og kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene. Universitetet i Bergens andel av lønn og drift for forskningsfartøy er ikke med.

I 2010 ble forskning for bærekraftig havbruk styrket med 4 mill. kroner i øremerket rammeøkning, intern omprioritering av den faglige virksomheten og gjennom en engangsbevilgning for å følge opp regjeringas bærekraftsstrategi, jf. kap. 1023 post 21. Videre ble forskning på konsekvenser av klimaendringer styrket med 8 mill. kroner, utvikling av økosystembasert ressursforvaltning styrket med 9 mill. kroner og fjordøkologi styrket med 2 mill. kroner. En stor del av kostnadene ved Havforskningsinstituttet er knyttet til drift og vedlikehold av infrastruktur. Forskningsstasjonene har hatt en svært høy utnyttelsesgrad. De to siste åra har utnyttelsesgraden for biologiske anlegg

ligget på 80 pst. Kostnadene knyttet til drift og vedlikehold av infrastrukturen (utenom fartøyene) utgjorde 125 mill. kroner i 2010.

I 2009–2010 har det vært gjort større oppgraderinger av infrastrukturen ved stasjonene. Tiltakene har blant annet vært finansiert med ekstra midler gjennom tiltakspakken for arbeid fra 2009. Det gjenstår fortsatt noe arbeid som skal fullføres i 2011. I 2010 overtok Havforskningsinstituttet et anlegg i Porsanger, som skal tjene som en feltstasjon.

Samlede inntekter for instituttet i 2010 var på 841,6 mill. kroner, inkludert rederivirksomheten. Om lag halvparten av instituttets finansiering kommer som statlig driftsbevilgning over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett. Øvrig finansiering er fangstinntekter, prosjekter gjennom Norges forskningsråd og EU og oppdrag fra NORAD, UD og andre kilder.

Figur 6.2 Oversikt over Havforskningsinstituttets inntekter 2010

Publisering og formidling

Havforskningsinstituttets resultater formidles gjennom ei rekke publikasjoner rettet mot det vitenskapelige fellesskapet, forvaltningen og allmennheten. I tillegg formidles forvaltningsråd direkte til myndighetene eller indirekte gjennom samarbeidsorganer som ICES. Publisering i vitenskapelige tidsskrift med fagfelleevaluering er en indikator på produksjon og kvalitet. Havforskningsinstituttet har de siste fem åra hatt en jevnt god publisering, med et toppår i 2009 og noe lavere tall for 2010. I 2010 hadde instituttet over 5 800 oppslag i norske medier.

Ressursrådgiving

Vurderinger og prognoser for de enkelte fiskebestandene og sjøpattedyr er kjerneleveransen i de tverrfaglige programmene for økosystemene Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen/Skagerrak. Selve rådgivinga utarbeides i stor grad i Det internasjonale råd for havforskning (ICES) på bakgrunn av nasjonalt innsamlede data og arbeidsdokumenter.

Havforskningsinstituttet har i 2010 også levert faglig rådgiving til bilaterale kvoteforhandlinger med EU og Russland, til forhandlinger i regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner og til kyststatsforhandlinger om norsk vårgytende sild, makrell og kolmule. Videre er det levert forvaltningsrådgiving og utredninger til internasjonale organisasjoner som Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i Det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR), FNs mat- og jordbruksorganisasjon (FAO) og FN.

For en kort presentasjon av tilstanden til fiskeressursene i havområdene våre, se kapittel 4.2 om status for ressursstusjonen. En utførlig redegjø-

relse om bestandsutregning, rådgiving, tilstandsrapporter og langsiktige forvaltningsplaner for de viktigste bestandene som Norge deler med andre land finnes i Meld. St. 26 (2010–2011) *Fiskeriavtalane Noreg har inngått med andre land for 2011 og fisket etter avtalane i 2009 og 2010*.

Økosysteminformasjon innarbeides gradvis i den årlige rådgivinga. Forvaltningsprinsippet i havressursloven innebærer en forpliktelse for forvaltningen til jevnlige å vurdere om høstinga er bærekraftig og om kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig. Dette er nærmere omtalt i kapittel 4.

Gjennom forskningsprogrammene *Økosystem og bestandsdynamikk* og *Biologiske mekanismer i marine økosystem* driver Havforskningsinstituttet grunnleggende forskning som utvikler forskningsmetodikk og utvider forståelsen av økosystemene og samspillet med miljøfaktorer. Forskningen skjer i nært samarbeid med universitetssektoren.

Marint miljø

Havforskningsinstituttet er en viktig rådgiver både nasjonalt og internasjonalt i spørsmål om miljø i hav og kystsoner. Internasjonalt bidrar instituttet i ulike miljøfora, som Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Konvensjonen om handel med truede arter (CITES), Arktisk råd og Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i Det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR).

Nasjonalt har Havforskningsinstituttet blant annet levert betydelige bidrag til forvaltningsplanene for norske havområder. Instituttet leder den rådgivende gruppa for overvåking av Barentshavet og Norskehavet og deltar i en rekke andre grupper og fora i forbindelse med forvaltningsplanarbeidet.

Norske farvann har et rikt biologisk mangfold, og det er brukt vesentlige ressurser på å kartlegge dette mangfoldet. Havforskningsinstituttet studerer effekten av ulike forvaltningsinstrumenter knyttet til bevaring av biologisk mangfold. Noen av disse er bevaringsområder for hummer, forvaltning av tobis og regulering av fisket på kysttorsk.

Rødlista viser utrydningstruede arter, spesifisert etter Verdens naturvernunionens (IUCN) kriterier. Havforskningsinstituttet ledet det nasjonale arbeidet med revisjon av den norske rødlista for marin fisk i 2010.

I 2010 har Havforskningsinstituttet hatt dialog og samarbeid med Fiskeridirektoratet om arbeid med marine beskyttede områder, andre verneplaner og vannforskriften.

Klima

Klimaforskningen skjer i et omfattende internasjonalt og nasjonalt samarbeid, bl.a. som deltaker i Bjerknessenteret i Bergen og i Fram-senteret i Tromsø. Forskningsprogrammet *Klima-fisk* studerer blant annet hva endringer i havets klima og karbonkjemi kan bety for produksjon, utbredelse og atferd hos marine organismer. De fleste prosjektene her er eksternt finansiert, men med støtte av midler fra Fiskeri- og kystdepartementet.

Med øremerkede midler over statsbudsjettet ble "havforsuring" tatt inn som et nytt forskningsfelt i Klima-fisk-programmet i 2010. Startåret har primært gått til å bygge opp nødvendig instrumentering for overvåking og måling fra forskningsfartøyer, oppbygging av miljøet i Tromsø-avdelingen, og opprusting av fasilitetene for effektstudier på havbruksstasjonene i Austevoll og Matre.

Kystsona

Omlag 95 pst. av levende marine organismer har tilknytning til kysten. Kysten er et viktig gyte- og oppvekstområde for de største fiskebestandene. Hele kyststrekningen overvåkes. På Skagerrak er overvåkinga mest omfattende, og følger i hovedsak intensjonene i vannforskriften (vanddirektivet). I Porsangerfjorden og Hardangerfjorden pågår grundige, helhetlige studier for økt forståelse av økosystemene. Instituttet har også bidratt i arbeidet med kartlegging av naturtyper i kommunenes kystsoner under det nasjonale programmet for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold.

Olje – fisk

Programmet Olje – fisk utvikler det faglige grunnlaget for råd om virkninger på det marine miljø og de levende marine ressursene av ytre påvirkning som petroleumsvirksomhet, lyd/støy og annen forurensning. Dette forutsetter overvåking av miljøgifter i vann, fisk og sedimenter samt studier av forurensningseffekter. Instituttet samarbeider med Statens strålevern, NGU og NIFES om prøvetaking, analyser og data til Miljødatabasen.

Instituttet har arbeidet med forvaltningsplanene, gitt råd i forbindelse med konsesjons- og TFO-runder og om seismiske undersøkelser påvirkning på fiskeressursene og arbeidet med å utvikle et system for verdisetting av det marine miljø.

king av nasjonale laksefjorder og lokaliserings- og

Koordinering av miljøundersøkelsene etter Full City-forliset ved Langesund i 2009 og "Deep-water Horizon"-ulykken i mai 2010 har preget instituttets arbeid og rådgiving. Blant annet ble det gitt direkte råd til amerikanske myndigheter i akuttfasen, mens ulykkens relevans for norske risikovurderinger for Lofoten – Vesterålen ble vurdert.

Forskning på virkninger av forurensing, spesielt av produsert vann og olje i vann, har i 2010 fortsatt gjennom flere prosjekter finansiert av Norges forskningsråd.

MAREANO

MAREANO (Marin arealdatabase for norske kyst- og havområder) startet i 2005 og kartlegger systematisk havbunnens topografi og bunntyper, arts- mangfold og sårbare naturtyper, miljøgiftinnhold i sedimenter og virkninger av næringsvirksomhet på havbunnen.

Arbeidet er tverrfaglig, og gjennomføres i et samarbeid mellom Statens kartverk Sjø (SKSD), Norges geologiske undersøkelse (NGU) og Havforskningsinstituttet (leder av utøvende gruppe). Programmet hadde i 2010 et totalt budsjett på 60,42 mill. kroner, finansiert over budsjettene til Fiskeri- og kystdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og ved egenfinansiering fra Havforskningsinstituttet og NGU.

Til og med 2010 er 67 600 km² av Barentshavet og kantområdene mot Norskehavet kartlagt. I 2010 ble datainnsamling fra Troms III og Nordland VI prioritert. Rapportering av resultater fra Nordland VII, Troms II, Tromsøflaket og Eggakanten er formidlet på MAREANOs hjemmeside og i vitenskapelige artikler og andre utgivelser. Resultatene har inngått i det faglige grunnlaget for revisjonene av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten.

Havbruk

Havforskningsinstituttet er en sentral leverandør av forskningsbasert rådgiving innenfor miljøeffekter av havbruk. Instituttet har i 2010 spisset sin aktivitet mot bæreevne og miljøpåvirkninger av havbruk på fjord- og kystøkologi. Arbeidet med oppfølginga av regjeringas strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring ble høyt prioritert i 2010. Sentrale områder har vært genetiske interaksjoner mellom rømt oppdrettsfisk og villfisk, virkninger av lakselus på vill fisk, overvåutslippsproblematikk.

Bæreevne

Havforskningsinstituttet har i 2010 økt kunnskapsgrunnlaget om hvordan ulike lokaliteter både på bløt bunn og hard bunn blir påvirket av utslipp av næringssalter og organisk materiale fra store oppdrettsanlegg.

For å unngå at kystsonas bæreevne overskrides på en måte som gir irreversible skader på miljøet, må den kunne beregnes og overvåkes. MOLO-prosjektet (matfiskanlegg-overvåking-lokalisering) skal utvikle et hjelpemiddel for forvaltningen ved lokalisering av oppdrettsanlegg, for å unngå uakseptable miljøvirkninger og redusere konfliktnivået med andre brukere i kystsonen. MOLO er bygget opp av ulike delprosjekter der nytteverdien for forvaltningen kan tas ut underveis.

Fiskevelferd

Havforskningsinstituttet har utviklet ny kunnskap om årsaker til deformasjoner og feilutvikling. Andre forskningstema er blant annet toleransegrenser for og virkninger av varierende temperatur, trykk og oksygen og andre miljøforhold. Det er i 2010 startet et arbeid, for å utvikle et standardisert system for overvåking av fiskevelferd i oppdrettsanlegg.

Metoden for å lage steril, såkalt triploid laks er nå kommet så langt at den kan prøves ut under intensive produksjonsbetingelser i storskala, men med spesiell FoU-oppfølgning. Filetkvaliteten på triploid laks er god, men forekomsten av ryggradsdeformiteter er for høy. Større tilvekst hos triploid enn hos diploid (normal) laks kan være årsaken. Mye tyder på at disse deformasjonene er knyttet til ulike ernæringsbehov og/eller miljøpreferanser.

Havforskningsinstituttet har flere prosjekter som rettes inn mot levendelagring av villfisk. Et viktig mål er å etablere fangst- og håndteringsrutiner som i minst mulig grad går utover fiskevelferden.

Rømt fisk – genetiske og økologiske interaksjoner

Havforskningsinstituttet har bistått Fiskeridirektoratet med DNA-sporing av rømt laks, ørret og torsk tilbake til lokalitet. Innsamlet data gjøres tilgjengelig som et verktøy i arbeidet med å overvåke og forklare rømminger.

Havforskningsinstituttet har sammen med Norsk institutt for naturforskning utarbeidet enhetlig metodikk for å skille oppdrettslaks,

hybrider og villaks fra hverandre. Dette vil være et viktig grunnlag for å fastslå hvor mye rømt oppdrettslaks det er i elvene og hvilken virkning omfanget har. Det gjenstår et betydelig arbeid med å kartlegge ulikheter elvene i mellom. Resultatene vil danne grunnlag for å fastsette politisk forankrede grenseverdier for akseptable innslag av rømt oppdrettslaks i elvene.

Boks 6.2 Ny kunnskap om rømt oppdrettslaks

Forskning på rømt oppdrettslaks viser blant annet at rømming på smolt- og tidlig postsmoltstadiet kan få en større miljøkonsekvens enn om større oppdrettslaks rømmer. Dette fordi fisk som rømmer fra merder i løpet av den første sommeren i sjøen har større evne til å vandre ut i Norskehavet for senere å returnere som voksne kjønnsmodne laks. De antas da å ha større gytesuksess enn stor laks som rømmer. Større laks som rømmer i fjorder har lav overlevelse på lengre sikt og det er mulig med en relativ høy gjenfangst i nærområdet. Den har også lav gytesuksess.

Sykdom og smittespredning

Havforskningsinstituttet har bidratt til å belyse smittesammenhenger mellom vill og oppdrettet fisk, krepsdyr og skjell, og vurdere dette i en økologisk sammenheng. Instituttet samarbeider nært med Veterinærinstituttet og Universitetet i Bergen om denne forskningen.

Havforskningsinstituttet har bedret metodene for å overvåke og telle lakselus på viltlevende laksefisk. Instituttet har også sammenstilt kunnskap som kan vise betydningen lakselus har som populasjonsregulerende faktor for vill laksefisk og har startet utvikling av populasjonsdynamiske modeller.

På oppdrag fra Mattilsynet koordinerer Havforskningsinstituttet nasjonal overvåking av lakselus på ville fiskebestander.

Teknologiutvikling

FoU for å utvikle pelagisk/semipelagisk tråling som alternativ til bunntråling fortsatte i 2010. Et seleksjonssystem for å øke sorteringskapasiteten ved store trålfangster ble utviklet og testet med godt resultat. Det er også startet et arbeid for å

utvikle et nytt trålkonsept, som reduserer utslippet av klimagasser.

Forsøk gjennomført ved Havforskningsinstituttet de siste åra har påvist potensielt stor dødelighet hos pelagisk fisk som slippes i notfiskeriene. Kunnskap fra forsøk i felt og laboratorier legges nå til grunn for utforminga av utøvelsesreglene for notfiske. Instituttet arbeider samtidig med å utvikle instrumenter og metoder som kan redusere behovet for slipping og gjøre nødvendig slipping mer skånsom. Hensikten er å redusere uønsket fiskedødelighet i forbindelse med fangstoperasjonene.

Høsten 2010 ble Havforskningsinstituttet tildelt et senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI) innen fiskeriteknologi, Centre for Research-based Innovation in Sustainable fish capture and Processing technology (CRISP). I senteret skal forskning, industri og næringsinteresser samarbeide om å utvikle bærekraftige metoder for høsting av marine ressurser. SFI-ordningen i Norges forskningsråd skal utvikle kompetanse på høyt internasjonalt nivå på områder som er viktig for innovasjon og verdiskaping. SFI-ene blir etablert for en periode på maksimalt fem pluss tre år.

Kap. 4020 Havforskningsinstituttet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
03	Oppdragsinntekter	324 222	289 400	353 971
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	188		
16	Refusjon fødsels- og adopsjonspenger	4 640		
17	Refusjon lærlinger	73		
18	Refusjon sjukepengar	3 116		
	Sum kap. 4020	332 239	289 400	353 971

Post 03 Oppdragsinntekter

Inntektene under denne posten knytter seg til de FoU-oppgaver i den samlede virksomhetsplanen som ikke er finansiert gjennom bevilgning fra Fiskeri- og kystdepartementet, og motsvares av kap. 1020 post 21 Spesielle driftsutgifter. Inntek-

Budsjettforslag 2012

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter Havforskningsinstituttets bevilgning til lønn og kjøp av varer og tjenester. Bevilgningen til MAREANO foreslås økt med 12 mill. kroner til 35,5 mill. kroner. Posten er videre foreslått økt med 4 mill. kroner til hvaltelling. Midlene til hvaltelling har til og med 2011 blitt bevilget over budsjettet til Norges forskningsråd, kap. 1023 post 50.

Det fremmes forslag om å bevilge 338,7 mill. kroner på posten i 2012.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter bruttoførte utgifter i tilknytning til instituttets eksterne oppdragsprosjekter, og motsvares av tilsvarende oppdragsinntekter under kap. 4020 post 03 Oppdragsinntekter. Posten har de siste åra hatt betydelige overskridelser mot tilsvarende merinntekter. For å få en mer realistisk budsjettering foreslås bevilgningen på posten økt med ca. 63 mill. kroner mot en tilsvarende økning under kap. 4020 post 03. Det fremmes forslag om å bevilge 354 mill. kroner på posten i 2012.

tene på posten har de siste åra vært høyere enn budsjettet. For å få en mer realistisk budsjettering, foreslås bevilgningen på posten økt med ca. 63 mill. kroner mot en tilsvarende økning under kap. 1020 post 21. Det fremmes forslag om å bevilge 354 mill. kroner på posten i 2012.

Kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	129 666	123 890	126 446
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	68 141	57 460	71 781
	Sum kap. 1021	197 807	181 350	198 227

Innledning

Kapitlet omfatter drift og bemanning av forskningsfartøyene "G.O. Sars", "Johan Hjort", "Håkon Mosby", "G.M. Dannevig", "Hans Brattström" og "Dr. Fridtjof Nansen" med tilhørende vitenskapelige instrumenter og utstyr.

Fartøyene og det tilhørende vitenskapelige utstyret er i generelt god stand. Forskningen er styrende for driften av forskningsfartøyene, jf. nærmere omtale under kap. 1020. Bruk av fartøyene samordnes gjennom årlig toktplanlegging slik at personell fra andre institusjoner kan delta på planlagte tokt.

Mål og prioriteringer

Forskningsfartøyene skal være plattform for forskning og overvåking av hav- og kystmiljøet, de biologiske ressursene i havet og sammenhengen mellom disse og studier av geologiske og biologiske forhold på havbunnen. Virksomheten skal være med på å legge grunnlaget for en langsiktig ressursforvaltning og en bærekraftig næringsutvikling.

Delmål for driften av forskningsfartøyene:

- Kapasiteten og utstyret på forskningsfartøyene skal utnyttes optimalt og driften skal være best mulig koordinert og kostnadseffektiv.
- Fartøyene og vitenskapelig instrumentering skal vedlikeholdes og oppgraderes som nødvendig for å tilfredsstille myndighetskrav til sikkerhet for personell og materiell og beskyttelse av det ytre miljø.

Samarbeidet med andre institusjoner om nasjonal toktkomité og felles instrumentpool videreføres. Det er et mål å inngå ytterligere samdriftsavtaler for fartøyer og/eller vitenskapelige instrumenter med andre statlige institusjoner.

Resultater 2010

Havforskningsfartøyene har høy utnyttelsesgrad med mellom 250 og 300 operative toktdøgn på hvert av de store fartøyene. Havforskningsinstituttet har i perioden 2009–2010 gjennomført de planlagte toktaktivitetene så godt som fullt ut. "Johan Hjort", "G.M. Dannevig" og "Håkon Mosby" har gjennomgått betydelig oppgradering og vedlikehold.

Samarbeidet i Nasjonal toktkomité og instrumentpool ble videreført i perioden. Forprosjektering av et isgående forskningsfartøy var en viktig oppgave i 2010.

Havforskningsinstituttet har gjennom de siste 10 åra bygget opp et betydelig internasjonalt nettverk innen prosjektering, bygging, drift og operasjon av forskningsfartøyer og vitenskapelig instrumentering. Dette har blant annet resultert i presidentskap for EurOcean, det europeiske informasjonssenteret for marin forskning og teknologi. Havforskningsinstituttet er også aktivitetskoordinator i EU-prosjektet Eurofleets som arbeider med en bedre europeisk samordning av anskaffelse og bruk av forskningsfartøyer og utstyr.

Budsjettforslag 2012**Post 01 Driftsutgifter**

Posten omfatter lønn og utgifter til ansatte på Havforskningsinstituttets rederiavdeling og overenskomstlønnet skipspersonell, og utgifter til drift og vedlikehold av Havforskningsinstituttets fartøyer. Vedlikeholdet som dekkes er ordinært vedlikehold for å holde fartøyene i tilnærmet samme stand som tidligere.

Det fremmes forslag om å bevilge 126,5 mill. kroner på posten i 2012.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen er bruttoføring av forskningsoppdrag, og blir motsvart av inntekter under kap. 4021 post 01 Oppdragsinntekter. Utgiftene omfatter lønn og drift av "Dr. Fridtjof Nansen" og Universitetet i Bergens andel av drift og lønn for "G. O. Sars", "Håkon Mosby", "Hans Brattström" og

annet utstyr som omfattes av samarbeidsavtalen mellom Havforskningsinstituttet og Universitetet i Bergen.

For å få en mer realistisk budsjettering, foreslås bevilgningen på posten økt med ca 12,5 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 4021 post 01. Det fremmes forslag om å bevilge 71,8 mill. kroner på posten i 2012.

Kap. 4021 Drift av forskningsfartøyene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Oppdragsinntekter	68 141	57 460	71 781
16	Refusjon fødsels- og adopsjonspenger	421		
17	Refusjon lærlinger	11		
18	Refusjon sjukepengene	3 379		
	Sum kap. 4021	71 952	57 460	71 781

Post 01 Oppdragsinntekter

Posten motsvares av tilsvarende utgifter under kap. 1021 post 21 Spesielle driftsutgifter. For å få en mer realistisk budsjettering, foreslås bevilgning

gen på posten økt med ca 12,5 mill. kroner mot en tilsvarende økning på kap. 1021 post 21. Det fremmes forslag om å bevilge 71,8 mill. kroner på posten i 2012.

Kap. 1022 NIFES

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	58 349	58 900	60 070
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	77 173	83 300	85 882
	Sum kap. 1022	135 522	142 200	145 952

Innledning

Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) er et rådgivende forskningsinstitutt med forvaltningsstøtteoppgaver. NIFES er myndighetenes forsknings- og kompetansesenter innen akvakulturernæring og trygg og sunn sjømat. Instituttets virksomhet skal ha sin basis i forskning og utvikling og omfatter overvåking, analyser, beredskap, risikovurdering og referansefunksjoner knyttet til analysemetoder.

NIFES er et forvaltningsorgan knyttet til Fiskeri- og kystdepartementet. Instituttets styre ble avviklet ved utløpet av funksjonsperioden 31. desember 2010. Et faglig råd for instituttet opprettes høsten 2011. Det faglige rådet skal bidra til faglig kvalitet og faglig utvikling innenfor instituttets formål og øvrige rammer for instituttets virksomhet.

NIFES er lokalisert i Bergen, og har 134 ansatte per 1. mars 2011.

Forskning knyttet til fiskeernæring, sunn og trygg sjømat er viktige forutsetninger for å sikre framtidige rammebetingelser for sjømatnæringa. Forskningen til NIFES er sentrert om nye fôrråvarer, sjømatproduksjon, sjømatovervåking og konsekvenser av miljøforurensninger og effekter av sjømat på vår helse. NIFES bidrar med forvaltningsstøtte som er et viktig grunnlag for regelverksutforming nasjonalt og internasjonalt.

Forskningsaktiviteten til NIFES var fram til 31. desember 2010 delt inn i fire programmer: *Program for akvakulturernæring*, *Program for trygg sjømat*, *Program for sjømat og helse* og *Program for overvåking*. Fra 1. januar ble oppgaveporteføljen til *Program for overvåking* fordelt på de andre tre programmene. Arbeidet med organisasjonsendringene har vist et ytterligere behov for justering av strukturen. For å styrke forskningen deles denne nå inn i instituttets to hovedtemaer: *Program for fiskeernæring* og *Program for sunn og trygg sjømat*. Hvert program ledes av en forskningsdirektør. Programmene vil bli delt inn i til sammen seks forskningsseksjoner som skal ledes av seks forskningssjefer. Det vil også bli justeringer i instituttets støttefunksjoner. Endringene iverksettes i løpet av høsten 2011.

Program for akvakulturernæring utvikler kunnskapsgrunnlaget for bruk av tradisjonelle og alternative fôrressurser til oppdrett, både fra marine kilder og fra landbruk (inkludert genmodifiserte organismer). Programmet legger særlig vekt på utvikling av klimatilpasset fôr.

Program for sunn og trygg sjømat omfatter forskning på naturlig forekommende stoffer, fremmedstoffer og tilsetningsstoffer i fôr og fôrvarer som kan påvirke mattryggheten. Forskningen dekker både forhold som har betydning for konsumentenes helse og forhold knyttet til dyrevelferd. Programmet overvåker også nivåene av fremmedstoffer av fisk og annen sjømat, både villfangede og oppdrettede arter. Forskningen omfatter både kjemiske og mikrobiologiske komponenter og parasitter av betydning for sjømattrygghet.

Program for sjømat og helse har som hovedoppgave å dokumentere og formidle helsevirkninger av å spise sjømat og marine næringsstoffer.

NIFES har et omfattende nettverk av samarbeidende fagmiljøer både nasjonalt og internasjonalt. Samhandling med andre lands forskningsinstitusjoner og matmyndigheter er viktig for å sikre markedsadgang for norsk sjømat.

Mål

Hovedmål

NIFES skal være en ledende kunnskapsleverandør innen akvakulturernæring og trygg og sunn sjømat nasjonalt og internasjonalt.

Delmål

- Gi forvaltningsstøtte for å sikre grunnlag for risikovurderinger av sjømattrygghet og fastsettning av regelverk nasjonalt og internasjonalt.
- Bidra til bærekraftig utvikling av den havbruksbaserte sjømatproduksjonen ved å dokumentere betydningen av bruk av alternative fôrressurser for fiskehelse, fiskevelferd og human helse.
- Bidra til å dokumentere de balanserte helsemessige effektene av å spise sjømat.
- Bidra til høyere utdanning og forsker-rekruttering.
- Sørge for god og tilpasset forskningsformidling til forvaltning, næringsliv og allmennhet.

Prioriteringer 2012

Akvakulturernæring

NIFES vil øke kunnskapen om fiskens ernæringsbehov. Hvilke råstoffsamsetninger som gir riktig balanse av næringsstoffer er avgjørende for å sikre god fiskehelse, velferd og utvikling og ikke minst at produktet er sunt og trygt for mennesker.

NIFES vil arbeide videre med problemstillinger rundt bruk av genmodifiserte planteråvarer og helseeffekter hos fisk.

Instituttet vil gjennomføre studier for å vurdere hvordan fôr kan tilpasses slik at laksen blir i bedre stand til å tåle endringer i vannklima som økt vanntemperatur og reduksjon i pH.

Leppefisk brukes til å bekjempe lakselus. NIFES vil arbeide med å finne riktig næringsstoffsamsetning av levende fôr til leppefisk.

Trygg sjømat

Kunnskap om miljøgifter i norsk sjømat og om hvordan miljøgifter og andre fremmedstoffer tas opp og omsettes i fisken, og i menneskene som spiser den, er prioritert. Dette er nødvendig både for å utvikle et riktig regelverk for grenseverdier av fremmedstoffer i fôr og mat, og for å kunne dokumentere at fisken vi selger og eksporterer er trygg å spise.

Det vil videre bli lagt vekt på å øke kunnskapen om hvordan risikoen endres ved økt bruk av

planteråvarer i fiskefôr, og betydningen for sjømattryggheten.

NIFES vil bidra i arbeidet med forvaltningsplaner for norske havområder og i arbeidet med vannforskriften.

Sjømat og helse

Dokumentasjon av helsevirkninger av å spise sjømat er viktig for å kunne gjøre balanserte risikovurderinger og gi riktige kostholdsråd (kostbegrensing) og kostråd (anbefaling). I tillegg er kunnskap om innhold av næringsstoffer i sjømat og helseeffektene ved å spise sjømat viktig for å kunne komme med vitenskapelig funderte uttalelser angående EUs helsepåtandsforordning.

NIFES vil gjennomføre forsøk for å dokumentere helsevirkninger av sjømatkonsum knyttet til forebygging av fedme, diabetes type 2, beinskjørhet og mental helse i relevante modeller.

Arbeidet med dokumentasjon av effekten av sjømat på gravide vil bli videreført.

Resultater 2010

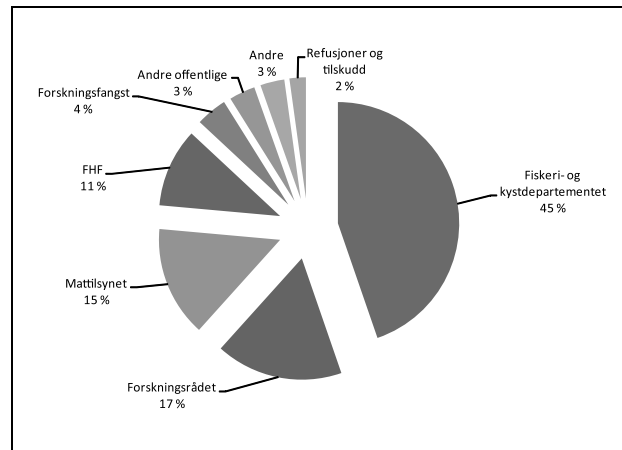
Tabell 6.6 viser en oversikt over regnskapet til NIFES for 2010 fordelt på forskningsområder. Figur 6.3 viser det relative forholdet mellom instituttets ulike inntektskilder for 2010.

Samlede inntekter for instituttet i 2010 var på 131 mill. kroner.

Tabell 6.6 Regnskap og budsjettoversikt fordelt på programmene

	(1 000 kroner)	
	Regnskap 2010	Budsjett 2011
Forskningsprogram		
Sjømat og helse	25 580	26 246
Trygg sjømat	22 805	59 100
Akvakulturernæring	38 219	56 854
Overvåking ¹	48 918	-
Sum	135 522	142 200

¹ Aktivitetene i det tidligere Program for overvåking er i 2011 fordelt på de andre tre programmene.

Figur 6.3 Oversikt over inntektene til NIFES i 2010

Publisering og formidling

I 2010 har NIFES publisert 80 artikler i internasjonale fagfelleurderte tidsskrift. Det er også skrevet rapporter til Mattilsynet, populærvitenskapelige artikler og holdt foredrag nasjonalt og internasjonalt. I tillegg formidler NIFES en betydelig del av kunnskapen sin på instituttets hjemmeside.

Akvakulturernæring

Plantebaserte råstoffer tas i økende grad i bruk i fiskefôr. Blant annet gjennom EU-prosjektet Aquamax har NIFES funnet at laksens fettomsetning blir endret når fôret inneholder svært høy innblanding av planteoljer og planteprotein som erstatning for fiskeolje og fiskemel. Dette kan igjen påvirke laksens helse.

Soya og mais er ingredienser som brukes som protein- og stivelseskilder i plantebasert fiskefôr. En stadig større andel av disse plantene er genmodifiserte. NIFES har funnet at den genmodifiserte råvaren bt-mais i noen tilfeller kan påvirke fiskens stoffskifte, utvikling, helse og evne til å tåle stress. Årsaken til dette undersøkes videre.

NIFES har undersøkt hvordan endringer i sjøtemperaturer påvirker laksens og ørretens evne til å nyttiggjøre seg næringsstoffer i fôret. Resultatene viste at laksen spiser mindre når vanntemperaturen øker, mens ørreten klarer å opprettholde fôrinntaket.

NIFES har nå etablert gode metoder for å kunne identifisere hvilke mekanismer i beinutviklinga hos torsk som er påvirket av ulike næringsstoffer. Kunnskap som styrer beincelleutvikling hos oppdrettstorsk er viktig for å kartlegge ernæringsbehovet til oppdrettstorsken, og er dermed en forutsetning for å utvikle fôr til torskøyngel

som sikrer oppdrettstorsken optimal beinutvikling.

Trygg sjømat

NIFES har undersøkt mekanismene bak opptak, nedbrytning og utskillelse av endosulfan for å lage modeller som beskriver overføringen fra fôr til fisk. Kunnskap om hvor mye av et enkelt stoff som lagres i fiskens organer, særlig i de delene av fisken som brukes til mat, er viktig for å kunne gi vitenskapelig baserte anbefalinger når øvre grenseverdier for fremmedstoffer i fôr skal fastsettes, slik at mattrykgheten ivaretas.

NIFES undersøker også effekten av fremmedstoffer på fiskehelse og velferd. Dette gjøres blant annet ved hjelp av fôringsforsøk med kommersielle fiskearter, eller ved bruk av modellarter som sebrafisk. En stor del av forskningsaktiviteten er knyttet til utvikling av biologiske markører for eksempel genuttrykk som kan måle effekten av fremmedstoffer på fiskehelsen på et tidlig tidspunkt, det vil si før fisken utvikler kliniske tegn på sykdom eller skade.

Fisk inneholder omega-3-fettsyrer, vitaminer og viktige sporstoffer som er essensielle for barns normale utvikling. Samtidig vil inntak av fet fisk kunne føre til at man får i seg fettløselige miljøgifter, deriblant PCB og PBDE. NIFES har undersøkt effekten av disse stoffene på fysisk utvikling, adferd og genuttrykk i hjernen hos mus, og har noen funn som tyder på at det å spise fisk reduserer nivået av miljøgifter hos avkommet.

Sjømat og helse

De positive virkningene fiskeolje har på helsen er godt kjent, men foreløpig er den vitenskapelige dokumentasjonen knyttet til virkningene på fedme lite kjent. NIFES undersøker derfor hvordan blant annet proteiner og sukker og andre karbohydrater i kombinasjon med fiskeolje virker på utvikling av fedme.

Tidligere studier har vist at det kan være en sammenheng mellom sjømat i kostholdet og mental helse. Fødselsdepresjon rammer 10-15 prosent av mødrene i Norge. Det er nå gjennomført en kartlegging av hva kvinnene har spist siste trimester av svangerskapet, og kartleggingen vil fortsette til spedbarnet er ett år.

Overvåking

Høsten 2010 ble basisundersøkelsen for makrell ferdigstilt, og resultatene er gjennomgående positive. Tre av 845 prøver hadde et kadmiumnivå som var høyere enn EUs øvre grenseverdi, men gjennomsnittskonsentrasjonen for alle posisjoner var under grenseverdien. I én prøve av i alt 787 som ble analysert var konsentrasjonen av dioksiner og dioksinlignende PCB høyere enn EUs grenseverdi.

NIFES har i tillegg startet basisundersøkelser for torsk, nordsjøsild og sei nord for 62. breddegrad.

Stikkprøvebasert overvåking av fremmedstoffer er gjennomført for reker, lodde og polartorsk i tilknytning til arbeidet med oppfølging av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten. Det er også gjort stikkprøver av fremmedstoffer i oppdrettslaks.

NIFES deltar i Kystverkets overvåkings- og beredskapsgrupper. Siden 2004 har instituttet overvåket innholdet av kvikksølv i fisk og krabbe rundt vraket av U-864 ved Fedje.

NIFES har gjennomført flere overvåkingsprogrammet for Mattilsynet i 2010, blant annet som ledd i Norges forpliktelser etter EØS-avtalen. NIFES gjennomfører også overvåking av parasitter i pelagisk fisk.

Budsjettforslag for 2012

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på denne posten dekker lønns- og driftsutgiftene ved Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES). Det fremmes forslag om å bevilge 60,1 mill. kroner på posten i 2012.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Midler over denne posten skal dekke driftsutgifter tilknyttet oppdragsvirksomheten til NIFES og motsvares av tilsvarende inntekter under kap. 4022 post 01 Oppdragsinntekter.

Det fremmes forslag om å bevilge 85,9 mill. kroner på posten i 2012.

Kap. 4022 NIFES

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Oppdragsinntekter	69 913	83 300	85 882
02	Laboratorieinntekter	158	810	
16	Refusjon fødsels- og adopsjonspenger	1 659		
17	Refusjon lærlinger	26		
18	Refusjon sjukepenges	1 162		
	Sum kap. 4022	72 918	84 110	85 882

Post 01 Oppdragsinntekter

Inntektene under denne posten knytter seg til oppdragsinntektene til NIFES, blant annet oppdrag som er finansiert av andre enn Fiskeri- og kystdepartementet. Det fremmes forslag om å bevilge 85,9 mill. kroner på posten i 2012.

Post 02 Laboratorieinntekter

Til og med 2011 føres analyseoppdrag utført av laboratoriet til NIFES på denne posten. Fra 2012 føres disse inntektene på kap. 4022 post 01, og det fremmes ikke forslag til bevilgning på denne posten i 2012.

Kap. 1023 Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
21	Spesielle driftsutgifter	8 000	7 000	
50	Tilskudd Norges forskningsråd	319 100	321 060	205 070
51	Tilskudd Veterinærinstituttet	39 120	40 330	41 240
52	Basisbevilgning forskningsinstitutter			119 250
70	Tilskudd til marin verdiskaping, <i>kan overføres</i>			10 000
71	Tilskudd til utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	16 777	13 250	8 546
72	Tilskudd Nofima, <i>kan overføres</i>	68 636	70 760	75 870
74	Tilskudd marin bioteknologi mv., <i>kan overføres</i>	29 740	32 800	32 800
75	Tilskudd Akvariet i Bergen	3 425	3 530	3 610
	Sum kap. 1023	484 798	488 730	496 386

Spesielle driftsutgifter (jf. post 21)

Det ble over statsbudsjettet for 2010 avsatt en engangsbevilgning på 15 mill. kroner for gjennomføring og oppfølging av *Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring*. Midlene, som

ble avsatt med 8 mill. kroner til Fiskeri- og kystdepartementet (kap. 1023 post 21) og 7 mill. kroner til Miljøverndepartementet, er blitt fulgt opp i samarbeid mellom fiskeri- og miljøvernmyndighetene.

Fiskeri- og kystdepartementet har prioritert hovedområdene genetisk interaksjon og rømming, lakselus og utslipp, og prosjekter og kunnskapsoppbygging som særlig gir resultater som kan brukes av forvaltningen på kort sikt. Det ble i 2010 tildelt 3 mill. kroner til Havforskningsinstituttet for å studere virkning av innblanding av oppdrettsfisk på gyteplassene og utvikle indikatorer for genetisk påvirkning fra rømming. 4 mill. kroner ble tildelt Havforskningsinstituttet og Veterinærinstituttet for å studere bestandseffekter av lakselus på villaks og sjøørret, utvikle metoder for å vurdere forholdet mellom lakselus i oppdrett og på villfisk, og overvåke og studere utvikling av resistens mot lusemidler. I tillegg ble det tildelt 1 mill. kroner til Havforskningsinstituttet for å styrke kunnskapen om regionale tålegrenser i fjordområder og utvikle indikatorer for utslipp fra oppdrettsanlegg.

I statsbudsjettet for 2011 ble det satt av en ny engangsbevilgning på 12 mill. kroner til videre oppfølging av bærekraftstrategien. Av disse ble 7 mill. kroner bevilget over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett og 5 mill. kroner over Miljøverndepartementets budsjett. Fiskeri- og miljøvernmyndighetene fortsetter det tverrfaglige samarbeidet.

Flere rapporter er publisert våren 2011 om disse arbeidene, bl.a. rapporter om genetiske effekter og lakselus som danner grunnlag for det videre indikatorarbeidet og arbeidet med utvikling av politisk forankrede grenseverdier og effektmål for akseptabel miljøpåvirkning. Av bevilgningen i 2011 er 1 mill. kroner avsatt til følgeforskning knyttet til gjennomføring av strakstiltak for å bedre situasjonen for ville laksefiskbestander i Hardangerfjorden.

Norges forskningsråd (jf. post 50)

Mål og prioriteringer

Norges forskningsråd mottar tilskudd fra i alt 16 departementer.

Det er utviklet et felles mål- og resultatstyringssystem (MRS) for departementenes tildelinger av midler til Norges forskningsråd. Systemet ble tatt i bruk fra og med budsjettåret 2010. Målstrukturen består av et overordnet mål som er operasjonalisert i tre mål med tilhørende delmål. MRS-systemet for Forskningsrådet er nærmere omtalt i Prp. 1 S (2011–2012) for Kunnskapsdepartementet.

Basert på målene er det utviklet et felles sett med styringsparametre for alle departementene samlet. Fiskeri- og kystdepartementet vil i samar-

beid med Forskningsrådet utvikle rapporterings-systemet for departementets midler til Forskningsrådet videre.

Målene for departementenes tildelinger er som følger:

Overordnet mål:

Forskningsrådet skal bidra til at Norge utvikler seg som kunnskapssamfunn. Norge skal være blant de fremste samfunn når det gjelder å utvikle, dele og ta i bruk ny kunnskap. Forskningen skal framskaffe kunnskap som kan øke verdiskaping og velferd, svare på samfunnsutfordringene og utvide grensene for vår erkjennelse.

Mål:

- Mål 1: Økt kvalitet, kapasitet og relevans i norsk forskning i hele landet.
- Mål 2: God ressursutnyttning og formålstjenlig arbeidsdeling, samhandling og struktur i forskningssystemet.
- Mål 3: Forskningens resultater tas i bruk i næringsliv, samfunnsliv og forvaltning i hele landet.

Følgende delmål er særlig relevant for Fiskeri- og kystdepartementet:

- Delmål 1.5: Styrket forskning i tråd med sektorenes og forvaltningens kunnskapsbehov.

Fiskeri- og kystdepartementets tilskudd til Norges forskningsråd skal bidra til

- at den ressurs- og miljørettede forskningen gir et best mulig kunnskapsgrunnlag for bærekraftig forvaltning av norske marine ressurser og sjøområder
- kunnskap om havets rolle i klimautviklinga, om klimaendringene og hvordan endringene påvirker sjømatnæringa
- at havbruksnæringa utvikles på en miljømessig bærekraftig måte
- kunnskap om de balanserte helsemessige virkningene av å spise sjømat
- kunnskap for å sikre at sjømaten som omsettes er trygg og har god kvalitet
- at den nærings- og markedsrettede forskningen styrker lønnsomheten og konkurransevnen gjennom næringsutvikling, nyskaping og markedsorientering
- at forskning og utvikling innenfor havner og infrastruktur for sjøtransport medvirker til et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak i sektoren, og bidrar til å utvikle teknologi, organisering og rammebetingelser

De prioriterte satsingsområdene og programmene i 2011 videreføres i 2012. Det internasjonale forskningssamarbeidet og forskningsinnsats knyt-

tet til utfordringene i nordområdene skal prioriteres.

Boks 6.3 Sentrale forskningsprogrammer i Norges forskningsråd

HAVBRUK – ei næring i vekst (2006–2015)

Det store programmet HAVBRUK bidrar til kunnskap for å oppnå bærekraftig vekst i norsk havbruk. Programmet skal sikre at forskningsmiljøer og norsk havbruksnæring utvikler kunnskap på ledende internasjonalt nivå innenfor viktige områder.

NORKLIMA - Klimaendringer og konsekvenser for Norge (2004–2013)

NORKLIMA er et av Forskningsrådets store programmer og finansierer forskning om klimautviklinga i Norge og våre nærrområder, om virkninger av og tilpasning til klimaendringer i natur og samfunn og om virkemidler for å redusere utslipp av klimagasser.

Havet og kysten (2006–2015)

Programmet skal framskaffe ny kunnskap om marine økosystemer og økosystempåvirkninger, inklusiv virkninger av CO₂, langtidsvirkninger av utslipp til sjø fra petroleumsvirksomheten og konfliktløsning og forvaltning av marine ressurser. Programmet skal også bidra til å utvikle teknologi, metodikk og modeller relatert til det marine miljø. Programmet er sentralt for Forskningsrådets nordområdesatsing.

MAROFF Maritim virksomhet og offshore-operasjoner (2010–2019)

MAROFF støtter kunnskapsutvikling som skal bidra til innovasjon og verdiskaping i de maritime næringene i Norge, blant annet forskning knyttet til havbruks- og fiskeriteknologi og innenfor navigasjon, sjøsikkerhet og oljevernberedskap.

Matprogrammet: Norsk mat fra sjø og land (2006–2015)

Matprogrammet skal fremme forskningsbasert innovasjon til fordel for norske matnæringer, forbrukere og forvaltning.

Natur og næring (2008–2013)

Programmet finansierer kunnskapsproduksjon til støtte for næringsutvikling basert på bærekraftig bruk av skog, kyst og andre arealressurser knyttet til natur og kultur.

FORNY 2020 (2010–2019)

FORNY 2020 finansierer utvalgte prosjekter for å øke suksessraten for realisering av ideer fra offentlig finansierte forskningsmiljøer. I tillegg skal programmet bidra til profesjonalsisering av kommersialiseringsapparatet tilknyttet offentlig finansierte forskningsmiljøer.

Nytt bioteknologiprogram

En ny bioteknologisatsing fra 2012 er under planlegging. Marin bioprospektering vil bli ivarettet innenfor det nye programmet.

Andre programmer og satsinger innenfor marin og maritim sektor

Programmet ELSA - Etske, rettslige og samfunnsmessige aspekter ved bioteknologi, nanoteknologi og nevroteknologi (2008–2014) legger vekt på tverrfaglig forskning knyttet til teknologiutvikling. Innenfor programmet Miljø 2015 (2007–2016) dekket blant annet forskning innenfor kystsoneproblematikk og forurensningsproblematikk i grenseflaten mellom ferskvann og marint miljø. Programmene Næringslivets transporter og ITS (SMARTANS) (2007–2013) skal bidra til mer effektive og bærekraftige transportløsninger og effektive havner og havneinfrastruktur. Programmet Risiko og sikkerhet i transportsektoren (RISIT) (2010–2014) legger blant annet vekt på problemstillinger knyttet til sjøtransport og havner.

Resultater 2010–2011

Tabell 6.7 Fiskeri- og kystdepartementets bevilgning til Norges forskningsråd (mill. kroner)

	2009	2010	2011
Programmer			
Havbruk – en næring i vekst	96	99	99
Havet og kysten	40	45	47
Matprogrammet	25	25	25
Natur og næring	10	12	11
Forskningsbasert nyskaping (FORNY)	5	5	4
Andre programmer (bl.a. innen klima, miljø, transport og etikk)	10	9	9
Sum programmer	187	195	195
Forskningsinstitutter			
Basisbevilgninger ²	87	90	93
Strategiske instituttsatsinger ³	22	23	24
Sum forskningsinstitutter	109	113	117
Øvrige tiltak ⁴	12	11	10
Sum totalt	308	319	321

¹ Inkluderer fiske- og dyrevaksiner og kartlegging (sekvensering) av laksens genom (i 2009).

² Gjelder basisbevilgninger til instituttene som inngår i fordelingsarenaen for primærnæringsinstituttene. På egen post 52 fom. 2012.

³ Gjelder strategiske instituttsatsinger ved Havforskningsinstituttet og NIFES, som ikke inngår i fordelingsarenaen for primærnæringsinstituttene. På egen post 52 fom. 2012.

⁴ Inkluderer bl.a. formidling, evaluering, internasjonalt samarbeid (inkludert midler til EUs rammeprogram innen strålevern) og regionale representanter.

Tabell 6.8 Resultater for 2010 fra programmer med stor finansiering fra Fiskeri- og kystdepartementet

	Nye metoder, modeller, prototyper	Vitenskapelige artikler i tidsskrifter med referee	Antall dr.grads- stipend	Herav antall kvinner
Havbruksprogrammet	34	11	48	20
Havet og kysten	8	5	32	21
Matprogrammet	13	84	69	54
Natur og næring	15	40	28	16
Strategiske instituttprogram	9	15	14	8

Strategisk arbeid

Forskningsinnsats knyttet til utfordringene i nordområdene er prioritert i 2010. Marin bioprospektering, som er en integrert del av nordområdesatsingen, er styrket i tråd med regjeringas nasjonale

strategi, jf. omtale under kap. 1023 post 74. Satsingen på grunnleggende kunnskap om klima og marine økosystemer er videreført. Det strategiske instituttprogrammet ved Havforskningsinstituttet innen fjordøkologi (Hardangerfjorden og Porsangerfjorden) ble videreført i 2010. Det er satt i gang

flere nye satsinger innen kunnskapsoppbygging for økt bærekraft i havbruksnæringa, ikke minst innenfor forskning på lakselus. Det trilaterale samarbeidet mellom Canada, Chile og Norge om sekvensering (kartlegging) av laksens genom fortsatte og genererer data som forventet. Forskning på helsevirkninger av marine råvarer og trygt fiskefôr har vært prioritert. Forskningsrådet har vært en aktiv partner i Fiskeri- og kystdepartementets arbeid med grunnlaget for en havstrategi – Hav 21.

Internasjonalisering

EU-samarbeidet

Norge fikk i 2010 et første gjennomslag i EU for et stort felleseuropeisk programsamarbeid (JPI) om havforskning (*Healthy and Productive Seas and Oceans*). Forskningssamarbeidet skal gi ny kunnskap både om miljøforhold, marine ressurser og næringsveier i havene Europa forvalter. Norge deltar også aktivt i JPI-samarbeidet innenfor *Health, Food and Prevention of Diet related Diseases* og *Agriculture, Food Security and Climate Change* der sjømat har en sentral plass. Forskningsrådet er aktive i SEAS-ERA og andre aktuelle ERA-nett.

Øvrig internasjonalt forskningssamarbeid

Med basis i den norsk-indiske samarbeidsavtalen er det etablert forskningsprosjekter innen fiske- og dyrevaksiner på norsk og indisk side. Sammen med andre relevante prosjekter utgjør dette en klar styrking av forskningen om immunologi og fiskevaksiner. Forskningssamarbeidet mellom Norge, USA og Canada innenfor havbruk ble videreført i 2010.

Innen det bilaterale samarbeidet er det samarbeid innen havbruk med miljøer i Kina, Japan, USA og Canada. Forskningssamarbeidet med Grønland har blitt fulgt opp.

Forvaltningsrettet forskning

Ressurs- og klima- og miljøforskning

Klima21 la i februar 2010 fram en strategi for klimaforskning *Kunnskap for klima*. Marine problemstillinger er en viktig del av strategien. I 2010 ble det etter en fellesutlysning mellom NORKLIMA og *Havet og kysten* igangsatt nye prosjekter på området. Prosjektene ventes å bidra til økt kunnskap om virkningen av klimaendringer på økosystemet i havet og konsekvenser for kommersielt viktige arter som torsk og sild. I tillegg

vil forskning om virkningen av havforsuring styrkes.

NORKLIMAs største prosjekt *NorClim* har bidratt til en jordsystemmodell som er viktig for blant annet økt forståelse av varmeutvekslingsprosessene mellom hav og atmosfære.

Programmet *Havet og kysten* har satt i gang forskning med vekt på marine økosystemer, forvaltningskonflikt, utvikling av nye metoder og modeller for overvåking av bestander og utvikling av fiskeredskap. Den marine miljøforskningen er videreført. Det er satt i gang forskning med vekt på biologisk mangfold, fra organismer til økosystem – drivkrefter og delprosesser, reint hav, miljøgifter, marin eutrofi, giftige algeoppblomstringer og algetoksiner. Kunnskap om måling og virkninger av miljøgifter er vesentlig for å kunne overvåke miljøtilstanden i kyst- og havområdene og derved sikre trygg sjømat.

Det er utarbeidet et dokument som viser de forvaltningsrelevante resultatene fra programets prosjekter i 2006–2010. Dokumentet oppdateres årlig.

Forvaltningsrettet havbruksforskning – bærekraft og fiskehelse

Bærekraftig havbruk er en hovedprioritet i Havbruksprogrammet.

De siste åra har problemer med lakselus økt. Relevante metoder for utvikling av vaksiner mot lakselus er videreutviklet og lovende vaksine-kandidater ble identifisert i avsluttende prosjekt i 2010. Det har også blitt utviklet protokoll for produksjon av beiteklar leppefisk. Resultat fra forskning på lakselus i Hardangerfjorden kan være nyttige for næring og forvaltning med hensyn til å gi råd om bærekraftige nivåer for både oppdrett og bevaring av ville laksebestander. Det er lagt grunnlag for videre samarbeid mellom Canada, Skottland, Irland og Norge for sammenlikning av og eventuelt overføring av metoder i lakselusbekjempelsen.

I 2010 ble det etablert en kunnskapsplattform for lakselusbekjempelse som ble finansiert i samarbeid med FHF. Fra 2011 er det også etablert et Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI) for bekjempelse av lakselus finansiert med fondsmidler over Kunnskapsdepartementets budsjett.

Forskning for å stoppe rømming og hindre gyting i merd er vesentlig for videre utvikling av torskoppdrett.

Innenfor fiskehelse er det i tillegg et betydelig samarbeid mellom Norge og India om vaksineutvikling. Resultater fra den samlede fiskehelse-

forskningen bidrar til raskere diagnostikk og gir grunnlag for mer presise tiltak.

Begrenset tilgang på fiskemel og -olje har ført til at forskning på alternative fôrressurser har vært betydelig de senere åra. Resultater fra forskningen konkluderer med at fisk kan leve sunt og godt på fôr som inneholder over 50 pst. planteråstoff og at fisken fortsatt er sunn mat med sunne fettsyrer. Det er forventninger om at innholdet av planteråstoffer kan økes opp til 70-80 pst.

Forskning knyttet til sjømattrygghet og sjømat og helse

Forskningen på området skal bl.a. framskaffe kunnskap om fremmedstoffer og interaksjoner mellom uønskete stoffer og ernæringsmessige forhold. Økt bruk av ikke-marine fôrstoff i havbruk medfører økende kunnskapsbehov. Havbruksprogrammet og Matprogrammet støtter fra 2010 forskning ved NIFES innen sjømattrygghet, produktkvalitet og helsevirkninger. Aktuelle problemstillinger er om laks fôret med diett basert på planteprotein og vegetabiliske oljer gir samme beskyttelse mot hjerte- og karsykdommer som marint basert fôr, og om laksen er trygg med hensyn til mykotoksiner. Det er gjort risikovurderinger knyttet til fiskeparasitter. Programmene støtter forskning knyttet til sjømat og helse, så som forskning for å framskaffe grunnleggende kunnskap om faktorer som har betydning for kvalitet og forskning bl.a. innen prosessering og marked.

Forskning knyttet til havner og infrastruktur for sjøtransport

Programmet *Næringslivets transport og ITS (SMARTTRANS)* har lagt økende vekt på reduksjon av klimagasser fra næringstransporter. Det er gitt støtte til 35 samarbeidsprosjekter, hvor mange bedrifter som tidligere ikke har erfaring med FoU-prosjekter har deltatt.

MAROFF har prosjekter rettet mot fartøy i fiskeri- og havbruksnæringa og utvikling av fiskeriteknologi og havbruksteknologi med utgangspunkt i leverandørindustrien til disse næringene. Programmet støtter også forskning av forvaltningsrettet karakter innenfor Kystverkets ansvarsområde, innen sjøsikkerhet, farleier og havner og oljevernberedskap.

Næringsrettet forskning og utvikling

Næringsrettet havbruksforskning

Forskning som bidrar til å redusere risiko for sykdom, feilernæring, havari og rømming, og som bidrar med kunnskap slik at vekstpotensialet for havbruk kan realiseres, er avgjørende for næringa. Bruk av anvendt rettede prosjekter som kompetanseprosjekter og innovasjonsprosjekter bidrar til å sikre kopling mellom academia og næringa og derved næringsutviklinga. I 2010 gikk 12 pst. av prosjektmidlene i Havbruksprogrammet til anvendt forskning og 1 pst. til utviklingsarbeid.

Øvrig næringsrettet forskning

Matprogrammet har i 2010 hatt flere prosjekter innen mat og helse og foredling og marked. Forskning med støtte fra Matprogrammet har vist forlenget holdbarhet av laks og hvitfisk ved å holde lav temperatur ved distribusjon. Dette gir et kuldemagasin i fisken som kalles superkjøling og gir en holdbarhetsøkning på minst fire til fem dager. Etter omfattende forskning og utvikling er konseptet tatt i bruk i industrien.

Det tverrfaglige prosjektet *Det sunne måltid* med søkelys på måltid og livsstilssykdommer og på forbrukervaner, fisk og grønnsaker har som overordnet mål å studere om måltider basert på tradisjonelle norske råvarer har potensial for å forebygge og behandle livsstilssykdommer.

Det er satset betydelig på markedsforskning i 2010 knyttet til sjømat (oppdrett og villfanget) i europeiske, nordamerikanske og asiatiske markeder. For å videreutvikle eksisterende kunnskapsbase og forståelse av tilbuds- og etterspørselsforhold i verdens laksemarkeder pågår et samarbeidsprosjekt mellom tre norske universiteter om hvilke faktorer som påvirker markedsutvikling og prisformasjon på havbruksprodukt spesielt og sjømat generelt.

Handel med oppdrettsfisk - hva er suksesskriteriene? ser på rammebetingelsene for oppdrett, som varierer betydelig mellom Norge, USA og Kina.

I et samarbeid mellom Nofima, Sintef og internasjonale aktører forskes det på prosessstyringsverktøy for å forbedre logistikken og øke lønnsomheten. Forskningen er tverrfaglig og omfatter bl.a. utvikling av ny sensorteknologi, anvendt spektroskopi, datamodellering ved kvalitetssortering og produksjon av fisk. Det pågår aktivitet innen teknologisk utstyrsutvikling og bruk av nye fangstkonsept med sikte på å optimalisere disse systemene. Aktuelle problemstillinger er i hvor

stor grad metode for ombordtaking, mellom-lagring av levende fisk og elektrobedøving virker inn på energiforbruk og råstoffkvalitet. Industrielt sorteringssystem for å skille ulike fiskeslag, automatisert vekt og fargebasert kvalitetsmåling er videreutviklet.

I programmet Natur og næring har det vært aktivitet innen temaene kystsoneforvaltning, fisketurisme, algebasert bioenergi og næringspolitikk for fiskeri og havbruk.

MAROFF har i 2010 videreført satsinga innenfor fiskeri- og havbruksteknologi. I 2010 er det avsluttet et prosjekt om utviklinga av framtidens brønnbåtteknologi. Her er det bl.a. utviklet en ny fisketeller og en brønndesign som tilbyr høyere hygienisk nivå. En rapport som sammenfatter regelverk og andre relevante krav for utviklinga av framtidens brønnbåter har blitt utarbeidet, og vil bli brukt som grunnlagsdokument for flere andre aktiviteter. I prosjektet *Automatisk klassifisering og sortering av fisk i trål* er det utviklet et mekanisk og elektronisk system for fotografering av levende fisk i trål. Teknologien er ventet å ha stor nytte for forskning og kommersielt fiskeri.

Fiskeri- og kystdepartementets midler til FORNY har gått til verifiseringsprosjekter. Målet er å redusere risikoen i potensielt kommersialiserbare prosjekter innen sjømatnæringa tilstrekkelig til at næringsliv, kapitalaktører eller offentlige aktører vil ta over ansvaret for å føre ideen fram til markedet eller til anvendelse i form av nye produkter, prosesser eller tjenester.

Basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter

Innenfor Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde har Forskningsrådet i 2010 hatt basisbevilgningsansvar for Nofima AS og SINTEF Fiskeri og havbruk AS. I tillegg har Forskningsrådet tildelt strategiske satsinger til Havforskningsinstituttet, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) og Veterinærinstituttet (VI). Basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter er fra 2012 flyttet til post 52 (NY). Det vises til nærmere omtale der.

Veterinærinstituttet (jf. Post 51)

Innledning

Veterinærinstituttet er et biomedisinsk beredskaps- og forskningsinstitutt innen mattrygghet, fiskehelse og dyrehelse. Instituttet er en sentral leverandør av kunnskap til Mattilsynet, departementene og Vitenskapskomiteen for mattrygghet.

Veterinærinstituttet er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter under Landbruks- og matdepartementet, jf. Prop. 1 S (2011–2012) Landbruks- og matdepartementet, kap. 1112 post 50. Bevilgningen over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett finansierer instituttets oppgaver innen fiskehelse og sjømattrygghet.

Veterinærinstituttet har det nasjonale ansvaret for rådgiving knyttet til fiskesykdommer og algetoksiner. Gjennom landsdekkende diagnostikk, helseovervåking, forskning og rådgiving skal Veterinærinstituttet bidra til å forebygge, oppklare og håndtere sykdommer hos akvatiske dyr i ville bestander og i oppdrett.

Veterinærinstituttet er nasjonalt referanselaboratorium for fiskesykdommer, og internasjonalt referanselaboratorium utpekt av Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE) for fiskesykdommene infeksøs lakseanemi (ILA) og Gyrodactylus salaris. Videre er Veterinærinstituttet OIEs samarbeids-senter for akvatisk epidemiologi og risikovurderinger.

Veterinærinstituttet har også sekretariatsfunksjonen for organisasjonen Norecopa, som arbeider for å redusere og optimalisere forsøk med dyr/fisk.

Mål og prioriteringer

Veterinærinstituttet skal gjennom forskning, diagnostikk og rådgiving bidra til god beredskap, helse og velferd hos fisk og dyr, fôr og mattrygghet og en etisk forsvarlig bioproduksjon og bærekraftig utvikling.

Veterinærinstituttet skal være god og effektiv på diagnostikk og ha god oversikt over helsetilstanden hos fisk og dyr og helseskadelige forbindelser og smittestoffer i mat og fôr.

Veterinærinstituttet skal styrke forskning og kunnskapsutvikling og fokusere på kjerneområdene som er relevante for forvaltning, næring og beredskap spesielt. Det innebærer at instituttet skal øke andelen forsknings- og kunnskapsutvikling i virksomheten og øke den internasjonale forskningsdeltakelsen.

Instituttet skal identifisere og styrke faglige tyngdepunkt på områder der instituttet har spesielle fortrinn og sentrale samfunnsoppgaver, som fiskesykdommer.

Prioriteringer 2012

Innenfor bevilgningen over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett for 2012 skal Veterinærinstituttet prioritere:

- Beredskapsrettet diagnostikk på listeførte sykdommer.
- Risikovurderinger og forebyggende fiskehel-sarbeid.
- Kunnskap om forekomst og diagnostikk på nye tapsbringende sykdommer i oppdrett.
- Arbeid relevant for oppfølging av bærekrafts-strategien for havbruksnæringa, med særlig vekt på bekjempelse av lakselus og sykdoms-spredning mellom fisk i oppdrett og ville bestander.
- Utvikling av funksjonen som nasjonalt og inter-nasjonalt referanselaboratorium og samar-beidssenter innenfor epidemiologi og risiko-analyser.
- Analyser knyttet til algegifter i skjell.

Resultater 2010

Helsesituasjonen i 2010

Havbruksnæringa har fortsatt betydelige tap som følge av sykdommer, både med kjente og ukjente årsakssammenhenger. I Norge har det i 2010 vært påvist 2 sykdommer (infeksiøs lakseanemi og gyrodactylose) som er listeførte i henhold til OIE. Det faktum at det finnes fisesykdommer uten kjent årsak, og at det relativt ofte oppdages nye sykdomsproblemer, gir utfordringer innen sykdomsdiagnostikk. Generelt hadde antall påviste kjente sykdommer på lokalitetsnivå i 2010 samme omfang som i 2009, med noen unntak.

Som i 2009, forårsaket virussykdommer også i 2010 betydelige problemer og tap. Kjente virusinfeksjoner og infeksjoner der virus er mulig årsak er i dag den største utfordringen med hensyn til tap og redusert tilvekst. Dette utgjør også et velferdsproblem i norsk oppdrett av laksefisk.

Veterinærinstituttet har sammen med Mattilsynet og havbruksnæringa arbeidet for å etablere et overvåkningsprogram for resistensutvikling hos lakselus, som vil bidra til et bedre beslutningsgrunnlag for bruk av legemidler, herunder strategier for rotasjon mellom ulike medikamenter. Veterinærinstituttet har også arbeidet med konkrete problemstillinger knyttet til lakselus på direkte oppdrag fra Fiskeri- og kystdepartementet, jf. omtale under kap. 1023 post 21.

Som et ledd i arbeidet med å optimalisere behandlingsmetodene mot lakselus, har Veterinærinstituttet deltatt i forsøk som omfatter under-

søkelser av hvordan legemidler fordeler seg i vannmassene ved badebehandling av fisk i brønnbåt.

Flere næringsaktører arbeider med å utvikle løsninger for mekanisk fjerning av lakselus. Veterinærinstituttet har vært involvert i dette arbeidet for å dokumentere effekt og eventuelle negativ påvirkning på fisken.

Leppefisk blir i økende grad brukt til avlusning av laksefisk i oppdrett. Foruten å ha egne sykdomsproblemer, er det mulig at leppefisk kan bidra til overføring av smitte mellom laksefisk ved flytting fra et område til et annet. Veterinærinstituttet har i 2010 utført løpende sykdomsdiagnostikk, laget sykdomsoversikter og fortsatt arbeidet med å bygge opp en kunnskapsbase om sykdom hos leppefisk.

Villfisk

Hos vill laksefisk har det i 2010 blitt påvist *Gyrodactylus salaris* på laks i to nye vassdrag. Begge elvene ligger i den smittede Vefsnsregionen i Nordland.

I 2010 samlet Veterinærinstituttet inn laksunger fra Lærdalselva for å undersøke status for *Gyrodactylus salaris*. Parasitten ble ikke påvist. Dette er andre runde med innsamling og undersøkelse av laksunger etter at behandlingen ble gjennomført, uten at parasitten har blitt påvist.

Det er også satt i gang et arbeid for å kartlegge reovirus som er assosiert med hjerte- og skjelettmuskelbetennelse (HSMB) hos vill laksefisk i forbindelse med helsekontrollen av stamfisk for kultivering. De foreløpige resultatene tyder på at reovirus finnes hos vill laksefisk som laks og sjøørret. Det kan tyde på at forekomsten er høyere hos rømt oppdrettsfisk som blir fanget i elvene enn hos vill og kultivert laksefisk, og at det kan være geografiske forskjeller i forekomst.

Ferskvannskreps

Veterinærinstituttet har bistått Mattilsynet med faglige råd i forbindelse med håndteringen av krepsepest i Haldenvassdraget og Glomma/Vorma. I tillegg ble krepsepest påvist hos edelkreps i Buåa-vassdraget i Hedmark, som drenerer til vassdrag med smittet signalkreps i Sverige.

Boks 6.4 Sjømattrygghet – algegifter i skjell

Veterinærinstituttet bistår Mattilsynet med analyser og rådgiving omkring algegifter i skjell. Skjell som skal omsettes kommersielt må testes for forekomst av algetoksiner. Fram til nå har test av mus vært eneste godkjente metode. For å begrense bruken av forsøksdyr, og for å få mer informasjon om hvilke algetoksiner som er tilstede i skjell, har Veterinærinstituttet i flere år arbeidet med å utvikle en alternativ test. Dette målet er nå nådd. Fra 1. juli 2011 endret EU sitt regelverk, slik at musetesten kan erstattes av kjemiske analysemetoder.

Basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter (jf. ny post 52)

Posten gjelder Fiskeri- og kystdepartementets bevilgning til forskningsinstitutter via Norges forskningsråd. Norges forskningsråd forvalter ei ordning med delvis resultatbasert basisfinansiering for ei rekke forskningsinstitutter. Forskningsinstituttene er fordelt på fire fordelingsarenaer: miljøarena, primærnæringsarena, samfunnsvitenskapelige arena og teknisk-industriell arena. Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet har sammen ansvaret for basisfinansiering for forskningsinstituttene på primærnæringsarenaen. Arenaen omfatter Bioforsk, Bygdeforskning, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF), Nofima AS, Sintef Fiskeri og havbruk, Norsk institutt for skog og landskap og Veterinærinstituttet.

Bevilgninga fra Fiskeri- og kystdepartementet går til basisfinansiering ved Nofima AS, Sintef Fiskeri og havbruk, Veterinærinstituttet (kun fiskehelse) og til strategiske satsinger ved Havforskningsinstituttet og Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES). Midlene ble fram til 2011 bevilget over kap. 1023 post 50 Norges forskningsråd.

Mål og prioriteringer

Formålet med basisbevilgningene er å sikre en sterk instituttsektor som kan tilby næringsliv og offentlig sektor relevant kompetanse og forskningstjenester av høy internasjonal kvalitet. Basisbevilgningene skal benyttes til langsiktig kunnskaps- og kompetanseoppbygging, og skal blant annet medvirke til at forskningen får økt kvalitet og at instituttene styrker sin rolle som leverandører av anvendt forskning.

Den statlige basisfinansieringa av forskningsinstituttene består av grunnbevilgning og strategiske bevilgninger. Grunnbevilgningen består av en fast del og en resultatbasert del.

Inntil 30 pst. av basisbevilgningen på fordelingsarenaen for primærnæringsinstituttene kan brukes til strategiske instituttbevilgninger. Ordninga med strategiske satsinger vil bli vurdert nærmere i 2012. I 2011 er 2,5 pst. av eksisterende grunnbevilgning blitt omfordelt etter oppnådde resultat, og samme andel skal benyttes til resultatbasert omfordeling i 2012. Omfordelingsandelen skal bli vurdert på nytt i 2013.

Strategiske instituttbevilgninger

Fiskeri- og kystdepartementet legger til grunn at Norges forskningsråd fortsatt tildeler midler til strategiske satsinger i Havforskningsinstituttet og NIFES. De strategiske satsingene skal benyttes til kunnskaps- og kompetanseoppbygging på områder av strategisk betydning.

Resultater 2010

Totalt ble det tildelt 254,5 mill. kroner i samlet basisbevilgning til primærnæringsinstituttene i 2010. Dette var en økning på 9,5 mill. kroner fra 2009.

Ordningen med strategiske satsinger i Havforskningsinstituttet og NIFES er videreført med en ramme på 22,8 mill. kroner i 2010. Det var i 2010 sju strategiske satsinger ved Havforskningsinstituttet (herav tre nye i 2010) og fire ved NIFES (herav to nye).

Tabell 6.9 summerer opp basisbevilgninger og bevilgninger til strategiske instituttsatsinger for institutt innenfor Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde.

Tabell 6.9 Basisbevilgning til instituttsektoren i 2010. 1000 kroner

Institutt	Samlet basisbevilgning	Herav strategisk instituttprogram	
		kroner	antall
Nofima AS1)	69 340	11 815	3
Sintef Fiskeri –og havbruk AS	18 762	3 620	3
Havforskningsinstituttet		14 424	7
Nifes		9 172	4
Veterinærinstituttet2)	1 570	1 570	1
Totalt	89 672	40 601	18

¹ I tillegg kommer 3,55 mill. kroner fra LMD til strategiske satsinger

² FKDs andel gjelder et strategisk instituttprogram, basisbevilgning for øvrig fra LMD

Tilskudd til marin verdiskaping (jf. ny post 70)

Posten er ny i 2012 og finansierer programmer og prosjekter som bygger opp under formålet i Marint verdiskapingsprogram (MVP), jf. kap. 2415 post 75. Bevilgningen på kap. 2415 har til og med 2011 bestått av en bedriftsrettet hoveddel, som forvaltes av Innovasjon Norge (40 mill. kroner i 2011), og en mindre del, som forvaltes av Fiskeri- og kystdepartementet til supplerende tiltak (10 mill. kroner i 2011). Det er midlene som forvaltes av Fiskeri- og kystdepartementet som foreslås bevilget på ny tilskuddspost.

Midlene på posten skal gå til større programmer og prosjekter som bygger opp under verdiskapingsprogrammets formål, bl.a Senter for fangstbasert akvakultur, skole- og barnehageprosjektet *Fiskesprell* og rekrutteringsprosjektet *Sett Sjøbein*. Midlene skal ikke gis til enkeltbedrifter.

Tilskudd til utviklingstiltak (jf. post 71)

Bevilgningen på kap. 1023 post 71 Tilskudd til utviklingstiltak finansierer tiltak som er gitt særlig prioritet, og som ikke hører inn under andre budsjettposter. Det gis tilskudd til enkeltprosjekter og til enkelte større programmer.

Målet med tilskuddet er å støtte tiltak som bidrar til å fremme Norge som hav- og sjømatnasjon og legger til rette for bærekraftig forvaltning av de levende marine ressursene.

I 2012 vil arbeidet med å kartlegge kommunenes kystsoner bli prioritert.

Det foreslås videre å finansiere norske ledelse og sekretariat for en komité for fiskeri og havbruk i Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO.

Det foreslås større tekniske endringer på posten. Disse er omtalt under budsjettforslaget for kap. 1023.

Resultater 2010

Tabell 6.10 Oversikt over hovedområdene dekket av tilskuddet i 2010

	2010
Markedsforskning	3 500
Kartlegging av marine naturtyper i kystsona	3 100
Marco Polo	1 600
MOU – prosjekter	1 000
Sjømatprofilering	1 200
Evalueringer	2 750
Komiteer/ekspertgrupper	1 402
Innovasjonsanalysen	750
Framsenteret	1 000
Andre forvaltningsrettede utredninger	8 304
Udisponert	2 229
Sum	27 900

Samlet disponibelt beløp i 2010 var 27,9 mill. kroner. Dette omfatter bevilgning over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett for 2010 på 21,9 mill. kroner, og overførte ubrukte midler fra 2009 på 6,05 mill. kroner. Budsjettet på posten ble redusert med én million kroner i forbindelse med revurdert nasjonalbudsjett for 2010.

Tilskuddet til program for markedsforskning ved Nofima ble videreført i 2010. Det samme gjelder tilskudd til kartlegging av marine naturtyper i kystsona under *Nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold*. EUs Marco Polo-program skal fremme en mer miljøvennlig godstransport. Norge har deltatt i programmet siden 2004, og det er vedtatt å delta i hele programperioden 2007–2013 (*Marco Polo II*). Programmet blir fra 2011 dekket over kap. 1062 Kystverket.

Til fremme av Norge som sjømatnasjon ble det i 2010 avsatt 1,2 mill. kroner. Av dette gikk halvparten til å fremme norsk sjømat under Ski-VM i Oslo.

Tildelingen til evalueringer gjelder i all hovedsak evalueringa av Havforskningsinstituttet, som startet opp i 2010. Arbeidet videreføres i 2011.

Forvaltningsrettede utredninger inkluderer blant annet en samfunnsøkonomisk vurdering av forvaltningsplanen for Barentshavet.

Tilskudd til Nofima AS (jf. post 72)

Nofima er et næringsrettet forskningsselskap som ble opprettet 1. juni 2007. Selskapet har omlag 470 ansatte. Konsernets hovedkontor er i Tromsø. Konsernet har datterselskaper på Ås, i Bergen og i Tromsø, men er i 2011 omdannet til ett juridisk selskap ved at Nofima Mat AS, Nofima Marin AS, Nofima Norconserv AS og Nofima Bergen er fusjonert inn i Nofima AS. Det vises til omtale i Prop. 120 S (2010–2011).

Nofima blir i 2012 finansiert ved direkte bevilgning over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett, basisbevilgninger fra Fiskeri- og kystdepartementet via Forskningsrådet, strategiske instituttprogrammer fra Landbruks- og matdepartementet og langsiktige forsknings- og utviklingsprogram tildelt fra Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter og Fiskeri- og havbruksnæringas forskningsfond. Nofima genererer også inntekter fra betalte prosjekter fra norsk næringsmiddel- og sjømatnæring, farmasøytisk industri, oppdrag fra forvaltningen og konkurranseutsatte prosjektbevilgninger fra blant annet Norges forskningsråd og EU.

Forskningsaktiviteten i Nofima har fram til 2011 vært delt i fire forretningsområder. *Nofima Marin* driver forskning, utvikling, nyskaping og kunnskapsoverføring for den nasjonale og internasjonale sjømatnæringa. *Nofima Mat* leverer forskning og rådgiving innen matforedling med sikte på bedre matkvalitet, råvareutnyttelse og ernæring. *Nofima Ingrediens* leverer forskning,

analysetjenester og pilotproduksjoner til ingrediens-, havbruks-, næringsmiddel- og farmasøytisk industri. *Nofima Marked* er et samfunnsvitenskapelig forretningsområde som tilbyr økonomiske analyser, perspektiv- og foresightanalyser, forbrukerforskning, markedsanalyse og strategisk rådgiving.

Nofima er inne i en organisasjonsutviklingsprosess. Målet med organisasjonsendringa er å få en faglig sterkere og mer hensiktsmessig styringsstruktur.

Mål og prioriteringer

Visjonen for Nofima: *Sammen skaper vi verdier*, henger sammen med instituttets næringsrettede oppdrag og at Nofima ønsker å ta ut synergier på tvers av fag og bransjer.

Nofimas hovedmål er å bidra til å øke konkurransekraften for den land- og havbaserte næringsmiddelindustrien og fiskeri- og havbruksnæringa. For å nå dette målet må Nofima kunne tilby forskning i verdensklasse og levere tjenester som virker verdiøkende. Forskningen må ta utgangspunkt i næringsutøvernes behov, og levere ny kunnskap og nye løsninger som industrien kan ta i bruk. Parallelt med dette må instituttet drive langsiktig, kompetansebyggende forskning.

Forskning i Nofima skal bidra til å fremme kundenes konkurransevne og stimulere til økt bearbeiding, råvaredifferensiering, produktutvikling og verdiskaping i Norge. Nofima ønsker i større grad å integrere forskning fra blå og grønn sektor og å utnytte kompetanse og metodikk på tvers av tidligere institutt- og sektorgrenser.

En stor del av forskningen som drives av Nofima er definert som nordområde relevant forskning. Nofima skal legge vekt på å utvikle et strategisk, faglig og organisatorisk samarbeid med aktuelle fagmiljøer ved universiteter, høyskoler og i instituttsektoren. Viktige siktemål er rasjonell utnyttelse av infrastruktur og grunnleggende kompetansebyggende forskning. Nofima skal videreutvikle samarbeidet med SINTEF Fiskeri og havbruk. Samarbeidet med Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond og Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter videreføres.

Fiskeri- og kystdepartementets direkte bevilgning

Fiskeri- og kystdepartementets direkte bevilgning til Nofima skal være med å fremme økt verdiskaping i sjømatnæringa.

Tilskuddet skal bidra til satsinger innen følgende områder:

- Forskning som øker tilbudet av sjømat både hjemme og ute, basert på økt verdiskaping råvaredifferensiering, bearbeiding og utnyttelse av restråstoff fra sjømatnæringa.
- Optimal høsting av villfanget fisk med tanke på tilgjengelighet, kvalitet og markedsverdi.
- Tiltak for å bedre kvalitet, medregnet metoder for måling av kvalitet i verdikjeden.
- Gjennomføre driftsundersøkelser i fiskeindustrien.
- Utvikle og lede et nasjonalt senter for fangstbasert havbruk. I samarbeid med næringa skal det utvikles kompetanse på levende fangst, transport og oppføring.
- Forvaltningsrettet markedsforskning.

Torskeavlsprogrammet videreføres på nåværende nivå og form i offentlig regi. I den videre drifta av avlsprogrammet må det tas høyde for at næringsmessige, distriktsmessige og miljømessige hensyn skal ivaretas. Den videre utviklinga av avlspro-

grammet skal skje i nært samarbeid med forvaltningen og andre forskningsmiljø.

Nofima har et ansvar for å bygge og vedlikeholde datamessige infrastrukturer knyttet til lønnsomhetsanalyser og fangststatistikk. Bevilgningen til industri- og markedsrettet forskning foreslås videreført.

Nofima skal bygge opp kompetanse innen informasjonslogistikk og sporing. Konsumenter og handelsledd stiller stadig større krav til produktinformasjon. Sporingssystemer brukes for å tilfredsstille lovverk knyttet til mattrygghet. I økende grad brukes slike systemer også til å gjøre produkter mer attraktive, noe som kan styrke norsk industris konkurransekraft i markedet.

Nofima skal også bistå Fiskeri- og kystdepartementet og Fiskeridirektoratet med næringsøkonomiske vurderinger av nye forvaltningstiltak.

Nofima får i 2012 midler i forbindelse med etablering av et Nasjonalt anlegg for marin bioprosessering, jf. omtale under post 74 tilskudd til marin bioteknologi.

Resultater 2010

Tabell 6.11 Oversikt over Nofimas bruk av tilskuddet fra Fiskeri- og kystdepartementet.

Formål	Regnskap 2010	Budsjett 2011
Leiekostnader havbruksstasjonen i Tromsø	9 623	10 249
Husleiekompensasjon	11 632	12 058
Kapitalkostnad sjøanlegg	2 000	2 000
Leie og drift av torskeavlsprogrammet (inkl. forskning)	33 000	30 000
Faglige aktiviteter	9 381	13 453
Husleiestøtte vedrørende Måltidets hus	3 000	3 000
Sum tilskudd Kap. 1023 post 72 inkl. overførte midler	68 636	70 760
Markedsforskning, Kap. 1023 post 71	3 500	3 500
Senter for levendelagring, Kap. 2415 post 75	3 000	3 000

Nofima har ansvaret for det nasjonale avlsprogrammet for torsk. Samlet tilskudd til avlsprogrammet i 2010 var 33 mill. kroner. Produksjonen foregår på Kraknes like utenfor Tromsø ved Nasjonal avlsstasjon for torsk.

Nofimas kompetanse på genetiske markører, fiskesykdommer, fiskevelferd, immunologi og smittetester er viktige verktøy i arbeidet med å produsere en motstandsdyktig torsk. Avsarbeidet har så langt konsentrert seg mest om økt vekst.

Resultater viser at andre generasjon framavlet torsk vokser om lag 30 pst. raskere enn villtorsk. Det ventes at vekstøkningen hos tredje generasjon, som produseres i år, vil være på 40 - 50 pst. Samtidig med vekstøkningen er yngelkvaliteten blitt betydelig bedre de siste åra, med lavere dødelighet, langt mindre deformiteter og mindre størrelsesspredning enn tidligere.

Nofima har i 2010 blant annet arbeidet innen produksjonsoptimalisering, fiskesykdommer, økt

verdiutnyttelse av marine fôrressurser og fangstbasert havbruk. Nasjonalt senter for fangstbasert akvakultur (FBA) ble åpnet i 2010. Dette er områder med stor næringsmessig interesse.

Nofimas forskning innen industri og marked har lagt spesiell vekt på forskning som kan fremme økt markedsorientering, bedre utnyttelse av strategiske fortrinn og en høyere innovasjonsgrad. Nofima gjennomfører årlig driftsundersøkelser i fiskeindustrien. Resultatene av driftsundersøkelsen for 2010 er omtalt i del I, kapittel 4.

Innen markedsforskning er det satset spesielt på markedsføringsstrategi og valg av markedsføringskanaler.

Nofima har inngått viktige samarbeidsavtaler med både virkemiddelapparat og samarbeidende institutt i 2010, de viktigste er Veterinærinstituttet og Universitetet for miljø- og biovitenskap. Nofima er medlem i Framsenteret.

Nofimas forskningsanlegg for resirkulering av vann i akvakultur på Sunndalsøra ble åpnet 23. november 2010.

Nofima er partner i et nytt Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI), Centre for Research-based Innovation in Sustainable fish capture and Pre-processing technology (CRISP). Senteret, som ledes av Havforskningsinstituttet, skal bidra til økt verdiskaping gjennom et mer ansvarlig og selektivt fiske.

Tilskudd til marin bioteknologi mv. (jf. post 74)

Posten skal dekke tilskudd til marin bioteknologi, inkludert marin bioprospektering.

Mål og prioriteringer

Målet med tilskuddsposten er å bidra til å utløse potensialet for næringsvirksomhet med basis i marine biologiske og genetiske ressurser. Midlene på posten skal bidra til å styrke den nasjonale kompetansen innenfor genomforskning på viktige fiskearter og følge opp strategien for marin bioprospektering. Utvikling av infrastruktur, som biobanker, forskning og kommersialisering er prioriterte oppgaver.

Genkartlegging (sekvensering) av laks vil være en viktig plattform for videre forskning på avl, vekst, sykdomsmekanismer og resistens, fôrbruk og mulig genetisk interaksjon med villfisk. Norge deltar i et internasjonalt samarbeid med Canada og Chile for sekvensering av laksens genom.

Marin bioprospektering omfatter systematisk leting etter unike bestanddeler, bioaktive forbindelser og gener i marine organismer. Innhent

materiale krever tilrettelegging i biobanker for at det skal bli tilgjengelig for forskning og næringsutvikling. Innsamling foregår i dag i regi av flere aktører, og et nettverk av marine biobanker er derfor under etablering. Nettverket skal knytte sammen innsamlet materiale og gjøre det tilgjengelig for brukerne. I regjeringas strategi *Marin bioprospektering – en kilde til ny og bærekraftig verdiskaping* er Marbank utpekt som nasjonal marin biobank med en koordinerende rolle.

Marbank er i dag organisert som et prosjekt under Universitetet i Tromsø. For å sikre et langsiktig offentlig eierskap foreslås det at Marbanks virksomhet organiseres inn under Havforskningsinstituttet. Havforskningsinstituttet og Universitetet i Tromsø får i oppgave å avklare nærmere den mest hensiktsmessige samarbeidsformen. En slik framtidig organisasjonsform skal sikre at Marbank blir en reell nasjonal biobank som ivaretar de nasjonale samordnings- og koordineringsfunksjonene. I tillegg skal den tjene som en felles infrastruktur for de marine forskningsmiljøene i Tromsø.

Ei ny bioteknologisatsing fra 2012, som vil inkludere marin bioprospektering, er under planlegging i Norges forskningsråd.

Mabit skal videreutvikles for å styrke næringsutvikling i nord. Det skal gis prioritet til innsamling av marine organismer fra nordlige havområder. Betydningen av nasjonalt og internasjonalt samarbeid understrekes.

Tilskuddene fra Fiskeri- og kystdepartementet skal sees i nær sammenheng med øvrige departements bevilgninger til marin bioprospektering for å sikre synergi og en helhetlig oppfølging av regjeringas nasjonale strategi for marin bioprospektering.

Det avsettes også midler til et samarbeidsprosjekt mellom Nofima og SINTEF Fiskeri og havbruk for å styrke samarbeid innen marin bioteknologi

Departementet vil videreføre sin innsats for mer lønnsom utnyttelse av restråstoff, og vil avsette midler til aktiviteter som tidligere var støttet gjennom Rubin, og som nå videreføres av FHF.

Nofima får i 2012 inntil 3,5 mill. kroner i forbindelse med etablering av et Nasjonalt anlegg for marin bioprosessering i Kaldfjord i Troms.

Resultater 2010

Tilskuddsposten er i 2010 i hovedsak benyttet til å følge opp Fiskeri- og kystdepartementets del av regjeringas strategi for marin bioprospektering.

Det ble i 2010 gitt et tilskudd på 4,5 mill. kroner til Marbank i Tromsø. Tilskuddet skal bidra til å styrke utviklinga av Marbank som nasjonal marin biobank. Marbank har i 2010 samlet inn 230 kg. materiale av 250-300 ulike arter. I tillegg kommer et stort antall prøver av marine mikroorganismer isolert fra sedimenter, sjøvann og makroorganismer. I samarbeid med Tromsø Museum er det samlet inn prøver av marin sopp. Arbeidet med koordinering av marine samlinger i ett nasjonalt nettverk er igangsatt, og flere ulike samlinger er klare til å inngå i det nasjonale nettverket. Marbank deltar i flere forskingsprosjekt, blant annet *MabCent* i Tromsø og det norsk-svenske samarbeidsprosjektet *Marzymes*. Det ble tildelt 13 mill. kroner i 2010 til Forskningsrådet ved det store programmet *FUGE* for å følge opp deler av regjeringas strategi for marin bioprospektering. Forskningsrådet har i samarbeid med Innovasjon Norge og SIVA utviklet en operativ handlingsplan for marin bioprospektering etter dialog med ulike aktører. Midlene er utlyst i tråd med planen. Det ble i 2010 utlyst forskningsmidler innenfor alle tema som dekkes av strategien.

Programmet MABIT er et selvstendig, næringsrettet FoU-program innenfor marin bioteknologi i Nord-Norge som i følge regjeringas strategi for marin bioprospektering skal videreføres og videreutvikles. I 2010 ble det tildelt 6 mill. kroner til programmet. Det har vært 40 aktive prosjekter i 2010, hovedsakelig innenfor hovedsatsingsområdene havbruk og fiskehelse, utnyttelse av marine biprodukter og bioprospektering.

Det ble i 2010 gitt et tilskudd på 1,3 mill. kroner til et samarbeidsprosjekt mellom SINTEF fiskeri og havbruk og Nofima innen marin bioprospektering. Formålet med prosjektet er å undersøke restråstoff fra norsk vårgytende sild for nye molekyler og bioaktiviteter, for å høyne verdien av restråstoffet og å skape nye samfunnsmessige gevinster i nord av denne og lignende ressurser.

Stiftelsen RUBIN mottok et tilskudd på 4 mill. kroner i 2010. Rubin arbeider for utvikling av næringsvirksomhet med basis i biprodukter fra sjømatnæringa. Departementet finansierte i 2010 en gjennomgang av Rubins virksomhet. Denne viste at Rubin overveiende har fungert godt, og har spilt en viktig rolle i utviklinga av restråstoffindustrien. Gjennomgangen framhever at det fremdeles eksisterer et betydelig potensial for å øke verdien fra restråstoff, og anbefaler derfor en

videre innsats på området. Ut fra de begrensede økonomiske rammene til Rubin og endringer i både sjømatnæringa og restråstoffindustrien, anbefales det at Rubins aktiviteter integreres i FHF og at den offentlige innsatsen koordineres gjennom et felles nasjonalt restråstoffprogram. I tråd med disse anbefalingene har FHF vedtatt å integrere Rubins aktiviteter i FHF. Deretter vil stifterne avvikle Rubin. FHF har videre tatt initiativer overfor Norges forskningsråd og Innovasjon Norge med sikte på å få en bedre koordinering av den offentlige innsatsen innen mer lønnsom utnyttelse av restråstoff.

Det trilaterale samarbeid mellom Canada, Chile og Norge om sekvensering av laksens genom (genkartlegging) fortsatte i 2010 med 4. mill. kroner fra departementet og 0,5 mill. kroner fra Forskningsrådets Havbruksprogram. Det norske bidraget koordineres av Forskningsrådet. Prosjektet er noe forsinket, og fase I vil avsluttes i mai 2011. Prosjektet genererer data som forventet, og rådata fra sekvenseringa benyttes fortløpende i FoU prosjekter for å forstå laksens biologi.

Budsjettforslag 2012

Post 50 Tilskudd til Norges forskningsråd, kan overføres

Tilskuddet til Norges forskningsråd dekker i hovedsak finansiering av forskningsprogrammer. Basisbevilgninger til forskningsinstitutter gjennom Norges forskningsråd som tidligere ble bevilget over denne posten, blir fra 2012 bevilget over kap. 1023 post 52 (NY) Basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter.

Posten foreslås redusert med 4 mill. kroner som følge av at en øremerket bevilgning til hvaltelling flyttes til kap. 1020 post 01 Havforskningsinstituttet.

Det fremmes forslag om å bevilge 205,1 mill. kroner på posten i 2012.

Post 51 Tilskudd til Veterinærinstituttet

Tilskuddet skal dekke oppgaver innen forvaltningsstøtte (forskning, beredskap, diagnostikk, rådgiving og kartlegging av risikofaktorer) vedrørende helse hos fisk og andre akvatiske organismer og enkelte områder innenfor sjømattrygghet.

Det fremmes forslag om å bevilge 41,2 mill. kroner på posten i 2012.

Post 52 (NY) Basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter, kan overføres

Tilskuddet skal dekke basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter gjennom Norges forskningsråd. Tilskuddet ble tidligere bevilget over kap. 1023 post 50 Tilskudd til Norges forskningsråd.

Det fremmes forslag om å bevilge 119,3 mill. kroner på posten i 2012.

Post 70 (NY) Tilskudd til marin verdiskaping, kan overføres

Posten er ny i 2012 og finansierer programmer og prosjekter som bygger opp under formålet i Marint verdiskapingsprogram (MVP). Tilskuddet ble tidligere bevilget over kap. 2415 post 75 Marint verdiskapingsprogram.

Det fremmes forslag om å bevilge 10 mill. kroner på posten i 2012.

Post 71 Tilskudd til utviklingstiltak, kan overføres

For å få et tydeligere skille mellom tilskudd og kjøp av utredninger foreslås det å flytte 1,5 mill. kroner fra posten til kap. 1000 post 21 Spesielle driftsutgifter.

Det har de siste åra vært avsatt et årlig tilskudd på 3,5 mill. kroner til styrking av forvaltningsrelevant markeds kunnskap ved Nofima i Tromsø. For 2012 foreslås det å videreføre bevilgningen, men flytte den til kap. 1023 post 72 som del av det ordinære tilskuddet til Nofima.

Det fremmes forslag om å bevilge 8,5 mill. kroner på posten i 2012.

Post 72 Tilskudd til Nofima AS, kan overføres

Tilskuddet skal dekke de nasjonale oppgavene som Nofima er gitt av Fiskeri- og kystdepartementet. Posten er foreslått økt med 3,5 mill. kroner til forvaltningsrettet markedsforskning, tidligere finansiert over kap. 1023 post 71.

Driftstilskuddet knyttet til havbruksstasjonen i Kårvika videreføres. Tilskuddet for å dekke lånekostnader knyttet til nytt sjøanlegg videreføres i 2012. Inntil 3 mill. kroner skal benyttes til midlertidig husleiestøtte til Måltidets hus i Stavanger. Det fremmes forslag om å bevilge 75,9 mill. kroner på posten i 2012.

Post 74 Tilskudd til marin bioteknologi m.v.

Bevilgningen på posten dekker tilskudd til marin bioteknologi og bioprospektering. Departementet vil videreføre tilskuddene til det næringsrettede MABIT-programmet i Tromsø, den nasjonale marine biobanken Marbank i Tromsø, marin bioprospektering gjennom Norges forskningsråd og økt verdiskaping basert på utnyttelse av restråstoff i Fiskeri- og havbruksnæringsas forskningsfond, jf. videreføring av Rubins aktiviteter. I tillegg vil det gis tilskudd til enkelte nasjonale og internasjonale samarbeidsprosjekter.

Det foreslås en samlet bevilgning på 32,8 mill. kr på posten i 2012.

Post 75 Tilskudd Akvariet i Bergen

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til husleie for bygg som Akvariet i Bergens disponerer, men som tidligere har blitt betalt over Havforskningsinstituttets budsjett. Det foreslås å bevilge 3,6 mill. kroner på posten.

Kap. 4023 Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Saldert		
		Regnskap 2010	budsjett 2011	Forslag 2012
90	Tilbakebetaling lån fra Nofima	4 284	4 284	4 284
	Sum kap. 4023	4 284	4 284	4 284

Nofima fikk i september 2007, som del av etableringen av selskapet, et mellomfinansieringslån fra staten på 42,842 mill. kroner. I tråd med vedtak i revidert nasjonalbudsjett 2010 skal tilbakebetalingstida på lånet til Nofima forlenges med

inntil ti år, men slik at minimum 1/10 av lånestolen og påløpte renter tilbakebetales årlig. De årlige avdragene beløper seg til 4,3 mill. kroner, og det første avdraget ble betalt i 2010.

Kap. 5610 Renter av lån til Nofima AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
80	Renter	1 000	1 292	1 163
	Sum kap. 5610	1 000	1 292	1 163

Posten gjelder rente for Nofimas lån fra staten, jf. omtale under kap. 4023. Det er inngått en avtale om fastrentelån til Nofima for hele låneperioden

av mellomfinansieringslånet. Lånerenten er beregnet til 3,35 pst. I 2012 må Nofima betale inn 1,2 mill. kroner i renter.

Kap. 2415 Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
75	Marint verdiskapingsprogram, <i>kan overføres</i>	74 084	50 000	40 000
	Sum kap. 2415	74 084	50 000	40 000

Innledning

Innovasjon Norge er et særlovsselskap eid av Nærings- og handelsdepartementet og fylkeskommunene og finansiert over flere departementers budsjetter. Hovedmålet for Innovasjon Norge er å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering. Fiskeri- og kystdepartementet finansierer over kap. 2415 post 75 Marint verdiskapingsprogram, rettet mot særskilte utfordringer i marin sektor. Marin sektor er også betydelig bruker av øvrige tjenester i Innovasjon Norge.

Post 50 gjelder en garantiordning rettet mot sjømatnæringa, som ble opprettet i 2009 som en følge av finansuroen.

Ekstraordinære tiltak fiskeindustrien, jf. post 50

Stortinget vedtok i 2009 ei ordning for garantier for førstehåndsomsetning av fisk over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett. Stortinget ga i 2010 tilslutning til å videreføre de inngåtte garantiavtalene i ytterligere ett år. Samtidig ble garantiavtalerammene tilpasset noe for å ta høyde for realiserte

tap innenfor avtalene i 2009 og 2010. Disse ekstraordinære garantiavtalene avvikles 31. desember 2011, som forutsatt.

Resultater 2010

De ekstraordinære ordningene ble forvaltet av Innovasjon Norge. Siden likviditetslåneordninga opphørte 31.12.2009, ble det ikke gitt nye tilsagn i 2010. Garantiordningene med fiskesalgslagene er gitt til Norges Råfisklag og Norges Sildesalgslag, med et maksimalt garantiansvar på Innovasjon Norge på 292,5 mill. kr. Disse vil bli avsluttet i løpet av 2011.

Innovasjon Norges erfaringer med garantiordninga rettet mot førstehåndsomsetning av fisk var at den kompenserte noe for industriens problemer med lange betalingstider i markedene, økt kapitalbinding og en redusert vilje til å delta fra bankene. Det er ikke registrert større tap på ordningene.

Et forskningsprosjekt som undersøkte virkningene av finanskrisa for sjømatnæringa og effektene av statens virkemiddelbruk viste at garantiordninga var et viktig virkemiddel for å holde fisket og mottaket i gang vinteren og våren 2009. Likviditetslån og garantier for driftkreditt til enkeltbedrifter hadde i mindre grad ei virkning.

Marint verdiskapingsprogram, jf. post 75

Mål og prioriteringer

Marint verdiskapingsprogram skal bidra til å øke verdien av sjømat produsert i Norge. Programmet skal styrke sjømatnæringas evne til å utnytte de markedsmessige konkurransefortrinnene som ligger i marint kvalitetsråstoff og det generelt høye kompetansenivået i Norge, og bidra til strategisk samarbeid i verdikjeden for å oppnå økt verdi av sjømatprodukter i sluttmarkedene.

Marint verdiskapingsprogram skal styrke bedriftenes evne til langsiktig og strategisk markedsarbeid. Hovedmålene for programmet er å

- styrke kunnskapsgrunnlaget og bistå bedriftene i å bygge kompetanse om markedskrav og internasjonalisering.
- omsette markedskompetanse til strategisk kunnskap og handling i bedriftene.
- fremme ei sjømatnæring som øker verdiskapinga gjennom å ta opp i seg forskningsresultater og nye ideer.
- bedre koordineringa av den samlede offentlige innsatsen for marin verdiskaping.

Målgruppa for programmet er marine bedrifter som vil utvikle strategisk kunnskap og orientering mot globale og norske sjømatmarkeder.

Det er satt egne mål for kvinneandel under Marint verdiskapingsprogram.

Innovasjonsanalysen av sjømatnæringa fra 2010 bekrefter behovet for Marint verdiskapingsprogram. Det samme gjør kvalitetsgjennomgangen av programmet i 2009. Det foregår en kontinuerlig tilpassing av programmet i tråd med de anbefalinger disse analysene har gitt og erfaringene fra programmet. Programmet ble utvidet med noen flere tiltak i 2010. Nettverk og kompetanse utgjør fremdeles programmets kjernevirksomhet. Kompetansetilbudet er styrket med regionale kurs av kortere varighet og et spesialtilpasset tilbud for bedrifters internasjonaliseringssamarbeid (Navigator sjømat).

Videre ble det åpnet for finansiering av flere brukerstyrte forsknings- og innovasjonsprosjekter i bedriftene, i samarbeid med Norges forskningsråd. Dette tiltaket er viktig for å kunne utvikle markedsrettede sjømatprodukter og -konsepter videre.

Programmet *Kystnæringer mot marked* sikter mot bedrifter i områder med omstillingsbehov og støtter bedrifters arbeid med å utvikle lokale produktfortrinn og en mer langsiktig markedsstrategi.

Programmet på tilbudene, og det er etablert flere

Hjemmemarkedet er et stort og viktig marked for norsk sjømat. Marint verdiskapingsprogram ble i 2011 utvidet med et eget tiltak kalt Felles markedstiltak, for å kunne støtte tiltak på hjemmemarkedet som fremmer og synliggjør sjømatbedrifter og bidrar til økt produktutvikling.

Programmet vil bli evaluert i 2012. Fiskeri- og kystdepartementet vil da vurdere innrettinga av programmet nærmere.

Fiskeri- og kystdepartementet forvalter 10 mill. kroner til supplerende tiltak. Fra og med 2012 foreslås det å flytte denne bevilgningen til kap. 1023 post 70 Tilskudd til marin verdiskaping (ny).

Resultater Marint verdiskapingsprogram 2010

Hoveddelen av midlene i Marint verdiskapingsprogram går til tiltak i næringa som er internasjonalt rettet og til bedrifter med en spredt geografisk lokalisering. Totalt er det gitt støtte til samarbeid som involverer over 400 bedrifter med 118 forprosjekt og 34 hovedprosjekt. 11 av hovedprosjektene har sitt utspring i delprogrammet *Kystnæringer mot marked*. Nettverkene omfatter nå sjømatbedrifter fra hele landet og alle deler av verdikjeden.

Kompetansetilbudet omfatter et ettårig kompetanseprogram ved Norges Handelshøyskole, et internasjonaliseringsprogram rettet mot bedrifter med høy kompetanse – *Navigator Sjømat*, samt regionale kompetansetilbud.

120 personer har til nå gjennomført kompetanseprogrammet ved Norges Handelshøyskole. Deltagerne representerer alle typer sjømatindustri og regioner i Norge og kvinneandelen er 45 pst. Deltagerne har jevnt over gitt gode tilbakemeldinger på programmet, både når det gjelder kompetanseutvikling, forventet økt lønnsomhet og konkurransekraft i bedriften og økt samarbeid med andre bedrifter.

Navigator Sjømat tilbyr ekstern rådgiving til bedrifter som satser i internasjonale markeder. Programmet ble startet opp i 2010 med 8 sjømatbedrifter. De regionale kompetansetilbudene er kurs av kortere varighet som gjennomføres desentralisert etter behov. Formålet er økt kunnskap om markedsorientering, som strategisk analyse, attraktivitet og merkebygging. De to første kursene ble gjennomført i 2010.

Gjennom deltiltaket *Kystnæringer mot marked* har 81 sjømatbedrifter i områder med særlige omstillingsbehov fått profesjonell konsulenthjelp. Bedriftene som har deltatt har gitt gode tilbakemeldinger på tilbudene, og det er etablert flere

Felles markedstiltak omfatter felles internasjonaliseringstiltak og en egen satsing mot hjemmemarkedet. Målet med internasjonaliseringstiltakene er å overføre markedskompetanse til norske sjømatbedrifter, gjennom en målrettet bruk av hele Innovasjon Norges organisasjon og i samarbeid med Eksportutvalget for fisk. Satsingen mot hjemmemarkedet omfatter prosjekter rettet mot kulinariske nettverk, kokkekurs og ulike matarrangementer.

Marint verdiskapingsprogram rommer også ulike utviklingstiltak. Det omfatter tema som utvikling av internasjonale kunderelasjoner, markedsanalyser og prosjekter innen logistikk og felles standarder for merking av sjømatkasser.

Resultater – prosjekter forvaltet av departementet 2010

Følgende supplerende tiltak ble finansiert i 2010: *Sett sjøbein*, *Fiskesprell* og Nasjonalt senter for fangstbasert akvakultur.

Fiskeri- og kystdepartementet har siden 2008 finansiert rekrutteringsprosjektet *Sett sjøbein*, og finansierte prosjektet med 3,6 mill kroner i 2010. Gjennom kompetansekartlegging, tilrettelegging av kurs og annen etterutdanning gis ansatte i næringa muligheten til å formalisere den kompetansen de har tilegnet seg gjennom sitt arbeid.

Departementet har siden 2007 finansiert prosjektet *Fiskesprell*, og finansierte prosjektet med 3 mill. kroner i 2010. Målet med *Fiskesprell* er å øke konsumet av sjømat blant barn og unge. Prosjektet er innrettet mot barnehager, barneskoler og

ungdomsskoler. Prosjektet finansieres i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet, Eksportutvalget for fisk og fiskesalgslagene med til sammen nær 10 mill. kroner.

Departementet har i 2010 tildelt 3 mill. kroner til Nasjonalt senter for fangstbasert akvakultur (FBA), lokalisert til Nofima i Tromsø. Målet med senteret er å styrke forutsetningene norske hvitfiskbedrifter har for å bli leverandører inn til markedsnisjer av høykvalitets fersk hvitfisk. Høy kvalitet og god leveringskontinuitet er en forutsetning for dette, noe levendelagring skal bidra til. Senteret arbeider særlig med lagring og oppføring av levende torsk og har et nært samarbeid med næringas aktører, både i flåte og landindustri. Aktivitetene har et verdikjedeperspektiv og utvikler produkter og metoder som øker ressursenes verdi.

Budsjettforslag 2012

Post 75 Marint verdiskapingsprogram

Programmet hadde i 2011 ei ramme på 50 mill. kroner. Av disse ble 40 mill. kroner forvaltet av Innovasjon Norge, mens de resterende 10 mill. kroner ble forvaltet av Fiskeri- og kystdepartementet til supplerende tiltak. Det foreslås at den delen av bevilgningen som har vært forvaltet av Fiskeri- og kystdepartementet flyttes til kap. 1023 post 70 Tilskudd til marin verdiskaping (ny) fra 2012.

Det fremmes forslag om å bevilge 40 mill. kroner på posten i 2012.

Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning

Utgifter under programkategori 16.30 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
1030	Fiskeridirektoratet	363 175	346 820	353 696	2,0
1050	Diverse fiskeriformål	88 166	68 980	69 280	0,4
	Sum kategori 16.30	451 341	415 800	422 976	1,7

Utgifter under programkategori 16.30 fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
01-20	Driftsutgifter	356 112	340 390	347 080	2,0
21-23	Andre driftsutgifter	5 218	4 800	4 949	3,1
30-49	Nybygg, anlegg	1 845	1 630	1 667	2,3
70-89	Overføringer til private	88 166	68 980	69 280	0,4
	Sum kategori 16.30	451 341	415 800	422 976	1,7

Innledning

Programkategori 16.30 utgjør 9,2 prosent av det samlede budsjettet under Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde. Programkategorien omfatter Fiskeridirektoratet og virkemidler overfor fiskeri- og fangstnæringa. Omtalen under programkategorien omhandler både Fiskeri- og kystdepartementets og Fiskeridirektoratets arbeid.

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for bærekraftig forvaltning av alle de levende ressursene i de norske hav- og kystområdene, og tilrettelegging for verdiskaping med utgangspunkt i disse ressursene.

Nærmere 90 pst. av Norges fangst kommer fra bestander vi forvalter i felleskap med andre stater. I økende grad legger internasjonale organisasjoner og konvensjoner viktige rammebetingelser for

norsk forvaltning av levende marine ressurser og miljø.

Havbruksforvaltningen skal sikre ei bærekraftig og miljøtilpasset utvikling av havbruksnæringa, der hensynet til miljø er en grunnleggende premiss for videre utvikling og vekst i næringa. Samtidig er konkurransedyktige rammebetingelser en forutsetning for at norsk havbruksnæring skal kunne utvikles videre.

Norsk sjømat skal være trygg og kjent for kvalitet. Det skal arbeides nasjonalt og internasjonalt for å dokumentere og kommunisere på en balansert måte til forbrukerne de helsemessige virkningene av å spise sjømat.

Sjømatnæringa trenger minst like god markedsadgang som konkurrentene våre for å realisere verdiskapingspotensialet. Det er også viktig å

øke verdiskapinga gjennom differensiering av råvarene og utvikling av nye produkter.

De sentrale lovene for fiskeri- og havbruksforvaltningen er lov om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova) og lov om akvakultur (akvakulturloven). St. meld. nr. 19 (2004-2005) *Marin næringsutvikling*, St. meld. nr. 21 (2006-2007) *Strukturpolitikk for fiskeflåten*, St. meld. nr. 40 (2006-2007) *Forvaltning av kongekrabbe* og St. meld. nr. 46 (2008-2009) *Norsk sjømatdyrpolitikk* danner grunnlaget for departementets arbeid med fiskeri- og havbrukspolitikk. Det er startet arbeid med ei ny melding til Stortinget om sjømatpolitikken. Meldinga er planlagt lagt fram i stortingssesjonen 2012-2013.

Status for verdiskaping og bærekraft i de marine næringene er redegjort for i del I, kapittel 4. Omtalen under beskriver mål, prioriteringer og resultater innen fiskeri- og havbruksforvaltningen.

Fiskeriforvaltning

Havets ressurser og miljø er fundamentet for marin verdiskaping. Vitenskapelige råd og gode forvaltningsprinsipper er grunnlaget for at vi skal kunne realisere et høyt langtidsutbytte av bestandene. Det følger av havressursloven at forvaltningen skal være basert på ei føre-var-tilnærming i tråd med internasjonale avtaler og retningslinjer. Forvaltningen skal også være økosystembasert, det vil si at bestandene forvaltes med hensyn til økosystemet som helhet. Det må også være god kontroll med høsting av ressursene, og ressursene skal være fordelt på en måte som bidrar til å opprettholde en variert flåtestruktur og sysselsetting langs kysten. Ressursene skal forvaltes slik at det materielle grunnlaget for samisk kultur ivaretas. Alle redskaper og høstingsmetoder skal være mest mulig skånsomme for økosystemet, og ressursene skal utnyttes slik at det gir mest mulig verdiskaping.

Internasjonalt samarbeid om ressurser og miljø

Mål og prioriteringer

Norge arbeider internasjonalt for at forvaltning av marine ressurser skal skje i tråd med anerkjente prinsipper som blant annet bærekraftig bruk, føre-var-prinsippet og økosystembasert forvaltning. Dette gjelder i våre egne fiskerisoner, på det åpne hav og i andre staters fiskerisoner.

Norge skal være premissleverandør og bidragsyter til den internasjonale fiskeri- og hav-

debatten. Fiskeri- og kystdepartementet skal arbeide for at sentrale norske posisjoner knyttet til marin ressurs- og miljøforvaltning får gjennomslag. Det skal inngås avtaler om felles fiskebestander som sikrer bærekraftig forvaltning og kontroll med høsting av fisk.

Fiskeri- og kystdepartementet vil særlig prioritere arbeidet med oppfølging av evalueringa av FNs fiskeriresolusjon og fiskerienes rolle globalt. Departementet vil også fortsette arbeidet med marine verneområder og marine beskyttede områder for å ta vare på økosystemet slik at både langsiktig produksjonspotensial og biologisk mangfold ivaretas. Drøftinga av disse spørsmålene vil blant annet foregå innenfor ramma av FNs generalforsamling, FN-konvensjonen om biologisk mangfold, FNs matvareorganisasjon (FAO) og i de regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene. Departementet vil videreføre samarbeidet om fiskeri- og havforvaltning med strategisk viktige land, som USA, Brasil, Japan m.fl., i tråd med de inngåtte avtaler (MOUer).

Resultater 2010–2011

Norge har inngått bilaterale rammeavtaler om fiskerisamarbeid med Russland, EU og Grønland. Norge har også samarbeidet internasjonalt for å sikre avtaler om forvaltningen av norsk vårgytende sild, kolmule og uer. Trepartsavtalen om lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen og Smutthullavtalen mellom Island, Russland og Norge er videreført både i 2010 og 2011. Det har også blitt ført forhandlinger om forvaltningen av makrell mellom Norge, EU, Færøyene og Island, men disse forhandlingene har så langt ikke ført til noen avtale. Norge og EU har derfor inngått en bilateral avtale basert på den etablerte forvaltningsstrategien.

Fiskeriforvaltningen har deltatt i internasjonale fora der marint miljø, medregnet biodiversitet og forurensing, har blitt behandlet. Viktige fora er FNs generalforsamling, FNs mat- og jordbruksorganisasjon (FAO), Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Konvensjonen om internasjonal handel med truede dyre- og plantearter (CITES) og Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR). I alle fora er det et mål at Norge framstår med én stemme basert på omforente tverrsektorielle posisjoner. Fiskeriforvaltningen søker å bidra til realistiske og ambisiøse beslutninger der miljø- og fiskeriforvaltning baseres på allerede avklarte nasjonale og internasjonale ansvarsforordninger.

Norge følger opp sine folkerettslige forpliktelser til å samarbeide om forvaltning av hval ved å delta i Den internasjonale hvalfangstkommissjonen (IWC). I 2011 ble ansvaret for oppfølging av IWC flyttet fra Utenriksdepartementet til Fiskeri- og kystdepartementet.

Fiskeri- og kystdepartementet deltar i nordisk fiskerisamarbeid under Nordisk Ministerråd. Prioriterte områder er beskyttelse av Nordens marine økosystemer og bærekraftig forvaltning av ressursene.

Departementet iverksatte i 2011 et omfattende samarbeidsprogram med Brasil som en av komponentene i regjeringas Brasilstrategi.

Norge har i tillegg arbeidet for å få etablert et internasjonalt rammeverk for havnestatskontroll. I 2009 vedtok FAO etter norsk initiativ en global avtale om havnestatskontroll. FAO vedtok i 2011 nye internasjonale retningslinjer for å redusere utkast og bifangst. Disse ble utviklet på bakgrunn av et norsk initiativ.

Mer detaljert informasjon om Norges fiskeriavtaler med andre land og status for fisket etter avtalene finnes i Meld. St. 26 (2010–2011) *Dei årlege fiskeriavtalane Noreg har inngått med andre land for 2011 og fisket etter avtalane i 2009 og 2010*.

Ulovlig, urapportert og uregulert fiske

Mål og prioriteringer

Ulovlig, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) kan være en stor trussel mot forvaltningen av de marine ressursene. Begrepet UUU-fiske omfatter både kriminalitetsspørsmål og forvaltningsutfordringer. Urappertert og uregulert fiske er betydelige problemer, men trenger ikke nødvendigvis å være ulovlig. EUs regime for utkast av fisk er et eksempel på dette. Det er uansett avgjørende å få i stand omforente regulerings tiltak og robuste rapporteringsregimer. Ulovlig fiske og fiskerikriminalitet i bredere forstand krever målrettet ressurskontroll og samarbeid på tvers av faglige linjer og myndigheter både nasjonalt og internasjonalt.

Prioriterte områder i Norges innsats mot UUU-fiske er oppfølging av havressursloven, inspeksjoner og tilstedeværelse, utvikling av systemer for risikovurdering, analysearbeid, oppfølging av utkastforbudet, elektronisk rapportering og sporing, havnestatskontroll, utvikling av kriterier for flaggstatsansvar og markedsstatstiltak (fangstsertifikater).

I tillegg vurderer norske myndigheter fortløpende å utvikle bistandsarbeidet for å hjelpe land med å etablere bedre systemer for forvaltning og ressurskontroll.

Arbeidet for å bekjempe UUU-fiske har også betydning for oppfølginga av regjeringas strategi for ei miljømessig bærekraftig havbruksnæring.

Resultater 2010–2011

Bekjempelse av UUU-fiske har vært en hovedprioritet for Fiskeri- og kystdepartementet i de siste åra, og ei rekke tiltak har blitt gjennomført nasjonalt, regionalt og globalt. Et viktig virkemiddel nasjonalt er hjemlene mot UUU-fiske i havressursloven, som blant annet åpner for bruk av tvangsmulkt og lovbruddsgebyr mot de som deltar i slikt fiske i norske og utenlandske farvann.

Kontrollinnsatsen er økt, og det er gjort endringer i regelverket. Fiskekriminalitet har høy prioritet i politiet og hos påtalemyndigheten. Fiskeriforvaltningen har prioritert internasjonalt samarbeid om ressurskontroll.

Heller ikke i 2010 ble det registrert noe ulovlig overfiske av torsk og hyse i Barentshavet, og samarbeidet med russiske fiskerimyndigheter har gitt gode resultater.

Det er arbeidet med å utvikle en risikobasert kontroll, med elektronisk rapportering og vekt på etterfølgende kontroller. Dette har gitt en mer målretta ressurskontroll og forbedrede resultater. I praksis har dette betydd at kontrollressursene har blitt flyttet fra tilfeldige kontroller til risikovurdering og utvelgelse av kontrollobjekt.

Fiskeriforvaltningens analysenettverk (FFA) ble etablert i 2009, og er et annet konkret tiltak mot ulovlig fiske og fiskerikriminalitet. FFA skal sikre et tettere samarbeid mellom ulike etater og bidra med oppdaterte, tverrsektorielle analyser innenfor saksområdet ulovlig fiske og fiskerikriminalitet.

Et annet prioritert område har vært arbeidet med å forhindre utkast av fisk. Norge har jevnlig tatt opp problemene knyttet til utkastpåbudet med EU, og har avtalt ei rekke tiltak for å redusere utkast. En milepæl ble nådd da Europakommisjonen i juli 2011 la fram et forslag til reform av EUs felles fiskeripolitikk, som har som mål å innføre et utkastforbud også i EUs fiskerier.

I tillegg har Norge satt utkast av fisk på dagsorden internasjonalt, bl.a. i FNs generalforsamling og i FAOs fiskerikomité i 2011. Norge har bidratt til finansiering og utarbeidelse av ekspert-rapporten som var grunnlag for FAO-forhandlingene. Selv om en del land allerede har etablert

lovgivning på dette området, er fortsatt utkast av fisk i stor grad uregulert og urapportert på globalt nivå.

Et annet tiltak som vil få stor betydning i arbeidet mot UUU-fiske er FN-avtalen om havnestatskontroll. Norge ratifiserte avtalen i 2011. Mange av kontrolltiltakene Norge har etablert de siste åra er gjennom FAO-avtalen blitt internasjonale minimumsstandarder.

Norge har også arbeidet internasjonalt for å utarbeide kriterier for flaggstatsansvar. Forhandlingene om dette tok til i mai 2011. Formålet med prosessen er å identifisere hvilke flaggstater som oppfyller sine forpliktelser etter folkeretten og hvilke som ikke gjør det, samt å vurdere mulige tiltak mot flaggstater som ikke oppfyller sine forpliktelser.

Elektronisk fangstdagbok har blitt innført i løpet av 2010 og 2011. Norge har også utviklet et

system for fangstsertifikater for å imøtekomme EUs krav ved import av fisk.

Fiske og fangst

Mål og prioriteringer

Forvaltningsprinsippet i havressursloven innebærer blant annet at fiskerimyndighetene skal holde oppsyn med situasjonen til bestandene i økosystemet, og innføre tiltak dersom det er nødvendig.

Fra og med 2010 har Fiskeri- og kystdepartementet fastsatt hvilke bestander det skal rettes særlig forvaltningsmessig oppmerksomhet mot. Disse bestandene er vurdert til å ha et stort behov for overvåking og eventuelt nye tiltak for å fylle kravene som følger av forvaltningsprinsippet i havressursloven. Oversikten oppdateres årlig, og prioriteringa for 2012 framgår av tabellen under.

Tabell 6.12 Oversikt over bestander som er vurdert å ha behov for forvaltningsmessig prioritering i 2012.

Art/bestand	Merknad
Østersarter	Vurdere situasjonen og eventuelt gjennomføre tiltak. Europeisk flatøsters er under press. Stillehavsøsters, som er en introdusert art, er mer robust.
Haiarter, havmusarter og skatearter	Implementere og om nødvendig justere utarbeidet nasjonal handlingsplan.
Kveite sør	Overvåke utviklingen av fisket og vurdere behov for nye tiltak basert på kunnskap om bestanden og føre-var-prinsippet.
Kysttorsk	Vurdere og gjennomføre tiltak, blant annet med hensyn til fjordlinjer og mulige verneområder.
Lange og brosme	Følge opp beslutningen om deltakerregulering, for å sikre at den samlede høstinga holdes på et nivå som vurderes som forsvarlig.
Leppefisker	Vurdere årets regulering med tanke på justering og ytterligere tiltak for å sikre bærekraftig forvaltning.
Raudåte	Utvikle og implementere forvaltningsplan.
Uer (<i>Sebastes marinus</i>)	Vurdere ytterligere tiltak for å verne om gytebestanden og legge til rette for reproduksjon.

Friere redskapsvalg

Fiskeflåten er i dag regulert ut fra hvilke redskaper som kan brukes til hvilke tider og i hvilke områder. Videre er fisketillatelsene i stor grad basert på redskapstype. Dette begrenser det enkelte fartøys tilpasningsmuligheter. Dagens

regelverk kan være til hinder for å bruke energi- og kostnadseffektive fangstmetoder, og det er en prioritert oppgave å legge til rette for et friere redskapsvalg i fiskeflåten. Departementet vil i dette arbeidet legge vekt på at et friere redskapsvalg ikke skal medføre et uønsket beskatningsmønster eller redusert råstoffkvalitet.

Markedsorientert høsting

For å utnytte Norges fortrinn som sjømatnasjon er det et mål å utvikle reguleringsopplegg som bidrar til jevnere landinger gjennom året, høy kvalitet på råstoffet og en tydeligere markedsorientering gjennom hele verdikjeden.

Tang og tare

Det høstes om lag 140-170 000 tonn tare i Norge per år. Stortaren har sannsynligvis den høyeste foredlingsgraden av alle marine ressurser som eksporteres fra Norge. Om lag 200 personer er ansatt i videreforedlingsindustrien, og eksportverdien utgjør om lag 750 mill. kroner.

Det arbeides med en forvaltningsplan om høsting av tang og tare.

Resultater 2010–2011

Fiske og fangst

Fangstuttaket i norske fiskerier har siden 1992 variert mellom 2,3 og 2,9 mill. tonn. De kommersielt viktigste bestandene som Norge høster på er torsk, hyse, lodde, makrell, sild og sei. I tillegg høstes det også av skalldyr, sel og hval.

Status for fiske og fangst er nærmere omtalt i kap. 4 i proposisjonens del I og i Meld. St. 26 (2010–2011) *Dei årlige fiskeriatvatalane Noreg har inngått med andre land for 2011 og fisket etter avtalanane i 2009 og 2010*.

Tabell 6.13 inneholder en oversikt over arter og bestander som det har vært rettet særlig søkelys mot i 2010 og 2011, og der det har vært satt i verk nye og ekstraordinære tiltak for å bedre situasjonen.

Tabell 6.13 Status for oppfølging og iverksatte tiltak for bestander med særskilt forvaltningsbehov i 2010 og 2011

Art/bestand	Merknad
Kysttorsk	Forvaltningsplanen for kysttorsk nord for 62°N er implementert. Flere regulerings tiltak er iverksatt for kysttorsk sør for 62°N. Minste tillatte maskevidde for garn er satt til 126 mm fra 2012, største tillatte garnmengde i fritidsfiske har blitt redusert fra 210 til 165 meter og fritidsfiskeres fiske av torsk til omsetning er begrenset til 1000 kg per utøver og per fartøy. Etablering av fjordlinjer og nye verneområder er under utredning.
Kveite sør	På grunn av den lange livssyklusen mangler fremdeles viktig kunnskap om denne bestanden. Det er krevende å forstå populasjonsdynamikken. Bestandsstørrelsen er lite kjent, men tiltak vurderes ut fra føre-var-hensyn.
Lange og brosme	Nytt reguleringsystem er vedtatt, med lukking av fisket etter lange og brosme for fartøy større enn 28 meter.
Leppefisker	Det er innført fiskeperioder og redskapsbegrensinger i fisket etter leppefisk, og generelt forbud mot bruk av ruser og teiner for fritidsfiskere. Den nye reguleringa i 2011 vil fungere som en prøveordning.
Stillehavsøsters	Utviklinga til denne fremmede arten har vært under oppsyn. Arten viser stor evne til å tåle kulde, og er dermed en konkurrent til blåskjell og europeisk flatøsters. Det er trolig ikke mulig å utrydde bestanden.
Raudåte	Det har også i 2011 vært tildelt en forskningskvote på 1000 tonn, med mål om å forstå mer om denne bestandens økosystemfunksjon og dynamikk.
Pigghå og andre haiarter	Generelt forbud mot direktefiske etter pigghå ble innført i 2011. Nasjonal handlingsplan for haier og annen brusksfisk er under utarbeidelse.
Tobis	Arealbasert forvaltning med vekselvis stenging og åpning har medført at denne stedbundne arten har vist en betydelig bestandsbedring. Kvotene har dermed blitt økt i løpet av 2011.

Tang og tare

Et overvåkingsprogram for tareskog er videreført. Programmet er utvidet til å dekke områdene nord for Trøndelag. Det er også åpnet for høsting av tare i avgrensede områder innenfor bestemte tidsperioder etter samme ordning som gjelder i Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane.

Arealtilgang, klimatilpasning og kartlegging*Mål og prioriteringer*

Tilgang på areal og friske, produktive økosystemer er grunnleggende forutsetninger for den norske sjømatnæringa. Det er et mål å sikre at arealbruk i sjø og i kystsona skjer innenfor ei bærekraftig ramme og tar hensyn til sjømatnæringas behov.

Tilgang på areal

Petroleumsvirksomhet og anlegg for vindkraft er ofte planlagt lokalisert til områder som tradisjonelt har vært benyttet til fiskeriaktivitet. Dette kan føre til interessekonflikter, og krever derfor gode prosesser. Det vil innen sommeren 2012 bli gjennomført en strategisk konsekvensutredning av aktuelle arealer for vindkraftanlegg i sjøen, for å identifisere områder som kan åpnes for konsesjonsbehandling og utbygging. Fiskeri- og kystforvaltningen deltar i referansegruppe i dette arbeidet. Når det gjelder arealbeslag fra petroleumsvirksomhet er det seismiske undersøkelser som har ført til mest konflikter med fiskerinæringa. Det arbeides videre med å få til en best mulig sameksistens mellom fiskeriene og seismiske undersøkelser.

Arbeidet med de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder legger de overordnede rammene for arealbruk. Både arbeidet med en forvaltningsplan for Nordsjøen og Skagerrak og utredningsarbeid som ledd i revidering av forvaltningsplan for Norskehavet er prioritert i 2012.

Boks 6.5 Kunnskapsinnhenting – verdiskaping innenfor reiseliv og fiskerirelatert virksomhet

Som oppfølging av den oppdaterte forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten er det foreslått satt av 30 mill. kroner over Nærings- og handelsdepartementets budsjett til innhenting av kunnskap om virkninger av økt satsing på verdiskaping bl.a. innenfor reiseliv og fiskerirelatert virksomhet, jf. Meld. St. 10 (2010–2011). Formålet er å få økt kunnskap om hvordan verdiskapinga i området vil påvirkes ved ei eventuell økt satsing på reiseliv, fiskeri og annen næringsvirksomhet. Kunnskapen som samles inn, skal kunne brukes som grunnlag for neste oppdatering av forvaltningsplanen. Kunnskapsinnhentinga skal gjennomføres av Nærings- og handelsdepartementet, Miljøverndepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet i samarbeid.

Det er mange brukerinteresser i kystsona, og behov for å sikre sameksistens mellom ulike interesser er derfor viktig. For å sikre arealtilgang og å utnytte vekstpotensialet i norsk havbruksnæring vurderes det blant annet nye grep når det gjelder næringas arealstruktur. I kystsona er arealplanlegging etter plan- og bygningsloven det viktigste verktøyet for å sikre sameksistens. Det er derfor en viktig oppgave for den regionale fiskeri- og kystforvaltningen å delta i arealplanleggingsprosesser etter plan- og bygningsloven. Også arbeidet med verneplaner, særlig marine verneplaner, må ivareta hensynet til fiskeri- og havbruksinteressene.

De nærmeste åra skal det utarbeides vannforvaltningsplaner etter vannforskriften som omfatter alt kystvann innenfor én nautisk mil utenfor grunnlinjen. Disse planene vil ha betydning for fiskeri- og havbrukssektoren.

Klimaendringer

Virkningene av endret vanntemperatur, høyere vannstand og kraftigere vær vil kreve tilpasninger innenfor hele Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde. Det er viktig å få tilstrekkelig kunnskap om virkningene av klimaendringer og havforsuring på de marine økosystemene, og tilpasse fiskeri- og kystforvaltningen til de nye betingelsene.

Fiskeri- og kystdepartementet er i ferd med å ferdigstille en klimastrategi for egne ansvarsområder.

Kartlegging

Kunnskap om økosystemer og næringsaktivitet gir grunnlag for å gjøre avveininger mellom ulike interesser.

Den systematiske bunnkartlegginga i regi av MAREANO-programmet genererer viktig kunnskap for forvaltningen gjennom å kartlegge topografi og bunntyper, artsmangfold og sårbare naturtyper, miljøgiftinnhold i sedimenter og virkninger av fiskeri på havbunnen. Dette er grunnleggende data som er nyttig i forvaltningens vurdering av arealbruk og tilrettelegging for ulike næringsaktiviteter i området. Det vises til nærmere omtale under programkategori 16.20.

Gjennom det nasjonale programmet for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold kartlegges kystsonene i kommunene langs kysten. Dette gir et grunnlag for avveininger mellom bruk og vern i kystsona.

Det arbeides videre med å etablere et helhetlig overvåkings- og varslingsssystem for våre havområder – BarentsWatch. Det vises til nærmere omtale under programkategori 16.60.

Resultater 2010-2011

Fiskeri- og kystforvaltningen har deltatt i relevante prosesser som påvirker arealtilgang og forvaltning av areal i sjø og kystsona og har bidratt i arbeidet med utarbeidelse av vannforvaltningsplaner etter vannforskriften. Fiskeri- og kystdepartementet og underliggende organer har deltatt i arbeidet med ei grovsortering av arealer for mulig vindkraftutbygging i sjø.

Høsten 2009 ble det satt ned et ekspertutvalg som skulle komme med forslag til tiltak for å legge til rette for en effektiv og bærekraftig areal-

bruk i havbruksnæringa. Utvalgets rapport ble i februar 2011 sendt på bred høring, med høringsfrist i august 2011.

Fiskeri- og kystforvaltningen deltar i utredningsarbeid og arbeidsgrupper knyttet til forvaltningsplanene for norske havområder. I 2010 lå hovedvekt på arbeidet på å utarbeide det faglige grunnlaget for revisjonen av forvaltningsplanen for Barentshavet og områdene utenfor Lofoten, samt grunnlaget for forvaltningsplanen for Nordsjøen.

Innenfor MAREANO-programmet ble det i 2010 samlet inn dybde data over et areal på 7 069 km², og kartlegging av biologi og geologi fra et areal på 16 000 km². Gjennom programmet er havbunnen i områdene Nordland VII, Troms II, Troms III, Eggakanten og store deler av Nordland VI kartlagt. Det vises til nærmere omtale under programkategori 16.20.

Selv om regelverket knyttet til seismiske undersøkelser er strammet inn, har det fortsatt vært tilløp til konflikter.

Havbruksforvaltning

Bærekraftig havbruk

Mål og prioriteringer

I Soria Moria II slås det fast at det skal legges til rette for videre vekst i norsk havbruksnæring innenfor bærekraftige rammer.

All matproduksjon påvirker miljøet. Spørsmålet er hvor stor miljøbelastning som skal aksepteres. En forutsetning for å utnytte potensialet for videre vekst i norsk havbruksnæring er at det kan dokumenteres at havbruksnæringa drives bærekraftig og er miljøtilpasset.

De viktigste utfordringene er skissert i *Strategi for ei miljømessig bærekraftig havbruksnæring* fra 2009. Innsatsområdene og målene i strategien er presentert i Tabell 6.14. Til hvert av målene er det knyttet ei rekke tiltak som skal sikre at miljøpåvirkningen er innenfor de rammer myndighetene aksepterer.

Tabell 6.14 Strategi for ei miljømessig bærekraftig havbruksnæring

Innsatsområde	Mål
Genetisk påvirkning og rømming	Havbruk bidrar ikke til varige endringer i de genetiske egenskapene til villfiskbestandene
Forurensning og utslipp	Alle oppdrettslokaliteter som er i bruk holder seg innenfor en akseptabel miljøtilstand, og har ikke større utslipp av næringssalter og organisk materiale enn det resipienten tåler
Sykdom, medregnet parasitter	Sykdom i oppdrett har ikke bestandsregulerende effekt på villfisk, og mest mulig av oppdrettsfisken vokser opp til slaktning med minimal medisinbruk
Arealbruk	Havbruksnæringa har en lokalitetsstruktur og arealbruk som reduserer miljøpåvirkning og smitterisiko
Fôrressurser	Havbruksnæringas behov for fôrråstoff dekkes uten overbeskatning av de viltlevende marine ressursene

Tiltakene er både på kort og lang sikt, og innebærer styrking og forbedring av regelverket, forvaltningsverktøy, tekniske standarder, kontroll og tilsyn og klarere prioritering og spissing i den forvaltningsrettete forskningen.

Oppfølging av bærekraftstrategien er høyt prioritert i 2012. Det skal utvikles konkrete effektindikatorer og politisk forankrede grenseverdier og effektmål for akseptabel påvirkning. Basert på ei økosystemtilnærming skal det utarbeides kriterier for lokalisering av oppdrettsanlegg.

Den nye rømmingskommisjonen som oppnevnes høsten 2011 vil være et mer rendyrket teknisk ekspertutvalg som skal bistå Fiskeridirektoratet med egne uavhengige undersøkelser i felt, og som skal vurdere saker og systemfeil av mer teknisk og prinsipiell karakter ved utstyr og drift. Arbeidet i kommisjonen skal også ses i sammenheng med styrkingen av Fiskeridirektoratets havbrukstilsyn.

I den forvaltningsrettete havbruksforskningen vil det generelt legges større vekt på miljøhensyn og miljømessig bærekraft. Forskningen skal særlig konsentrere seg om problemstillinger knyttet til miljøvirkninger av havbruk, som genetisk interaksjon mellom oppdrettsfisk og villfisk, sykdom og smittespredning (medregnet lakselus) og lokaliteters plassering og bæreevne.

På flere av fagområdene som skal dekkes av forvaltningsrådgiving knyttet til havbruk er det til dels ulike meninger og synspunkter, også blant fagfolk og i de vitenskapelige miljøene. Det er viktig at beslutninger om havbruksnæringens utvikling baseres på best mulig og beste tilgjengelige kunnskap. Det vil bidra til å sikre kvaliteten i beslutningsgrunnlaget, og også myndighetenes og næringens integritet og legitimitet. Fiskeri- og

kystdepartementet er derfor opptatt av å finne fram til rådgivingssystemer som ivaretar dette, og at rådene kan kvalitetssikres gjennom gode prosesser og god organisering av det vitenskapelige arbeidet. Slike systemer finnes på enkelte områder gjennom det internasjonale havforskningsrådet (ICES) når det gjelder bestandsforvaltningsråd og gjennom Vitenskapskomiteen for mattrygghet og det europeiske mattrygghetsbyrået EFSA. Fiskeri- og kystdepartementet mener at ICES' rådgivingssystem bør videreutvikles til å ha en hovedrolle på flest mulig områder innen havbruk.

Resultater 2010–2011

Både i 2010 og 2011 er det satt av midler til å gjennomføre og følge opp *Strategi for ei miljømessig bærekraftig havbruksnæring*. Det vises til nærmere omtale under kap. 1020 post 01 og kap. 1023 post 21. Prioriterte områder er genetisk interaksjon og rømming, lakselus og utslipp og prosjekter og kunnskapsoppbygging som særlig gir resultater som kan brukes av forvaltningen på kort sikt.

Flere rapporter er publisert våren 2011 om disse arbeidene, bl.a. rapporter om genetiske effekter og lakselus. Det er arbeidet med metoder og kvantifiseringsverktøy som kan danne grunnlag for det videre arbeidet med utvikling av indikatorer og politisk forankrede grenseverdier og effektmål for akseptabel miljøpåvirkning.

Fiskeridirektoratets havbrukstilsyn ble styrket med 10 mill. kroner i 2010 samtidig som direktoratet har omdisponert innenfor sine rammer i 2010 og 2011. Midlene er blitt brukt både til å styrke tilsynskapasiteten sentralt og ved regionkontorene og til å øke direktoratets kapasitet til utvikling av

kostnadseffektive tilsynssystemer. Fiskeridirektoratet har videreutviklet det risikobaserte tilsynet for å sikre at havbruksproduksjonen er miljømessig forsvarlig. Det legges vekt på å rette tilsynet inn mot de områdene der konsekvensene av regelverksbrudd er mest alvorlige. Det har vært lagt særskilt vekt på rømming og genetisk påvirkning, og at tillatt biomasse blir overholdt. Kontroller av om anlegg oppfyller de tekniske kravene i NYTEK-forskriften er også prioritert.

Det er et viktig mål å redusere rømming fra oppdrettsanleggene. Fiskeridirektoratet har prioritert arbeidet med å følge opp tiltaksplanen mot rømt oppdrettsfisk (*Nye nullflukt*). Rømmingstallene for laks og ørret har vist en nedadgående tendens de siste fem åra. Foreløpige resultater fra kartlegging av rømt oppdrettsfisk i utvalgte elver viser også positiv utvikling.

Nye og strengere regler for teknisk standard for matfiskanlegg (NYTEK) er fastsatt, og vil gjelde fra 1. januar 2012.

Fiskehelse og fiskevelferd

Mål og prioriteringer

God fiskehelse er en forutsetning for ei bærekraftig utvikling i norsk havbruksnæring. Utviklinga de siste åra er bekymringsfull på enkelte områder, og krever prioritert offentlig innsats.

Lakselussituasjonen vil kreve spesiell oppmerksomhet og oppfølging både på kort og lang sikt. Samordning av produksjonssyklus, optimalisering av driftsrutiner og biologisk og mekanisk lusekontroll skal prioriteres framfor medisinbruk. Samtidig er det behov for å bruke medikamenter når det er nødvendig.

Dagens tap i produksjonsfasen er høyt i flere områder langs kysten. Det må derfor legges opp til et kunnskapsnivå, en næringsstruktur og en driftspraksis som reduserer framtidige tapstall i havbruksnæringa. Havbruksaktivitet skal heller ikke drives på en måte som fører til uakseptabel negativ sykdomspåvirkning på ville bestander.

Ei internasjonal og konkurranseutsatt næring som den norske havbruksnæringa er avhengig av god dokumentasjon av helsetilstanden til fisken og kvaliteten til produktene, og at det kan dokumenteres at fisken oppdrettes, transporteres og slaktes under etisk forsvarlige forhold.

Fiskeri- og kystdepartementet legger vekt på at Mattilsynet utvikler tiltaksplaner mot de sykdommene som omfattes av regelverket. Planene må ta utgangspunkt i realistiske mål for den enkelte sykdom og spesifisere tiltak som er nød-

vendige og tilstrekkelige for å bekjempe eller kontrollere disse sykdommene. Når aktuelle tiltak vurderes må det tas hensyn til eventuelle uheldige samfunnsmessige, næringsmessige og miljømessige konsekvenser av tiltaket.

Resultater 2010–2011

Mattilsynet har styrket sin tilsynsaktivitet innenfor fiskehelseområdet, og gjennomførte i 2010 til sammen 1 022 tilsyn rettet mot fiskehelse.

I november 2010 ble det på grunn av den alvorlige lusesituasjonen vedtatt at den planlagte kapasitetsøkningen innenfor lakse- og ørretoppdrett bare skulle gjennomføres i Troms og Finnmark. Disse fylkene har betraktelig lavere lusenivåer enn resten av landet og ingen resistensutvikling. Ny kapasitetsøkning vil ikke bli vurdert før i 2012.

Også i 2011 blitt gjennomført samordnede vinter- og våravlusninger. Lusenivåene i oppdrettsanleggene var lavere sommeren 2011 enn foregående år. Tall fra Havforskningsinstituttet viser at laksesmolten både i 2009 og 2010 kunne vandre ut med liten lusebelastning. Forsommeren 2011 var lusenivåene særlig på sjørret høyere enn de foregående åra. Det er til dels store regionale forskjeller som ikke alltid sammenfaller med lusenivåene på oppdrettsfisken. Utfordringene med nedsatt følsomhet og resistens for lusemidler er ikke løst.

Regelverket for lusebekjempelse er blitt betraktelig skjerpet de siste åra. Mattilsynet opprettet i 2010 egne bekjempelsessoner i Sunn- og Midthordland og i Nord-Trøndelag. Hardangerfjorden som oppdrettsområde har særskilte og sammensatte utfordringer. Det ble derfor satt i verk særskilte forvaltningstiltak fra 8. april 2008, som innebar ei midlertidig frysing av biomasse-nivået i området.

Pankerassykdom (PD) har de siste åra vært et betydelig problem på Vestlandet. I 2010 var det ei oppblomstring av sykdommen i Ryfylke-området og antallet sykdomsutbrudd økte fra 2009. Sykdommen har ikke fått fotfeste nord for Hustadvika. Antall utbrudd av infeksøs lakseanemi (ILA) gikk igjen tilbake, men det finnes fortsatt et kjerneområde for sykdommen i Nord-Norge.

Næringsutvikling i norsk havbruk

Mål og prioriteringer

Havbruksnæringa er viktig for den nasjonale økonomien, og den er spesielt viktig for økonomien i mange av kystkommunene. Regjeringa vil legge til rette for videre vekst i havbruksnæringa innenfor bærekraftige rammer. Dette gjelder både vekst

i form av økt produksjon, og i form av å øke verdien på det som allerede produseres gjennom blant annet bearbeiding og bedre utnyttelse av restråstoff. Det vil bli gjort en ny vurdering av spørsmålet om kapasitetsvekst i 2012.

Det er et mål at den norske havbruksnæringa skal beholde sin stilling som internasjonalt ledende produsent og eksportør av oppdrettlaks, samtidig som hensynet til miljø og fiskehelse blir ivaretatt. Utviklinga av den norske havbruksnæringa til også å omfatte andre arter enn laks og ørret vil fortsette. Akvakulturloven er fem år gammel, og det er på tide med en etterkontroll av loven. Fiskeri- og kystdepartementet vil gjennomgå lovens miljøkapittel for å identifisere eventuelle behov for oppdateringer i tråd med ny kunnskap og aktuelle behov. Sanksjonskapitlet vil også bli gjennomgått nærmere. Fiskeri- og kystdepartementet legger til grunn at reaksjonene på brudd på bestemmelser og i medhold av akvakulturloven bør være slik at det ikke lønner seg å bryte reglene. Samtidig bør bestemmelsene sikre forutsigbarhet og fremme likebehandling.

Resultater 2010–2011

Konsesjonsrunden i 2009

I 2009 ble det tildelt 65 nye laksekonsesjoner. Fiskeridirektoratets regionkontorer fullførte førsteinstansbehandlinga sommeren og høsten 2009, og det ble gitt tilsagn for samtlige tillatelser som var utlyst. Det kom inn ei rekke klager på regionkontorenes vedtak. Fiskeridirektoratet avsluttet behandlinga av klagen høsten 2010. Fire vedtak fra regionkontorene ble omgjort.

Tillatelser til havbruk med laks, ørret og regnbueørret er antallsbegrenset. Det innebærer at når en søker får medhold i sin klage og dermed får en tillatelse, vil en av de som tidligere har fått tilsagn samtidig miste sin tillatelse. Blant annet på bakgrunn av at klagebehandlinga tok lang tid, ble det vedtatt at tillatelser som ble trukket tilbake under klagebehandlinga likevel kunne beholdes, jf. Innst. 2 S (2010-2011) og Prop. 1 S (2010-2011) Tillegg 3. Fiskeridirektoratet tildelte de nye tillatelsene i desember 2010.

Forberedelse til ny kapasitetsvekst i 2010 og 2011

I august 2009 bestemte regjeringa at det skulle legges opp til en moderat vekst i lakse- og ørretoppdrettsnæringa i 2010 i form av tilbud om fem pst. økt kapasitet på eksisterende tillatelser (maksimal tillatt biomasse – MTB), med unntak for enkelte kyst- og fjordområder. Avgjørelsen om

kapasitetsøkning i 2010 ble utsatt på grunn av lakselussituasjonen.

I november 2010 ble det vedtatt at det i 2011 skulle gis tilbud om 5 pst. økt MTB på tillatelser til oppdrett av laks og ørret i Finnmark og Troms, jf. Innst. S. nr. 2 (2010-2011) og Prop. 1 S Tillegg 2 (2010-2011). Vederlaget for 5 pst. økt MTB ble satt til 150 000 kroner i Finnmark og 500 000 kroner i Troms. Samtlige oppdrettere valgte å benytte seg av tilbudet.

Bla. på grunn av resistensutvikling og høye nivå av lakselus langs deler av kysten ble det bestemt at det ikke skulle gis tilbud om økt MTB i landets øvrige fylker.

Arealutvalg

Høsten 2009 ble det satt ned et ekspertutvalg som skulle komme med forslag til tiltak for å legge til rette for en effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringa.

Utvalget leverte sin rapport 4. februar 2011. Utvalgets hovedforslag er å dele inn kysten i produksjonsområder, inndelt i et begrenset antall utsettsoner med koordinert utsett og brakklegging. Tillatelsene knyttes til et produksjonsområde. Videre foreslår utvalget en handlingsregel for tap i produksjonen, som blir styrende for kapasiteten i et område (maksimalt tillatt biomasse).

Rapporten har fram til august 2011 vært på allmenn høring. Departementet arbeider nå med å vurdere hvordan utvalgets arbeid skal følges opp videre.

Ny teknologi/nye driftsformer

Flere villaks- og miljøvernorganisasjoner har tatt til orde for større satsing på lukkede havbruksanlegg i sjø eller på land. Lukkede anlegg vil etter deres syn redusere risikoen for rømming og eliminere luseproblemene. Det har opp gjennom åra vært gjort flere forsøk på å drive lukkede anlegg, men ingen har lyktes kommersielt så langt.

To uavhengige teknologiutredninger gjort på oppdrag av Fiskeri- og kystdepartementet og Klima- og forurensningsdirektoratet i 2010, viser at ingen teknologiske løsninger for lukket oppdrettsteknologi er kommet så langt at de kan kommersialiseres.

Fiskeri- og kystdepartementet har likevel en ambisjon om å ha et teknologinøytralt regelverk, slik at forsøk med oppdrett i lukkede anlegg kan prøves ut. Samtidig ønsker ikke departementet å styre regelverket inn mot én bestemt teknologi, da det vil kunne innskrenke virksomhetens og

forsknings- og utviklingsinstitusjoners spillerom til å løse gitte problemstillinger.

Økt verdiskaping i sjømatnæringa

Mål og prioriteringer

Det er et mål å øke verdiskapinga i sjømatnæringa og skape flere arbeidsplasser langs kysten.

Et viktig virkemiddel for å øke verdiskapinga i sjømatnæringa er Marint verdiskapingsprogram. Programmet har som mål å stimulere til økt markedsorientering i norske sjømatbedrifter, og det har ei satsing retta mot fersk fisk. Det er også åpnet for å gi støtte til profilering av sjømat og deltagelse av sjømatbedrifter på nasjonale markedsarenaer, slik som matarrangementer og kulinariske nettverk. Marint verdiskapingsprogram er nærmere omtalt under programkategori 16.20.

Sesongvariasjoner er ei utfordring for den delen av sjømatnæringa som baserer seg på vill fisk. Det er krevende å sikre en jevnere leveranse av råstoff til fiskeforedlingsbedriftene. Ferskfiskstrategien Sats ferskt foreslo blant annet tiltak for økt kontinuitet i tilførselen av fersk fisk til fiskeindustrien og tiltak for økt kvalitet både på råvarene og sluttproduktene.

Levendelagring av villfanget fisk kan bidra til jevnere leveranse av råstoff. Også økonomiske tilskudd til mottaksstasjoner og føring av fisk er viktig for å sikre en desentralisert mottaksstruktur. Dette bidrar til å opprettholde en mer stabil tilgang på råstoff til fiskeindustrien gjennom hele året.

Det er anslått at restråstoffet fra sjømatnæringa utgjorde 915 000 tonn i 2010. Av dette ble 715 000 tonn utnyttet. I dag benyttes det meste av det marine restråstoffet som tas på land til produksjon av mel og olje som i hovedsak går til fiskefôr. Det er et potensial for å øke volumet restråstoff som bearbeides fra hvitfisksegmentet. Det er også potensial for å skape verdier gjennom å utvikle flere produkter som retter seg mot godt betalte markedsområder som for eksempel kosttilskudd og kosmetikk.

Marin bioteknologi kan gi grunnlag for verdiskaping og næringsutvikling med anvendelsesmuligheter innen medisin, helse, næringsmidler, fôr og ingredienser, kosmetikk og ulike typer miljøvennlig industri og energiprosesser. Et område av særlig interesse er marin bioprospektering. Marin bioprospektering omfatter systematisk leting etter unike bestanddeler, bioaktive forbindelser og gener i marine organismer med sikte på å utvikle produkter for kommersielle eller samfunns-

sige formål. Satsinga på marin bioprospektering er nærmere omtalt under programkategori 16.20.

Fiskeri- og kystdepartementet vil bidra til å videreutvikle det norske sjømatmarkedet. Norge bør være et utstillingsvindu for sjømatnæringa.

Resultater 2010–2011

Som en del av arbeidet mot hjemmemarkedet, har Fiskeri- og kystdepartementet gitt tilskudd til matfestivalene Lofoten Internasjonale Matfest, Matstreif og Gladmatfestivalen. Departementet har også støttet andre tiltak rettet mot hjemmemarkedet, som "Norsk mat under Ski-VM" og TV-serien "Det Norske Måltid 2011".

Fiskeri- og kystdepartementet har våren 2011 fått gjennomført en utredning om økt verdiskaping i lakse- og ørretoppdrettsnæringa, og det foreløpige resultatet viser at det fins et potensial både i økt bearbeiding, bedre utnyttelse av restråstoff, redusert svinn og råvarespesialisering. Det er viktig å finne modeller som skaper insentiv for næringa til å bidra til sysselsetting og aktivitet i kommunene, og for kommunene til å tilrettelegge for å utvikle næringa bl.a. gjennom sin rolle som lokal planmyndighet.

Resultater for Marint verdiskapingsprogram og tilskudd til marin bioteknologi m.v. er omtalt under programkategori 16.20. Tilskudd til føring og mottaksstasjoner er omtalt under kap. 1050.

Sunn og trygg sjømat av god kvalitet

Mål og prioriteringer

Arbeidet for å legge til rette for bedre kvalitet i verdikjeden blir prioritert også i 2012. Fiskeri- og kystdepartementet er en pådriver overfor næringa for å ta i bruk elektroniske sporingssystemer. E-sporingsprosjektet går nå inn i en viktig fase der næringslivets involvering er avgjørende for å lykkes. Det er planlagt at en ferdig utviklet løsning skal overføres til næringa tidlig i 2012.

I tråd med handlingsplanen for et bedre kosthold i befolkningen arbeider Fiskeri- og kystdepartementet for å bidra til å øke konsumet av sjømat i Norge. Samarbeidet med Helse- og omsorgsdepartementet og Eksportutvalget for fisk om ernæringsprosjektet Fiskesprell vil bli videreført i 2012.

Regjeringa foreslår å avvike matproduksjonsavgiftene fra 2012, jf. omtale i programkategori 15.10 i Prop. 1 S (2011-2012) for Landbruks- og matdepartementet. Dette gir en avgiftslettelse for sjømatnæringa på om lag 35 mill. kroner. Samtidig

økes merverdiavgiften for matvarer med ett prosentpoeng til 15 pst.

Fiskeri- og kystdepartementet følger utviklinga i bruk av kvalitets-, klima- og miljømerkeordninger både nasjonalt og internasjonalt. Departementet vil bistå næringa med nødvendig informasjon slik at de kan hente ut det verdiskapingspotensialet som ligger i bruken av merkeordninger. Særlig viktig er arbeidet Eksportutvalget for fisk gjør med kvalitetsmerker. I forbindelse med miljømerking er det lagt vekt på synlige kriterier og sporbarhet i kjeden slik at informasjonen blir troverdig og fungerer veiledende for forbrukerne.

Resultater 2010–2011

NIFES har gjennomført systematisk overvåking av fremmedstoffer i sjømat fra Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet siden 1994.

Det generelle bildet er at det er lave konsentrasjoner av miljøgifter i sjømat fra alle de tre havområdene. Gjennom det internasjonale regelverket for handel med mat er det blitt satt ei rekke grenseverdier for ulike miljøgifter i sjømat, og med få unntak ligger funnene i norsk sjømat lavere enn disse grenseverdiene. Som en følge av undersøkelsene av fremmedstoffer i blåkveite ble et område ved Trænabanken stengt for fiske etter blåkveite i 2011. Resultater fra overvåkinga er nærmere omtalt i del I, kapittel 4.

EUs hygiene- og kontrollregelverk trådte i kraft i Norge 1. mars 2010. Regelverket omfatter hele matkjeden, fra primærproduksjon til omsetning. Det skal sikre et høyt beskyttelsesnivå for forbrukerne og like regler innenfor EØS-landene for å oppnå fri bevegelse av næringsmidler. For virksomhetene innebærer dette større fleksibilitet når det gjelder valg av løsninger for å oppnå måla i regelverket, samtidig som kravet om at sluttproduktet blir helsemessig trygt opprettholdes. Bransjeorganisasjonene oppfordres til å utarbeide bransjevise retningslinjer for god hygienisk praksis innenfor sitt fagfelt. For de fleste virksomhetene medfører det nye regelverket ingen store endringer. Et unntak er skjell, hvor det nye regelverket innebærer nye og strengere krav til både produksjon og kontroll. For sjøtilvirkere av tørrfisk og rognkjeksrogn innebærer regelverket etablering av ordninger hvor tilvirkerne søker godkjenning som vurderes av Mattilsynet.

Ernæringsprosjektet *Fiskesprell* gjennomføres i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet og Eksportutvalget for fisk. Målet med aktivitetene i *Fiskesprell* er å inspirere, motivere og stimulere til økt sjømatkonsum hos barn og unge. Pro-

sjektet er utvidet fra å gjelde barnehager og mat- og helsefaget på ungdomsskolen til også å gi et tilbud til mat- og helsefaget på barneskolene.

Eksport og markedsadgang

Mål og prioriteringer

Handelen med sjømat blir i stadig større grad en del av det globale handelsregimet. Likevel er den generelle tollbelastningen høyere enn i andre industrielle sektorer. Bruken av ikke-tariffære handelshindringer som antidumpingtiltak og tekniske og sanitære handelshindre øker i verdenshandelen. Et åpent, liberalt og regelbasert regime for verdenshandelen er viktig for at den norske sjømatnæringa skal kunne utvikle seg videre.

WTO er den viktigste arenaen for arbeidet med markedsadgang, ikke-tariffære handelshindre og tvisteløsning. Departementet legger stor vekt på å følge opp arbeidet i WTO og deltar regelmessig i relevante komitémøter og tvisteløsningsaker. WTO-forhandlingene om en ny multilateral handelsavtale er sterkt forsinket, men har fremdeles høy prioritet fra norsk side.

EFTAs frihandelsavtaler er viktige for å fremme Norges offensive handelsinteresser. Resultatet av forhandlingene om frihandelsavtaler med store sjømatmarkeder som India, Kina og Russland, vil ha stor betydning for markedsadgang for norsk sjømat. Norsk sjømat møter samtidig andre markedsutfordringer, blant annet nye sanitære krav og krav om fangstsertifikat.

Arbeidet i WTOs komiteer for sanitære og plantesanitære forhold (SPS-komiteen) og tekniske handelshinder (TBT-komiteen) gir viktige rammevilkår for handelen med sjømat. Fiskeri- og kystdepartementet legger stor vekt på arbeidet i internasjonale standardsettende organisasjoner for å sikre forutsigbare rammevilkår for handelen. Arbeidet med Codex Alimentarius og Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE) er særlig viktig fordi det er førende for arbeidet i WTO på dette området.

Resultater 2010–2011

Norsk laks og ørret møter i dag ingen hindringer på EU-markedet, bortsett fra ordinær toll. Dette er en følge av WTO-saken mot EU i 2008 og den påfølgende opphevelsen av minstepristiltak mot laks i juli 2008, og at antidumpingtiltakene mot norsk ørret ble fjernet i august samme år.

Laksenæringa møter fortsatt handelspolitiske tiltak i USA. Fersk hel laks fra Norge har siden 1991 hatt en samlet straffetoll på 26,07 pst. i USA.

I 2011 gjennomføres det en femårsgjennomgang (sunset review) av antidumping- og antisubsidietiltakene mot norsk laks. Norske myndigheter og den norske laksenæringa har besluttet å delta aktivt i denne gjennomgangen. Saken er til behandling i USAs handelsdepartement og i USAs internasjonale handelskommisjon. Tiltakene vil bli avvirket dersom en av instansene finner grunnlag for dette. Resultatet av gjennomgangen er ventet høsten 2011 eller våren 2012.

EU-utvidelsene i 2004 og 2007 førte til at frihandelsavtaler mellom EFTA og ei rekke land i Sentral- og Øst-Europa falt bort. Norge fikk etter forhandlinger med EU kompensasjon for tapt markedsadgang for fisk gjennom tollfrie kvoter, som var tidsbegrenset til 30. april 2009. Forhandlingene om videreføring av kompensasjonsavtalene ble formelt avsluttet i desember 2009. På grunn av gjennomføringsprosedyrer i EU har disse avtalene trådt i kraft først fra 10. mars 2011. EU-kommisjonen har lagt til grunn den norske tolkningen av hvordan de ikke utnyttede kvotene skal fordeles på den resterende perioden. Den nye fiskeriprotokollen, som gjelder fra 1. mai 2009 til 30. april 2014, medfører forbedret adgang til EU-markedet for fryste, pillede reker og bearbejdede sildeprodukter i lake.

EU har vedtatt et forbud mot omsetning av selprodukter, som trådte i kraft 20. august 2010. Forbudet har enkelte begrensede unntak for inuitter og for ressursforvaltningsfangst, men disse unntakene er ikke anvendelige for Norges kommersielle fangst. Forbudet innebærer med andre ord at Norge ikke lenger kan eksportere selprodukter til noen av EUs medlemsland. Norge mener at forbudet strider mot WTO-regelverket, og har sammen med Canada bedt om at det opprettes et tvisteløsningspanel i WTO. Et felles panel ble opprettet 21. april 2011. Det vil ta mellom 12 og 15 måneder før panelets avgjørelse foreligger.

Høsten 2010 ble det lagt planer for en intensivt prosess med mål om slutføring av Doha-runden i WTO i løpet av 2011. Troen på en snarlig slutføring av forhandlingene er imidlertid blitt kraftig svekket, på bakgrunn av det som framstår som for stor avstand mellom de største aktørene, både i-land og u-land.

Parallelt med de multilaterale WTO-forhandlingene prioriteres arbeidet med nye frihandelsavtaler i regi av EFTA. Prioriterte land er tollunionen mellom Russland, Hviterussland og Kasakhstan (RuBeKa) og India. Andre forhandlingsrunde med RuBeKa ble avholdt i april 2011. Den 24. juni 2010 ble en avtale mellom EFTA og Ukraina underskrevet. Forhandlinger mellom EFTA og

Hong Kong ble startet i januar 2010. Fjerde og siste forhandlingsrunde ble avsluttet i mars 2011, og avtalen ble signert 21. juni 2011.

Bilaterale forhandlinger om en frihandelsavtale mellom Norge og Kina startet i september 2008. Prosessen har gått langsomt framover. Niende forhandlingsrunde var planlagt gjennomført i desember 2010, men er foreløpig utsatt på ubestemt tid.

Den russiske veterinærtjenesten innførte fra 1. januar 2006 importrestriksjoner på oppdrettsfisk (laks og ørret) fra Norge. Det er bare oppdrettsvirksomheter som er godkjent av russisk veterinærtjeneste som får eksportere til Russland, mens eksporten av villfisk er åpen for alle. I 2010 gjennomførte Den russiske veterinærtjenesten sammen med Mattilsynet nye inspeksjoner hos norske oppdrettsvirksomheter med sikte på at flere bedrifter skal bli godkjent for eksport til Russland. I august 2011 var 32 oppdrettsvirksomheter godkjent for eksport til Russland. Mattilsynet har etablert et eget russlandteam som skal inspisere bedriftene etter russisk regelverk.

Eksportutvalget for fisk

Eksportutvalget for fisk AS (EFF) er et heleid statlig aksjeselskap eid av Fiskeri- og kystdepartementet. Selskapets virksomhet finansieres ved en lovpålagt avgift på 0,75 pst. av eksportverdien av sjømat. I 2010 var inntektene fra avgiften på 360 mill. kroner. Hovedkontoret ligger i Tromsø, og EFF har kontor i tolv markedsland. EFF skal fremme norsk sjømat gjennom felles markedsføring, arbeid med markedsinformasjon inkludert statistikk, markedsadgang og beredskap. Selskapet skal også søke å utvikle nye og etablerte markeder samt fremme og sikre omdømmet til norsk sjømat. EFF er også rådgiver for Fiskeri- og kystdepartementet i spørsmål som gjelder eksport eller omsetning og produksjon i sammenheng med eksport.

Markedsarbeidet som gjøres av EFF skal øke etterspørselen etter norsk sjømat. EFF markedsfører norske sjømatprodukter som næringa selv mener det er riktig å satse på. Markedsføringa fungerer som en støtte til eksportørens eget salgsarbeid, og EFF har hyppige aktiviteter i markedene sammen med næringsaktørene. Ved å øke kjennskapen til sjømat fra Norge, er EFFs markedsføringsarbeid med på å legge et godt grunnlag når den enkelte eksportør vil nå ut med produktene sine til konsumenter over hele verden. Årlig gjennomfører EFF om lag 500 markedsføringsprosjekter i 25 forskjellige markeder.

Kap. 1030 Fiskeridirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter	356 112	340 390	347 080
21	Spesielle driftsutgifter	5 218	4 800	4 949
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 845	1 630	1 667
	Sum kap. 1030	363 175	346 820	353 696

Innledning

Fiskeridirektoratet er det sentrale utøvende forvaltningsorganet for fiskeri- og havbruksnæringa. Direktoratet har hovedkontor i Bergen og regionkontorer i Vadsø, Tromsø, Bodø, Trondheim, Ålesund, Måløy og Egersund. Det er 480 tilsatte i direktoratet per 1. mars 2011.

Fiskeridirektoratets hovedmål er å fremme lønnsom og verdiskapende næringsaktivitet gjennom bærekraftig og brukerrettet forvaltning av marine ressurser og marint miljø.

De faglige oppgavene i Fiskeridirektoratet er delt i tre virksomhetsområder; havressursforvaltning, havbruksforvaltning og marin arealforvaltning. Fiskeridirektoratet skal også bidra med dokumentasjon av fiskerienes rolle i det nasjonale arbeidet med kystkulturen.

Havressursforvaltning**Mål og prioriteringer**

Fiskeridirektoratet har følgende delmål innenfor havressursforvaltningen:

- En kunnskapsbasert havressursforvaltning.
- Regelverk og reguleringsmodeller som sikrer en bærekraftig forvaltning og lønnsomhet i fiskeriene.
- Sikre ressursuttak i overensstemmelse med fastsatte nasjonale og internasjonale reguleringsbestemmelser.
- Internasjonalt samarbeid om ressursforvaltning og ressurskontroll som ivaretar Norges interesser som havnasjon.

Fiskeridirektoratet skal regulere og kontrollere fiske og fangst på en måte som sikrer bærekraftig høsting og tilstrekkelig beskyttelse av yngel og småfisk, sårbare bestander og marine habitater.

En kunnskapsbasert havressursforvaltning

Direktoratet vil fortsette arbeidet med å videreutvikle elektroniske verktøy og samtidig oppdatere, kvalitetssikre og vedlikeholde sine ulike registre. Opplæring og kvalitetssikring av saksbehandlinga i ytre etat gis høy prioritet.

Fiskeridirektoratet vil fortsatt hente inn, kontrollere og formidle data om fiskefartøyenes posisjon, rettigheter, fangst, landing og lønnsomhet, og har i denne sammenheng et tett samarbeid med Statistisk sentralbyrå. Denne type informasjon er et viktig grunnlag for forvaltningen og gir underlagsmateriale for ei lang rekke beslutninger.

Regelverk og reguleringsmodeller som sikrer en bærekraftig forvaltning og lønnsomhet i fiskeriene

Fiskeridirektoratet skal bidra til å utvikle reguleringsmodeller som ivaretar hensynet til de marine ressursene og lønnsomheten i fiskeriene. Vedtatte reguleringer blir fulgt opp. Direktoratet har en sentral rolle i å utvikle og implementere forvaltningsprinsippet som følger av havressursloven.

Fiskeridirektoratet har utviklet to tabeller, som har en sentral posisjon i reguleringer av norske fiskerier. Forvaltningstabellen gjelder enkeltarter og enkeltbestander i norske farvann. Fiskeritabellen gir en oversikt over de ulike fiskeriene og dreier seg om tiltak overfor det enkelte fiskeri. De to forvaltningstabellene legger grunnlag for en helhetlig økosystembasert forvaltning og vil legge føringer for prioriteringa av bestandsovervåkinga, innføring av nye forvaltningstiltak og utvikling av selektive og miljøvennlige redskaper.

Direktoratet vil utvikle forvaltningsverktøyene for en økosystembasert forvaltning videre.

Arbeidet med utvikling av selektive og skånsomme fiskeredskaper og fangstmetoder og opprydding av tapte redskaper vil fortsette.

Sikre ressursuttak i overensstemmelse med fastsatte nasjonale og internasjonale reguleringsbestemmelser

Kontroll med uttaket skal sikre korrekt rapportering, avdekke og forebygge lovbrudd, hindre at fangster overstiger totalkvoten og bidra til like konkurranseforhold i næringa. Fiskeridirektoratet vil fortsatt legge vekt på omsetningskontroll og annen etterfølgende kontroll. I samarbeid med Kystvakten vil innsatsen for å kontrollere gjennomføringa av fisket bli prioritert, med sikte på å hindre utkast og uønsket fiskedødelighet i forbindelse med fangstoperasjoner.

For å øke kvaliteten i kontrollarbeidet har direktoratet utviklet og tatt i bruk informasjon fra elektronisk rapportering. Et eget system for elektronisk operativ risikovurdering vil bli et viktig redskap.

Havressursloven åpner for bruk av lovbruddsgebyr i fiskerinæringa. Implementering, iverksetting og oppfølging av gebyr vil være en prioritert oppgave i 2012.

Internasjonalt samarbeid om miljø, ressursforvaltning og ressurskontroll

Norge deltar i ei rekke internasjonale fora der forvaltning av levende marine ressurser er tema. Fiskeridirektoratet vil følge relevante internasjonale prosesser, gi råd og bidra til å følge opp internasjonale forpliktelser.

Fiskeridirektoratet vil følge opp globale havmiljø- og fiskerispørsmål gjennom å delta i relevante forhandlinger under FNs generalforsamling, FN-avtalen om fiske på det åpne hav og i Fiskerikomiteen (COFI) i FNs matvareorganisasjon (FAO), konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) og konvensjonen om internasjonal handel med truede plante- og dyrearter (CITES). Fiskeridirektoratet vil delta i arbeidet med konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhavet (OSPAR).

Fiskeridirektoratet vil delta i de bilaterale og multilaterale årlige fiskeriforhandlingene, blant annet i fiskerisamarbeidet med Russland, EU, Færøyene og Grønland. Videre vil direktoratet bidra i arbeidet i de regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene med særlig vekt på regelverksutvikling og nasjonal implementering av avtalte tiltak. Kontrollsamarbeid med andre land videreføres innenfor rammene av kontrollavtalene.

Resultater 2010

Ressursforvaltning

Fiskeridirektoratet implementerte i 2010 en midlertidig samfiskeordning for kystfartøy med hjemmelslengde under 11 meter i fisket etter torsk, hyse og sei nord for 62° N. Ordningen ble videreført for 2011. Det er utarbeidet forslag til nytt reguleringsopplegg for kystfartøygruppa makrellfiske.

I 2009 ble det utviklet en forvaltningsmetode for tobisfiske i norsk sone i Nordsjøen som bygger på områdebasert forvaltning, der det bestemmes på forhånd i hvilke områder fisket kan foregå. Tobisfisket i 2010 og 2011 har vært regulert etter denne modellen.

Ressurskontroll

Fra 1. januar 2010 ble det innført krav om fangstsertifikater for villfanget fisk ved eksport til EU. Fiskeridirektoratet har etablert database for mottak, behandling og bruk av alle sertifikatdokumenter som utstedes av salgslagene. Det arbeides med å etablere faste rutiner for å håndtere henvendelser fra utenlandske myndigheter om de norske sertifikatdokumentene samt for bruk av sertifikatopplysningene i ressurskontrollen.

Krav om elektronisk fangst dagbok ble gjort gjeldende for alle fartøy med hjemmelslengde 21 meter og over fra 1. oktober 2010. Fra 1. januar 2011 ble kravet utvidet til alle fartøy 15 meter og over. I utviklinga av elektronisk fangst dagbok har Fiskeridirektoratet lagt vekt på forenkling og at all rapportering uansett farvann skal være en integrert del av systemet. Elektronisk rapportering vil bidra til bedre forvaltning av fiskeriene ved blant annet å sikre et bedre datagrunnlag og styrke muligheten for bedre kontroll av fiskerier i norske farvann.

Samarbeidet med Kystvakten er forsterket gjennom videreutvikling av inspeksjonsdatabasen og i arbeidet med innføring av elektronisk operativ risikovurdering. Samarbeidet med toll- og avgiftsmyndighetene på det operative området er også styrket. Fiskeridirektoratet har startet en gjennomgang av regelverket under havressursloven knyttet til norske næringsaktørers deltakelse i UUU-fiske i områder utenfor norsk jurisdiksjon.

Som et ledd i bekjempelsen av regelbrudd er det lagt opp til en åpnere dialog med næringa om kontrollprioriteringer og kontrollmetoder.

Samarbeid med andre land

Fiskeridirektoratet har hatt en sentral rolle i det løpende arbeidet med implementering og innspill til prosesser i alle de regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner der Norge er medlem. Fiskeridirektoratet har også deltatt i globale prosesser, som blant annet gir rammer for ressursforvaltning på regionalt nivå.

Fiskeridirektoratet har deltatt i OSPARs arbeid med å opprette marine beskyttede områder knyttet til annen virksomhet enn fiske. Fiskeridirektoratet har også deltatt i FNs arbeid vedrørende biodiversitet i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon og i CITES' arbeid med å forhandle regler for ilandføring av truede arter fra havet.

Fiskeridirektoratet har i 2010 fått i stand en avtale med EU om utveksling av elektroniske fangst- og aktivitetsdata. Dette innebærer at norske fartøy og EU-fartøy er forpliktet til å rapportere elektronisk ved fiske i hverandres farvann.

Havbruksforvaltning

Mål og prioriteringer

Fiskeridirektoratets har følgende delmål innenfor havbruksforvaltningen:

- En kunnskapsbasert havbruksforvaltning.
- Et regelverk som fremmer ei lønnsom og bærekraftig havbruksnæring.
- Oppfølging og risikobasert tilsyn som sikrer at regelverket følges.

Fiskeri- og havbruksforvaltningen skal bidra til at havbruksnæringa utvikles og drives slik at miljøpåvirkningene er innenfor akseptable rammer, og at konflikter med det omkringliggende miljøet, lovlig ferdsel eller annen viktig utnyttelse av kystområder minimeres.

Arbeidet med å følge opp strategien for ei miljømessig bærekraftig havbruksnæring er den høyest prioriterte oppgaven for havbruksforvaltningen også i 2012.

En kunnskapsbasert havbruksforvaltning

Fiskeridirektoratet vil hente inn, kvalitetskontrollere og formidle data om utsett, beholdning, uttak og tap av fisk og skalldyr i akvakulturlokalteter, samt om sysselsetting og lønnsomhet i næringa. Der det er aktuelt gjøres dette i samarbeid med Mattilsynet.

Fiskeridirektoratet vil bidra i arbeidet med å utvikle politisk forankrede grenseverdier for akseptabel miljøbelastning fra havbruksnæringa.

Slike grenseverdier vil bli basert på faglige vurderinger av miljøpåvirkning som må veies opp mot havbruksnæringas bidrag til matproduksjon, sysselsetting og eksportinntekter.

Et akvakulturregelverk som fremmer ei lønnsom og bærekraftig havbruksnæring

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for fastsettelse av regelverket innen havbruk. Regelverksutviklinga er en kontinuerlig prosess, der det særlig blir vurdert om regelverket imøtekommer behovet for forvaltning av næringa sett i lys av samfunnets overordnede behov. Fiskeridirektoratet vil fremme forslag til endringer med sikte på at havbruksnæringa utvikles og drives innenfor akseptable miljømessige rammer, og slik at konflikter med det omkringliggende miljøet, lovlig ferdsel eller annen viktig utnyttelse av kystområdene minimaliseres.

Fiskeridirektoratet har i sitt regelverksarbeid et ansvar for å sikre tilgjengelighet, forenkling og brukervennlighet.

Oppfølging og tilsyn som sikrer at akvakulturregelverket følges

Fiskeridirektoratet vil videreutvikle det risikobaserte tilsynet med havbruksnæringa. Rømming, øvrige miljøutfordringer og biomasseovertredelser er prioriterte områder. Et risikobasert tilsyn forutsetter gode risikoanalyser, og direktoratet vil utvikle elektroniske system for datainnsamling og operasjonell risikovurdering.

Direktoratet vil også legge vekt på forebyggende arbeid gjennom veiledning om regelverk og god driftspraksis til næringa. Tiltak som fremmer sikkerhetskultur og motvirker menneskelig svikt som årsak til rømming vil bli prioritert. Et viktig virkemiddel er nettbasert erfaringsformidling som støtte til havbruksnæringas egen risiko-håndtering.

Overtredelser av regelverket møtes med adekvate og effektive reaksjoner.

Resultater 2010

En kunnskapsbasert havbruksforvaltning

Fiskeridirektoratet har etablert et samarbeid med Direktoratet for naturforvaltning, Havforskningsinstituttet og NINA for å utarbeide forslag til egnede indikatorer for genetiske effekter fra rømt oppdrettslaks på villaks. Dette arbeidet vil være en del av grunnlaget for å etablere politisk forankrede indikatorer og grenseverdier for akseptabel påvirkning. Det vises til omtale under programkategori 16.20.

Fiskeridirektoratet har i 2010 arbeidet med indikatorer for beregning av tap i havbruksnæringa. Dagens beregning av tapsprosent i lakseoppdrett kan være for lav, og det bør etableres indikatorer som gir en riktigere tapsprosent.

Fiskeridirektoratet prioriterer overvåking av rømmingssituasjonen i de nasjonale laksefjordene. Det er ikke rapportert om eller oppdaget rømminger i de nasjonale laksefjordene 2009 eller 2010. Det er likevel påvist betydelige innslag av rømt oppdrettsfisk i enkelte nasjonale laksevassdrag, som stammer fra rømminger utenfor laksefjordene.

Fiskeridirektoratet er sekretariat for Rømmingskommisjonen for akvakultur.

Et akvakulturregelverk som fremmer ei lønnsom og bærekraftig havbruksnæring

Fiskeridirektoratet har vært sentral i utforminga av forslag til flere nye forskrifter, bl.a. forskrift om krav til teknisk standard (NYTEK) for installasjoner som nyttes til akvakultur og forskrift om biomasseavgrensning i Hardangerfjorden.

I samarbeid med Fiskeri- og havbruksnæringens landsforening og et konsulentfirma har Fiskeridirektoratet utarbeidet en veileder som oppsummerer viktige deler av regelverket om rømming av fisk fra akvakulturanlegg og gir råd om hvordan regelverket skal følges opp.

Oppfølging og tilsyn som sikrer at akvakulturregelverket følges

Bevilgningen til havbrukstilsyn ble styrket med 10 mill. kroner i 2010. Midlene er brukt til nye stillinger sentralt i direktoratet og ved regionkontorene, kompetanseheving, teknisk inspeksjonsutstyr og utviklingsarbeid.

Fiskeridirektoratet har videreutviklet det risikobaserte tilsynet for å sikre at akvakulturproduksjonen er miljømessig forsvarlig. Det er lagt særlig vekt på rømming og genetisk påvirkning.

Ved bruk av DNA-baserte sporingsteknikker har direktoratet oppklart rømminger som ikke er rapportert av oppdretteren.

Fiskeridirektoratet arbeider for å forebygge og avdekke regelverksbrudd som utgjør en miljørisiko, gjennom gode risikovurderinger og kontrollrutiner. Det legges stor vekt på samarbeid med andre tilsynsetater. Det legges særlig vekt på samarbeid med de regionale politi- og påtalemyndighetene og Økokrim.

Marin arealforvaltning

Mål og prioriteringer

Fiskeridirektoratet har følgende delmål innenfor marin arealforvaltning:

- En kunnskapsbasert marin arealforvaltning.
- En balansert og bærekraftig utnyttelse av arealer, med utviklingsmuligheter for fiskeri- og havbruksnæringa.

Direktoratet skal gjennom en helhetlig tilnærming og kompetanse sikre at felles ressurser i kystsona og til havs kan benyttes innenfor bærekraftige rammer.

En kunnskapsbasert marin arealforvaltning

Fiskeridirektoratet vil fortsette arbeidet med å utvikle og tilrettelegge stedfestede data i kartverktøy til bruk for egen saksbehandling, og gjøre kartfestede data tilgjengelig for offentlige og private brukere. Fiskeridirektoratet vil prioritere arbeidet med digitalisering av kystnære fiskeridata og mer detaljert og nøyaktig stedfesting av havbruksanlegg.

Fiskeridirektoratets overvåkingsvirksomhet og data vil bli sett i sammenheng med arbeidet med utvikling av BarentsWatch, som er et helhetlig overvåkings- og informasjonssystem for hav- og kystområdene. Fiskeridirektoratet vil også ha en ledende rolle i programgruppa for MAREANO.

Direktoratet vil i samarbeid med andre beredskapsmyndigheter ivareta samfunnets og fiskeri- og havbruksnæringas behov for krisehåndtering i nære sjøområder.

En balansert og bærekraftig utnyttelse av arealer, med utviklingsmuligheter for fiskeri- og havbruksnæringa

Fiskeridirektoratet deltar i areal- og verneplanprosesser som berører havet og kystsona, for å sikre areal til utnyttelse og høsting av naturressurser og matproduksjon i sjø innenfor bærekraftige rammer. Direktoratet deltar også i internasjonale fora som kan påvirke norsk marin arealforvaltning.

Det er en prioritert oppgave i 2012 å delta i arbeidet med forvaltningsplan for Nordsjøen og utvikle grunnlaget for revisjon av forvaltningsplanen for Norskehavet. Fiskeridirektoratet vil også prioritere arbeidet med sameksistens mellom fiskeriene og petroleumsvirksomheten. Direktoratet vil delta i arbeidet med arealvurderinger og regelverk for etablering av vindkraftanlegg i sjøen, gjennom blant annet å delta i NVEs referansegruppe for konsekvensutredningsarbeidet.

Direktoratet vil også være med i andre prosesser hvor rammebetingelsene for bruk av hav og kystsoner legges, som for eksempel oppfølginga av ny plan- og bygningslov, ny naturmangfoldlov og det videre arbeidet med marin verneplan og oppfølginga av arbeidet med fornybar energiproduksjon til havs.

Fiskeridirektoratet vil styrke arbeidet med oppfølging av vannforskriften. De viktigste arbeidsoppgavene i 2012 er å gjennomføre nasjonale og internasjonale styringssignaler, nye regionale planer for vannforvaltning og gjennomføring av eksisterende planer i vannregionene.

Resultater 2010

Fiskeridirektoratet har deltatt i arbeidet med det faglige grunnlaget for revisjonen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten. Det er videre satt i gang utredninger knyttet til utarbeidelse av forvaltningsplan for Nordsjøen.

Fiskeridirektoratet har ledet programgruppa for MAREANO-programmet, som kartlegger dybde, bunnforhold, naturtyper og forurensning i norske havområder.

Fiskeridirektoratet har et tett samarbeid med Oljedirektoratet og næringsaktørene for å bedre sameksistensen mellom petroleumsnæringa og fiskerinæringa. I prosessen rundt seismiske undersøkelser har direktoratet invitert til en større grad med dialog med næringsaktørene i et tidlig stadium av planlegginga. Dette har bidratt til færre konflikter.

Fiskeridirektoratet har deltatt i arbeidet med implementering av vannforskriften både på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå.

Fiskeridirektoratet har deltatt i en arbeidsgruppe som har gjennomført arealvurderinger i forbindelse med vindmøller i sjø.

I samarbeid med andre beredskapsmyndigheter har Fiskeridirektoratet håndtert 16 krisesituasjoner, hovedsakelig grunnstøtinger, oljeutslipp og manetinvasjoner.

Fornyning og brukerroetting

Fiskeridirektoratet har følgende delmål innenfor fornyning og brukerroetting:

- Ei brukerroetting, rasjonell og effektiv saksbehandling.
- Effektive og rasjonelle IKT-løsninger.

Direktoratet har som mål at alle skjema skal gjøres tilgjengelige i elektronisk form på direktoratets nettsider. Fiskeridirektoratet har inngått en avtale med AltInn om infrastrukturen for elektroniske skjema. Parallelt blir det gjort løpende vurderinger om skjema kan tas ut, slås sammen eller tilpasses nye krav.

Resultater 2010

Fiskeridirektoratet arbeider med å innføre elektronisk søknadsprosedyre for ervervstillatelser. Arbeidet med Prosjekt salgslag er videreført. Fiskeridirektoratet har samarbeidet med Norges Råfisklag og Norges Sildesalgslag med utvikling av et nytt format for elektroniske landings- og sluttседler.

Fiskeridirektoratet deltar i referansegruppa og styringsgruppa i forbindelse med etablering av Barentswatch.

Fiskeridirektoratet har startet arbeidet med å flytte direktoratets skjema til AltInn.

Budsjettforslag 2012

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker lønns- og driftsutgifter for Fiskeridirektoratet. Det fremmes forslag om å bevilge 347,1 mill. kroner på posten i 2012.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker utgifter til ordinga for fiskeforsøk og utvikling og motsvares av tilsvarende inntektsbevilgning på kap. 4030 post 22. Det fremmes forslag om å bevilge 4,9 mill. kroner på posten i 2012.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder årlig utskifting av IKT-utstyr. Det fremmes forslag om å bevilge 1,7 mill. kroner på posten i 2012.

Kap. 4030 Fiskeridirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Refusjoner og diverse inntekter	66	10	102
02	Salg av registre, diverse tjenester	79	80	
04	Fangstinntekter Overvåkingsprogrammet	3 602	10	10
05	Saksbehandlingsgebyr	450	300	17 991
06	Forvaltningssanksjoner	5 086	835	871
08	Gebyr havbruk	8 169	12 700	
09	Innmeldingsgebyr Merkeregisteret	2 167	2 450	
12	Gebyr fiskeflåten	1 071	2 000	
13	Inntekter vederlag oppdrettskonsesjoner	32 000	60 000	
14	Refusjoner	254	10	
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	146		
16	Refusjon fødsels- og adopsjonspenger	2 003		
17	Refusjon lærlinger	152		
18	Refusjon sjukepenger	6 183		
20	Forvaltningssanksjoner fiskeflåten		10	
22	Inntekter ordningen fiskeforsøk og veiledning	5 218	4 800	4 949
	Sum kap. 4030	66 646	83 205	23 923

Post 01 Refusjoner og diverse inntekter

Det foreslås at post 01 fra 2012 omfatter inntekter som tidligere ble ført på kap. 4030 post 01 Oppdragsinntekter, post 02 Salg av diverse tjenester og post 14 Refusjoner. Det fremmes forslag om å bevilge 102 000 kroner på posten i 2012.

Post 04 Fangstinntekter overvåkingsprogrammet

Det knytter seg stor usikkerhet til inntektsgrunnlaget for fangstinntekter. Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2012.

Post 05 Saksbehandlingsgebyr

Det foreslås at inntektene fra saksbehandlingsgebyr fra 2012 samles på én post. Budsjettet på posten omfatter inntekter som tidligere ble ført på

kap. 4030 post 05 Gebyr kjøperregistrering, post 08 Gebyr havbruk, post 09 Innmeldingsgebyr Merkeregisteret og post 12 Gebyr fiskeflåten.

Det fremmes forslag om å bevilge 18 mill. kroner på posten i 2012.

Post 06 Forvaltningssanksjoner

Det foreslås at inntektene fra forvaltningssanksjoner fra 2012 samles på én post. Budsjettet på posten omfatter inntekter som tidligere ble ført på kap. 4030 post 06 Forvaltningssanksjoner havbruk og post 20 Forvaltningssanksjoner fiskeflåten.

Inntektene vil kunne variere fra år til år avhengig av blant annet bevegelse i saksmassen, klagebehandling og rettsoppgjør.

Det fremmes forslag om å bevilge 871 000 kroner på posten i 2012.

**Post 13 Inntekter vederlag
oppdrettskonsesjoner**

Bevilgningen på posten i 2011 var på 60 mill. kroner, som var anslåtte inntekter knyttet til vederlag for økt Maksimal Tillatt Biomasse (MTB) i Troms og Finnmark. Det fremmes ikke forslag om bevilgning på posten i 2012.

Post 22 Inntekter ordninga fiskeforsøk og utvikling

Posten gjelder fangstinntekter, tilskudd og andre inntekter knyttet til ordninga for fiskeforsøk og utvikling. Det fremmes forslag om å bevilge 4,9 mill. kroner på posten i 2012.

Kap. 1050 Diverse fiskeriformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
71	Sosiale tiltak, <i>kan overføres</i>	2 000	2 000	2 000
72	Tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere	13 000	13 400	13 700
74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	1 928	2 140	2 140
75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i>	62 711	50 000	50 000
76	Tilskudd til strukturiltak for kapasitetstilpasning, <i>kan overføres</i>	7 018		
79	Informasjon ressursforvaltning, <i>kan overføres</i>	1 509	1 440	1 440
	Sum kap. 1050	88 166	68 980	69 280

Innledning

Kapitlet omfatter tilskudd til ulike formål knyttet til fiskeri- og fangstnæringa, medregnet ordninger som tidligere var finansiert over fiskeriavtalen. Fra 2010 omfatter kapitlet også tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere.

**Tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere
(jf. post 72)**

Forvaltningen av tilskuddet til sikkerhetsopplæring for fiskere er fra og med budsjettet for 2010 overført fra Kunnskapsdepartementet (kap. 229 post 70) til Fiskeri- og kystdepartementet.

Sikkerhetsopplæring for fiskere er regulert av en egen forskrift med hjemmel i lov om sertifikatpliktige stillinger på norske skip, borefartøy og andre flyttbare innretninger på sjøen. Loven og forskriften er forvaltet av Nærings- og handelsdepartementet.

I 2010 var det til sammen 784 kursdeltakere, av dette 505 på grunnkurs og 279 på repetisjonskurs.

Det vil bli gjennomført en evaluering av sikkerhetsopplæringa for fiskere, i samråd med berørte organisasjoner, hvor både faglig innhold og organisering skal gjennomgås.

Erstatninger, kan overføres (jf. post 74)

Midlene på posten skal dekke forskudd på erstatninger ved skade på fiskeredskaper, erstatninger med hjemmel i petroleumsloven kap. VI, kompensasjon ved ilandføring av skrot som ikke kommer fra oljeindustrien og tap av fiskefelt. Ordninga omfatter også erstatninger for direkte tap knyttet til seismisk datainnsamling. Erstatningsnemnda som behandler krav om erstatning som følge av beslagleggelse av fiskefelt har hatt en stor økning i antall saker etter sommeren 2008. Seismiske undersøkelser foregår ved at det skytes kraftige lydbølger ned mot havbunnen. Mange fiskere søker om erstatning for reduserte fangstinntekter som følge av at fisken er blitt skremt bort av seismikkskytinga.

Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, kan overføres (jf. post 75)

Budsjettposten ble opprettet for å dekke de ordningene som ble videreført etter at fiskeriatvælingen mellom Norges Fiskerilag og staten ble sagt opp fra 1. januar 2005.

Formålet med posten er å bidra til utvikling og økt lønnsomhet for fiskeri- og fangstnæringa. Tilskuddet skal også legge til rette for en variert flåte og desentralisert mottaksstruktur langs kysten og bidra til en helhetlig forvaltning av de marine ressursene.

Bevilgningen på posten i 2011 er 50 mill. kroner. Bevilgningen benyttes til føringstilskudd, tilskudd til selfangst, garantilott og garnoppyrdding, samt noen utredningsoppgaver.

Det foreslås at tilskudd til garantilott, føringstilskudd, tilskudd til mottaksstasjoner, tilskudd til selfangsten og tilskudd til opprydding av tapte fiskeredskaper videreføres i 2012.

Garantilott

Formålet med ordningen med garantilott er å sikre fiskerne en viss minsteinntekt i de ulike fiskeriene, dersom fisket av ulike årsaker skulle slå feil. Ordninga er hjemlet i forskrift om garantiordningen og administreres av Garantikassen for fiskere.

I 2010 ble det utbetalt 9,7 mill. kroner i garantilott. For 2011 blir det ved visse vilkår garantert et beløp på inntil 2550 kr per uke. Året er inndelt i to garantiperioder, med 13 uker i hver periode. Det er avsatt 6,4 mill. kroner til garantilott i 2011.

Fiskeri- og kystdepartementet igangsatte høsten 2011 ei evaluering av garantiordningen for fiskere. Formålet med evalueringa er å gjennomføre ei kartlegging av utvikling, praktisering og organisering av ordningen og vurdere om ordningen fungerer formålstjenlig.

Føringstilskudd og tilskudd til mottaksstasjoner

De ulike ordningene for føringstilskudd og tilskudd til mottaksstasjoner har som mål å

- bidra til å holde oppe en variert flåtestruktur og lokale fiskerimiljø
- bidra til at ressursene blir utnyttet i flere områder, selv om det ikke er et mottak i nærheten
- bidra til et mer effektivt fiske ved å føre fisk ut fra overskuddsområder slik at avtaksproblem ikke fører til stans i fisket.

Midlene fordeles etter søknad til føringstiltak som administreres av fiskeslagslagene. I 2010 ble det satt av 33 mill. kroner til føringstilskudd, og det er satt av et tilsvarende beløp i 2011.

Målene om å bidra til en variert flåtestruktur, lokale fiskerimiljø og at ressursene blir utnyttet i områder uten mottak i nærheten, er overordnet målet om en effektiv gjennomføring av fisket. Ordninger med tilskudd til føring av fisk og skalldyr fra mottaksstasjoner til produksjonsanlegg skal derfor prioriteres. I tillegg kan det bevilges tilskudd til å starte opp eller styrke mottaksstasjoner.

På bakgrunn av ei ekstern evaluering av føringstilskuddet i 2008 og erfaringene som ble gjort med føringstilskuddet under finanskrisen i 2009 og 2010, vil Fiskeri- og kystdepartementet gjennomgå organiseringa og administrasjonen av føringstilskuddet. Departementet vil også vurdere innretningen av tilskuddet i de ulike salgslagene. Formålet med gjennomgangen er å få på plass en mer effektiv og harmonisert forvaltning av tilskuddet.

Tilskudd til selfangst

Fangst av sjøpattedyr er et viktig prinsipp i en økosystembasert og bærekraftig forvaltning av norske marine ressurser. Det er imidlertid svak lønnsomhet i selvnæringa, og næringa er fortsatt avhengig av offentlig tilskudd for å opprettholdes. Formålet med ordninga er derfor å bidra til at de fastsatte kvotene på grønlandssel blir tatt.

Tilskudd til å opprettholde fartøy- og mottaksledd, samt prosjekter som bidrar til produkt- og markedsutvikling i selfangstnæringa skal prioriteres. Støtten skal stimulere til at aktørene skaffer seg mest mulig egne inntekter, noe som innebærer at tilskudd gis ut fra oppnådd verdi på produktene. Tilskuddet skal derfor bidra til at næringa kan utvikle seg i en mer lønnsom retning.

I 2010 ble det utbetalt om lag 8,1 mill. kroner til norsk selfangst, og det ble fangstet totalt 4 652 grønlandssel i Vestisen. I 2011 er det satt av 10,5 mill. kroner til selfangst. Av dette er 3 mill. kroner satt av til en generell prøveordning med tilskudd til mottak, og 7,5 mill. kroner er satt av til tilskudd til fartøy som deltar i norsk selfangst i Vestisen.

Tre mottak har søkt om å delta i mottaksordningen i 2011, og alle tre oppfylte inngangskriteriene for å delta i ordningen. Erfaringene fra prøveordningen vil tas med i vurdering av innretning av støtte til mottak for 2012.

Fire fartøy har deltatt i fangst i selfangsten i 2011. Totalt ble det fangstet 10 334 sel, hvorav 200 ble fangstet i øst.

Tilskudd til opprydding av tapte fiskeredskap

Tilskuddet til ordninga skal bidra til at arbeidet med fjerning av tapte fiskeredskap opprettholdes.

Tapte garn og andre fiskeredskaper kan bli liggende og fiske i mange år. Fjerning av disse vil bidra til å bedre tilstanden til fiskebestandene i havet. Norge er ledende internasjonalt når det gjelder slik garnopprydding. Fiskeridirektoratet administrerer ordninga, og fjernet i 2010 vel 1000 tapte garn, omtrent 5500 meter line, samt flere tusen meter ende- og snurrevadttau og andre etterlatte fiskeredskaper. I 2010 ble tilskuddet økt for å drive opprydding på krabbefeltene utenfor kysten av Finnmark. I alt 97 kongekrabbeteiner ble fjernet.

Det er satt av 3,6 mill. kroner til dette arbeidet i 2011.

Informasjon ressursforvaltning (jf. post 79)

Midlene på posten benyttes til å fremme økt kunnskap, forståelse og aksept for bærekraftig forvaltning av levende marine ressurser, medregnet sjøpattedyr.

Arbeidet for å skape forståelse for en rasjonell utnyttelse av marine ressurser vil bli videreført. Det er fremdeles et problem at ulike fiskearter, særlig sjøpattedyr, på ikke-vitenskapelig grunnlag utpekes som truede. Arbeidet med å gjøre vitenskapelige data og kunnskap om norsk ressursforvaltning tilgjengelig for beslutningstakere og publikum videreføres. Det skal arbeides for å unngå boikottaksjoner og lovgivning rettet mot Norges forvaltning av marine ressurser. Samarbeidet med organisasjoner som deler Norges syn på en bærekraftig utnyttelse av naturens ressurser vil stå sentralt i dette arbeidet.

Resultater 2010

Norges ressursforvaltning nyter en stor grad av respekt internasjonalt, men fortsatt preger verneorganisasjoner debatten og enkelte lands politikk på dette feltet.

EU vedtok i 2009 et forbud mot import av selprodukter, som rammer Norges handelsinteresser. Begrunnelsen for dette forbudet anses fra norsk side å ikke være i tråd med forvaltning basert på best tilgjengelige vitenskap.

Fiskeri- og kystdepartementet har i 2010 samarbeidet med ulike organisasjoner for å fremme

Norges syn på bærekraftig utnyttelse av naturens ressurser. Dette arbeidet har blant annet ført til opprettelse av en fiskeriekspertgruppe i IUCN (Verdens naturvernunion). Ekspertgruppen fremmer argumenter internt i IUCN for bærekraftig bruk av naturressurser. Arbeidet bidrar også til å fremme norsk syn innad i EUs ulike institusjoner og i ulike globale miljøavtaler som Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Konvensjonen om internasjonal handel med truede dyre- og plantearter (CITES) og Konvensjonen om vern av trekende arter av ville dyr (Bonn-konvensjonen). Etter norsk initiativ ble det blant annet avholdt møte i EU-parlamentet om UUU-fiske.

Budsjettforslag for 2012

Post 71 Sosiale tiltak, kan overføres

Midlene på posten brukes til å delfinansiere velferdsstasjoner for fiskere drevet av Norges Fiskarlag og Den Indre Sjømannsmisjon. Det fremmes forslag om å bevilge 2 mill. kroner på posten i 2012.

Post 72 Tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere

Det fremmes forslag om å bevilge 13,7 mill. kroner på posten i 2012.

Post 74 Erstatninger, kan overføres

Ordninga skal dekke forskudd på erstatninger ved skade på fiskeredskaper, erstatninger med hjemmel i petroleumsloven kap. VI, kompensasjon ved ilandføring av skrot som ikke kommer fra oljeindustrien og tap av fiskefelt.

Det fremmes forslag om å bevilge 2,1 mill. kroner på posten i 2012.

Post 75 Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, kan overføres

Bevilgningen på posten dekker blant annet ordningene føringstilskudd, garantilott, tilskudd til selfangst og tilskudd til opprydding av fiskeredskaper.

Det fremmes forslag om å bevilge 50 mill. kroner på posten i 2012.

Post 79 Informasjon ressursforvaltning, kan overføres

Det fremmes forslag om å bevilge 1,4 mill. kroner på posten i 2012.

Programkategori 16.60 Kystforvaltning

Utgifter under programkategori 16.60 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
1062	Kystverket	2 233 544	2 320 548	2 364 573	1,9
1070	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C	40 575	42 680	43 646	2,3
	Sum kategori 16.60	2 274 119	2 363 228	2 408 219	1,9

Utgifter under programkategori 16.60 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
01-20	Driftsutgifter	1 441 747	1 419 188	1 543 349	8,7
21-23	Andre driftsutgifter	152 807	194 350	117 900	-39,3
30-49	Nybygg, anlegg	611 126	650 740	665 250	2,2
60-69	Overføringer til kommuner	19 156	55 650	37 320	-32,9
70-89	Overføringer til private	49 283	43 300	44 400	2,5
	Sum kategori 16.60	2 274 119	2 363 228	2 408 219	1,9

Innledning

Kystforvaltning utgjør i 2012 om lag 52 pst. av Fiskeri- og kystdepartementets budsjett. Arbeidet på området omfatter blant annet sjøtransport og havnepolitikk, forebyggende sjøsikkerhet, beredskap mot akutt forurensning og håndtering av vrak. Programkategori 16.60 Kystforvaltning omfatter bevilgninger til Kystverket, Samfunnet Jan Mayen og Loran-C og tilskudd til Rednings-selskapet.

Omtalen under programkategori 16.60 Kystforvaltning omhandler både Fiskeri- og kystdepartementets og Kystverkets ansvarsområder. Fiskeri- og kystdepartementets aktivitet blir finansiert over kap. 1000, som er departementets admi-

nistrasjonsbudsjett, mens Kystverkets aktivitet blir finansiert over kap. 1062 Kystverket.

Kategoriomtalen er tematisk inndelt i tre forvaltningsområder: sjøtransport og havnepolitikk, sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensning.

Overordnede mål

Hovedmålet for kystforvaltningen er at Norge skal ha en konkurransedyktig sjøtransport med effektive havner og transportkorridorer, et høyt sjøsikkerhetsnivå og en god beredskap mot akutt forurensning. Det er videre et mål at Norge skal ha en internasjonal rolle som ivaretar våre interesser og vårt ansvar som havnasjon og kyststat på en helhetlig måte.

Kystforvaltningen er et sentralt element i den totale transportpolitikken, og også i politikken for en helhetlig forvaltning av hav- og kystsoner. Grunnlaget for departementets arbeid på området er bl.a. nedfelt i havne- og farvannsloven, losloven, forurensningsloven, St.meld. nr. 16 (2008–2009) *Nasjonal transportplan 2010–2019* (NTP) og St.meld. nr. 14 (2004–2005) *På den sikre siden – sjøsikkerhet og oljevernberedskap*.

Regjeringa foreslår å øke bevilgningene på en rekke områder innen kystforvaltning i 2012. En oversikt over satsingene er gitt i boks 6.6.

Boks 6.6 Budsjettprioriteringer i 2012

Regjeringa foreslår å styrke kystforvaltningen i 2012. Satsinga er fordelt på følgende formål på Kystverkets budsjett:

Regjeringa foreslår å øke bevilgningen til beredskap mot akutt forurensning med 15 mill. kroner i 2012. Dette kommer i tillegg til økningen på 25 mill. kroner i 2011. Økningen skal bidra til å følge opp anbefalingene i Kystverkets nye miljørisiko- og beredskapsanalyse, og skal blant annet gå til å styrke den kommunale oljevernberedskapen.

Nasjonal transportplan 2010–2019 varslet ei stor satsing på sjøtransporten i den neste tiårsperioden. I 2012 foreslår regjeringa, som ledd i den varslede utviklinga av kystavgiften, å redusere kystavgiften fra 20 pst. til 10 pst. Dette innebærer en avgiftsreduksjon for næringa på 33 mill. kroner.

Å følge opp regjeringas nordområdestrategi er høyt prioritert innenfor Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde. Kystverket har startet etableringa av *BarentsWatch*, som er et helhetlig overvåkings- og informasjonssystem for de nordlige hav- og kystområder. Regjeringa foreslår å bevilge 30 mill. kroner til dette formålet i 2012. Dette skal gå til fullføring av den åpne delen og videre utvikling av den lukkede delen.

Sjøtransport og havnepolitikk

Det overordnede målet med regjeringas transportpolitikk er å tilby et effektivt, tilgjengelig, sikkert og miljøvennlig transportsystem. Fiskeri- og kystdepartementet arbeider for at havnene kan

utvikle seg til effektive knutepunkt i transportkorridorene som binder sammen ulike deler av landet, og som kobler det innenlandske og internasjonale transportnettverket sammen. Kommunene og private aktører har her en sentral rolle som eiere og operatører av de største havnene. Fiskeri- og kystdepartementet ved Kystverket bygger, utbedrer og vedlikeholder farleier og statlige fiskerihavner og gir tilskudd til kommunale fiskerihavnetiltak.

Regjeringa overoppfylte de økonomiske rammene for sjøtransport og maritim infrastruktur som ble lagt inn i NTP 2006–2015. I NTP 2010–2019 er den årlige rammen til sjøtransport og maritim infrastruktur økt med 77 pst. For 2012 prioriterer regjeringa å redusere kystavgiften med 10 pst., noe som innebærer en avgiftslettelse på 33. mill. kroner.

Samferdselsdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet er i gang med neste Nasjonal transportplan (NTP), som skal gjelde for perioden 2014–2023. Stortingsmeldinga skal etter planen legges fram for Stortinget våren 2013.

Fiskeri- og kystdepartementet vil i arbeidet med NTP 2014–2023 prioritere godstransport på sjø. For å stimulere til økt sjøtransport vil det legges vekt på investeringer, drift og vedlikehold av maritim infrastruktur, vurderinger av rammebetingelsene og tiltak for sikkerhet og framkomlighet i farvannet. Det er samtidig av stor betydning at de viktigste havnene kobles til veg- og banenettet, slik at omlasting mellom transportformene kan bli så effektiv som mulig.

Fiskeri- og kystdepartementet og Samferdselsdepartementet vil i NTP 2014–2023 også følge opp regjeringas nordområdestrategi ved å styrke infrastrukturen i nord slik at Norge framstår som robust og konkurransedyktig i den internasjonale utviklinga av nordområdene. Transportetatene og Avinor har foretatt en strategisk utredning av transportinfrastrukturen i nordområdene. Utredningen inngår som ett av flere faglig innspill til arbeidet med Nasjonal transportplan 2014–2023.

Transportetatene og Avinor vil fram mot februar 2012 utarbeide sitt planforslag til departementene. Planforslaget bygger på retningslinjer gitt av regjeringa, og vil inneholde forslag til statlig investeringsprogram og program for drift og vedlikehold av eksisterende infrastruktur.

For å samordne det nasjonale planarbeidet med regional transportplanlegging, har departementene regionale møter både på politisk nivå og med næringslivet.

Farleistruktur

Stamnettet for sjøtransport omfatter hovedleiene langs kysten fra svenskegrensa til grensa mot Russland, med indre og ytre leier, leier for innseiling til de viktigste havnene og seilingsleier utenfor kysten for skip i transitt. De fleste leiene har god framkommelighet og stor transportkapasitet, men deler av farleisystemet og innseilinga til enkelte havner har begrensninger knyttet til høyde, dybde og bredde.

Havne- og farvannsloven gir departementet myndighet til å fastsette farleier gjennom forskrift, herunder hvilke farleier som skal være hovedlei og bilei. Det arbeides med å utvikle en ny farleisnormal, som skal styrke sikkerheten og bedre framkommeligheten for skipstrafikken i norske farvann og havner. Det vil i farleisnormalen settes krav til utforming, etablering, drift og vedlikehold, krav til navigasjonsveiledning, ankringsplasser og nødhavner. Det er et mål at en slik farleisnormal også vil kunne bidra til å avgrense framtidige konflikter om arealbruken i kystsona og gi sjøtransporten bedre forutsigbarhet og utviklingsmuligheter.

Stad skipstunnel

Stad skipstunnel er omtalt i *Nasjonal transportplan 2010–2019*. Regjeringa har innenfor planramma tatt høyde for eventuell byggestart i siste halvdel av planperioden. Forutsetningen er at prosjektet har tilstrekkelig samfunnsmessig nytte, og at regjeringa beslutter å gå videre med prosjektet.

Utredningen av Stad skipstunnel dimensjonert for større fartøyer gjør det nødvendig å gjennomføre ekstern kvalitetssikring (KS1 og KS2). KS1 forventes ferdigstilt høsten 2011. Regjeringa vil komme tilbake til Stortinget om saken på egnet måte.

Krav til havnesikring og terrorberedskap i havnene

Eftas overvåkningsorgan (ESA) har gjennom 2010 og 2011 stilt spørsmål ved den norske fortolkning av og tilpasning til havnesikringsdirektivet (Direktiv 2005/65). Norges tilnærming til direktivet er på denne bakgrunn revurdert, noe som innebærer at Kystverket i løpet av 2011 og 2012 vil utarbeide sårbarhetsvurderinger og gjennomføre sikringsplaner i flere havner enn det som tidligere har vært ansett som nødvendig.

Havnesikringsforskriften er under revisjon, og det tas sikte på at en revidert forskrift ferdigstilles

i løpet av 2012. Til grunn for revisjonen ligger strengere føringer fra FNs sjøfartsorganisasjon IMO, EU og ESA, erfaringene fra dagens regelverk og resultatene fra en analyse Kystverket har gjort av iverksatte sikkerhetstiltak i norske havner sammenlignet med tilsvarende tiltak i Sverige, Danmark og på Island.

Nærskipsfart i Europa

I EUs hvitbok om transportpolitikk fram mot 2020, som ble framlagt i mars 2011, videreføres EUs mål for å styrke nærskipsfarten. Hovedmålet er å legge til rette for et felles konkurransedyktig og energieffektivt transportområde i EU. Dette skal oppnås ved mer energieffektive transportmidler med mindre utslipp, fokus på kombinerte transportløsninger med økt konsolidering av last og optimalisert transportflyt ved hjelp av gode tekniske løsninger, forenkla administrative rutiner og et godt utviklet overvåkingssystem. Hvitboka vil bli fulgt opp med konkrete tiltak, og Norge vil ta del i utforminga av disse tiltakene.

Marco Polo-programmet er et program i EU-regi som gir startstøtte til bedrifter som legger om sin transport fra veg til sjø eller bane, eller en kombinasjon av disse. Målet er å redusere belastningen på vegnettet i Europa og stimulere til en mer miljøvennlig transport. Stortinget bestemte i 2007 å forlenge deltakelsen i Marco Polo fram til 2013, og har forpliktet Norge til å bidra med 9,6 mill. euro til programmet i programperioden. Norske prosjekter har flere år på rad vært å finne blant dem som mottar støtte. I 2010 har det norske prosjektet ACE Green (Artic – Central European green Transport) kvalifisert seg. Prosjektet går ut på å frakte fersk fisk fra Norge til Russland, Finland og Polen.

Norsk senter for nærskipsfart (SPC Norway) ble opprettet i 2003, og er en del av et nettverk av tilsvarende sentre i de europeiske landene. Hovedmålet er å arbeide for overføring av transport fra veg til sjø. Senteret tilbyr oversikt over de alternativer som finnes for sjøtransport til, fra og innen Norge. Senteret finansieres med ca. 50 pst. statlig tilskudd og ca. 50 pst. næringsfinansiering. Det er et mål at driften av senteret framover i større grad skal finansieres av næringa, men det vurderes som nødvendig å opprettholde statlig tilskudd for 2012.

Forebyggende sjøsikkerhet

Fiskeri- og kystdepartementets arbeid innen forebyggende sjøsikkerhet er knyttet til farvanns- og

navigasjonssikkerhet og korrigerende tiltak ved avvik eller hendelser. Virkemidler på dette området inkluderer:

- Navigasjonsinnretninger og elektroniske navigasjonshjelpemidler.
- Sjøtrafikksentraler med tilhørende tjenester.
- Overvåking av skipstrafikk.
- Risikoreducerende seilingsleier.
- Meldings- og informasjonssystemer.
- Lostjeneste.
- Slepebåtberedskap.

Fiskeri- og kystdepartementets bidrag til sjøsikkerhet i norske farvann må ses i sammenheng med sjøsikkerhetsarbeid under andre departementers ansvarsområder, som produksjon og utgivelse av sjøkart (under Miljøverndepartementet), samt krav til, og tilsyn med, skip og mannskap (under Nærings- og handelsdepartementet).

Overvåking av skipstrafikk

Hensikten med overvåking av skipstrafikk er å få et helhetlig situasjonsbilde av maritim aktivitet, for å kunne avdekke avvik og respondere på uønskede hendelser. Kystverket har ansvar for den sivile sjøtrafikkovervåkinga. Kystverkets overvåkingsdata brukes i dag også av ei rekke andre etater som blant annet politi, forsvars-, toll- og miljøvern- og beredskapsmyndigheter.

Automatisk identifikasjonssystem (AIS) er et viktig system for overvåking av skipstrafikk og maritim aktivitet. AIS sender bl.a. informasjon om fartøys identitet, posisjon, kurs, hastighet, last og destinasjon. AIS brukes bl.a. av sjøtrafikksentralene, Politiet, Forsvaret, Kystvakten, Sjøfartsdirektoratet, hovedredningsentralene, Fiskeridirektoratet og innen beredskapen mot akutt forurensning.

En norsk testsatellitt for mottak av AIS-signaler, AISSat-1, ble skutt opp i juli 2010. Satellitten er primært et redskap for overvåking av aktivitet til havs, utenfor dekningsområdet for Kystverkets landbaserte system for mottak av AIS-informasjon. Erfaringene med systemet er hittil gode.

Long Range Identification and Tracking (LRIT) er et globalt satellittbasert system for langtrekkende identifikasjon og sporing av skip. Systemet ble etablert av IMO for å gi havne-, kyst- og flaggstater bedre situasjonsoversikt og for sikkerhetsformål. LRIT kan også brukes innen søk- og redningsaksjoner og innen bekjempelse av fiskerelatert kriminalitet. Norge og EU har fullt ut implementert LRIT. Enkelte andre land er ikke ferdig med sin implementering, noe som medfø-

rer mangelfull dekning for kyststaten. LRIT-data brukes i dag også i kampen mot piratvirksomhet. Posisjonsdata fra norskflaggede skip distribueres til sikkerhetsstyrker i Adenbukta for å gi styrkene bedre situasjonsforståelse og oversikt.

SafeSeaNet (SSN) er et europeisk meldings- og rapporteringssystem for sjøtransport som har sitt utspring i EU-direktiv 2002/59/EF. Kystverket drifter og utvikler den norske delen av SSN-systemet. Kystverket arbeider med å samordne meldepikt for skip og etablere en felles nasjonal portal for rapportering basert på SSN. I henhold til direktivet skal det rapporteres til ett felles meldepunkt, et såkalt "Single window". Parallelt med dette har Fiskeri- og kystdepartementet igangsatt arbeid med å implementere et EU-direktiv om forenklete rapporteringsprosedyrer for skip.

Kystverket drifter og utvikler også tjenester og systemer for å samle og distribuere annen informasjon som bidrar til sjøsikkerhet, som for eksempel navigasjonsvarsler, ismeldinger og bølge- og strømvarsler.

Boks 6.7 IMOs e-navigasjonskonsept

E-navigasjon utvikles i FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) og har som mål å forenkle og standardisere internasjonalt regelverk, prosedyrer og elektroniske hjelpemidler for navigasjon, kommunikasjon og overvåking om bord i skip og på land.

Det er et mål at konseptet skal redusere muligheten for menneskelige feil, og dermed gi bedre sjøsikkerhet og lavere miljørisiko, samt bidra til å styrke sjøtransportens konkurransevne gjennom å legge til rette for mer effektive arbeidsmetoder og kommunikasjon mellom skip og land.

Prosjektet har fått bred internasjonal støtte, og i dag deltar rundt 45 land og 20 internasjonale organisasjoner. Kystverket leder IMOs korrespondansegruppe for dette arbeidet.

Sjøtrafikksentraler

Kystverkets sjøtrafikksentraler (VTS – Vessel Traffic Service) utfører sivil trafikkovervåking og trafikk kontroll i utpekte områder av farvannet. Gode maritime overvåkingsdata og meldinger fra skip er viktig for effektiv trafikkovervåking og trafikk kontroll. Det er etablert sjøtrafikksentraler i Horten, Brevik, Kvitsøy, Fedje og Vardø.

Boks 6.8 Sivil radionavigasjonspolitikk

Fiskeri- og kystdepartementet samarbeider med Norsk Romsenter om koordinering av politikk for sivile elektroniske navigasjonssystemer/sivil radionavigasjonspolitikk. Som del av arbeidet vurderes revisjon av Norsk RadioNavigasjonsPlan (NRNP - en oversikt over satellitt- og bakkebaserte systemer, og planer for drift av disse). NRNP berører ikke eierstatenes ansvar for etablering, drift og evt. utfasing av de enkelte systemer.

Den videre utviklinga av globale satellittnavigasjonssystem (GNSS – består av det amerikanske systemet GPS og det russiske GLONASS, mens EUs Galileo og Kinas Compass/BeiDou er under etablering) ventes i økende grad å bli styrende for behovet for og videre utvikling av regionale, nasjonale og lokale systemer. Norge har særlig stor nytte av globale satellittbaserte systemer på grunn av våre store havområder og landområder med utfordrende topografi og relativt spredt bebyggelse. Det er derfor i norsk interesse at globale systemer har god dekning og ytelse i våre områder. Lokalisering av referansestasjon for Galileo på Jan Mayen vil bidra til god Galileo-ytelse i nordområdene, særlig i våre nordlige havområder. Det er fra tidligere også etablert en referansestasjon for EUs satellittbaserte tilleggssystem for GPS, EGNOS, på Jan Mayen.

I områder som er særlig krevende å navigere i, som i kystfarvannene, og for trafikk med særlig høye krav til sikkerhet, som flytrafikk, er det per i dag behov for tilleggssystemer til GNSS, enten som backup-system eller for å gi brukerne mer nøyaktig posisjon og varsel om feil ved GNSS-signalet. For skipstrafikk er det etablert regionale og nasjonale tilleggssystemer.

Maritime elektroniske navigasjonshjelpemidler

For skipstrafikken gir Kystverkets DGPS-system (Differensiell GPS), som er et tilleggssystem til GPS, brukerne mer nøyaktig posisjonsinformasjon enn standard GPS samt meldinger om eventuelle feil ved GPS-systemet. Dette er nyttig infor-

masjon for navigatører som navigerer ved hjelp av GPS i trange kystfarvann. Kystverkets DGPS har nådd teknisk levealder og har betydelige driftsproblemer. I 2011 ble det derfor iverksatt en teknisk oppgradering av tjenesten, som etter planen vil bli slutført i 2012.

Forsvarets informasjonsinfrastruktur drifter fire Loran C-sendere for Fiskeri- og kystdepartementet. Norge samarbeider også med Russland for å bedre radionavigasjonsdekningen i Barentshavet ved å koordinere Loran-C med den russiske ekvivalenten Chayka.

Risikoreduserende rutetiltak

Risikoreduserende rutetiltak består av trafikkseparasjonssystemer med anbefalte seilingsruter mellom disse. Tiltakene innebærer at tankfartøy og fartøy over 5 000 bruttotonn i internasjonal fart flyttes lenger ut fra kysten. Formålet er å redusere risikoen for ulykker og akutt forurensning.

Risikoreduserende rutetiltak ble etablert for strekningen Vardø-Røst i 2007 etter godkjenning i FNs sjøfartsorganisasjon (IMO). Fra 1. juni 2011 er det etablert rutetiltak også utenfor Vestlandet og Sørlandet. Forslagene, som ble foreslått av Norge, ble godkjent av IMO i november 2010. Fiskeri- og kystdepartementet fastsatte i 2011 en forskrift som implementerer rutetiltakene utenfor Vestlandet og Sørlandet i norsk lovgiving.

Lostjenesten

Lostjenesten er et viktig sjøsikkerhetstiltak og er fullt ut brukerfinansiert. Loseffektiviseringsprosjektet er omtalt i Nasjonal transportplan 2010–2019 og tidligere budsjettproposisjoner. Forslag til endringer som følge av loseffektiviseringsprosjektet ble sendt på høring våren 2010.

Endringene som ble implementert med virkning fra 1. januar 2011 berører i hovedsak hvilke fartøyer som omfattes av lospliktbestemmelsene, i tillegg til struktur og utforming av losavgiftene. Hovedregelen er at fartøyer over 70 meter er omfattet av losplikt i norsk indre farvann, med unntak av enkelte lospliktfriske innseilingskorridorer til losbordingsfelt som ligger nærmere kysten. Som varslet i forbindelse med den omtalte høringa våren 2010 arbeider Kystverket videre med å slutføre en utredning om det geografiske virkeområde for losplikt. Det geografiske virkeområde vil blant annet bli vurdert ut i fra utviklinga i trafikkbildet og navigasjonshjelpemidler for fartøyene, under forutsetning av at sikkerheten til sjøs skal ivaretas på dagens nivå. Dette arbeidet

forventes oversendt Fiskeri- og kystdepartementet ved utløpet av 2011.

Fiskeri- og kystdepartementet har igangsatt en gjennomgang og oppdatering av losloven med tilhørende forskriftsverk. Hensikten med arbeidet er å sikre at lovverket er brukervennlig og legger til rette for en effektiv lostjeneste som bidrar til trygg ferdsel på sjøen. Gjennomgangen vil også bidra til å forenkle regelverket.

BarentsWatch

Regjeringa ga i 2010 Kystverket i oppdrag å forberede etableringa av BarentsWatch, et helhetlig overvåkings- og informasjonssystem for de nordlige hav- og kystområder. Systemet planlegges å bestå av en åpen og en lukket del. Gjennom den åpne delen – informasjonsportalen – for BarentsWatch vil ulike forvaltningsinstitusjoner på en enklere måte kunne utveksle og stille data til rådighet for alle. BarentsWatch vil utvikle funksjoner som karttjenester og formidle redaksjonelt innhold for norsk og internasjonal allmennhet – for borgere, media, næringsliv, utdanningsinstitusjoner og organisasjoner med marint og maritimt forvaltnings- og forskningsansvar. Den åpne delen vil bli etablert i 2012.

Den lukkede delen av BarentsWatch vil være etatsintern, og vil koble sammen de ulike etaters fagsystemer. Den vil bygge på eksisterende infrastruktur hos samarbeidende etater samt ny infrastruktur som etableres for den åpne delen. Den lukkede delen skal etter planen bidra til at etater som har operativt ansvar til sjøs kan få et felles situasjonsbilde som grunnlag for en forbedret operasjonsledelse på tvers av ansvarsområder ved hendelser i kyst- og havområdene.

Begge delsystemene forutsetter et nært samarbeid mellom ei rekke forvaltningsinstitusjoner som besitter havovervåkingsdata. Det er etablert ei styringsgruppe bestående av de mest sentrale etatene, under ledelse av Kystverket og ei departementsgruppe med de berørte departementene under ledelse av Fiskeri- og kystdepartementet.

Boks 6.9 Samarbeid med Russland

I 2006 undertegnet Norge og Russland en intensjonsavtale om samarbeid for å øke sjøsikkerheten i Norskehavet og Barentshavet. Fiskeri- og kystdepartementet og det russiske transportministeriet følger opp intensjonsavtalen og den bilaterale avtalen om oljevernberedskapen gjennom arbeidsgrupper for henholdsvis sjøsikkerhet og oljevern. Arbeidsgruppa for sjøsikkerhet har utarbeidet et forslag til et skipsrapporteringssystem i Barentsområdet, og Fiskeri- og kystdepartementet har igangsatt arbeidet med å legge forslaget fram for FNs sjøfartsorganisasjon IMO.

EUs integrerte maritime politikk

De overordnede målene for EUs integrerte maritime politikk er å fremme bærekraftig bruk av havområdene, bygge opp solid kunnskaps- og utviklingsgrunnlag, skape høyest livskvalitet i kystregionene og fremme Europas lederskap i internasjonale maritime spørsmål.

Kommisjonen har det siste året lagt fram ei rekke forslag om maritim overvåking, en europeisk skipfartsstrategi fram mot 2018 og et europeisk maritimt transportmarked uten grenser.

Samordningsansvaret for nasjonal oppfølging er tillagt Utenriksdepartementet, mens ansvaret for de ulike sektorer som berøres av EUs maritime politikk ivaretas av fagdepartementene.

EU-kommisjonen har som del av den integrerte maritime politikken initiert et større prosjekt for å bedre integrering av eksisterende maritime overvåkings- og sporingssystemer gjennom et såkalt *Common Information Sharing Environment* (CISE).

Boks 6.10 Svalbard

Ved innføring av havne- og farvannsloven på Svalbard i 2008, fikk Fiskeri- og kystdepartementet det overordnede ansvaret for havne- og farvannsforvaltningen, maritim infrastruktur og maritime tjenester på øygruppa. De klimatiske forholdene samt begrenset navigasjonsinfrastruktur og sjøkartlegging, gjør navigasjonsforholdene rundt Svalbard krevende. Lav trafikk tetthet i farvannet ved Svalbard tilsier at sannsynligheten for utslipp er lav, men øygruppas sårbare og verneverdige natur gjør at skadepotensialet er stort. I 2010 igangsatte Kystverket et arbeid med å kartlegge trafikken ved øygruppa. I tillegg har etaten, på bestilling fra Fiskeri- og kystdepartementet og Miljøverndepartementet, utarbeidet rapporten "En analyse av sannsynligheten for ulykker ved seilas på Øst-Svalbard". Rapporten er et innspill til arbeidet med forvaltningsplaner for verneområdene på Øst-Svalbard som Sysselmannen skal utarbeide, men er også viktig i et sjøsikkerhetsmessig perspektiv.

Fiskeri- og kystdepartementet har gitt sin tilslutning til Kystverkets forslag om å etablere en statslostjeneste for kulltrafikken til og fra Svea. Det Norske Veritas har utført en risikoanalyse ved vurderinga av en mulig los- eller kjentmannstjeneste for den øvrige trafikken på Svalbard. Denne konkluderer med at innføring av en lostjeneste eller krav til kjentmannsbevis vil ha en moderat til høy effekt på reduksjon av miljørisiko i utvalgte områder. Regjeringa vil på denne bakgrunn innføre en statlig lostjeneste for all skipstrafikk i området på tilsvarende måte som for fastlandet. Det betyr at losloven med tilhørende forskrifter vil bli gjort gjeldende på øygruppen, og at samme regelverk således vil gjelde for fastlandet og Svalbard. Det vil bli etablert nødvendige overgangsordninger for å gi berørte næringer og Svalbard-samfunnet tid til å tilpasse seg det nye regelverket.

AIS er ikke utbygd på Svalbard. Som et prøveprosjekt har Kystverket etablert AIS-mottakere på Bjørnøya og ved Svea. I tillegg er det AIS-mottakere i Isfjorden og i Longyearbyen som tilhører Bydrift Longyearbyen. Testsatellitten AISSat-1 har stor betydning for overvåking av trafikken i farvannet ved Svalbard.

Beredskap mot akutt forurensning

Hovedmålet med statlig beredskap mot akutt forurensning er å hindre eller begrense miljøskade som følge av akutt forurensning i norske havområder eller på norsk territorium. Fiskeri- og kystdepartementet har det overordnede ansvaret for den statlige beredskapen, mens den operative statlige beredskapen og koordinering av nasjonale beredskapsressurser ivaretas av Kystverket.

Liv, helse og sikkerhet prioriteres alltid først ved uønskede hendelser. Miljøverdier prioriteres dernest, og deretter næringsinteresser og materielle verdier. Ved hendelser som innebærer fare for miljøskade, skal det iverksettes tiltak for å hindre forurensning å slippe ut i miljøet. Til sjøs innebærer det oftest å hindre olje å lekke ut i sjøen. Dersom dette ikke lykkes, er hovedmålet å i størst mulig grad begrense forurensningens omfang og påfølgende miljøskade.

Den statlige beredskapen mot akutt forurensning skal være dimensjonert og lokalisert på grunnlag av kunnskap om miljørisiko. I likhet med beredskap på andre samfunnsområder, tar statens beredskap på dette området ikke utgangspunkt i verst tenkelige tilfelle. Ulykkescenarioene som er lagt til grunn for dimensjoneringa innebærer likevel store utslipp og alvorlig forurensning.

Det har vært behov for en oppdatert vurdering av dagens beredskapsnivå i lys av trafikkutvikling, gjennomførte tiltak og andre faktorer som kan påvirke risikobildet. Kystverket la derfor fram en oppdatert, helhetlig miljørisiko- og beredskapsanalyse knyttet til akutt forurensning fra skipstrafikk sommeren 2011. Beredskapsanalysen gir anbefalinger om nivået på beredskapen og gir et viktig grunnlag for beslutninger om dimensjonering av statens beredskap de kommende åra.

Boks 6.11 Miljørisiko- og beredskapsanalyse

Miljørisiko- og beredskapsanalysen består av tre separate analyser: en analyse av sannsynligheten for akutte oljeutslipp fra skipstrafikk, en analyse av miljørisiko og en beredskapsanalyse. Beredskapsanalysen analyserer beredskapsbehovet, sammenlikner dagens beredskap med anbefalt beredskap og foreslår tiltak. Den foreliggende analysen er basert på et langt bedre datagrunnlag enn tidligere analyser.

Beredskapsanalysen tar utgangspunkt i at hele kysten skal være dekket av en *grunnberedskap* dimensjonert for å håndtere de hyppigst forekommende utslippene som utløser en statlig aksjon, det vil si kystnære utslipp av bunkers/ drivstoff på opptil 400 tonn. I områder med særlig høy miljørisiko etableres en *forhøyet beredskap* som skal kunne håndtere alvorlige utslipp på inntil 20 000 tonn olje. Effekten av ulike oljeverntiltak er simulert for ulike ulykkesscenarioer. På bakgrunn av simuleringene og en kost-nyttevurdering av resultatene, anbefales et beredskapsnivå.

Det er deretter gjennomført en gap-analyse for både grunnberedskap og forhøyet beredskap. Gap-analysen sammenlikner dagens beredskap med anbefalt nivå, og gir anbefalinger om tiltak. Generelt anbefaler Kystverket at satsing på beredskap dreies fra

materiellinvesteringer til drift. Utstyret i kommunal beredskap og i de interkommunale utvalgene mot akutt forurensning (IUA) er imidlertid av varierende kvalitet og bør utbedres. Det identifiseres også behov for å supplere med noe materiell for å kunne bygge opp komplette oljevernssystemer. Analysen viser videre at responstid er av stor betydning for utfallet av aksjoner. Flere av de foreslåtte tiltakene tar sikte på å redusere responstiden. Tilgang på fartøysressurser, tilstrekkelig antall kompetent personell og god ledelse identifiseres videres som viktig for utfallet av aksjoner.

De viktigste anbefalingene er som følger:

- Styrking av IUAene og kommunal beredskap gjennom etablering av lik grunnberedskap i alle beredskapsregioner.
- Materiellinvesteringer for å komplettere oljevernssystemer.
- Etablering av beredskap for å ringe inn havarister med lenser ved hjelp av redningstjenestens fartøy og losfartøy.
- Økning av depotstyrken.
- Kompetanseøkning gjennom kurs og øvelser.
- Knytte fiskebåter og andre egnede fartøyer til de statlige depotene.
- Investeringer i utstyr tilpasset bruk under forhold med is.

Statlige aksjoner

Som en oppfølging av større statlige aksjoner gjennomføres det en grundig evaluering for å systematisere erfaringer og identifisere forbedringspunkter. Evalueringene gir et viktig grunnlag for å videreutvikle beredskapen. Lærdommer fra større aksjoner internasjonalt, for eksempel aksjonen etter ulykken med boreriggen "Deepwater Horizon" i Mexicogulven i 2010, brukes på samme måte.

Aksjonen etter havariet av containerskipet "Godafoss" vil, som andre større statlige aksjoner, bli evaluert. "Godafoss" grunnstøtte 17. februar 2011 på Kvernskjær, mellom Asmaløy og Kirkøy utenfor Hvaler. Skipet hadde rundt 800 tonn tungolje om bord. Det var lekkasje i to tanker midtskips, hver med anslagsvis 265 tonn olje. Olje fra "Godafoss" ble ført med kyststrømmen til Vestfold og Agder. De fleste oljepåslagene var små. Opprydningsarbeidet er i hovedsak avsluttet. Det er

bevilget til sammen 110 mill. kroner til gjennomføring av aksjonen. Staten vil i tråd med gjeldende regelverk kreve disse utgiftene refundert fra reder.

Erfaring fra senere års statlige aksjoner mot akutt forurensning fra skip har vist at det er behov for å øke Fiskeri- og kystdepartementets fullmakt til å overskride bevilgningen under kapittel 1062 Kystverket, post 21 Spesielle driftsutgifter. Siden nødvendige og umiddelbare tiltak mot større tilfeller av akutt forurensning ofte medfører betydelige kostnader, er overskridelsesfullmakten avgjørende for raskt å kunne iverksette effektive aksjoner. Fullmakten, som i dag er på inntil 15 mill. kroner, er ikke regulert siden 2002. Basert på erfaringer fra de siste åras større aksjoner er det vurdert som nødvendig å øke fullmakten vesentlig for å ha nødvendige budsjетtrammer til den første, akutte fasen av en aksjon. Det fremmes derfor forslag om en fullmakt for Fiskeri- og kystdepartementet til å overskride bevilgningen under kapittel 1062

Kystverket, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 70 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak.

Samordning av beredskap mot akutt forurensning

Erfaringer fra statlige aksjoner de siste åra har vist at det er behov for å styrke samordningen mellom det statlige aksjonsapparatet og de interkommunale utvalgene mot akutt forurensning (IUA). Felles forståelse av roller og ansvar, gode styringsstrukturer og god kunnskap om akutt forurensning er viktig for å sikre en effektiv aksjonsorganisasjon. Dette følges opp av Kystverket, blant annet i samarbeid med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Klima- og forurensningsdirektoratet. Et felles styringssystem for håndtering av alle større hendelser (Enhetlig ledelsessystem) og en ny nasjonal lærerplan for opplæring i håndtering av akutt forurensning blir implementert. For å tydeliggjøre roller og ansvar under statlige aksjoner, arbeider Kystverket også tverretattlig med å utvikle et nasjonalt beredskapskonsept.

I oppfølginga av regjeringas nordområdestrategi, "Byggesteiner i nord", er det etablert et forum for samordning og utveksling av erfaringer, kunnskap og synspunkter mellom aktørene som er involvert i oljevernberedskap og andre berørte interesser. Forumet legger særlig vekt på utfordringer ved oljevernberedskap i nordområdene. Formålet er å styrke beredskapen gjennom å legge til rette for godt samspill og samarbeid. Forumet ledes av Kystverket.

Internasjonalt samarbeid og assistanse

Anmodning om internasjonal assistanse er særlig aktuelt ved en stor hendelse, men også ved mer begrensede hendelser kan samarbeid med naboland være en god støtte. Dette så vi senest i forbindelse med "Godafoss"-aksjonen i februar 2011, da Norge fikk assistanse fra svenske myndigheter gjennom Københavnavtalen. Internasjonale varslings- og samarbeidsavtaler legger til rette for effektiv håndtering av forespørsler om assistanse og et hensiktsmessig samarbeid under aksjoner. I tillegg bidrar operativt samarbeid med andre land til nyttig kompetanseutveksling og erfaring fra reelle hendelser.

Norge er part i OPRC-konvensjonen (International Convention on Oil Pollution Preparedness, Response, and Co-operation), Bonnnavtalen og Københavnavtalen. Videre har Norge en avtale

med russiske myndigheter om samarbeid og bistand om bekjempelse av oljeforurensning i Barentshavet og en plan for gjensidig beredskaps-samarbeid med britiske myndigheter (Norbrit-planen). En revidert Norbrit-plan ble undertegnet 24. november 2010.

Norge tar sikte på å tiltre HNS protokollen under OPRC (Protocol on Preparedness, Response and Co-operation to Pollution Incidents by Hazardous and Noxious Substances) i 2011. Protokollen forplikter partene til å samarbeide og yte hverandre assistanse ved hendelser og til å ha en beredskap mot hendelser med farlige og skadelige stoffer. Partene skal også samarbeide om utveksling av erfaringer, utvikling og bruk av utstyr, trening og opplæring.

Det er satt i gang et arbeid for å utvikle et tettere regionalt samarbeid om oljevernberedskap i Arktisk Råd etter vedtak på ministermøtet i Nuuk i mai 2011. En "task force" skal legge fram resultatet av arbeidet på neste ministermøte, i 2013. Fiskeri- og kystdepartementet leder arbeidet på norsk side, og Kystverket har en sentral rolle. Norge v/Kystverket overtok i 2011 formannskapet i Arktisk Råds arbeidsgruppe for oljevernberedskap, EPPR.

Materiell og kompetanse

Kystverket utarbeidet i 2006 en statusrapport for oljevernmateriell i statlige depoter langs kysten, med en tilrådning om plan for utskifting til og med 2010. Gjennom budsjettene for 2006–2010 har regjeringa fulgt opp tilrådingene og sørget for et betydelig løft innen oljevernmateriell. De siste utskiftingene og oppgraderingene i tråd med tilrådingene fra 2006, ble gjennomført av Kystverket i 2011.

Bevilgningen til oljevernberedskapen ble i 2011 økt med 25 mill. kroner. I tråd med evalueringene etter de siste statlige aksjonene, legger regjeringa vekt på kompetanseutvikling og samordning. Midlene er blant annet brukt til å styrke aksjonsstyring og samordning av involverte aktører, til å bedre Kystverkets rådgivingskapasitet overfor de interkommunale utvalgene mot akutt forurensning, til økt kurs- og øvelsesaktivitet og til støtte til forskning og utvikling. Videre vil det bli inngått avtaler med fiskefartøy og andre egnede fartøy om tilknytning til de statlige depotene langs kysten. Denne ordningen gir bedre utnyttelse av tilgjengelige ressurser og økt kapasitet under aksjoner, og kom i stand etter at Sjøfartsdirektoratet gjennom en ny forskrift vinteren 2011 åpnet for bruk av slike fartøy i beredskap mot akutt forurensning.

Som en videre oppfølging av en styrket beredskap mot akutt forurensning foreslår regjeringa å øke bevilgningen til oljevernberedskapen med 15 mill. kroner i 2012. Kystverkets nye miljørisiko- og beredskapsanalyse viser at det er nødvendig å styrke kommunenes og IUAenes evne til å bistå under statlige aksjoner. En økt bevilgning vil bidra til at kommunene og IUAene vil få tilgang til utstysdepoter med nødvendig utstyr for å aksjonere raskt ved større hendelser. Utstyr fra dagens mellomdepoter overføres til IUAene og kommunene, og det vil bli igangsatt innkjøp av nytt utstyr.

Slepebåtberedskapen

Slepebåtberedskapen ble i 2011 styrket med ett fartøy på Vestlandet som opererer mellom Fedje og Kristiansund. Denne beredskapen videreføres i 2012. Slepebåtberedskapen i Nord-Norge har i 2011 bestått av tre helårs slepefartøy.

Stortinget ga ved behandlinga av Prop. 28 S (2009–2010) Fiskeri- og kystdepartementet fullmakt til å forplikte staten innenfor en kostnadsramme på 60 mill. kroner, for å inngå en fireårskontrakt om slepeberedskap på Sørlandet. Kystverket har på denne bakgrunn inngått en kontrakt med rederiet Buksér og Berging AS om slepeberedskapen mellom Risør og Egersund, med en årlig kostnad på 15 mill. kroner. Kontrakten innebærer at fartøyet skal operere innen beredskapsområdet og ha en døgnkontinuerlig beredskap. Fartøyet skal kunne operere kommersielt, det vil si kunne påta seg slepeoppdrag fra private oppdragsgivere. Krav til responstid er 15 minutter. Dersom fartøyet er engasjert kommersielt, er krav til responstid to timer.

Som varslet i Prop. 1 S (2010–2011) gjennomføres det nå ei ny og samlet vurdering av den nasjonale slepebåtberedskapen, ei såkalt konseptvalgutredning. Utredninga er ventet å være ferdig ved årsskiftet og skal deretter gjennom ekstern kvalitetssikring i tråd med statens kvalitetssikringssystem for store anskaffelser.

For 2012 foreslås det at slepebåtberedskapen for Nord-Norge fortsetter med dagens tre innleide fartøy. Det Norske Veritas har på vegne av Kystverket foretatt en ny vurdering av slepebåtbehovet for Nord-Norge etter etableringen av seilingsleiene fra Vardø til Røst. Vurderingene tilsier at slepebåtberedskapen kan ivaretas av to fartøy. Regjeringa ønsker likevel å ha en forsterket beredskap, hvor et tredje fartøy fortsatt leies inn. Det vil derfor bli arbeidet med å se på muligheten for en mer ressurseffektiv modell som ikke vil gå på bekostning av sikkerheten. Det nærmere opp-

legget rundt dette vil bli avklart etter at dialog med leverandørene er gjennomført.

Skipsvrak

Det er registrert om lag 2 300 vrak av skip med tonnasje over 100 tonn som har forlist etter 1914 i norske farvann. I en rapport fra 2006 har Kystverket vurdert faren for oljeforurensning fra skipsvrak. Basert på en totalvurdering av vrakenes plassering, påvist og estimert oljemengde og potensiell fare for akutt oljeforurensning av betydning for miljø og friluftsliv, har Kystverket prioritert fem vrak for tiltak. Som ei oppfølging av denne rapporten er vraket av "Nordvard" ved Moss tømt i 2007/2008 og vraket av "Welheim" utenfor Florø tømt i 2008.

Det ble i budsjettet for 2011 bevilget 30 mill. kroner for å følge opp Kystverkets vrakrapport. Bevilgningen har etter en anbudsrunde vist seg å være tilstrekkelig til å få tømt alle de tre gjenværende prioriterte vrakene, "Erich Giese", "Neuenfels" og "Boardale", for olje. Dette arbeidet ventes å være avsluttet i løpet av 2011.

Sommeren 2011 oppsto det akutt forurensning fra vraket HMS "Bittern", som ligger utenfor Namsos. Kystverket anbefalte at vraket ble tømt for olje, og Fiskeri- og kystdepartementet ga derfor Kystverket i oppdrag å tømme vraket. Det vil under optimale værforhold være mulig å dekke også kostnadene til tømning av "Bittern" innenfor den avsatte bevilgningen på 30 mill. kroner i 2011.

Det ble ved behandlinga av revidert budsjett for 2009 gitt samtykke til at Fiskeri- og kystdepartementet kunne forplikte staten innenfor ei kostnadsramme på 328 mill. kroner for å fjerne vraket av krysseren "Murmansk" utenfor Sørvær i Hasvik kommune. Arbeidet med å hugge opp vraket startet sommeren 2011 og prosjektet slutføres i 2012. Det foreslås bevilget 30 mill. kroner til å slutføre arbeidet med å fjerne vraket i 2012.

Vraket av ubåten "U-864" utenfor Fedje i Hordaland inneholder anslagsvis 67 tonn kvikksølv. Det ble i Prop. 120 S (2010–2011) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2011 redegjort for arbeidet med håndtering av ubåtvraket. Som det ble redegjort for her er Kystverket gitt i oppdrag å gjennomføre tilleggsvurderinger til forstudien (konseptvalgutredningen) av alternativer for håndteringa av vraket. Disse vurderingene skal høsten 2011 oversendes konsulentfirmaet som utfører den eksterne kvalitetssikringa. Regjeringa vil komme tilbake til saken på egnet måte etter at den eksterne kvalitetssikringa er gjennomført.

Kap. 1062 Kystverket

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	1 404 904	1 376 508	1 499 703
21	Spesielle driftsutgifter	152 807	194 350	117 900
30	Nyanlegg og større vedlikehold, <i>kan overføres</i>	479 047	477 750	488 740
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	128 347	172 990	176 510
60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres</i>	19 156	55 650	37 320
70	Tilskudd Redningselskapet	42 000	43 300	44 400
73	Tilbakebetaling av avgift	7 283		
	Sum kap. 1062	2 233 544	2 320 548	2 364 573

Kystverket er Fiskeri- og kystdepartementets fagetat innen sjøtransport og havner, forebyggende sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensning, og hadde per 1. mars 2011 til sammen 1 058 ansatte. Kystverket arbeider for en effektiv og sikker sjøtransport ved å ivareta transportnæringas behov for framkommelighet og effektive havner. Kystverket vil forebygge og avgrense skadevirkningene ved akutt forurensning, og medvirke til ei bærekraftig utvikling av kystsona.

En stor del av Kystverkets ansatte og budsjett er knyttet opp til tjenesteproduksjon, som lostjenesten, sjøtrafikksentraler og utbygging og utbedring av farleier og fiskerihavner. Forvaltningsoppgavene innebærer blant annet samordning av beredskapen mot akutt forurensning, regelverksutvikling, rettleiding om regelverk, deltakelse i planprosesser, saksbehandling og tilsyn.

Kystverket har tre hovedmål:

- Bidra til en effektiv sjøtransport.
- Sikre trygg ferdsel i norske farvann.
- Hindre eller begrense miljøskade som følge av akutt forurensning i norske havområder eller på norsk territorium.

Sjøtransport og havner

I arbeidet med Nasjonal transportplan har Kystverket ansvaret for sjøtransporten. Jernbaneverket, Statens vegvesen, Kystverket og Avinor AS har et tett samarbeid om felles utredninger og faglig plangrunnlag for Nasjonal transportplan. De fire transportformene både konkurrerer og utfyl-

ler hverandre. Transportformene møtes i passasjer- og omlastingsterminaler der havnene er knutepunkt mellom land og sjø. Kommunale og private havner er viktige aktører for en effektiv og konkurransedyktig sjøtransport. Kommunene har både gjennom eierskap og som ansvarlig for arealplanlegging en viktig rolle i å sikre gode rammebetingelser for effektiv havnedrift. Videre har Kystverket en viktig rolle i forvaltningen av kystsona.

Mål

Kystverket skal bidra til effektiv sjøtransport og arbeide mot følgende delmål innenfor virksomhetsområdet sjøtransport og havner:

- Sikre havne- og sjøtransportinteressene i offentlige planprosesser.
- Gi god veiledning til havner, kommuner og fylkeskommuner i samsvar med forvaltningsloven.
- Bygge ut og vedlikeholde fiskerihavner og farleier i samsvar med vedtatte planer og budsjetter.
- Benytte samfunnsøkonomiske analyser i vurderinger av investeringer.
- Ta vare på, utvikle og formidle kystkulturen.

Nasjonal transportplan

Kystverket skal bidra til det faglige grunnlaget for departementenes arbeid med regjeringas transportpolitikk. Det faglige grunnlaget presenteres

gjennom et felles, tverretatlig plandokument ”For-
slag til Nasjonal transportplan (NTP)”. Etatens
planforslag utarbeides hvert fjerde år, som grunn-
lag for stortingsmeldinga om Nasjonal transport-
plan. Det pågående arbeidet med planforslag for
NTP 2014–2023 skal avsluttes i 2012.

Arbeidet med Nasjonal transportplan berører
de fleste av Kystverkets virksomhetsområder, og
dette arbeidet har stor betydning for etatens sam-
lede virksomhet. Dette synliggjøres gjennom eta-
tens handlingsprogram som viser hovedtrekkene
i det arbeidet som skal gjøres i planperioden.
Handlingsprogrammet danner grunnlaget for
Kystverkets innspill til de årlige budsjettene.

Sentrale tema for Kystverket i arbeidet med
nytt planforslag er sjøsikkerhet, framkommelig-
het og miljø. Kystverket skal i forbindelse med
arbeidet med planforslaget styrke sin kompetanse
og bygge opp kapasitet for å kunne gjennomføre
og benytte samfunnsøkonomiske analyser ved
planlegging av større investeringer. Kystverkets
AIS-system skal videreutvikles slik at det bedre
kan brukes som kilde til trafikkdata for utredning-
er og planlegging.

Foruten arbeidet med NTP og handlingspro-
gram er Kystverket involvert i transportplanleg-
gingsprosesser på regionalt nivå.

Prioriteringer i 2012

- Arbeidet med NTP 2014–2023, inkludert sam-
funnsøkonomiske analyser.
- Delta i konseptvalgutredninger på nasjonalt og
regionalt nivå.

Resultater 2010–2011

Det faglige grunnlaget for et nytt tverretatlig plan-
forslag ble utarbeidet av ulike arbeidsgrupper i
løpet av 2010 og hovedresultatene ble samlet i et
utredningsdokument. Våren 2011 startet arbeidet
med det endelige planforslaget. Det skal være fer-
digstilt i løpet av februar 2012. I den forbindelse
skal det også gjennomføres konkrete utredninger
på oppdrag fra departementene som er nedfelt i
retningslinje to for NTP 2014–2023. Kystverket
har under arbeid en tiltaksportefølje for ulike pro-
sjekter som ønskes realisert i neste planperiode.

Kystforvaltning

Kystverket skal bidra til en helhetlig forvaltning
av kystsona, og arbeide for at etatens ansvarsom-
råder ivaretas i prosesser hvor rammebetingelser
legges for bruk av hav og kystsoner. Innen kyst-

soneforvaltningen har Kystverket et særlig ansvar
for å ivareta hensynet til trygg ferdsel og frem-
kommelighet til sjøs, samt sjøtransportens og hav-
nenes interesser.

Kystverket utøver myndighet etter havne- og
farvannsloven, og skal sørge for faglig kvalitet,
service og lik praksis. Kystverket skal gi god vei-
ledning til kommuner og fylkeskommuner i sam-
svar med forvaltningsloven. Staten deltar i plan-
prosesser etter plan- og bygningsloven og natur-
mangfoldloven, og i arbeidet med marin verne-
plan, for å sikre areal til havner og sjøverts ferdsel
innenfor bærekraftige rammer. Kystverket har
også etablert, og leder, et forum for de viktigste
havnene (Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen
og Tromsø).

Kystverket medvirker i arbeidet med utred-
ning av fornybar energi til havs, og arbeidet med
regionale vannforvaltningsplaner i henhold til
vannforskriften og skal delta i internasjonale fora
med betydning for norsk marin arealforvaltning
og bygge opp kompetanse på området.

Prioriteringer i 2012

- Bidra til å ferdigstille revisjon av forskrifts-
verket til havne- og farvannsloven.
- Implementere vannforskriften på alle nivåer i
organisasjonen og følge opp arbeidet med nye
vannforvaltningsplaner i vannregionene.
- Styrke Kystverkets arbeid med planprosesser
som påvirker arealtilgangen i hav- og kystso-
nen.

Resultater 2010–2011

Kystverket har utarbeidet veiledninger og infor-
mert om den nye havne- og farvannsloven til alle
kystkommuner, Longyearbyen lokalstyre og rele-
vante etater og organisasjoner mv. Kystverket har
også videreført arbeidet med revisjon av for-
skriftsverket til havne- og farvannsloven, for å
oppdatere og heve kvaliteten på regelverket, samt
forenkle og gjøre det mer brukervennlig.

Kystverket har deltatt i vannregionenes arbeid
med vannforvaltningsplaner, og har gitt råd og
innspill til prosessen med marin verneplan. Kyst-
verket har videre deltatt i arbeidet med havvind-
rapporten, en grovsortering av kandidatområder
for fornybar energiproduksjon til havs.

Staten har fulgt opp vedtakene om Tromsø,
Bergen, Stavanger, Kristiansand og Oslo som
utpekte havner, og etablert et forum for disse hav-
nene. Kystverket har deltatt aktivt i arbeidet med
det faglige grunnlaget for revisjonen av forvalt-

ningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten. Det er videre satt i gang utredninger knyttet til utarbeidelse av forvaltningsplan for Nordsjøen.

Havnesikring

Kystverket er utøvende myndighet i arbeidet med å følge opp IMO og EU sitt regelverk om sikring og terrorberedskap i norske havner. Dette innebærer blant annet å godkjenne sårbarhetsvurderinger og sikringsplaner, og å føre tilsyn og kontroll med havnene.

ESA gjennomførte i 2009 og 2010 til sammen ni inspeksjoner av norske myndigheters implementering av det internasjonale havnesikringsregelverket.

Prioriteringer i 2012

- Følge opp føringer fra EU og ESA vedrørende implementering av havnesikringsdirektivet.
- Revidere havnesikringsforskriften.
- Fortsette arbeidet med å styrke sikkerhetskulturen i havnene.

Resultater 2010–2011

Kystverket har levert en rapport som sammenlikner sikringstiltak i norske havner med tilsvarende tiltak i Sverige, Danmark og på Island. Etaten har videre arbeidet med å få lukket avvik avdekket etter ESAs inspeksjoner i 2009 og 2010. Videre er det startet et arbeid med å revidere havnesikringsforskriften.

Kystverket har revidert tilnærminga til havnesikringsdirektivet 2005/65, og utarbeidet planer for implementering av bestemmelsene.

Forvaltningsplaner for havområdene

Kystverket er en viktig bidragsyter i arbeidet med helhetlige forvaltningsplaner for havområdene. Etaten leder risikograppa, som skal sammenstille informasjon om miljørisiko og følge utviklinga i havområdene. Kystverket deltar i ulike fag- og arbeidsgrupper og leder arbeidet med sektorutredninger av konsekvenser av skipstrafikk.

Prioriteringer i 2012

- Forvaltningsplan Nordsjøen og Skagerrak: Delta i faggruppa og levere grunnlaget til mel-

ding til Stortinget. Arbeidet i 2012 er særlig knyttet til vurdering av samlet påvirkning og konsekvenser.

- Forvaltningsplan Norskehavet: Delta i Faglig forum og arbeidet med oppdatering av det faglige grunnlaget.

Resultater 2010–2011

Det faglige grunnlaget for forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten ble oppdatert i 2010 og lagt fram for Stortinget våren 2011. Arbeidet med forvaltningsplanen for Nordsjøen startet opp i 2010. Sektorutredningene er gjennomført og lagt ut på høring med frist høsten 2011. Arbeidet med oppdatering av det faglige grunnlaget for forvaltningsplanen for Norskehavet er startet opp i 2011.

Kystverket har bidratt med ressurser til risikograppa og deltatt i arbeidet med vurdering av ulykken i Mexicogulften i 2010.

Kystverket er i ferd med å bygge opp en fast organisasjon for å håndtere forvaltningsplanarbeidet.

Fiskerihavner

Kystverket bygger, utbedrer og vedlikeholder statlige fiskerihavner. Videre forvalter Kystverket en tilskuddsordning for kommunale fiskerihavnetiltak.

Kystverket forvalter om lag 700 statlige fiskerihavner langs kysten. Forvaltningsansvaret omfatter blant annet vedlikehold, stille infrastruktur til disposisjon for fiskerinæringa, planmedvirkning i relevante arealplaner og å gi tillatelse etter havne- og farvannsloven til tiltak som har betydning for fiskerihavner.

Det er en utvikling i retning av færre og mer kostbare utbygginger. Utviklinga henger både sammen med økt størrelse på fiskefartøy og transportskip, strengere miljøkrav og med nye krav til utredninger i henhold til lovverket. Klimaendringer vil også påvirke dimensjoneringa av fiskerihavnene og annen maritim infrastruktur med tanke på mer ekstremvær og mulig stigende havnivå og er en del av plangrunnlaget som Kystverket tar hensyn til.

Kystverket har igangsatt et kartleggingsarbeid av statlige fiskerihavner for å legge grunnlaget for en helhetlig strategi for avhending av ikke-næringsaktive fiskerihavner.

Prioriteringer i 2012

- Avhende ikke-næringsaktive fiskerihavner.
- Øke bruken av samfunnsøkonomiske analyser i arbeidet med prioritering av midler til statlige utbyggingstiltak.
- Prioriteringer av nye prosjekter følger som uttrykt vedlegg til denne proposisjonen.

Resultater 2010–2011

Følgende prosjekter er gjennomført i 2010 og hitil i 2011:

- Utdyping i Havøysund fiskerihavn.
- Bygging av molo, utdyping av havna og ny innseiling til Stamsund fiskerihavn. Tiltakspakke for ekstraordinære fiskerihavnetiltak i Nordmela (Andøy), Stø (Øksnes), Honningsvåg (Nordkapp) og Torsvåg (Karlsøy).
- Bygging av molo i Båtsfjord fullføres i 2011.
- Reparasjon av moloene i Andenes ferdigstilles i 2011.
- Anleggsarbeidet for ny molo i Gryllefjord (Torsken) og rassikring i Torskenskarret. Utdyping av Utgårdskilen fiskerihavn i Hvaler kommune var planlagt startet i 2011, men midlene er omprioritert til utbedring av Breivikbotn havn i Hasvik kommune, jf. omtale i Prop. 120 S (2010–2011) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2011.

Utbedring av farleier

I farleiene foretar Kystverket utdyping, fjerning av grunner og utretting med tilhørende ny merking av endret farlei. Kystverket arbeider også med å utvikle en farleisnormal, jf. omtale i kategoriinnledningen.

Farleier skal sikres tilstrekkelig dybde, bredde og det manøvreringsrom som er nødvendig for tilfredsstillende sikkerhet og framkommelighet. Kystverket legger vekt på å bruke internasjonale retningslinjer og anbefalinger ved utforming av farleier.

Kystverkets anlegg utføres av eksterne entreprenører etter offentlige anbudskonkurranser.

Prioriteringer i 2012

- Prioriteringer av midler til nye prosjekter framkommer i uttrykt vedlegg til denne proposisjonen.
- Øke bruken av samfunnsøkonomiske analyser i arbeidet med prioritering av midler til statlige utbyggingstiltak.

Resultater 2010–2011

- Fjerning av grunner og nymerking i Rysstraumen og Gisundet.
- Utretting og økt dybde og bredde på innseilinga til Svolvevæ vestre havn.
- Fjerning av Leiskjærgrunna (Flora kommune) med tilhørende ny oppmerking.
- Fjerning av Trollebøflua og utdyping av farleia under Måløybrua i Måløysundet fullføres med ny oppmerking i 2011.
- Planlegging av tiltak i Borg havn, Røsvikrenna, har på grunn av innsigelser til framlagt reguleringsplan og krav om nye utredninger tatt lenger tid enn forutsatt, og kan tidligst komme i gang høsten 2011.
- Fjerning av Storesundflu og utdyping av et grunt parti nord for Karmsund bru i Karmsundet blir igangsatt og fullført i 2011.
- Utretting og breddeutvidelse av farleia gjennom Åramsundet, Sande og Vanylven kommune blir igangsatt og fullført i 2011.
- Utdyping til større dybde og bredde i hovedleia gjennom Lepsøyrevet, nord for Ålesund, startes i 2011 og fullføres i 2012.
- Utdyping til større dybde i Sandessundet, vest for Tromsøya, startes i 2011 og fullføres i 2012.
- Fjerning av ei grunne i hovedleia gjennom Vatllestraumen påbegynnes i 2011 og fullføres i 2012.

Kystkultur

Kystverket bygger på lange historiske tradisjoner i forvaltningen av kysten. Staten har ansvaret for ei rekke kulturminner som dokumenterer virksomheten og historien deres. Mange av disse kulturminnene er helt eller delvis fortsatt i bruk. Det er derfor et mål at kystens kulturarv blir tatt i bruk og åpnet for allmennheten der dette er mulig. Kystkulturen skal forvaltes og formidles etter prinsippene om vern gjennom bruk, kulturbasert næringsutvikling og verdiskaping gjennom stedsutvikling. Forvaltning av statens eiendommer skal gjennomføres slik at eiendommenes kulturhistoriske og arkitektoniske kvaliteter blir tatt vare på og synliggjort. Kystverket skal sørge for at fredede og verneverdige kulturminner skal være sikret ordinært vedlikeholdsnivå.

Forslag til landsverneplan for maritim infrastruktur er til behandling hos Riksantikvaren. Det skal utarbeides forvaltningsplaner for Kystverkets kulturhistoriske eiendommer.

Prioriteringer i 2012

- Kystverket skal fortsette samarbeidet med andre aktører; både internasjonale, nasjonale, regionale og lokale – offentlige så vel som private.
- Det tverrsektorielle samarbeidet som er etablert mellom Kystverket, Fiskeridirektoratet, Riksantikvaren og Norsk kulturråd ved Direktoratgruppen for kystkultur, har resultert i en felles handlingsplan fram til 2014. Kystverket skal fra 2012 overta sekretariatsfunksjonen i dette samarbeidet.
- Som en del av handlingsplanen vil det utformes et maritimt innslag under Grunnlovsjubileet i 2014.

Resultater 2010–2011

Et forslag til landsverneplan for maritim infrastruktur er oversendt Riksantikvaren. Det er arbeidet aktivt med tilrettelegging for alternativ forvaltning, og tilgjengeliggjøring for allmennheten av de fyrstasjonene som er i etatens eie.

Direktoratsgruppen for kystkultur har utarbeidet en felles handlingsplan for kystkultur fram til 2014, arrangert den årlige Kystkulturkonferansen og produsert tre nye hefter i skriftserien "Fortellinger om Kyst-Norge".

Kystverket og Kystverkmusea har samarbeidet om planlegging av formidlingstiltak i forbindelse med oppfølging av landsverneplanen. Kystverket har i tillegg bidratt til flere publikasjoner knyttet til maritim kulturhistorie.

Forebyggende sjøsikkerhet

Kystverkets arbeid med forebyggende sjøsikkerhet skal bidra til å redusere sannsynligheten for at det skjer hendelser eller ulykker til sjøs. Navigasjonsinnretninger og elektroniske hjelpemidler for navigasjon er grunnpilarer for trygg navigering i farvannet. Kystverket drifter en omfattende maritim navigasjonsinfrastruktur. For deler av kystfarvannet er det også fastsatt særlige seilingsregler og etablert overvåking fra Kystverkets sjøtrafikksentraler. Utenfor territorialgrensa er det fastsatt rutetiltak som regulerer passerende trafikk. Kystverket driver lostjeneste med obligatorisk losplikt innenfor grunnlinjen for fartøy over en viss størrelse, avhengig av om fartøyet fører farlig last eller ikke. Kystverket sørger også for en slepeberedskap gjennom innleie av private slepefartøy.

Sammen med Fiskeri- og kystdepartementet deltar Kystverket i internasjonalt samarbeid og regelverksutvikling innen virksomhetsområdet sjøsikkerhet. De viktigste internasjonale fora er FNs sjøfartsorganisasjon IMO (International Maritime Organization), EUs sjøsikkerhetsorgan EMSA (European Maritime Safety Agency), og den internasjonale fyr- og merkeorganisasjonen IALA (International Association of Marine Aids to Navigation and Lighthouse Authorities).

Kystverket har formulert en nullvisjon for sjøulykker som er styrende for aktiviteten: *Det skal ikke forekomme sjøulykker i Norge som medfører tap av liv, alvorlig personskade eller forurensning.*

Mål

Hovedmålet for Kystverkets arbeid innen sjøsikkerhet er å sikre trygg ferdsel i norske farvann og havområder. Kystverket skal i 2012 arbeide mot følgende delmål innenfor sjøsikkerhet:

- Det skal ikke forekomme kollisjoner eller grunnstøtinger på grunn av svikt i Kystverkets sjøsikkerhetstjenester.
- Vedlikeholdsetterslepet for fysiske og elektroniske navigasjonshjelpemidler skal reduseres.
- Operativ tilgjengelighet for innretningene og tjenestene skal være i samsvar med internasjonale retningslinjer.
- Lostjenesten og sjøtrafikksentralene skal tilby brukervennlige og kostnadseffektive tjenester.
- Sjøtrafikksentralene skal ha oversikt over risikofartøy og iverksette tiltak ved avvik eller hendelser i norske havområder.

Navigasjonsinnretninger

Kystverket opererer navigasjonsinnretninger som består av både visuelle merker og elektroniske signaler. De er hjelpemidler for sikker navigasjon i kystfarvannet. Det er ikke en målsetting å merke enhver grunne eller hindring for sjøtrafikken i farleiene og kystfarvannet, men å sørge for en hensiktsmessig oppmerking basert på brukerbehov, god praksis og vurdering av risiko.

Kystverkets navigasjonsinnretninger omfatter fyr, lykter, lanterner, indirekte belysning, lysbøyer og staker, faste merker og radarsvarere. Det finnes også navigasjonsinnretninger eid av havnevesen, private etc. På oppdrag fra Kystverket blir navigasjonsinnretninger på Svalbard driftet og vedlikeholdt av Norsk Polarinstitutt. Dette er nærmere omtalt i Svalbardbudsjettet, jf. Prop. 1 S (2011–2012) Svalbardbudsjettet.

Forvaltningsporteføljen innen tjenesteområdet er inndelt i henholdsvis navigasjonsinnretninger uten tilhørende bygningsmasse og fyrbygninger med tilhørende anlegg. Vedlikehold og oppgradering av navigasjonsinnretningene finansieres innenfor Nasjonal transportplan. En gjennomgang i 2010 dokumenterte et betydelig oppgraderingsbehov. Dette vil være en del av materialet som ligger til grunn for den kommende rulleringen av Nasjonal transportplan.

Resultater 2010–2011

Tabell 6.15 Tilgjengelighet for Kystverkets navigasjonsinnretninger¹

Periode	Antall anlegg	Antall slukninger	Antall slukkedøgn	Tilgjengelighet i pst.
2010	5 655	694	6 105	99,7

¹ Fyr, lykter, lanterner, lysbøyer og radarsvarere.

Tilgjengeligheten er på 99,7 pst., og er en forbedring fra 2009 hvor tilsvarende tall var 99,65 pst. Den internasjonale målsettingen er en tilgjengelighet på 99,8 pst. Avviket fra denne målsettingen skyldes at et mindre antall innretninger har vært slukket i perioder i hovedsak på grunn av brudd på sjøkabler.

Flere større og mindre nyanleggs- og fornyingstiltak er fullført i 2010. Som eksempler på dette kan nevnes enkelttiltak som nytt sjømerke Kjerkebåen ved Kristiansand, oppgradering av "Sørlandsleia" Arendal til Lyngør, merking av lei for hurtiggående fartøyer i Solund kommune (Sogn og Fjordane) og i området Onøy – Træna (Nordland), restaureringsarbeid Utsira fyr (Rogaland), Skomvær fyr (Nordland) og ny fyrlykt på Barøya som erstatter Barøya fyrs nautiske funksjon (Nordland).

Arbeid med utvikling og anskaffelse av innretninger for navigasjonsveiledning har pågått gjennom året. Eksempel på dette er forsøk med bruk av ny miljøvennlig batteriteknologi, bruk av lysdioder som lyskilde i nye anvendelser og stenger i komposittmateriale.

Det er også anskaffet et nautisk fagsystem (helhetlig system for produksjon av navigasjonsdata til sjøkart), som skal innføres over en tre-årsperiode. Målsettingen med systemet er å etablere en effektiv og kvalitetssikret digital produksjonslinje for informasjon om plassering av nautiske innretninger. Systemet skal ivareta datautveksling mellom bl.a. Statens kartverk og Kystverket.

Prioriteringer i 2012

- Behovstilpasset vedlikehold og fornying av navigasjonsinnretninger.
- Etablere behovstilpasset navigasjonsveiledning i farleier som brukes av hurtigbåter og ro-ro passasjerferjer.
- Gjennomgå behovet for trafikkreguleringer utenfor trafikksentralenes dekningsområde med hjemmel i havne- og farvannsloven.

Isbryting og ismeldingstjeneste

Kystverket er ansvarlig for isbryting i hoved- og bilei. Utenfor hoved- og bilei er kommunene ansvarlig for isbryting. I praksis forestår Kystverket isbryting enten med egne ressurser, ved kjøp av tjenester eller ved å refundere kostnader kommunene (havnene) har med isbryting.

Kystverket opererer en ismeldingstjeneste der sjøfarende gis løpende informasjon om isforholdene langs kysten.

Servicenivået for isbryting skal opprettholdes i 2012. Behovet for isbryting varierer fra vinter til vinter, men er normalt begrenset til Oslofjordområdet, kyststrekningen til Kristiansand, noen steder i Trøndelag og i Kirkenes.

Resultater 2010–2011

Hoved- og bileier til havner på kyststrekningen fra svenskegrensen til Kristiansand, i Nord-Trøndelag og Finnmark har vært holdt farbare ved hjelp av isbryting i sesongen 2010–2011.

Kystverket har operert ismeldingstjenesten fra 1. desember 2010 til 31. mars 2011.

Lostjenesten

Lostjenesten skal trygge ferdselen og verne om miljøet ved å sørge for at fartøy som ferdes i norske kystfarvann har navigatører med tilstrekkelig farvannskjennskap og kompetanse til å foreta sikker seilas. Når et fartøy benytter los, er losen rådgiver for skipets navigatør.

I lostjenesten inngår også farleisbevisordninga, som innebærer at navigatører kan avlegge prøver på at de selv har tilstrekkelig farvannskjennskap og kompetanse til å navigere på norskekysten uten å benytte los. Kystverket utsteder et personlig farleisbevis til navigatører som oppfyller kravene. Skipenes størrelse, type last og farvannets tilstand, er avgjørende for om et farleisbevis kan utstedes eller benyttes.

Lostjenesten er finansiert av avgifter betalt av brukerne. Gjennomgangen av lospliktsreglene og Kystverkets gebyr- og avgiftsstruktur er omtalt i St.meld. nr. 16 (2008–2009) Nasjonal transportplan 2010–2019.

Prioriteringer i 2012

- Starte arbeidet med å gjennomgå og revidere losloven.
- Etablere pliktig los- eller kjentmannstjeneste på Svalbard.
- Videreføre arbeidet med gjennomgang av oppankringsplasser langs kysten.

Resultater 2010–2011

I 2010 ble det utført 44 708 losoppdrag, en økning på 6 pst. i forhold til 2009.

Trafikkveksten har vært størst i Nordland, Sørøst- og Midt-Norge, mens det har vært nedgang i trafikken i Vest-Norge og i Troms og Finnmark.

Lostjenesten hadde et overskudd på 3,8 mill. kroner i 2010. Dette er 26,6 mill. kroner bedre enn i 2009. Overskuddet er benyttet til å betale ned på underskudd oppstått i 2008 og 2009. Akkumulert underskudd per 31. desember 2010 var redusert til 25,2 mill. kroner. Dette underskuddet skal dekkes inn i 2011 og 2012.

Kystverket har i 2010 fått levert tre nye losbåter. Da er alle kontraherte losbåter levert. De 18 hovedfartøyene var i gjennomsnitt 9,3 år gamle ved utgangen av 2010. Gjennomsnittsalderen vil øke til 10,3 år ved utgangen av 2011.

BarentsWatch

Regjeringa ga i 2010 Kystverket i oppdrag å forbedre etableringa av BarentsWatch, et helhetlig overvåkings- og informasjonssystem for våre hav- og kystområder. Systemet planlegges å bestå av en åpen og en lukket del.

Gjennom den åpne delen – informasjonsportalen – for BarentsWatch vil almenheten på en enklere måte få data til rådighet.

Den lukkede delen av BarentsWatch er en etatsintern del som ”kobler sammen” de ulike etaters fagsystemer. Lukket del skal bidra til at etater med operativt ansvar til sjøs, kan få tilgang til et felles, evaluert situasjonsbilde som grunnlag for en forbedret operasjonsledelse på tvers av ansvarsområder. Begge delsystemene forutsetter et nært samarbeid mellom ei rekke forvaltningsinstisjoner som har havovervåkingsdata. Det er etablert ei styringsgruppe bestående av de mest sentrale etatene, under ledelse av Kystverket, og ei departementsgruppe med de berørte departementene under ledelse av Fiskeri- og kystdepartementet.

Kystverket skal i 2012 etablere en organisasjon for drift og utvikling av BarentsWatch.

Sjøtrafikksentraler (VTS – Vessel Traffic Services)

Kystverkets fem sjøtrafikksentraler overvåker skipstrafikk som er vurdert å innebære en særlig høy risiko. Sjøtrafikksentralene håndhever seilingsregler og trafikkreguleringer. De utsteder navigasjonsvarsler og kan gi navigasjonsassistanse og annen nautisk informasjon til sjøfarende innen sine virkeområder. I tillegg iverksetter de sjøsikkerhets- og beredskapstiltak. Sjøtrafikksentralene ligger i Horten, Brevik, Kvitsøy, Fedje og Vardø.

Sentralen i Vardø er primært opprettet for å overvåke de seilaser langs kysten som representerer særlig høy risiko og seilaser i trafikkseparasjonssystemene mellom Vardø-Røst. Siden disse seilasene i hovedsak foregår utenfor norsk territorialfarvann, hvor det ikke er adgang til å pålegge skipsfarten avgift, finansieres driften av trafikkentralen i Vardø i sin helhet av statlige bevilgninger. Sjøtrafikksentralen styrer også den operative utnyttelsen av fartøy i den nasjonale slepeberedskapen og overvåker trafikken i havområdet rundt Svalbard.

De øvrige sjøtrafikksentralene er opprettet for å overvåke skipstrafikk i avgrensede områder i territorialfarvannet og indre farvann. Driften av disse sentralene er finansiert gjennom sikkerhetsavgiften.

Prioriteringer i 2012

- Fornye teknisk utstyr.
- Videreføre arbeidet med nytt regime for bemanning og utdanning.

Resultater 2010–2011

Trafikksentralene hadde et driftsunderskudd på 0,5 mill. kroner eksklusiv avskrivninger i 2010. Resultatet er 0,5 mill. kroner dårligere enn budsjett og 5,3 mill. kroner dårligere enn i 2009.

Sjøtrafikksentralene foretok 5 210 aktive handlinger for å avklare trafikksituasjoner. Det er registrert 11 ulykker med skip i området til en sjøtrafikksentral; fem kollisjoner og seks grunnstøtinger.

Elektroniske navigasjons- og meldingstjenester

Kystverkets DGPS-tjeneste (Differential Global Positioning System) sender korreksjonssignaler for GPS fra 12 sendere langs norskekysten. Tjenesten varsler om feil i GPS-systemet og gir større nøyaktighet. DGPS-tjenesten er basert på teknisk utstyr fra 1990-tallet, har hatt betydelige driftsproblemer og en teknisk fornying startet i 2011 med planlagt slutføring i 2012.

Automatisk identifikasjonssystem (AIS) er et sentralt hjelpemiddel i sjøtrafikkovervåkinga. Kystverket har nasjonalt ansvar for innsamling av AIS-data fra landbaserte mottakere og satellitt, distribusjon av data nasjonalt, samt internasjonalt samarbeid om utveksling av slike data. Det landbaserte systemet har begrenset dekning innenfor grunnlinjen på grunn av topografiske forhold. Kystverket analyserte dekningen i 2010 og har prioritert de områder der det er behov for å forbedre dekningen.

Langtrekkende identifikasjon og sporing (LRIT) er et system som overvåker skipstrafikk i havområdene. Systemet ble gjort operativt i 2010 og er tatt i bruk i havovervåkinga i Barentshavet. Kystverket har som mål å integrere LRIT-data i de eksisterende systemer for overvåking og kontroll.

Meldings- og rapporteringssystemet for sjøtransport, SafeSeaNet, har utgangspunkt i EUs felles europeiske maritime trafikkovervåkings- og informasjonssystem. Det pågår et arbeid med å etablere SafeSeaNet som felles nasjonal portal for innrapportering av informasjon fra skip til norske myndigheter.

I tillegg til SafeSeaNet utvikler Kystverket flere tjenester og systemer for registrering og formidling av informasjon med betydning for sikker navigasjon, som for eksempel navigasjonsvarsler, ismeldinger og bølge- og strømvarsling.

Kystverket leder Norges arbeid i IMO for å utvikle e-navigasjon. Det viktigste målet med arbeidet er å øke sjøsikkerheten, bl.a. ved at viktig navigasjonsinformasjon presenteres på en enklere

og mer oversiktlig måte for navigatøren. Dette arbeidet har også stor betydning for videre utvikling av systemer for trafikkovervåking og for kommunikasjon og samhandling mellom sjøtrafikksentraler og skip.

Prioriteringer i 2012

- Arbeidet med etablering av nasjonal felles portal for rapportering fra skip, nasjonalt single window.
- Videreføre arbeid med å forenkle nasjonalt regelverk for rapportering fra skip til havner og myndigheter og arbeide med implementering av EU-direktivet 2010/65 om rapporteringsformaliteter fra skip.
- Sikre at tilgjengeligheten til DGPS-tjenesten kommer opp på nivå med internasjonal standard ved å ferdigstille teknisk fornying av DGPS-tjenesten.
- Videreføre arbeidet med å utvikle e-navigasjon innenfor IMO og bidra til utvikling av e-navigasjonskonseptet i tråd med norske interesser og behov.
- Videreføre arbeidet med å forbedre dekningsområdet til AIS-tjenesten (Automatisk Identifikasjonssystem) som ble startet i 2011.
- Starte arbeidet med å etablere BarentsWatch lukket del i samarbeid med andre etater.

Resultater 2010–2011

Det er ikke registrert uhell som kan føres tilbake til manglende eller sviktende elektroniske navigasjonssystem.

Per juli 2011 var tilgjengeligheten for data fra AIS-basestasjonene målt over de to siste år 99,1 pst. Målet er å være bedre enn 99,5 pst.

Mange av DGPS-stasjonene har vært ute av drift også i første del av 2011 på grunn av manglende reservekomponenter til systemet. Tilgjengeligheten har vært betydelig lavere enn målet på 99,5 pst. og var gjennomsnittlig på 48 pst. i 2010. Flere stasjoner blir teknisk fornyet i løpet av 2011 og det ventes betydelig forbedring i tilgjengeligheten til systemet framover.

Bølgevarsel for Stad, Trondheimsleia, Sletta, Boknafjorden, Nyhavna/Hustadvika, Vestfjorden og Breisundet har vært tilgjengelig på yr.no og på Kystverkets hjemmesider. Bølgevarslingstjenesten utføres i nært samarbeid med Meteorologisk institutt som kvalitetssikrer varslingene to ganger i døgnet. Det er ikke registrert hendelser/nestenulykker i områdene hvor Kystverket har bølge- og strømvarsling.

SafeSeaNet har hatt en god tilgjengelighet for brukerne. Tollvesenets prøvedrift av SafeSeaNet som meldingsportal har vært vellykket, systemet er tatt i bruk permanent. Sjøfartsdirektoratet har tatt i bruk SafeSeaNet som meldingskanal fra skip i forbindelse med meldeplikter knyttet til skipskontroll. Politidirektoratet og Forsvaret etablerer prøvedrift i SafeSeaNet i 2011.

IMOs system for havovervåking (LRIT – Long Range Identification and Tracking) har vært tilgjengelig for norske brukere i mer enn 99 pst. av tida.

I arbeidet med e-navigasjon i IMO er det i 2010 og 2011 lagt vekt bl.a. på strukturering av brukerbehov, utvikling av prinsippsskisser for e-navigasjonskonseptet og gjennomføring av gapanalyser. Det er gjennomført brukerundersøkelser der norske brukerbehov er kartlagt og gitt som innspill i IMOs arbeid.

Sikker lasting og lossing av bulkskip

Direktiv 2001/96/EC om harmoniserte krav til og prosedyrer for sikker lasting og lossing av bulkskip (bulkdirektivet) er i Norge innført gjennom forskrift av 29.8.2003 nr. 114 om sikker lasting og lossing av bulkskip (bulkskipsforskriften). Forskriften er en felles forskrift fastsatt av både Kystverket og Sjøfartsdirektoratet.

Formålet med regelverket er å sikre at lasting og lossing av faste bulkklaster ikke medfører skade eller for store belastninger på bulkskip, da dette kan svekke skipets styrke. Hvert tredje år skal Norge rapportere til ESA om myndighetenes oppfølging av regelverket. Det er innledet et samarbeid med Sjøfartsdirektoratet, både når det gjelder utarbeidelse av felles sjekklistor og gjennomføring av tilsyn. I inneværende treårsperiode tas det sikte på å utvikle dette samarbeidet. I tillegg vil Kystverket gjennomføre egne tilsyn med bulkterminalene.

Det tas også sikte på større vektlegging av forebyggende arbeid, med større grad av veiledning overfor bulkterminalene.

Resultater 2010–2011

Kystverket har gjennomført fem uanmeldte tilsyn med bulkterminaler i perioden og rapportert til ESA om Norges oppfølging av bulkdirektivet

Prioriteringer i 2012

- Videreutvikle Kystverkets arbeid med å styrke sikkerheten for bulkskip som anløper norske havneterminaler for å laste og losse.
- Videreutvikle samarbeidet med Sjøfartsdirektoratet.
- Øke antall tilsyn med bulkterminaler i forhold til forrige treårsperiode.

Beredskap mot akutt forurensning

Etter forurensningsloven er ansvaret for beredskapen mot akutt forurensning delt mellom staten, kommunene og private aktører. Forurenser har den primære beredskaps- og aksjonsplikten. Dersom denne ikke kan håndtere utslippet, plikter kommunen å aksjonere, evt. med bistand fra staten. Staten kan overta ledelsen av private og kommunale aksjoner, dersom det er nødvendig.

Kystverket er operativt ansvarlig for den statlige beredskapen. Deres beredskapsvaktlag har døgnvakt og håndterer uønskede hendelser til sjøs, fare for akutt forurensning og akutt forurensning. Kystverket har en organisasjon med øvet personell som kan settes inn for å avverge eller begrense skadene etter hendelser. Oljevernmateriell er lagret i depoter langs hele kysten, inkludert på Svalbard. Til hvert depot er det tilknyttet lokalt personell som kan betjene utstyret. Kystverket har også oljevernmateriell om bord på egne oljevernfartøyer og på Kystvaktas fartøy i henhold til avtale med Forsvaret. I tillegg kan Norge anmode nabolandene om bistand etter samarbeidsavtaler og internasjonale avtaler.

Norge tar sikte på å tiltre OPRC HNS protokollen i 2011. Forberedelsene til tiltredelsen har styrket beredskapen for håndtering av kjemikalier og andre farlige stoffer ved skipsfartshendelser.

Kystverket driver også en statlig slepeberedskap for å hindre omfattende ulykker med risiko-transport langs kysten og har ansvar for håndtering av skipsvrak.

Kystverket deltar i internasjonalt samarbeid innen beredskap mot akutt forurensning, og ivaretar Norges forpliktelser i gjensidige varslings- og bistandsavtaler. Disse omfatter blant annet avtaler med våre nordiske naboland, landene rundt Nordsjøen og Russland.

I tillegg deltar Kystverket i arbeid innen fagområdet akutt forurensning i FN/ IMO og EU (EMSA og EU MIC), og Arktisk råd (bl.a. ved formannskapet i Emergency Prevention, Preparedness and Response, EPPR).

Mål

Hovedmålet for Kystverkets arbeid innen beredskap mot akutt forurensning er å hindre eller begrense miljøskade som følge av akutt forurensning i norske havområder eller på norsk territorium. Kystverket skal i 2012 arbeide mot følgende delmål innenfor beredskap mot akutt forurensning:

- Sikre at statlig beredskap og tiltak mot akutt forurensning er tilpasset akseptert risiko for miljøskade.
- Sikre best mulig kunnskapsgrunnlag for beslutninger om dimensjonering av statlig beredskap mot akutt forurensning basert på beredskapsanalysen fra 2011.
- Sikre effektiv samordning av private, kommunale og statlige beredskapsressurser.
- Sikre best mulig bruk av hele Kystverkets organisasjon ved håndtering av ulykker.

Prioriteringer i 2012

- Følge opp prioriterte områder i helhetlig miljørisiko- og beredskapsanalyse.
- Gjennomføre en ny, samlet vurdering (KS 1) av den nasjonale slepeberedskapen i henhold til statens kvalitetssikringssystem for store anskaffelser.
- Bidra til økt FoU-virksomhet.
- Følge opp implementering av "helhetlig kompetanseplan" på aktuelle læresteder.
- Bidra i nasjonale og internasjonale fora som behandler beredskap i nordområdene, herunder arbeidet for styrket regionalt oljevern-samarbeid innen Arktisk Råd.
- Fjerne molokonstruksjoner og andre fysiske inngrep i vrakposisjonen i Prosjekt Murmansk.
- Gjennomføre forprosjekt og KS2 for det videre arbeidet med håndtering av vraket av U-864.

Resultater 2010–2011

I 2010 mottok Kystverkets beredskapsvaktlag 1 279 meldinger. Av disse var det 404 hendelser som medførte akutte utslipp. Det er det samme antall som i 2009. Det ble til sammen sluppet ut om lag 3 000 m³ forurensende stoffer.

Bevilgningen til beredskap mot akutt forurensning ble økt i 2011. Økningen har blant annet gått til å styrke kompetansen hos Kystverket og de interkommunale utvalgene mot akutt forurensning (IUA) og til beredskapsavtale for fiskefartøy og andre egnede fartøy tilknyttet de statlige depotene langs kysten.

Kurs- og øvingsvirksomheten i 2010 ble gjennomført etter planen, med særlig vekt på styrket opplæring for statens depotstyrker innen kyst- og strandsoneutfordringer.

Som følge av grunnstøtingen av "Godafoss" med påfølgende statlig aksjon, har det vært nødvendig å utsette eller kansellere noen av de planlagte kurs- og øvelsesaktivitetene i 2011. Prosjektet Helhetlig kompetanseplan "Læreplan for opplæring i håndtering av akutt forurensning" ble utviklet i 2010 og ble implementert i 2011 på aktuelle læresteder.

Beredskapen mot hendelser med utslipp av farlige og skadelige stoffer er styrket i 2011 som en del av forberedelsene til norsk tiltredelse av OPRC HNS-protokollen.

Framdriften i fjerning av vraket Murmansk har vært noe forsinket på grunn av de ekstreme værforholdene i Nord-Norge vinteren 2011. Kontrakt for oljetømming av skipsvrakene av "Erich Giese", "Neuenfels" og "Bordale" i Nordland fylke ble tildelt våren 2011 og operasjonen er ventet ferdig mot slutten av 2011. Sommeren 2011 ble det iverksatt tømming av vraket av HMS "Bittern" utenfor Namsos på grunn av akutt forurensning fra vraket.

Konseptvalgutredning for håndtering av kvikksølvforurensningen fra U-864 ble overlevert departementet i januar 2011. Kystverket skal overlevere nødvendige tilleggsvurderinger til konseptvalgutredningen til eksternt kvalitetssikrer høsten 2011, jf. også omtale av saken i Prop. 120 S (2010–2011).

Staten har etablert slepeberedskap for farvanene fra Røst til Grense Jacobselv, utenfor kysten av Sørlandet og på Vestlandet. Fra 1. januar 2010 er beredskapen i nord dekket ved at Kystverket har inngått avtaler for innleie av tre fartøy. Fra 1. november 2009 er slepebåtterberedskapen utenfor kysten av Sørlandet etablert gjennom Kystverkets tilstedeværelseskontrakt med et fartøy. I 2011 ble slepebåtterberedskapen videreført og utvidet. Det er inngått nye kontrakter på tre fartøyer i Nord-Norge, med varighet ett år og med opsjon på ett ekstra år. Fra 2011 ble det etablert en slepeberedskap på Vestlandet. Kontrakten er tilsvarende som for slepeberedskapen i Nord-Norge, og har en varighet på ett pluss ett år (opsjon). Det gjennomføres nå en konseptvalgutredning om samlet statlig slepebåtterberedskap. Denne vil gi et nytt faglig grunnlag for framtidig dimensjonering.

Det er i perioden gjennomført følgende tiltak for å videreutvikle den statlige beredskapen mot akutt forurensning:

- Utskifting av utstyr i tråd med statusrapporten for oljevernutstyr.

- Kystvaktfartøyene KV "Bergen" og KV "Sortland" er utrustet med oljevernutstyr, og opplæring av mannskapene er utført. KV Ålesund og KV Harstad fikk i 2011 erstattet gammelt oljevernutstyr med nytt oljevernutstyr tilpasset høyviskøse (tykkflytende) oljetyper.
- Det er utført ei vurdering av nødhavner langs norskekysten som beregnes sluttført i 2011. Det er utarbeidet en rettleiding for å velge ut nødhavner basert blant annet på miljørisiko og nautiske vurderinger.

Arbeidet med å utvikle bindende regelverk for skip som opererer i Arktis og Antarktis er godt i gang. Det avholdes egne arbeidsgrupper under hvert møte i IMOs underkomite Design and Equipment og korrespondansegrupper mellom møtene. Disse ledes av Norge ved Sjøfartsdirektoratet. Det er også opprettet ei norsk referansegruppe for å utarbeide de norske bidragene til

møtene. Kystverket deltar både i IMOs arbeid og i den norske referansegruppa.

Sjøfartsdirektoratet fastsatte og iverksatte en forskrift om bruk av fartøy i oljevernberedskapen i februar 2011. Kystverket har i 2011 inngått beredskapskontrakter med utvalgte fartøysressurser tilknyttet de statlige beredskapsdepotene. Arbeidet vil fortsette i 2012.

Kystverkets testhall i Horten er benyttet med godt belegg i 2010 og 2011. Foruten verifikasjons- og kapasitetstester av nye oljeopptagere, har arbeidet bidratt til positiv framdrift i flere pågående teknologiutviklingsprosjekter. Kystverket har aktivt støttet 20 delprosjekter i NOFO¹ teknologiutviklingsprogram 2010.

Strandmodulen i Kystverkets digitale kartløsning, Kystinfo, er utviklet, og miljøårbarhetskart for Svalbard er laget i samarbeid med Sysselmannen og Polarinstituttet.

¹ Norsk Oljevernforening For Operatørselskap

Tabell 6.16 Sammenlikning av planramma i Nasjonal transportplan 2010-2019 og forslag til budsjett 2012

Tall i mill. kroner, 2012-kroner	Kystverket handlingspro- gram 2010-2019 ¹	Saldert budsjett 2011	Budsjettforslag 2012	Oppfylingsgrad NTP 2010-2019 ¹
Fiskerihavner og farleier	434,9	437,1	437,1	74,9
Tilskudd fiskerihavner	51,5	57,3	37,3	62,4
Navigasjonsinstallasjoner ²	319,0	320,2	320,2	74,9
Navigasjons- og meldingssystemer	8,6	25,4	25,4	162,7
Fartøy	58,0	77,9	77,9	87,4
VTS ³	48,8	49,2	49,2	73,8
Transportplanlegging, kystforvaltning og administrasjon	159,2	143,3	142,4	67,3
Sum	1079,8	1110,5	1089,5	
Brukerfinansiering	0,0	64,9	32,0	
Statlig finansiering	1079,8	1045,6	1057,4	70,1

¹ Gjelder gjennomsnittlig planramme for første periode i Nasjonal Transportplan, 2010-2013, forutsatt en jevn årlig oppfølging i hele perioden. 75 pst. tilsvarer jevn oppfølging i løpet av de første tre år.

² Viser samlet bevilgning til navigasjonsinstallasjoner. I 2011 dekket brukerne 20 pst. av de samlede kostnadene, mens det foreslås 10 pst. i 2012.

³ Viser bare statlige utgifter til drift av sjøtrafikksentralen i Vardø og statlige investeringer ved sentralene.

Tabell 6.17 Bevilgninger på Kystverkets poster fordelt på ulike oppgaver

Virksomhetsområde/poster ¹	Post 01	Post 21	Post 30	Post 45	Post 60	Sum
Fiskerihavner og farleier			437 131		37 320	474 450
Navigasjonsinstallasjoner	258 745		51 609	9 858		320 212
Navigasjon og meldingstjenester	2 192			23 191		25 383
Fornyning av fartøy				77 850		77 850
Los	650 341			18 500		668 841
Trafikkovervåking	92 435			29 315		121 750
Kystforvaltning og transportplanlegging	163 879			8 480		172 359
Beredskap mot akutt forurensning	322 113	117 900		9 315		459 328
Sum	1 499 703	117 900	488 740	176 510	37 200	2 320 173

¹ Det vil kunne bli foretatt noen mindre justeringer av fordelinga mellom de ikke gebyrfinansierte virksomhetsområdene. Fordelinga mellom poster vil ligge fast, med unntak for fordelinga mellom post 01 og 45 hvor det er knyttet stikkordet "kan nyttes under post 01/45" til henholdsvis post 01 og 45.

Redningsselskapet (jf. post 70)

Redningsselskapet er en landsdekkende, frivillig, humanitær organisasjon. De primære formålene er å redde liv og berge verdier på sjøen, verne kystmiljøet, drive ulykkesforebyggende arbeid samt å opprettholde og utføre søk-, rednings- og hjelpetjeneste langs norskekysten og tilstøtende havområder.

Sjøredningsskolen i Stavern er Redningsselskapets eget kurs- og opplæringssenter med hurtigbåtsimulator som er sertifisert av Det Norske Veritas. Her blir selskapets faste og frivillige mannskaper utdannet til maritime redningsmenn gjennom trening og øvelser knyttet til sikkerhet, førstehjelp og redning. Sjøredningsskolen kan gi opplæring i navigasjon og sjøsikkerhet til fritidsbåtflåten. Redningsselskapet tilbyr båtføreropplæring til forskjellige brukergrupper.

Gjennom rammetilskuddet bistår staten i å opprettholde selskapets innsats innen den aksjonsrettede redningstjenesten og det ulykkesforebyggende arbeidet innen kystforvaltning. Tilskuddet skal dekke en andel av selskapets driftsutgifter forbundet med søk- og redningsberedskapen. I tråd med forskrift om tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping av 12. juni 2009, fordeles 18 pst. av det årlige overskuddet fra spillvirksomheten i Norsk Tipping til ti samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Dette er midler som gis som kompensasjon for bortfall av inntekter fra den tidligere spilleautomatvirksomheten. Redningsselskapet omfattes av denne for-

skriften, og deres andel av disse midlene er 3,87 pst., som i 2011 utgjorde om lag 132,5 mill. kroner. Denne ordningen videreføres også i 2012.

Redningsselskapets virksomhet kommer i tillegg til statens øvrige aktører med oppgaver innen redningstjenesten. Regjeringa har etablert en indre kystvakt og bygget ut redningshelikoptertjenesten de senere år. Videre er slepebåtberedskapen i regi av Kystverket styrket ved at det foruten Nord-Norge nå også er etablert en beredskap på Sørlandet og på Vestlandet.

Mål og prioriteringer for 2012

Redningsselskapet tilpasser redningsskøytenes stasjonering og kapasitet til aktivitet og naturforhold i dialog med hovedredningssentralen.

De viktigste målene for 2012 er å:

- Opprettholde en forsvarlig beredskap med fast bemannede redningsskøyter fra Hvaler i sørøst til Vardø og Vadsø i nordøst.
- Videreutvikle arbeidet med opplysnings- og forebyggende sjøsikkerhetsarbeid, med spesiell vekt på barn og unge.

Resultater 2010

Redningsselskapet reddet i 2010 18 personer fra å drukne og 77 fartøyer fra forlis. Redningsselskapets skøyter assisterte i 2010 6 200 fartøyer og 12 200 personer. Av disse var omlag 2 000 laste- og passasjerfartøyer og 980 fiskefartøyer. De resterende oppdragene, ca 3 000, var rettet mot den stadig økende flåten av fritidsfartøy.

I tillegg til dette hadde Redningsselskapet et betydelig arbeid for barn og ungdom. Hele 40 000 barn og unge fikk formidlet sjøvett fra Redningsselskapet i 2010. Aktiviteter som kan nevnes er Elias-arrangementer, Redningsselskapet Ung, båtvettskoler og sjøvettarrangementer, nettbasert undervisning gjennom Stormvik.no, ungdomsleire og ungdomsseilaser.

Beredskap i 2011

Redningsselskapet har i dag 40 operative redningsfartøyer langs kysten. I tillegg er det sjøredningskorps med egne skøyter på Mjøsa og i Femunden. Av disse fartøyene er 25 bemannet med 165 fast ansatte i 24 timers beredskap hele året. De resterende 17 redningsfartøyene er bemannet av 900 frivillige fra ulike sjøredningskorps.

Samarbeid med andre aktører

I tillegg til Redningsselskapet er Forsvarets 330-skvadron, Kystvakten og Kystverket med sine los-

båter i kontinuerlig beredskap for innsatsen til sjøs. Hovedredningssentralene koordinerer redningsoperasjoner. Redningsselskapet har lang erfaring i samarbeidet og samvirket med disse aktørene og deltar i felles øvelser med dem. I 2010 sto Redningsselskapets skøyter for ca. 66 pst. av Hovedredningssentralens mobilisering av ressurser på sjøen til ulike aksjoner.

Vern av kystmiljøet

Redningsselskapets fartøy er hurtiggående og 21 av skøytene har slepekraft fra 10-23 tonn. De bidrar derfor til vernet av kystmiljøet ved å komme havarister raskt til unnsetning for enten å ta kontroll over situasjonen eller å forsinke utviklinga inntil de tyngre slepebåtene kommer fram og kan slepe havaristene i trygghet. Kystverket har inngått en avtale med Redningsselskapet for å se nærmere på mulige områder for tettere samarbeid.

For å markere kystmiljøets betydning, ble vern av kystmiljøet et vedtektsfestet formål for Redningsselskapet i 2009.

Tabell 6.18 Utdrag fra Redningsselskapets aktivitetsstatistikk 2006–2010

	2006	2007	2008	2009	2010
Reddede personer	43	46	26	11	18
Bergede fartøy	136	144	84	88	77
Søk etter savnet person	137	129	129	232	229
Assisterte personer	15 721	15 972	11 874	12 065	12241
Assisterte fartøy	5 595	6 275	6 459	6 201	6222
Dykkeroppdrag	1 377	1 400	1 350	1 303	1304
Slep	2 032	2 373	2 421	2 330	2264
Losskyss	1 753	1 941	2 030	1 759	1779

Budsjettforslag 2011

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 45

Posten omfatter drift av navigasjonsinstallasjoner, losing, trafikkovervåking, og kontroll, transportplanlegging, kystforvaltning, drift og utvikling av statens beredskap mot akutt forurensning og Kystverkets administrasjon.

Bevilgningen til beredskap mot akutt forurensning foreslås økt med 15 mill. kroner. Det foreslås en bevilgning på 30 mill. kroner til å dekke

kostnader knyttet til BarentsWatch. Videre er det foretatt en del tekniske justeringer knyttet til los og sjøtrafikkentral som også berører utgiftssiden til Kystverket.

Det fremmes forslag om å bevilge 1 499,7 mill. kroner på posten i 2012.

Post 21 Spesielle driftsutgifter kan overføres

Posten dekker utgifter til aksjoner for å bekjempe akutt forurensning og redusere faren for akutt forurensning ved fjerning av drivende gjenstander i leia som er til fare for skipsfarten. I tilfeller av

akutt forurensning kan det raskt være behov for midler til aksjoner som staten setter i gang, eller garantier for kommuner som starter aksjoner med vesentlige driftsutgifter, og som selv ikke er i stand til å dekke utgiftene før erstatningsbeløpet er innbetalt. Det fremmes derfor eget forslag til romertallsvedtak der det bes om Stortingets samtykke til at Fiskeri- og kystdepartementet kan utgiftsføre inntil 70 mill. kroner utover bevilgningen, dersom det er nødvendig for å iverksette tiltak uten opphold og før Kongen har gitt sitt samtykke.

Det fremmes forslag om å bevilge 117,9 mill. kroner på posten i 2012.

Post 30 Nyanlegg og større vedlikehold, kan overføres

Denne posten omfatter utbygging av havner, farleier og navigasjonsinstallasjoner.

Det fremmes forslag om å bevilge 488,7 mill. kroner på posten i 2012. Det fremmes også forslag til romertallsvedtak hvor det bes om Stortingets samtykke til at Fiskeri- og kystdepartementet gis fullmakt til å foreta bestillinger i forbindelse med utbygging av havner og farleier på inntil 476 mill. kroner utover bevilgningen på posten i 2012.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under post 01

Post 45 omfatter Kystverkets investeringer som overstiger 200 000 kroner.

Kap. 4062 Kystverket

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
02	Andre inntekter	11 202	9 750	10 052
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	54		
16	Refusjon fødsels- og adopsjonspenger	1 080		
17	Refusjon lærlinger	118		
18	Refusjon sjukepenges	13 999		
	Sum kap. 4062	26 453	9 750	10 052

Det fremmes forslag om å bevilge 176,5 mill. kroner i 2012.

Post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg, kan overføres

Post 60 omfatter tilskudd til fiskerihavneanlegg og går til delfinansiering av kommunale fiskerihavneanlegg etter søknad.

Det fremmes forslag om å bevilge 37,3 mill. kroner på posten i 2012. Dette er en reell nedgang på 20 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett for 2011. Det har over tid bygd seg opp et betydelig nivå på overførte midler på posten, som følge av forsinket framdrift i prosjekter som har fått tilsagn. En reduksjon på 20 mill. kroner i 2012 vil, sammen med en sterkere oppfølging av prosjektporteføljen fra Kystverket, bidra til å redusere de overførte midlene fra 2012 til 2013.

Det fremmes også forslag til romertallsvedtak hvor det bes om Stortingets samtykke til at Fiskeri- og kystdepartementet kan gi tilsagn på inntil 20 mill. kroner ut over bevilgningen på posten.

Post 70 Tilskudd til Redningsselskapet

Det fremmes forslag om å bevilge 44,4 mill. kroner i tilskudd til Redningsselskapet i 2012.

Dette tilskuddet kommer som et tillegg til midler som gis over Kulturdepartementets budsjett, som kompensasjon for bortfall av inntekter fra den tidligere spillautomatvirksomheten i selskapet.

Post 02 Andre inntekter

Posten omfatter refusjoner og inntekter fra eksterne og inntekter knyttet til statens beredskap mot akutt forurensning.

Det fremmes forslag om å bevilge 10,1 mill. kroner på posten i 2012.

Kap. 1070 Samfunnet Jan Mayen og Loran-C

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2010	budsjett 2011	
01	Driftsutgifter	36 843	42 680	43 646
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	3 732		
Sum kap. 1070		40 575	42 680	43 646

Innledning

Kap. 1070 omfatter driften av Samfunnet Jan Mayen og investeringer og driftsutgifter for navigasjonssystemet Loran-C.

Fiskeri- og kystdepartementet koordinerer driften av og har budsjettansvaret for Samfunnet Jan Mayen. Samfunnet Jan Mayen omfatter all felles infrastruktur på øya og det personellet som driver denne. Samfunnet yter i dag tjenester til Loran-C, Meteorologisk institutt, Telenors kystradio, Statens kartverk og eventuelle andre som har virksomhet på øya.

Fiskeri- og kystdepartementet og Forsvarsdepartementet har inngått en avtale om drift av Samfunnet Jan Mayen. Avtalen innebærer at Fiskeri- og kystdepartementet kjøper tjenester for driften av Samfunnet Jan Mayen fra Forsvarets informasjonsinfrastruktur. Fiskeri- og kystdepartementet har avtaler med Meteorologisk institutt, Telenor Maritim Radio og Statens kartverk som innebærer at disse virksomhetene dekker sine andeler av felleskostnadene. På vegne av Fiskeri- og kystdepartementet driver Forsvarets informasjonsinfrastruktur det bakkebaserte Loran-C-systemet, med fire stasjoner (Jan Mayen, Bø, Berlevåg og Værlandet) som dekker nordlige Nordsjøen, Norskehavet og vestlig del av Barentshavet. Dette er innseilinga fra Europa og Nord-Atlanteren til Arktis og Nordøstpassasjen. Sammen med stasjoner i Frankrike, Tyskland, Storbritannia og på Færøyene dekker det norske systemet de nordvesteuropiske farvann.

Selv om LoranC i dag har liten anvendelse arbeides det i europeisk sammenheng, spesielt i Storbritannia, med en oppgradering av systemet

til et såkalt eLoran system. Fra norsk side avventes resultatene av dette arbeidet før en eventuell norsk deltagelse vil bli vurdert. Det er inngått avtale med russiske myndigheter om et teknisk samarbeid mellom det norske LoranC og det tilsvarende russiske Chayka systemet.

Jan Mayens geografiske plassering gjør øya godt egnet for lokalisering av referansestasjoner som gir satellittbaserte navigasjonssystemer bedre ytelse i nordlige havområder. Det er etablert en referansestasjon på Jan Mayen for det europeiske EGNOS-systemet. EGNOS er et satellittbasert tilleggssystem til GPS, som gir brukerne navigasjonsinformasjon med bedre kvalitet enn standard GPS. En referansestasjon for det europeiske sivile satellittnavigasjonssystemet Galileo er under etablering. Bygningsmassen i Samfunnet Jan Mayen er av eldre dato. Statsbygg vurderte i 2002 alternativer for investering i bygningsmassen på Jan Mayen, og pekte på at rehabilitering av eksisterende bygninger er vanskelig å gjennomføre og er en kostbar løsning. Som en foreløpig oppfølging er det bevilget midler til utskifting av strømaggregat og kjøle- og fryseanlegget på Jan Mayen. Det er også gjort tiltak for å bedre ferskvannsforsyningen på øya. Øvrige vedlikeholdstiltak vurderes fortløpende.

Fiskeri- og kystdepartementet legger til grunn at det vil være aktivitet på Jan Mayen i åra framover. Aktiviteten vil være knyttet til driften av Loran-C, meteorologiske observasjoner, ulike automatiserte tjenester som drift av kystradiostasjon, annen navigasjonsinfrastruktur og vitenskapelige målinger. I tillegg vil det på sikt kunne være aktuelt med nye aktiviteter knyttet til økende sjø-

trafikk, forskning og mulige petroleumsaktiviteter.

Resultater 2010

De norske Loran-C stasjonene Bø, Jan Mayen, og Berlevåg har i hele perioden sendt ut signaler i samsvar med de operative kravene til det tidligere nordvesteuropiske Loran-C-systemet (Northwest European Loran-C System NELS). Stasjonen på Værlandet har vært ute av drift i perioden fordi den har gitt forstyrrelser på Kystradiostasjonen. Det arbeides nå for å utbedre dette.

I 2010-budsjettet ble det bevilget 7,4 mill. kroner til nødvendig utskifting av kjøle- og fryseanlegget på Jan Mayen.

Budsjettforslag 2012

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker kostnadene til drift av fellesfunksjonene på Jan Mayen og drift av de fire norske Loran-C-stasjonene. Det fremmes forslag om å bevilge 43,6 mill. kroner på posten i 2012.

Kap. 4070 Samfunnet Jan Mayen og Loran-C

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Saldert		
		Regnskap 2010	budsjett 2011	Forslag 2012
01	Inntekter fra kioskdirift	1 448	549	566
07	Refusjoner	3 284	4 180	4 310
18	Refusjon sjukepenger	36		
	Sum kap. 4070	4 768	4 729	4 876

Post 01 Inntekter fra kioskdirift

Posten omfatter inntekter fra kioskdirift på Jan Mayen, hvor tilsvarende utgifter bevilges over kap. 1070 post 01. Det fremmes forslag om å bevilge 566 000 kroner på posten i 2012.

Post 07 Refusjoner

Posten omfatter refusjoner for deler av felleskostnadene knyttet til Samfunnet Jan Mayen. De som betaler er Meteorologisk Institutt, Telenor Maritim Radio og øvrige som kjøper tjenester fra Forsvarets informasjonsinfrastruktur på Jan Mayen. Det fremmes forslag om å bevilge 4,3 mill. kroner på posten i 2012.

Kap. 5575 Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Saldert		
		Regnskap 2010	budsjett 2011	Forslag 2012
70	Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur	19 729	18 420	18 991
71	Kontrollavgift fiskeflåten	30 128	24 820	31 608
73	Årsavgift Merkerregisteret	9 194	9 550	9 550
74	Sektoravgifter Kystverket	762 173	639 425	774 025
	Sum kap. 5575	821 224	692 215	834 174

Post 70 Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur

Det foreslås å bevilge 19 mill. kroner på posten i 2012.

Post 71 Kontrollavgift fiskeflåten

Det fremmes forslag om å bevilge 31,6 mill. kroner på posten i 2012. Bevilgningen er økt med om lag 6 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett 2011. Begrunnelsen for økningen er at økt førstehandsverdi de siste åra har gitt betydelig økte inntekter uten at bevilgningen har vært økt tilsvarende.

Post 73 Årsavgift Merkeregisteret

Det foreslås å bevilge 9,6 mill. kroner på posten i 2012.

Post 74 Sektoravgifter Kystverket

Posten omfatter Kystverkets inntekter fra losavgift, kystavgift og sikkerhetsavgift. Losavgiften dekker 100 pst. av kostnadene for lostjenesten, mens sikkerhetsavgiften dekker driftskostnadene ved sjøtrafikksentralene i Horten, Brevik, Kvitsøy og Fedje.

Kystavgiften dekker en andel av statens utgifter til farleistiltak, drift og vedlikehold av fyr, merker og andre navigasjonshjelpemidler samt istjeneste. I budsjettet for 2012 foreslår regjeringa å redusere kystavgiften fra 20 til 10 pst. noe som isolert sett reduserer avgiftsinntektene med 33 mill. kroner.

Det foreslås å bevilge 774 mill. kroner på posten i 2012. Det er en nominell økning på 135 mill. kroner i forhold til 2011. Økningen er en teknisk oppjustering for å få realistisk budsjettering, jf. også omtale i Prop. 120 S (2010–2011) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i Statsbudsjettet 2011.

Programområde 33

Programkategori 33.40 Arbeidsliv

Utgifter under programkategori 33.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012	Pst. endr. 11/12
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn	24 000	30 000	43 800	46,0
	Sum kategori 33.40	24 000	30 000	43 800	46,0

Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn administreres for Fiskeri- og kystdepartementet av Garantikassen for fiskere.

Rett til a-trygd for fiskere gjelder i ei rekke tilfeller når fartøy blir satt ut av drift blant annet som følge av sykdom, havari og ishindringer, ved stopp i fisket grunnet reguleringer, sesongavslutning eller leveringsvansker. Ordningen omfatter alle fiskere som står oppført i fiskermanntallets blad B eller som fyller betingelsene for opptak, og som har vært sysselsatt ombord i fartøy innført i merkeregisteret for norske fiskefartøyer på seks meter lengste lengde og over. Ordningen omfatter også fiskere som er blitt oppsagt og som dermed står uten fartøytilknytning.

Etter et initiativ fra Norges Fiskarlag og Norsk Sjømannsforbund i 2009 ble det satt i gang en prosess for å endre arbeidsledighetstrygden for fiskere til å være inntektsbasert, på samme måte som alminnelig a-trygd etter folketrygdloven. Ny ordning for arbeidsledighetstrygd for fiskere trådte i kraft 1. juli 2011.

Det anslås at en inntektsbasert ordning vil kreve en årlig utbetaling på om lag 43,8 mill kroner.

A-trygdordningen blir i sin helhet finansiert innenfor det beløp som fiskere betaler i produktavgift ved førstehåndsomsetning av fisk og fiskevarer.

Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2010	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	24 000	30 000	43 800
	Sum kap. 2540	24 000	30 000	43 800

Post 70 Tilskudd, overslagsbevilgning

Det fremmes forslag om å bevilge 43,8 mill. kroner til a-trygd for fiskere og fangstmenn i stats-

budsjettet for 2012. Økningen i forhold til saldert budsjett 2011 skyldes omlegging til en inntektsbasert ordning.

Del III
Andre saker

7 Sektorovergripande miljøpolitikk

7.1 Innleiing

Miljøarbeidet i dei enskilte departementa skal skje med utgangspunkt i sektorovergripande miljømål. Dette er utarbeidd av Miljøverndepartementet og ligg innanfor dei miljøpolitiske resultatområda til regjeringa; bevare mangfaldet i natur og friluftsliv, eit stabilt klima og rein luft, reint hav og vatn og eit giftfritt samfunn og bevaring og bruk av kulturminne. Dette kapitlet presenterer Fiskeri- og kystdepartementet sitt samla arbeid med å innpasse miljøvernpolitikken i eige ansvarsområde.

Reint og rikt hav er sjølve grunnlaget for fiskeri- og havbruksnæringa. For å sikre ei berekraftig hausting av dei viltlevande marine ressursane er det naudsynt med ei heilskapleg og økosystembasert forvaltning. Det trengst eit godt kunnskapsgrunnlag for å sikre ei vellukka fiskeri- og havbruksforvaltning, og den marine forskinga bidrar stadig med ny kunnskap. Fiskeri- og kystdepartementet bruker difor mykje ressursar på å kartleggje, overvake og forske på det marine miljøet.

Miljøomsyn skal vere ein grunnleggjande premiss for vidare utvikling og vekst i havbruksnæringa. Styresmaktene skal sikre at havbruksnæringa driv berekraftig og miljøtilpassa. Forskinga skal leggje større vekt på problemstillingar i havbruksnæringa som kan utgjere ein fare for irreversible skader på miljøet. Dette femner om verknader av havbruksaktivitetane på miljøet ikring, slik som rømming, utslepp av næringssalt og miljøskadelege stoff og smittespreiing, inkludert lakselus.

Sjøtransport er i stor grad ei miljøvenleg og sikker transportform med mellom anna lågare utslepp av klimagassar enn vegtransport. Sjøtryggleik og beredskap mot akutt forureining er viktig i regjeringa sitt arbeid for å leggje til rette for sjøtransport som ei moderne, miljøvenleg og effektiv transportform. Det same gjeld arbeidet med å redusere risiko for forureining frå sjøtransporten.

Noreg er ein stor havnasjon, og har viktige interesser i, og ansvar for, forvaltning av havet i

internasjonal samanheng. Det er difor viktig å utvikle ein samordna politikk for det marine og maritime området, og å målbere politikken effektivt i internasjonale fora og prosessar som er viktige for utviklinga av kyst- og havpolitikken på globalt og regionalt nivå.

Ein god og stabil miljøtilstand er ein føresetnad for ein god næringspolitikk, og ei vellukka miljøforvaltning er eit sentralt mål for Fiskeri- og kystdepartementet. Vi viser elles til omtale av mål, resultat og prioriteringar under dei respektive programkategoriane i proposisjonen.

7.2 Bevaring av mangfaldet i naturen

Kunnskap om tilstanden i økosystemet er ein føresetnad for å setje i verk effektive tiltak for bevaring av naturmangfaldet. Trugsmål er til dømes overhausting, innføring av framande artar og uønska habitatendringar. Det er fleire tiltak som blir sette i verk for å sjå til at artsmangfaldet ikkje går tapt. Forbod mot utkast av fisk, utvikling av selektive fiskereiskapar, kartlegging og vern av viktige oppvekstområde er nokre av dei tiltaka som blir nytta. Innanfor havbruk er innsats mot rømming av oppdrettsfisk og tiltak mot spreining av lakselus prioritert. Framande artar kan vere ei utfordring også i det marine miljøet, og nye artar er venta i våre farvatn som følgje av klimaendringar.

Fiskeri

Havressurslova set krav om at viltlevande marine ressursar skal forvaltast i tråd med føre-var-prinsippet, og med ei økosystembasert tilnærming som tek omsyn både til leveområde og biologisk mangfald. Dette er i tråd med internasjonale avtalar og retningslinjer, som FNs Havrettskonvensjon, *Code of Conduct for Responsible Fisheries* utarbeidd av FNs matvareorganisasjon (FAO) og prinsippa utvikla under miljø- og utviklingsmøtet i Johannesburg 2002.

Hasting skal vere berekraftig og basert på best tilgjengelege informasjon. Forvaltningsprin-

sippet i havressurslova forpliktar styresmaktene til, med jamne mellomrom, å vurdere alle bestandar som det blir hausta av. På grunnlag av dette skal styresmaktene vurdere kva type forvaltnings-tiltak som er naudsynt for å sikre ei berekraftig forvaltning. Dei lange tidsseriane til Havforskningsinstituttet utgjer ein solid kunnskapsbase for overvaking av dei marine økosystema.

Fiskeri- og kystdepartementet arbeider for å utvikle eit meir miljøvenleg fiske. Det gjeld både å unngå skade på botnhabitat og å få til eit fiske med mindre energiforbruk. Arbeidet med å utvikle meir miljøvenlege reiskapar og metodar er prioritert. Dette er sentralt for å kunne utvikle fiske-metodar som reduserer utkast av fisk og gjer mindre skade på botnhabitat. Opprydding av tapte garn er også eit prioritert tiltak.

Resultat 2010-2011

Fiskeridirektoratet har utvikla ein forvaltningstabell over art/ressurs, og ein forvaltningstabell for fiskeria. Desse tabellane er baserte på eit indikatorsystem som gjer det mogleg å prioritere tiltak både når det gjeld trua artar og i høve til selektive og miljøvennlege reiskapar. Dei to tabellane legg no grunnlaget for ei effektiv forvaltning av økosystema og prioriteringar innan ressursovervakinga. Sjå kapittel fire for status i forvaltningstabellen.

Fiskeridirektoratet fjerna i 2010 vel 1 000 tapte garn, omlag 5 500 meter line og fleire tusen meter endetau og snurrevadttau og andre etterlatne fiskereiskapar langs kysten frå Vardø til Florø. I tillegg vart 97 kongekrabbeteiner fjerna.

Havbruk

I regjeringa sin strategi for ei miljømessig berekraftig havbruksnæring frå 2009 er det lagt vekt på fem hovudområde der havbruk påverkar det omkringliggjande miljøet. Strategien skisserer utfordringar, mål og tiltak som skal sikre at vidare vekst i havbruksnæringa skjer på ein miljømessig berekraftig måte utan uakseptable miljøverknader. Arbeidet knytt til denne strategien vil ha høg prioritet hos fiskeristyresmaktene og underliggjande etatar i 2012.

Måla for dei fem hovudområda:

- *Genetisk påverknad og rømming*: Havbruk skal ikkje føre til varige endringar i dei genetiske eigenskapane til villfiskbestandane.
- *Forureining og utslepp*: Alle oppdrettslokalitetar som er i bruk held seg innanfor ein akseptabel miljøtilstand, og har ikkje større utslepp av

næringssalt og organisk materiale enn det resipienten toler.

- *Sjukdom, medrekna parasittar*: Sjukdom i oppdrett har ikkje bestandsregulerande verknad på villfisk, og mest mogleg av oppdrettsfisken veks opp til slakting med minimal medisinbruk.
- *Arealbruk*: Havbruksnæringa har ein lokalitetsstruktur og arealbruk som reduserer miljøpåverknad og smitterisiko.
- *Førressursar*: Havbruksnæringa sitt behov for førråstoff blir dekt utan overutnytting av dei viltlevande marine ressursane.

Til kvart av måla er det knytt ei rekkje tiltak som skal sikre at oppdrett blir drive utan uakseptable miljøverknader. Tiltaka er både på kort og lang sikt, og inneber både styrking og betring av regelverket, forvaltningsverktøy, tekniske standardar, tilsyn og styrking av den forvaltningsretta forskninga.

I oppfølginga av denne strategien blir det særleg lagt vekt på å utvikle konkrete og presise måltal for ei miljømessig berekraftig havbruksnæring og utvikle og setje i verk effektive og rasjonelle måleprogram for å overvake verknadene av tiltaka.

Resultat 2010-2011

Arbeidet med å gjere berekraftstrategien operativ er godt i gang. Dei ekstra satsingane over statsbudsjettet på 15 mill. kroner i 2010 og 12 mill. kroner i 2011 for å gjennomføre og følgje opp berekraftstrategien er gjennomført i samarbeid mellom fiskeri- og miljøvernstyresmaktene. Det er sett i gang ei kartlegging av verknader av innblanding frå oppdrettsfisk på gyteplassane, og det blir arbeidd med å utvikle berekraftindikatorar for genetisk interaksjon. Det blir også arbeidd med å utvikle indikatorar for utslepp frå oppdrettsanlegg og å styrkje kunnskapen om regionale tålegrenser. Når det gjeld lakselus er det arbeid i gang for å betre kunnskapen om verknadene lusa har på laks og sjøaure, metodeutvikling og problematikk kring resistens.

Fiskeridirektoratet sitt havbrukstilsyn vart styrkt med 10 mill. kroner i statsbudsjettet 2010. Midlane har vorte brukt både til å styrkje tilsynskapiteten sentralt og ved regionkontora og til å auke direktoratet sin kapasitet til å utvikle kostnadseffektive tilsynssystem. Fiskeridirektoratet sin tiltaksplan mot rømt oppdrettsfisk *Nye Visjon nullflukt*, er følgd opp i 2010 og 2011.

Mattilsynet har dei siste åra styrkt tilsynet inn- anfor fiskehelseområdet. Etter at Mattilsynet uttrykte uro over lakselussituasjonen hausten 2009, er regelverket knytt til lusenedkjemping vorte kraftig skjerpa. Mattilsynet har ei rekkje verktøy til å handtere situasjonen og har fullmakt til å påleggje samordna drift, brakklegging og om nødvendig utslaktning. Dei kan i tillegg fastsetje forskrifter om eigne soner med strengare krav i område der dei generelle tiltaka i nasjonal luseforskrift ikkje har hatt god nok effekt. Mattilsynet fastsette i 2010 slike forskrifter om samordna utsett og brakklegging for Sunnhordland og delar av Nord-Trøndelag.

Sjukdommar hos viltlevande akvatiske artar

Fiskeri- og kystdepartementet har og ansvar for sjukdom hos viltlevande bestandar av akvatiske artar. Her vert sjukdommar som kan true eksistensen til arten prioriterte.

Dei mest aktuelle sjukdommane som kan true ville ferskvatnsartar i Noreg er krepsepest og infeksjon med *Gyrodactylus salaris*. Planlegging og gjennomføring av overvaking og tiltak mot desse sjukdommane må gjerast i nært samarbeid med miljøstyresmaktene, som har sektoransvar for forvaltning av akvatiske ferskvatnsartar. I tillegg kjem parasittsjukdommar som kan true den europeiske flatøstersen.

Resultat 2010-2011

Krepsepest er ein alvorleg trugsel mot edelkrepse- sen, og vart i 2010 påvist i to vassdrag på Austlan- det (Glomma og Buåga). Sjukdommen er nært knytt til signalkreps, som er ein framand art i norsk fauna. Signalkrepse- sen kan bere soppen *Aphanomyces astaci* utan sjølv å verte sjuk, men han smittar edelkrepse- sen. Etter fleire år utan påvising av krepsepest, vart sjukdomen påvist på ny i Glomma ved Kongsvinger i 2004, og i Haldenvass- draget i 2005. Etter den tid har det vore fleire til- felle av krepsepest. For å motverke vidare smitte- spreieing oppover i Glomma og Haldenvassdraget, påla Mattilsynet Ørje og Svanfoss sluser å stengje. Det førde til restriksjonar på turistbåttrafikken i vassdraga. Det er no opna for noko båttrafikk gjennom begge slusene av omsyn til den lokale turistnæringa. Kontroll og nedkjemping av krepse- pest skjer i samarbeid mellom Mattilsynet og Direktoratet for naturforvaltning, der Mattilsynet har ansvar for tiltak som er naudsynte for å hindre vidare smittespreieing, og Direktoratet for natur-

forvaltning har ansvaret for å hindre innførsel og spreieing av arten signalkreps.

Gyrodactylus salaris angrip lakseungar i elvane. Parasitten vart ikkje påvist i prøver tekne ut i samband med det nasjonale overvakingspro- grammet i 2010. Undersøkingar som var gjort før behandling av vassdrag i Nordland avdekka smitte i to nye elver, Dagsvikelva og Nylandselva. Begge desse ligg i Vefsregionen. *Gyrodactylus salaris* vart også påvist på røye i Fustvatnet og Ømmervatnet i Nordland. I 2010 vart Halsanelva, Hestdalselva, Dagsvikelva og Nylandselva i Vefs- regionen behandla med rotenon for å utrydde parasitten. Vassdrag i Lærdalsregionen er planlagt behandla i 2011 og 2012. Kontroll og nedkjemping av *Gyrodactylus salaris* skjer óg i samarbeid mel- lom Mattilsynet og Direktoratet for naturforvalt- ning, der Mattilsynet har ansvar for førebyggjande tiltak for å avgrense smittespreieinga og Direkto- ratet for naturforvaltning ansvaret for m.a. tiltak som val av nedkjempingsmetode og prioritering av vassdrag.

Parasitten *Bonamia ostreae* er årsak til sjukdo- men bonamiose hos flatøsters. Noreg har sidan 1995 hatt eit overvakings- og kontrollprogram for sjukdomen. *Bonamia ostreae* vart påvist i vill fla- tøsters i Arendal i 2008. Mattilsynet har oppretta eit kontrollområde for å hindre smitten i å spreie seg. Påvisinga førte til at Noreg miste sin fristatus for bonamiose i dette området. Parasitten har ikkje vore påvist sidan 2008.

Ressursutnytting

Dei levande marine ressursane er fornybare, men dei er ikkje uavgrensa. Fiskeriforvaltninga arbeider for å sikre ei best mogleg utnytting av ressurs- ane som blir hausta. Dette arbeidet skjer på fleire frontar. Noreg har arbeidd aktivt også internasjonalt for å hindre utkast og redusere bifangst. Utvikling av meir selektive reiskapar er eit tiltak i dette arbeidet.

Rett kvotefastsetting er naudsynt for å hindre overhausting. Fiskeriforvaltninga nedkjempar også overhausting gjennom innsatsen mot det ulovlege, urapporterte og uregulerte fisket (UUU- fisket). Fiskeri- og kystdepartementet arbeider breitt nasjonalt og i samarbeid med andre land og regionale organisasjonar for å få slutt på denne type kriminalitet. Fiskeriforvaltningas analyse- nettverk (FFA) vart etablert i 2009, og er eit kon- kret tiltak mot UUU-fiske. FFA skal leggje til rette for eit godt samarbeid mellom ulike statlege etatar i kampen mot lovbrøt i fiskerinæringa. Fiskeridi- rektoratet, Kystverket, Kystvakta, Skattedirekto-

ratet, Toll- og avgiftsdirektoratet, Økokrim og Politidirektoratet deltek i samarbeidet.

Fiskeristyresmaktene deltek i relevante miljøkonvensjonar og avtalar der det blir utvikla nye prinsipp, metodar og regelverk som påverkar nasjonal styring av fiskeria.

Resultat 2010-2011

Det er ikkje registrert ulovlig overfiske av torsk eller hyse i Barentshavet i 2009 og 2010.

Beskytta område

Både nasjonalt og internasjonalt blir det lagt stor vekt på å beskytte marine område som er sårbare for fiskeriaktivitetar. Det er til dømes lagt restriksjonar på fiske med tunge botnreiskapar i fleire område for å beskytte korallar. Arbeidet med marine beskytta/verne område held fram. Å få på plass Marin verneplan med marine verneområde og marine beskytta område vil ha prioritet dei næraste åra. Fiskeriforvaltninga er oppteken av at vern alltid skal ha eit klart føremål, og at ressursar skal kunne utnyttast i verneområde dersom det ikkje strir mot verneformålet.

Resultat 2010-2011

Fiskeri- og kystforvaltninga har delteke i arbeidet med Marin verneplan. Departementet fastsette i 2011 ei heilt ny botnfiskeforskrift som vil forby alt fiske på større djup enn 1000 meter med reiskapar som rører ved botnen. Dette er nye område som i det store og heile har vore upåverka fram til no, og som med dette får varig beskytting.

Framande artar

Fiskeri- og kystdepartementet sin innsats mot framande marine artar er primært retta mot overvaking gjennom Havforskningsinstituttet sitt hav- og kystovervakingssystem. Totalutrydding av framande marine artar er ikkje realistisk, men det er eit mål å halde kontroll med utviklinga slik at dei ikkje øydelegg viktige habitat eller endrar økosystemfunksjonar i negativ retning.

Kongekrabben har si naturlege utbreiing i Beringhavet og dei nordlege delane av Stillehavet, men vart sett ut i Murmanskfjorden av sovjetiske havforskarar på 1960-talet. I løpet av 1990-talet vart det registrert ein tydeleg bestandsauke på norsk side, og i 2002 vart det opna for kommersiell fangst av kongekrabbe. Dagens forvaltning av

kongekrabbe er basert på St.meld. nr. 40 (2006–2007) *Forvaltning av kongekrabbe*. Det er eit todelt forvaltningsregime for denne arten. Innanfor eit kvoteregulert område aust for 26 grader aust, kor kongekrabben allereie er veletablert, skal bestanden forvaltast på ein måte som legg til rette for næringsaktivitet og sysselsetting. Samstundes er det eit overordna mål å avgrense ei ytterlegare spreining av bestanden. Utanfor det kvoteregulerte området er det fri fangst og utkastforbod.

Snøkrabben vart første gong observert i Barentshavet i 1996, og er førebels truleg meir utbreidd på russisk side. Det er fri fangst av snøkrabbe i norske farvatn. Det er ikkje dokumentert om arten er introdusert eller om han har vandra inn.

Resultat 2010-2011

I 2010 vart det for statlege midlar gjennomført eit målretta utrydningsfiske etter kongekrabbe vest for 26 grader aust. I tillegg har innsatsen i den frie fangsten auka i dette området, som følgje av ei betre tilpassa grense for det regulerte området aust for 26 grader aust, men også fordi det i 2011 blir etablert ei ordning med pristilskot for dei minste krabbene. Næringa har dessutan lukkast i å utnytte små kongekrabbar kommersielt i langt større grad enn tidlegare, mellom anna som følgje av målretta bruk av statlege verkemiddel for å oppnå dette.

Havforskningsinstituttet gjennomførte i juni 2011 eit tokt for å kartleggje utbreiinga av kongekrabbe i Vest-Finnmark og i Nord-Troms, og konkluderte med ei mindre spreining av bestanden enn venta. Dette indikerer at tiltaka har hatt ein positiv verknad i å bremse spreininga av bestanden.

Forsking og kartlegging

Systematisk kartlegging av havbotnen vart sett i gang i 2005 gjennom MAREANO-programmet (Marin arealdatabase for norske kyst- og havområde). Føremålet med MAREANO-programmet er å kartleggje og gjennomføre grunnleggjande studium av det fysiske, biologiske og kjemiske miljøet på havbotnen, og systematisere og rapportere informasjonen i arealdatabasen www.mareano.no. MAREANO skal fremme kunnskap for forvaltninga gjennom å kartleggje topografi og botntypar, artsmangfald og sårbare naturtypar, miljøgiftnivå i sedimenta og verknader av fiskeri på havbotnen.

Resultat 2010-2011

Til og med 2010 er 67 600 km² av Barentshavet og kantområda mot Norskehavet kartlagt innanfor MAREANO-programmet. Det vart i 2010 samla inn biologiske og geologiske data over eit areal på 16 000 km² utanfor Finnmark, i Troms III og Nordland VI. I tillegg vart djupdata samla inn frå eit areal på over 7 000 km². Prosesseringar og analysar av det innsamla materialet vart også utført i 2010.

7.3 Eit stabilt klima og rein luft

Marint miljø, fiskeri og havbruk er venta å bli sterkt råka av klimaendringane. Både i Noregs forskingsråd og ved Havforskningsinstituttet er det ein omfattande forskingsinnsats for å få meir kunnskap om den rolla havet har i klimasystemet og konsekvensar av klimaendringar for marint miljø og marine ressursar. Prosjekta syner at ei rekkje ulike klimafaktorar vil påverke marine organismar både på individ- og bestandsnivå.

Klimaendringar reiser forvaltningsmessige utfordringar for Fiskeri- og kystdepartementet:

- Det trengst meir kunnskap om kva for verknader klimaendringar og havforsuring vil få for livet i havet.
- Vi må tilpasse oss klimaendringar og konsekvensar som er venta innan ansvarsområdet til departementet.
- Innan fiskeri- og kystrelatert aktivitet må det arbeidast for å redusere utslepp av klimagassar.

Fiskeri- og kystdepartementet er i ferd med å ferdigstille en klimastrategi for egne ansvarsområder. Målet med strategien er å gjere fiskeri- og kystforvaltninga best mogleg rusta til å møte utfordringane som kan kome som følge av klimaendringar, og til å bida til å redusere klimautslepp frå eigen sektor.

Utsleppsreduksjonar

Regjeringa arbeider med ny klimamelding i 2011. Fiskeri- og kystdepartementet deltek i dette arbeidet.

Dei siste åra har auka medvit om klimaendringar forsterka behovet for ytterlegare teknologisk utvikling som tek sikte på å redusere utslepp av klimagassar og partiklar. Samstundes har det forsterka behovet for ei berekraftig utnytting av marine ressursar. Dette har ført til ein debatt om

utviklinga av meir energieffektive teknologiske løysingar for drift av fiskefartøy, medrekna også eit friare reiskapsval. Dagens reiskapsreglar kan vere eit hinder for bruk av energieffektive fangstmetodar. Det er uheldig og lite framtidsretta. Departementet har starta eit arbeid for å gjere reiskapsreglane meir fleksible. Dette er god miljøpolitikk, og det gir høve til betre lønnsemd for flåten. Fiskeflåten må også i framtida vere basert på ei berekraftig utnytting av råvarer frå havet. Miljødimensjonen ved eit berekraftig fiskeri inneber å utnytte marine ressursar ut frå eit langsiktig perspektiv med tanke på framtidige generasjonar.

Sjøtransport er ei miljøvennleg og sikker transportform med mellom anna lågare utslepp av klimagassar enn vegtransport. Kystverket ferdigstilte i 2010 ein metode for å rekne ut klimagassutslepp ved hjelp av AIS-data. Innsamlinga av utsleppsdata er starta og skal skje automatisk, slik at tiltak kan setjast inn der det er naudsynt og effektivt for å få ned utsleppa.

Forsking og klimatilpassing

Eit vesentleg tiltak for å tilpasse seg klimaendringar er å halde fram med gode overvakingsseriar. Om vi følgjer med på faktorar som temperatur, forsuring og utviklinga av bestandar med meir, kan vi betre setje inn mottiltak.

Auka CO₂ i atmosfæren fører til auka opptak av CO₂ i sjøvatn. Auka mengder oppløyst CO₂ i havet fører til at pH i sjøvatnet blir redusert. Det gjer havet mindre basisk og det blir kalla forsuring av havet. Forsuring av havet vil kunne ha store konsekvensar for dei marine økosystema. Fordi kaldt vann løyser meir CO₂ enn varmt vatn vil polare farvatn først merke endringa. Måling i norske farvatn syner auka opptak av CO₂ og dermed redusert pH.

Støy er også eit miljøproblem. Det er i hovudsak seismikk som har fått merksemd så langt, men støy knytt til vindmøller i havet kan bli eit meir aktuelt problemfelt framover. Kunnskapen om verknaden av seismikk på dei levande ressursane er avgrensa, og Havforskningsinstituttet gjennomfører difor egne forsøk for å studere effekten av seismisk støy på dyreplankton.

7.4 Reint hav og vatn og eit giftfritt samfunn

Eit reint hav er ein føresetnad for trygg sjømat. Langtransportert forureining er ei hovudutfordring for det marine miljøet. Forureininga blir

overvaka årleg i alle norske havområde. Denne overvakinga er no betre koordinert og integrert gjennom forvaltningsplanarbeidet for norske havområde, og spesielt gjennom arbeidet i overvaksingsgruppa.

Sidan 2007 har Mattilsynet, fiskerinæringa og NIFES arbeidd med ei større grunnleggande kartlegging av framandstoff for dei viktigaste kommersielle villfiskartane. Kunnskapen er ein viktig del av det vitskaplege grunnlaget for arbeid med risikovurderingar og tilpassing av regelverket på sjømatområdet i Noreg og i EU.

Verknader av forureining frå oljeindustri er eit prioritert forskingsfelt, dette gjeld både akutte utslepp og verknader av produsert vatn. Det vert slept ut 170 millionar tonn produsert vatn frå petroleumsindustrien i året. I tillegg til den langsiktige overvakinga av forureiningssituasjonen bidrar Havforskningsinstituttet aktivt i miljøovervaking etter akutte utslepp, dette gjeld både kystnært og på sokkelen.

Arbeidet som Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket gjer innan maritim trafikkontroll og overvaking, drift og vedlikehald av maritim infrastruktur og beredskap knytt til miljørisiko skal vere med å hindre forureining av kyst- og havområda.

Sjøtryggleik og beredskap mot akutt forureining står sentralt i regjeringa sitt arbeid med å leggje til rette for sjøtransport som ei moderne, miljøvennleg og effektiv transportform. Fiskeri- og kystdepartementet prioriterer å styrkje tryggleiken til sjøs for å redusere risikoen for miljøforureining frå sjøtransporten. Det er difor viktig å sørge for tilstrekkeleg maritim trafikkontroll og overvaking, sørge for drift og vedlikehald av maritim infrastruktur og oppretthalde beredskapsnivået knytt til miljørisiko. Dette blir mellom anna gjort ved å skifte ut beredskapsmaterieil, gjennomføre kurs og øvingar og ved å sørge for at det blir sett i verk beredskapstiltak ved fare for akutt forureining.

Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket er med i arbeidet innan Arktisk råd. Her blir tiltak for å auke tryggleiken for skipstrafikken i Arktis drøfta, men også tiltak for å styrkje beredskapen mot forureining frå olje og kjemikaliar. Kystverket er ein av dei norske deltakarane i EU-prosjektet EfficienSea, som handlar om å auke tryggleiken til sjøs og oppretthalde eit berekraftig miljø. Målet for prosjektet er meir tryggleik i dei store transportkorridorane.

Fiskeridirektoratet og Kystverket er også medlemmer i den sentrale styringsgruppa som arbeider med implementering av vassforskrifta

(vassrammedirektivet). Arbeidet inkluderer regionale forvaltningsplanar og tiltaksprogram. Målet med dette arbeidet er å betre miljøtilstanden i vatnet langs kysten.

Resultat 2010-2011: Reint hav og vatn og eit giftfritt samfunn

Fiskeri- kystdepartementet fastsette den 1. juni 2011 forskrift om trafikkseparasjonssystemer i Norges økonomiske sone. Systemet er ei forlenging av rutesystemet som vart etablert i 2007 på strekninga mellom Vardø og Røst. Forslaga vart utarbeidd av Kystverket i samarbeid med ei breitt samansett faggruppe, og vart godkjende i FN sin sjøfartsorganisasjon (IMO) i desember 2010. Formålet med tiltaket er todelt. For det første skal systemet hjelpe til å redusere risikoen for ulukker. For det andre skal systemet hjelpe til å redusere konsekvensane ved akutt forureining. Ved å flytte trafikken ut frå kysten får ein betre tid til å assistere fartøy og avverje ulukker og til å setje i verk tiltak før eventuelle akutte utslepp når kysten.

Fiskeri- og kystdepartementet samarbeider med russiske styresmakter om sjøtryggleik og oljevernberedskap i nord. Det blir mellom anna arbeidd med å utvikle eit gjensidig rapporterings- og informasjonssystem for oljetransporten i Barentshavet og langs norskekysten. Fiskeri- og kystdepartementet har gått i gang med førebudande arbeid for å leggje forslaget fram for FN's sjøfartsorganisasjon IMO. Det blir også arrangert felles oljevernøvingar med russiske styresmakter, og det er inngått eit samarbeid for å utvikle ulike typar oljevernutstyr.

Havbruk

Havforskningsinstituttet har arbeidd med å standardisere metodikk for registrering av miljøpåverknad frå havbruk, og instituttet har intensivert studia av korleis tilførsel av organisk materiale påverkar villfisk og botndyr. Hardangerfjorden som område for oppdrett har særskilde utfordringar. Det er viktig for Fiskeri- og kystdepartementet å sikre ei vidare berekraftig utvikling i fjorden. Forskingsaktiviteten i fjorden om forholdet mellom havbruk og fjordøkologi har vorte styrka i 2010 og 2011.

Havmiljø

Status for miljøforureining i norske havområde er omtalt i kapittel 4.2.1.

Framandstoff i sjømat

Noreg har ein gunstig situasjon sammenlikna med andre land når det gjeld smittestoff og framandstoff i mat. Dette gjeld òg sjømat. Sjå kapittel 4.2.4 for ei oversikt over resultat frå stikkprøveovervaking og basisundersøkingar.

7.5 Bevaring og bruk av kulturminne, friluftsliv

Det er eit mål at flest mogleg kulturminne skal gjerast tilgjengeleg for allmenta. Kystverket medverkar ved å vedlikehalde, dokumentere og formidle kulturminna som inngår i planen "Verneplan for maritim infrastruktur". Det skal arbeidast vidare med å utvikle fyrstasjonar og fyreigedomar i samarbeid med fylkeskommunar, kommunar, frivillige organisasjonar og næringsaktørar. Det er eit mål at fyrstasjonane skal vere tilgjengelege for allmenta og at dei kan nyttast i lokal og regional utvikling, samstundes som omsynet til kulturminnevernet blir teke vare på.

Resultat 2010–2011: Bevaring og bruk av kulturminne, friluftsliv

- Det har vore arbeid med tilrettelegging for å gjere dei fyrstasjonane som Kystverket eig tilgjengelege.
- Det er gjennomført tilstandsregistrering på eit overordna nivå av alle fyrstasjonar, med stipulering av vedlikehaldsetterslep.
- Kystverket har i samarbeid med Fiskeridirektoratet, Riksantikvaren og Norsk kulturråd publisert fleire utgåver i serien "Fortellinger om Kyst-Norge".
- Felles handlingsplan for kystkultur er utarbeidd av Direktoratgruppa for kystkultur.

Tabell 7.1 Utgifter til miljøforbetringar

Programkategori	Saldert budsjett 2011	Forslag 2012
16.10 Administrasjon	6,9	7,0
16.20 Forsking, innovasjon og regional utvikling	507,1	522,1
16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning	209,0	213,2
16.60 Kystforvaltning	692,0	720,8
Sum programområde 16	1 415	1 463,1

Fiskeri- og kystforvaltninga vil leggje til rette for eit berekraftig fritids- og turistfiske, der det blir teke omsyn både til at kystsona kan brukast til rekreasjonsføremål og at det biologiske mangfaldet må takast vare på. Ei arbeidsgruppe la fram ein rapport i juni 2011 og kom med fleire forslag til å innføre reguleringar for næringsverksemd som legg til rette for turistfiske. Grunnlaget for arbeidet som vart gjort i gruppa byggjer på at alle som haustar på fiskeressursar har eit medansvar for å bidra til eit berekraftig ressursuttak. Desse forslaga er eit viktig steg for å få ei betre oversikt over slik næringsverksemd.

Forskningsprogrammet *Natur og næring* i Noregs forskingsråd vil prioritere arbeidet med bruk og vern og arealplanlegging i kystsona. Kystsona står overfor utfordringar når det gjeld utnytting av areal og ressursar. Det er behov for forskning om bruksutfordringar og korleis ein kan skape grunnlag for betre koordinering mellom etablerte og nye næringar og samfunns- og fritidsinteresser.

Kysten skal vere trygg og tilgjengeleg for fritidsflåten. I den samanheng deltek Kystverket i relevante utval og samarbeidsfora. Vidare skal Kystverket samarbeide med Kongelig Norske Båtforbund (KNBF) om utplassering av bøyer for fortøying. Dette vil bidra til å lette tilgang til rekreasjonsområda. Mykje av merkinga i farleiene som Kystverket gjer er også til stor glede for fritidsbåtene.

7.6 Oversikt over den samla miljøpolitiske satsinga under Fiskeri- og kystdepartementet

Tabell 7.1 gir ein oversikt over utgifter som fullt ut blir brukte til miljøforbetringar, eller der omsynet til miljøet er avgjerande for at tiltaket blir gjennomført.

8 Likestilling

8.1 Likestilling i marin sektor

Det er eit mål at dei marine næringane, organisasjonane deira, salslaga og forvaltninga skal utnytte heile potensialet i arbeidsstyrken og framstå som ein attraktiv arbeidsplass for begge kjønn. Forvaltninga og næringa har sidan 2007 arbeidd med å følgje opp ein felles handlingsplan for større kvinnedel i marin sektor.

Alle offentlege styre, råd og utval under Fiskeri- og kystdepartementet sitt ansvarsområde oppfyller no kravet i likestillingslova.

Fiskeri- og kystdepartementet har gått gjennom regelverket og gjort endringar i forskrift om føring av fiskarmanntalet for å leggje til rette for generasjonsskifte, noko som kan gjere det lettare for kvinner å kome inn i næringa.

Kvinner er ei viktig målgruppe for rekrutteringsprosjektet "Sett Sjøbein", som vart etablert i 2008 og blir styrt av ei breitt samansett gruppe frå næringa.

Fiskeri- og kystdepartementet har bedt Noregs forskingsråd og Innovasjon Noreg om å fremje likestilling mellom kjønna gjennom deira forvaltning av midlar. Det er sett egne mål om kvinnedel i relevante tilbod under Marint verdiskapingsprogram, forvalta av Innovasjon Noreg.

Likestilling og kvinnedel inngår som eit tema i selskapa sitt samfunnsansvar, og blir følgt opp i eigardialogen med selskapa under Fiskeri- og kystdepartementet sitt ansvarsområde.

Kvinnedel i fiskeri- og havbruksnæringa

I 2010 var 2,6 pst. av dei som hadde fiske som hovudyrke kvinner. Av dei som hadde fiske som attåtning, var 2,9 pst. kvinner. Av dei sysselsette i havbruksnæringa var 16,1 pst. kvinner i 2010. Kvinnedelen både i fiskeflåten og innafør havbruksnæringa har vore stabil dei siste åra.

Prosentdelen av kvinnelege leiarar er gjennomgåande låg i dei ulike delane av fiskeri- og

havbruksnæringa. Kvinnedelen i styre, råd og utval i fiskeri- og havbruksnæringa er låg. Dei 13 allmennaksjeselskapa i fiskeri- og havbruksnæringa oppfyller krava om kjønnsrepresentasjon.

Kvinnedelen innafør vidaregåande opplæring som er retta mot næringa speglar situasjonen i næringa, sjølv om det er noko større kvinnedel i utdanninga. Av dei som tek vidaregåande opplæring innan fiske og fangst, var 7,3 pst. kvinner i 2010. Av dei som tek vidaregåande opplæring innan havbruk, var 25 pst. kvinner i 2010.

8.2 Likestilling og mangfald i Fiskeri- og kystdepartementet

Tilstandsrapportering – kjønn og løn

Tabell 8.1 viser ei oversikt over kjønnsfordeling og løn i Fiskeri- og kystdepartementet fordelt på stillingskategoriar. Kjønnsfordelinga i departementet var 56 pst. kvinner og 44 pst. menn i 2010. Det er ei overvekt av kvinner i kontorstillingane, der alle tilsette er kvinner, og i rådgjevarstillingane, der det er 68 pst. kvinner. Det er flest menn i toppleiinga, der fire av fem leiarar er menn. I seniorrådgjevargruppa er det no nær jamn kjønnsbalanse.

Den gjennomsnittlege løna til kvinner var i 2010 noko høgare enn snittet for menn i gruppene rådgjevarar og førstekonsulentar, medan den var noko lågare enn snittet for menn i gruppene seniorrådgjevarar og toppleiing. Blant mellomleiarane har det vore ei utjamning sidan 2009. Forskjellane ligg innanfor ein margin på 5 pst. Tala for verksemda totalt viser at kvinner i snitt har 87 pst. av løna til menn. Den store forskjellen skriv seg frå at det er flest menn i toppleiinga og berre kvinner i konsulentstillingane. Skilnader innanfor ein stillingskategori skriv seg også frå andre forhold, som til dømes skilnader i ansiennitet.

Tabell 8.1 Oversikt over kjønnsfordeling og løn i Fiskeri- og kystdepartementet

		Kjønnsbalanse		Totalt (N)	Kvinnerns løn i pst. av menns løn
		Menn (%)	Kvinner (%)		
Totalt i verksemda	2009	46 %	54 %	121	88 %
	2010	44 %	56 %	126	87 %
Toppleiinga	2009	80 %	20 %	5	95 %
	2010	80 %	20 %	5	95 %
Mellomleiing (t.d. avdelingsdirektørar)	2009	45 %	55 %	22	96 %
	2010	59 %	41 %	22	99 %
Kategori 1 (t.d. seniorrådgivarar)	2009	63 %	37 %	46	95 %
	2010	52 %	48 %	50	96 %
Kategori 2 (t.d. rådgivarar)	2009	26 %	74 %	27	100 %
	2010	32 %	68 %	31	106 %
Kategori 3 (t.d. førstekonsulent)	2009	46 %	54 %	13	107 %
	2010	33 %	67 %	9	106 %
Kategori 4 (t.d. konsulent)	2009	0 %	100 %	8	-
	2010	0 %	100 %	8	-

Arbeidstid, sjukefråvær og foreldrepermisjon

I Fiskeri- og kystdepartementet var det 2010 seks personar som hadde redusert arbeidstid, og alle var kvinner. Sjukefråværet i departementet har vore lågt i mange år. Det totale legemelde fråværet blant kvinner var på 67 pst av dei legemeldte. Ein del av sjukefråværet hos kvinner har å gjere med graviditet. Skilnaden mellom kvinner og menn er størst når det gjeld langtidssjukefråvær.

I 2010 var totalt 17 tilsette ute i foreldrepermisjonar. Av desse var det 65 pst. kvinner.

Tilsetjingsform og kjønn

Fiskeri- og kystdepartementet ønskjer å ha færrest mogleg mellombels tilsette. Ved utgangen av 2009 var to personar tilsette mellombels. Dette utgjør om lag 2 pst. av dei tilsette, og er jamt fordelt på kjønna. I 2010 var det sju som var tilsette mellombels, dvs. 6 pst. av dei tilsette og jamt fordelt på kjønna.

Tiltak som er sette i verk

Kjønn og løn

Fiskeri- og kystdepartementet har personal- og lønspolitiske retningslinjer som seier kva krav og gode som er knytt til dei ulike fasane i livet. Dette er reglar som kjem i tillegg til dei som er avtalte sentralt.

Lønspolitikken i departementet skal sørje for at dei tilsette som har foreldrepermisjon ikkje taper lønsmessig på permisjonen og omsorgsoppgåver. Ofte knyter det seg noko sjukefråvær til svangerskap. I samarbeid med bedriftshelsetenesta legg departementet til rette for at gravide kan halde fram i arbeid, gjennom å leggje til rette arbeidsplassen og arbeidstida. Tiltaket er godt motteke og fungerer slik det var tenkt. Det er også betalt amme-pause inntil to timar og høve til fleksibel arbeidstid i småbarnperioden. I tillegg er det høve til å ha heimkontor dersom det er ønskjeleg.

Kjønn og rekruttering

Når departementet rekrutterer nye medarbeidarar blir alltid kjønnsamansetjinga i avdelinga og departementet vurdert. I innstillingane skal rekrutterande leiar gjere greie for kjønnsfordelinga i søkjarmassen.

Nedsett funksjonsevne – rekruttering

Fiskeri- og kystdepartementet følger opp dei tilsette med nedsett funksjonsevne ved å leggje til rette arbeidsplassen og arbeidstida og å tilby eventuelle andre hjelpemiddel og tilpassingar ved behov. Departementet har nært samarbeid med bedriftshelsetenesta om arbeidsplassvurdering, og alle tilsette kan bruke tenestene deira.

I innstillingane skal rekrutterande leiar fortelje kor mange kandidatar som seier frå om at dei har nedsett funksjonsevne og kor mange av desse som har vore inne til intervju. Departementet har nytta eit trainee-program i regi av Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) og har samarbeidd med Departementa sitt servicesenter (DSS) og leverandøren av rekrutteringsportalen for å lage avkryssingsboksar der kandidatane kan krysse av dersom dei har nedsett funksjonsevne og ønskjer å nytte seg av fortrinnsretten dette gir. Målet med tiltaket er å ta inn fleire kvalifiserte kandidatar med nedsett funksjonsevne på intervju.

Etnisitet

Fiskeri- og kystdepartementet har få medarbeidarar med innvandrabakgrunn. Det er også svært få søkjarar med innvandrabakgrunn til stillingar i departementet. For å få fleire medarbeidarar med innvandrabakgrunn har departementet sett i gang enkelte tiltak knytt til rekruttering.

I 2008 og delar av 2009 vart stillingane annonsert på inkludi.no, som er ein nettstad for arbeidsformidling spesielt retta mot menneske med innvandrabakgrunn. Tiltaket har ikkje ført til fleire søkjarar med innvandrabakgrunn.

I utlysingane blir alle oppmoda til å søkje uavhengig av etnisitet, og dersom vedkomande er kvalifisert blir kandidatar med innvandrabakgrunn alltid innkalla til intervju. Fiskeri- og kystdepartementet starta eit samarbeid med nettstaden ambisjoner.no for å nå ut til fleire kandidatar med innvandrabakgrunn.

Fiskeri- og kystdepartementet har også samarbeidd med DSS og leverandøren av rekrutteringsportalen for å lage avkryssingsboksar der kandidatane kan krysse av dersom dei har innvandrabakgrunn og ønskjer å nytte seg av fortrinnsretten dette gir. Målet med tiltaket er å ta inn fleire kvalifiserte kandidatar med innvandrabakgrunn på intervju. Slik det er i dag, er det svært vanskeleg å skulle avgjere kven som har innvandrabakgrunn med mindre dei sjølve skriv det i søknadsteksten.

Vern mot trakassering

Fiskeri- og kystdepartementet har nulltoleranse for mobbing og trakassering. Det er utarbeidd varslingsrutinar med retningslinjer, tilrettelegging og handtering av eventuelle varslingssituasjonar. Varsling er også eit tema i arbeidsmiljøundersøkinga som blir gjennomført kvart andre år.

Planlagde tiltak

Løns- og arbeidsvilkår

Lønspolitikken til departementet har blant anna som mål å bidra til reell likestilling mellom kjønna. Fiskeri- og kystdepartementet skal revidere lønspolitikken våren 2012 og vurdere tiltak for å fremje likeløn i samband med dette.

Karriereutvikling

Fiskeri- og kystdepartementet legg stor vekt på leiarutvikling og kompetanseutvikling. I 2010 og 2011 har departementet gjennomført leiarprogrammet "SATS for leiarar i staten". Hausten 2011 og i 2012 skal departementet utvikle ein felles kompetansestrategi. Strategien vil drøfte kva for kompetanse departementet treng for framtida, og det skal lagast individuelle utviklingsplanar for dei tilsette.

Rekruttering av etniske minoritetar

Fiskeri- og kystdepartementet vil i hovudsak halde fram med å nytte dei rekrutteringskanalane departementet allereie bruker. For å få søkjarar med minoritetsbakgrunn vil departementet søkje å finne nye arenaer for rekrutteringa, då dei tiltaka som er gjennomført tidlegare ikkje har hatt ønskt effekt.

Fleire tilsette med nedsett funksjonsevne

Som eit ledd i handlingsplanen knytt til avtalen om inkluderande arbeidsliv (IA-avtalen) har departementet eit mål om å få fleire tilsette med redusert funksjonsevne. Eitt av tiltaka er å gjennomføre ei kartlegging av korleis avdelingane og departementet kan leggje til rette for tilsette med redusert funksjonsevne. Departementet ønskjer framleis å delta i trainee-program for personar med redusert funksjonsevne.

Likestilling og mangfald i underliggjande etatar

Fiskeridirektoratet, Kystverket, Havforskningsinstituttet og Nasjonalt institutt for ernæring og sjømatforskning (NIFES) gjer greie for likestillingsarbeidet i årsrapportane.

9 Tryggleik og beredskap

Fiskeri- og kystdepartementet har beredskapsansvar som sektormyndigheit mellom anna knytt til trygg sjømat, fiskehelse, hamnetryggleik, sikker sjøtransport og akutt forureining. I dette ansvaret ligg at departementet må gjennomføre beredskapstiltak ved hendingar og truslar på området. Departementet skal heile tida vurdere risiko og sårbarheit i sektoren, og ha eit system som sikrar at beredskapen er dimensjonert i høve til risiko og truslar. Dei underliggjande verksemdene til departementet er operative einingar som skal sikre at det blir gitt korrekt informasjon, at tiltak blir sette i verk og at resultatane blir evaluerte. Dette gjeld alt frå miljøtruslar mot norsk sjømat til oljeverniltak.

Departementet har eit særskild ansvar for å få i gang og samordne beredskapen i dei underliggjande etatane. Det er starta eit arbeid med å eta-

blere eit risikostyringssystem i etatsstyringa. Samfunnstryggleik og beredskap skal inngå som ein integrert del av denne risikostyringa.

Det er no viktig å få avklart kva system og funksjonar som er samfunnskritiske, sektorkritiske og/eller etatskritiske slik at tiltaka kan setjast inn meir planmessig og strukturert. Det er vidare halde samlingar, og beredskapsplanverka er oppdaterte og samordna med spesiell vekt på å operasjonalisere kommunikasjonsberedskapen.

Departementet har undersøkt status i informasjonstryggleiksberedskapen i etatane og vi vil i nært samarbeid med desse følgje opp med naturlege tiltak som styrkjer informasjonstryggleiken. Departementet legg også vekt på å utvikle eit godt samarbeid med dei andre departementa i spørsmål om tryggleik og beredskap.

Fiskeri- og kystdepartementet

t i l r å r :

1. I Prop. 1 S om statsbudsjettet for år 2012 føres opp de summene som er nevnt i et framlagt forslag:

a. Sum utgifter under kap. 1000–1070, 2415 og 2540	Kr	4 589 496 000
b. Sum inntekter under kap. 4000–4070, 5575 og 5610	Kr	1 390 116 000

Forslag

til vedtak om bevilgning for budsjettåret 2012, kapitlene 1000–1070, 2415 og 2540, 4000–4070, 5575 og 5610

I Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Administrasjon				
1000	Fiskeri- og kystdepartementet			
	01 Driftsutgifter		111 544 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		9 721 000	
	70 Tilskudd diverse formål, <i>kan overføres</i>		500 000	
	71 Tilskudd til kystkultur, <i>kan overføres</i>		9 250 000	131 015 000
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner			
	70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>		10 250 000	10 250 000
	Sum Administrasjon			141 265 000
Forskning og innovasjon				
1020	Havforskningsinstituttet			
	01 Driftsutgifter		338 700 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		353 971 000	692 671 000
1021	Drift av forskningsfartøyene			
	01 Driftsutgifter		126 446 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		71 781 000	198 227 000
1022	NIFES			
	01 Driftsutgifter		60 070 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		85 882 000	145 952 000
1023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU			
	50 Tilskudd Norges forskningsråd, <i>kan overføres</i>		205 070 000	
	51 Tilskudd Veterinærinstituttet		41 240 000	
	52 Basisbevilgning forskningsinstutter		119 250 000	
	70 Tilskudd til marin verdiskaping, <i>kan overføres</i>		10 000 000	
	71 Tilskudd til utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>		8 546 000	
	72 Tilskudd Nofima, <i>kan overføres</i>		75 870 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
	74	Tilskudd marin bioteknologi mv., <i>kan overføres</i>	32 800 000	
	75	Tilskudd Akvariet i Bergen	3 610 000	496 386 000
2415		Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak		
	75	Marint verdiskapingsprogram, <i>kan overføres</i>	40 000 000	40 000 000
		Sum Forskning og innovasjon		1 573 236 000
Fiskeri- og havbruksforvaltning				
1030		Fiskeridirektoratet		
	01	Driftsutgifter	347 080 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	4 949 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 667 000	353 696 000
1050		Diverse fiskeriformål		
	71	Sosiale tiltak, <i>kan overføres</i>	2 000 000	
	72	Tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere	13 700 000	
	74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	2 140 000	
	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i>	50 000 000	
	79	Informasjon ressursforvaltning, <i>kan overføres</i>	1 440 000	69 280 000
		Sum Fiskeri- og havbruksforvaltning		422 976 000
Kystforvaltning				
1062		Kystverket		
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	1 499 703 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	117 900 000	
	30	Nyanlegg og større vedlikehold, <i>kan overføres</i>	488 740 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	176 510 000	
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres</i>	37 320 000	
	70	Tilskudd Redningsselskapet	44 400 000	2 364 573 000
1070		Samfunnet Jan Mayen og Loran-C		
	01	Driftsutgifter	43 646 000	43 646 000
		Sum Kystforvaltning		2 408 219 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Arbeidsliv				
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn			
	70 Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>		43 800 000	43 800 000
	Sum Arbeidsliv			43 800 000
Sum departementets utgifter				4 589 496 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Administrasjon				
4000	Fiskeri- og kystdepartementet			
	01 Refusjoner		10 000	10 000
	Sum Administrasjon			10 000
Forskning og innovasjon				
4020	Havforskningsinstituttet			
	03 Oppdragsinntekter		353 971 000	353 971 000
4021	Drift av forskningsfartøyene			
	01 Oppdragsinntekter		71 781 000	71 781 000
4022	NIFES			
	01 Oppdragsinntekter		85 882 000	85 882 000
4023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU			
	90 Tilbakebetaling lån fra Nofima		4 284 000	4 284 000
5610	Renter av lån til Nofima AS			
	80 Renter		1 163 000	1 163 000
	Sum Forskning og innovasjon			517 081 000
Fiskeri- og havbruksforvaltning				
4030	Fiskeridirektoratet			
	01 Refusjoner og diverse inntekter		102 000	
	04 Fangstinntekter Overvåkingsprogrammet		10 000	
	05 Saksbehandlingsgebyr		17 991 000	
	06 Forvaltningssanksjoner		871 000	
	22 Inntekter ordningen fiskeforsøk og veiledning		4 949 000	23 923 000
	Sum Fiskeri- og havbruksforvaltning			23 923 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Kystforvaltning				
4062	Kystverket			
	02 Andre inntekter		10 052 000	10 052 000
4070	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C			
	01 Inntekter fra kioskdirift		566 000	
	07 Refusjoner		4 310 000	4 876 000
5575	Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet			
	70 Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur		18 991 000	
	71 Kontrollavgift fiskeflåten		31 608 000	
	73 Årsavgift Merkeregisteret		9 550 000	
	74 Sektoravgifter Kystverket		774 025 000	834 174 000
	Sum Kystforvaltning			849 102 000
Sum departementets inntekter				1 390 116 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2012 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 1000 post 21	kap. 4000 post 04
kap. 1020 postene 01 og 21	kap. 4020 post 03
kap. 1021 postene 01 og 21	kap. 4021 post 01
kap. 1022 postene 01 og 21	kap. 4022 post 01
kap. 1030 post 21	kap. 4030 post 22
kap. 1062 postene 01 og 45	kap. 4062 post 02 og kap. 5575 post 74

2. nytte inntil 10 mill. kroner av salgsinntekter fra salg av ikke næringsaktive fiskerihavner under kap. 4062, post 02, til følgende formål under kap. 1062, post 30:

- a. dekning av salgsomkostninger forbundet med salget
- b. oppgradering og vedlikehold av fiskerihavner under kap. 1062, post 30.

III

Fullmakt til overskridelser

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2012 kan overskride bevilgningen under kap. 1062 Kystverket, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 70 mill. kroner dersom det er nødvendig å sette i verk tiltak mot akutt forurensning uten opphold og før Kongen kan gi slikt samtykke.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

IV

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2012 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

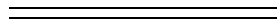
Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1062		Kystverket	
	30	Nyanlegg og større vedlikehold	476 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	3 mill. kroner

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2012 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1062		Kystverket	
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	20 mill. kroner

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Opplysninger om abonnement, løssalg og
pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: OFA – 10/2011

